

ალექსი დავითიანი

ქვეანური
ანდამბები

•:მეცნიერება:• 1973

ალექსი დავითიანი

სვანური ანდაზები

ა. შანიძისა და მ. ქალდანის
რედაქციით

გამომცემლობა „მეცნიერება“
თბილისი
1973

Г1+ГФ1
899.962.1.84 + 398 2(47.922)
დ 152

წიგნში წარმოდგენილია 1800-ზე მეტი სვანური ან-
დაზა ქართული თარგმანითურთ. ტექსტები ჩაწერილია
ბალსქვემოური კილოს ლახამულურ კილოკავზე, ან-
დაზებს მნიშვნელობა აქვს როგორც სვანური დიალექ-
ტოლოგიისა და ლექსიკოლოგიისათვის, ისე ეთნოგრა-
ფიისათვისაც. წიგნი დახმარებას გაუწევს როგორც
სვანურზე მომუშავე სპეციალისტებს, ისე ეთნოგრა-
ფებსა და ფოლკლორისტებს.

მისწავლეს ილია ბერიძე

თბილისი: ი. ი. ჯიჯიაშვილის გამომცემლობა, 1973

K 304.800
3

7-2-2
68-72 აღგ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, 1973.

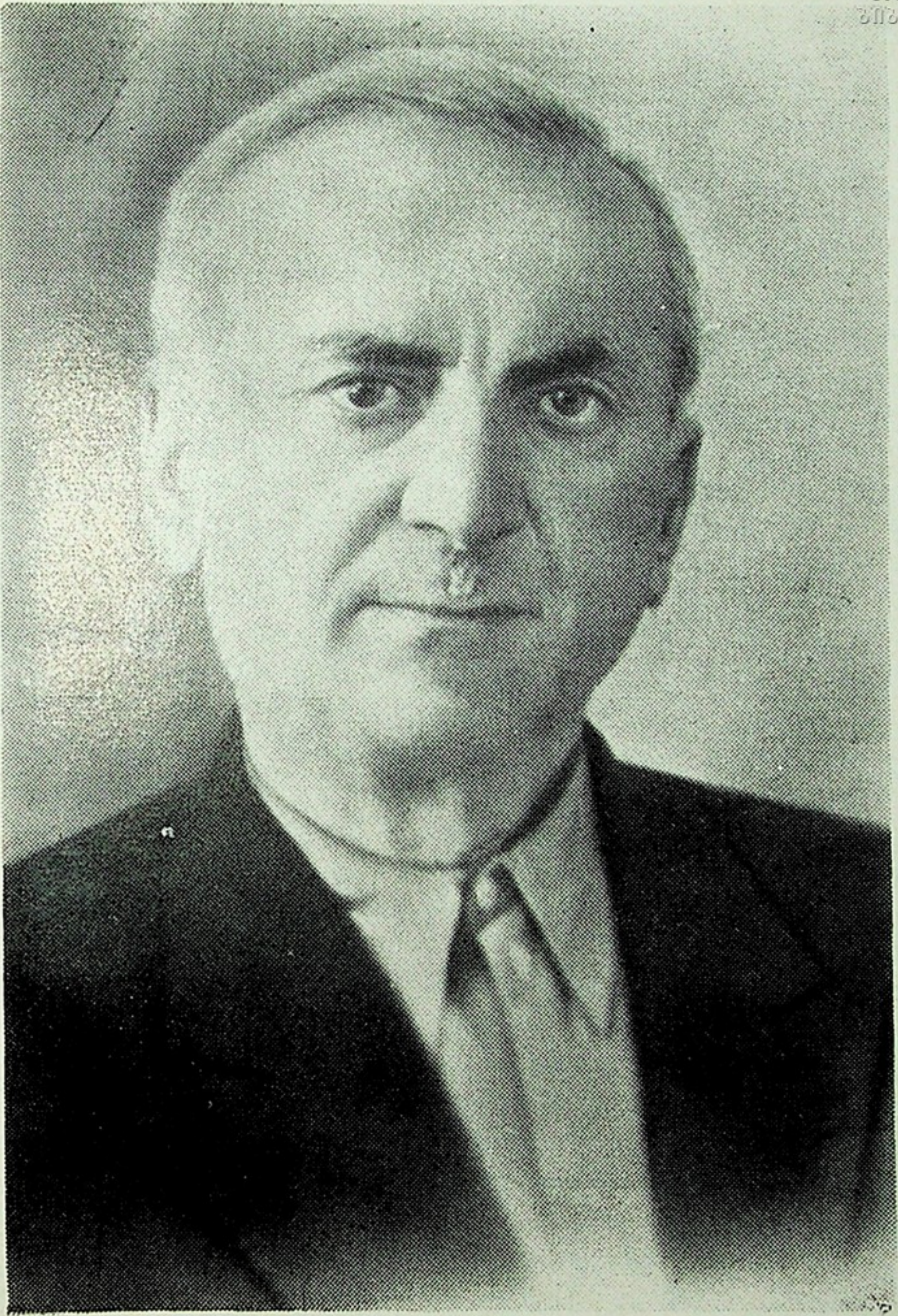

საბავშვო-სპორტული პარკი
ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქართული
ენციკლოპედია

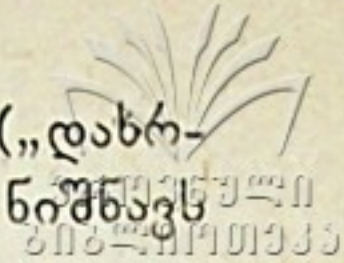
წინასიტყვაობა

ამ წიგნში წარმოდგენილი სვანური ანდაზები მოცემულია ბალს-ქვემოური კილოს ლახამულურ კილოკავზე, რომელიც აკვნიდანვე ესმოდა ალექსი დავითიანს¹, რომელსაც ეს ანდაზები (1800-ზე მეტი) წლების განმავლობაში უკრებია, შემდეგ ანბანზე გაუწყვია და ქართულად უთარგმნია. თარგმანი ჩვეულებრივ აზრობლივია, მაგალითად: ტკიცს ლალფჳრი დემეგ ესერ ხჳმთქვა — „სიმართლე არ დაიმალებაო“ (სიტყვასიტყვით: „სიმართლეს საფარველი არ სჩვევიაო“); ლგჳმაშ ეჯი ესერ ლი, ერვჳ თხუმ ჩვაფსვდე — „ძლიერი ის არის, ვინც თავს მოერევიაო“ (უფრო მიახლოებით: „ძლიერი ის არის, ვინც თავს დაეუფლებაო“); ქათალს ესერ მიჩა ლჳზჳენი გჳჩ ოხვფხირჳ — „ქათამმა თავისი დასაკლავი დანა გამოჩხრიკაო“ (ზედმიწევნით: „ქათამს თავისი დასაკლავი დანა გამოუჩხრეკიაო“) და მისთ., მაგრამ უფრო მიახლოებით გადმოღებასა და სწორებას მოვერიდეთ და ისე დავტოვეთ, როგორც ავტორმა წარმოადგინა. ამ სახითაც ეს ანდაზების კრებული დიდად გამოსადეგია, როგორც ხალხში შემუშავებული აზრი მის ზნე-ჩვეულებათა და მრავალფეროვანი ცხოვრების საჭირობოროტო საკითხების შესახებ.

პირვანდელი რედაქცია ამ კრებულისა ეკუთვნის პროფ. მაქსიმე ქალდანს, რომელიც სვანურის სპეციალისტია და დიდი ხალისით იღო თავზე ამ ნაშრომის წაკითხვა. აქა-იქ ოდნავ შეასწორა და სასტამბოდ მოამზადა. მანვე შეუდგინა საძიებელი, რომელშიც დიდძალი სალექსიკონო მასალაა ასახული. მე საჭიროდ მივიჩნიე, რომ ანბანზე გაწყობილ ანდაზებს ნომრები მისცემოდა თვითივე ასოს ფარგალში ცალცალკე, რადგანაც ეს საშუალებას იძლევა, ადვილად მოვნახოთ, როცა ვიმოწმებთ რომელსამე სიტყვას ან თვით ანდაზას ლექსიკონის შედგენისას, სხვა ერთა ანდაზების შედარებისას და სხვ... დამოწმებისას ასეთი წესი აჯობებს: ნ ა ყ უ ნ („მისაჭმელი“) — დავ. ანდ. მ—77; ლ ი-

¹ გარდაიცვალა 1970 წლის 24 თებერვალს.

თელ-ლიქმელ („მკა-თიბვა“); დავ. ანდ. ნ — 105; ყიმა („დახრ-
 ჩობა“): დავ. ანდ. ხ — 150 და მისთ., სადაც „დავ. ანდ.“ ნიშნავს
 ალექსი დავითიანის შეკრებილ ანდაზებს.

ამ გამოცემას მნიშვნელობა აქვს როგორც დიალექტოლოგიისა და
 ლექსიკოგრაფიისათვის, ისე ეთნოგრაფიისათვის, მაგრამ მთავარი მისი
 ღირებულება მაინც ის არის, რომ ამ წიგნით გამოვლენილია ბევრი
 რამ ჩვენი უზომოდ ვრცელისა და დიდად მდიდარი ხალხური სიტყვი-
 ერების ერთ უბანზე სიყვარულით შეკრებილი უძვირფასესი ნიმუშები-
 სა სვანთა გონებრივი საგანძურიდან, რომელიც ქართული თარგმანის
 საშუალებით ფართო წრეებისათვის ხდება ხელმისაწვდომი.

ა. შანიძე

19.II.1970.

ალექსი დავითიანი

ცნობილი საზოგადო მოღვაწე და ამაგდარი პედაგოგი, სვანური ენისა და სვანეთის ეთნოგრაფიის მკვლევარი ალექსი (ალი) შარდენის ძე დავითიანი საქართველოს მთის ინტელიგენციის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია.

ალექსი დავითიანი დაიბადა 1889 წელს სოფ. ლახამულაში (ზემო სვანეთში). პირველდაწყებითი განათლება მიიღო თავის სოფელში, ახლად გახსნილ ერთკლასიან სკოლაში. მიუხედავად იმისა, რომ ადრე დაკარგა მამა და ოჯახი საკმაო ხელმოკლეობას განიცდიდა, დედის დიდი მზრუნველობის წყალობით გალის სამასწავლებლო სკოლის დამთავრება მოახერხა. როგორც კი ეს სასწავლებელი დაასრულა და წარმატებით ჩააბარა გამოცდები მასწავლებლის კვალიფიკაციის მოსაპოვებლად, ახალგაზრდა ალექსიმ სამუშაოდ თავის მშობლიურ კუთხეს — ზემო სვანეთს მიაშურა. აქ იგი დიდხანს მუშაობდა განათლების ფრონტზე და, მიუხედავად მეფის თვითმპყრობელობის მკაცრი რეჟიმისა, თვალსაჩინო როლი შეასრულა სვანი ახალგაზრდობის პატრიოტული და რევოლუციური სულისკვეთებით აღზრდაში.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ზემო სვანეთის მაზრაში ალ. დავითიანს სხვადასხვა პასუხსაგებ თანამდებობებზე ვხვდებით: იგი იყო განათლების განყოფილების გამგე, სატყეო განყოფილების გამგე, რაისაბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარე და აქტიურ მონაწილეობას იღებდა ახალი სვანეთის მშენებლობის ყველა დარგში.

1923 წ. სექტემბერში ლახამულას ეწვია ა. შანიძე სვანური მასალების შესაკრებად. ალ. დავითიანმა, როგორც მასპინძელმა, საჭირო დახმარება აღმოუჩინა მას სამეცნიერო მუშაობაში და ზოგი მასალა თვითონაც ჩააწერინა. ამ დროს მიღებულმა რჩევამ ალ. დავითიანს ინტერესი აღუძრა სამეცნიერო მუშაობისადმი და მან შემდეგ შეძლო ნაყოფიერად ემუშავა სვანური დიალექტური, ლექსიკური და ეთნოგრაფიული მასალების შეგროვებაში.

1937—1957 წლებში ალ. დავითიანი მუშაობდა საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტში მეცნიერი თანამშრომლის თანამდებობაზე. მან, როგორც სვანური ენისა და სვანეთის ეთნოგრაფიის კარგმა მცოდნემ, ხანგრძლივი დროის მანძილზე შეკრიბა დიდძალი სვანური ფოლკლორული, ეთნოგრაფიული, დიალექტოლოგიური და ლექსიკური მასალა, რომელიც გამოირჩევა თემატიკის მრავალფეროვნებითა და ჩაწერის სიზუსტით. ამ მასალის საგრძნობი ნაწილი გამოქვეყნებულია. ალ. დავითიანი თანაავტორია სვანური პროზაული ტექსტების II ტომისა. იგი ავტორია მრავალი საგაზეთო წერილისა და ნარკვევისა, რომლებშიც გაშუქებულია სვანეთის ეთნოგრაფიისა და სვანური ენის საკითხები.

ბოლო წლებში ალ. დავითიანმა სისტემაში მოიყვანა და სასტამბოდ დაამზადა წლების მანძილზე მის მიერვე შეგროვილი სვანური ანდაზები ქართული თარგმანითურთ, რომელიც წინამდებარე წიგნის სახით გამოდის. ალ. დავითიანს დარჩა ბევრი ხელნაწერი, რომელთაც მნიშვნელობა აქვთ სვანეთის ეთნოგრაფიისა და სვანური ენის შესწავლისათვის.

ალექსი დავითიანი აქტიურ საზოგადოებრივ მუშაობას ეწეოდა. იგი რამდენჯერმე იყო არჩეული ზემო სვანეთის სამაზრო საბჭოს აღმასკომის წევრად. არჩეული იყო მშრომელთა დეპუტატების საქართველოს სსრ ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის II მოწვევისა და ამიერკავკასიის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის IV და V მოწვევის წევრობის კანდიდატად.

ალ. დავითიანი თავისი ამომრჩევლების დავალებას ყოველთვის პირნათლად ასრულებდა. აი ერთი მაგალითი: საბჭოთა ხელისუფლებას სვანეთი უაღრესად ჩამორჩენილ, თითქმის უუასაუკუნოებრივ კარჩაკეტილ მდგომარეობაში დახვდა. ყველაზე მეტად საქართველოს ამ მიუვალ მთიან კუთხეს მაინც უგზოობა აწუხებდა. მაშინ სვანეთის გზის გაყვანა კი საკუთარი სახსრებით არა თუ სვანეთს, საქართველოს რესპუბლიკასაც უჭირდა. ამ პირობებში ალ. დავითიანმა მაშინდელი სვანი ინტელიგენციის ერთ ნაწილთან ერთად შეკრიბა დელეგაცია მოწინავე ადამიანებისგან და მოსკოვს გაემგზავრა საჭირო სახსრების მოსაპოვებლად სვანეთის გზის მშენებლობისათვის. იმისათვის, რომ ამ დელეგაციის მისია წარმატებით დაგვირგვინებულიყო, მის ხელმძღვანელობას, და პირველ რიგში ალ. დავითიანს, დიდი მოსამზადებელი მუშაობის ჩატარება დასჭირდა. მათ დაამზადეს მრავალგვარი ალბომი, ახსნა-განმარტება და მოხსენებითი ბარათი, სადაც ასახული იყო სვანეთის ისტორია, ბუნებრივი რესურსები, მატერიალური კულტურის ძეგლე-

ბი და მოსახლეობის ყოფა-ცხოვრება. ეს მასალები ადასტურებდნენ, რომ სვანები ამ ქვეყანაში გუშინდელი მოსულები როდია; ისინი თვანვე აქ ბინადრობდნენ, აქ შექმნეს დიდი კულტურა, ამიტომ აყრა და სხვაგან ჩასახლება, რაც სსრ კავშირის სახკომსაბჭოს მაშინდელმა თავმჯდომარემ შესთავაზა დელეგაციას, უარყოფილ იქნა. დელეგაციამ თავის საწადელს მიაღწია და სვანეთის გზის დაფინანსება ჩამოიტანა (1932 წ.). ამისთანა კეთილი საქმე ალექსი დავითიანს სხვაც არაერთი გაუკეთებია. ამან მოუპოვა მას თავისი ხალხის უსაზღვრო სიყვარული და პატივისცემა.

მ. ქალდანი

20. II. 1971.

სვანური ანდაზები¹

ზ

1. აბაიშ ჳაბ მეშგ ფურრე ლამქარდ ესერ ომსედ.
აბაის ნიშა მეწველი ფურების მოქიშპედ დარჩენილაო.
2. ადგიაშ ლიც კადვ ესერ ათსგუა.
ადგილობრივი წყალი მუცელს მოუხდაო (მშობლიური მხარის წყალიც უხდება კაცსაო).
3. ადგიუი მშგთან ესერ ლასგრგებ ლი.
ადგილზე (თავის ადგილას, თავის დროზე) ყველაფერი სასარგებლოაო.
4. ადგილობუი ლისიპანწლი ლეჩემ ესერ ლი.
ადგილზე ტრიალიც საქმეაო.
5. ადგი მარა ისგ' ესერ იმთქვე.
ადგილი კაცს შეიჩვევსო.
6. ადგი მიჩ' ესერ მგსუიას ირდი.
ადგილი თავის შესაფერს ზრდისო.
7. აზვაშ გიმ ფაყვანჯვიშგ ესერ ოლლაგვნელი.
ეზოს მიწა ქუდის (დამხობის) ზომისაც შეფასებულაო.
8. აზვაშ გიმ ჳგშხემ ესერ ლაგნაი ხოჩა ლი.
ეზოს მიწა ფეხის დასადგმელიც კარგიაო.
9. ათას ბაქს ეშვი ტკიც ესერ ახხოჩა.
ათას ტყუილს ერთი მართალი სჯობიაო.
10. ათვი ვეფ მაზიგს ესერ ხოხალ, მგცხი — შგურ.
ცხელი ოფლი ჳირმა იცის, ცივი — სირცხვილმაო.

¹ ლექსიკურად ან სხვა თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი სიტყვა ანდაზისა აწყობილია შავით. ასეთი სიტყვები გატანილია საძიებელში.

11. ათვი ზავ მებვილ ხოშ' ესერ ჭონა.
ცხელ ზაფხულში ქვეწარმავალი უფრო იძვრისო.
12. ათვი ნაპუ ქათალს ლგგრა ესერ ჩუ ხაკვრუნე.
ცხელი ლუკმა ქათამს კვერცხს აგდებინებსო.
13. ათვიარობქა მგცხიარობოვ ლახშყად.
სიცხეების დროს სიცივეები გაიხსენეო.
14. ათვიაშ მაყალვშვ ლოლაქ თხუმ კვამს ესერ ხაშხვნი.
სიცხის შიშით ცხვარი თავს ბუჩქში მალავსო.
15. აღაშა ზურალს ლაღედ ლათხელიდ ესერ ლოხვბურა.
დაბნეულ ქალს დღე ძებნაში დაუღამებიაო.
16. ამახვ არი, ეჩეჩუ ესერ ლი ლესისგ.
მტერი რომ არის, იქაა საძულველიო.
17. ამახვ ესეროვ ლი დირიშ გარ მუმკვირი.
მტერი იყოს მარტო პურის კვერის შემყურეო.
18. ამახვ ესეროვ ლი, ლიმეჩვ-ლიღვაჟდ დემთე ჩჯდა.
მტრისას ისეთი, ვინც სიბერე-სიყრმეში საქმეში არ ჩარეულაო.
19. ამახვ თეს ესერ ი გუ ხასისგ.
მტერი თვალსა და გულს სძულსო.
20. ამახვ ი ძერღგვილ ჩუ ესერ ლეთშერი ლი.
მტერი და ერთგული გასარჩევიაო.
21. ამახვს ესერ ლიმახვ ხაკუ ი მკკეთს — ლიმკეთ.
მტერს მტრობა უნდა და მოყვარეს — მოყვრობა.
22. ამახვს ჩიჭშვ ამახვ ესერი დეშ ისრე.
მტერს ყველაფერში მტერიც ვერ იმეტებსო.
23. ამბავ ბიქვს ესერ ესღვე.
სიტყვა ქარს მიაქვსო.
24. ამბავ გვამი მოდ' ესერ ლი.
სიტყვა მძიმე არ არისო.
25. ამბავ გულისგ'ოვ ესზელალნე, ნგნქა ეჩქანღვ'ოვ ანგურანე.
სიტყვა გულში გაატარე და ენაზე შემდეგ გამოაგორეო.

26. ამბავ ი ლალთარ ამსოლდშალ ესერ იჯვნელიხ.
სიტყვა და აზრი ადამიანივით ძველდებიანო.
27. ამბავ ლელდელ ესერ ლი.
სიტყვა სამწყემსავიაო.
28. ამბავს ამბავ ესერ აღფარი.
სიტყვას სიტყვა ფარავსო.
29. ამბავს ბაჟ ესერ დემეგ ხაზ.
სიტყვას ბაჟი არ ადევსო.
30. ამბავს გაკვირ ესერ ხაკუ.
სიტყვას დაკვირვება უნდაო.
31. ამბავს ლაჰელი დემეგ ესერ ხარ.
სიტყვას ვერ დაეწევო (სიტყვის დაწევა არ შეიძლებაო).
32. ამბავს ლიცლავნე ესერ ამწვინე.
სიტყვას კამათი ასწორებსო.
33. ამეჩუიშ ნაქვს ეჩეჩუ ესერ ხექმენი.
აქ ნათქვამს იქ ემატებაო.
34. ამთე ნაჩომს ეჩთე ტეხ' ესერ ხაკუ.
აქეთ ნათქვამს (ნაქნარს) იქით დაბრუნება უნდაო.
35. ამსოლდ აშვ დაგრას შგურშვ ესერ იკდე.
ადამიანი ერთ სიკვდილს სირცხვილით ათავენსო.
36. ამსოლდ გიშიშ ესერ მგტ ლი.
ადამიანი მიწის მატლიაო.
37. ამსოლდ დეცს დარ ესერ მოშ ხაბკენა.
ადამიანი ცას არავინ შესწვდენიაო.
38. ამსოლდ დეცხენჩუ ნამშყედვ დარ ესერ ლი.
ადამიანი ციდან ჩამოვარდნილი არავინ არისო.
39. ამსოლდ დირილდს ესერ ახყა.
ადამიანი პურს (პურის კვერს) მოჰყავსო.
40. ამსოლდ დრევს ესერ ხორი.
ადამიანი დროს ჰყავსო.

41. ამსოლდ, იმგვანთი, ეჩეჩიშ ფაყვოვ ესიგ.
ადამიანმა, სადაც იბადება, იქაური ქუდი დაიხუროსო.
42. ამსოლდ ლალსგიდიშვ დემ ესერ ითირი.
ადამიანი შეხედულებით არ გამოიცინობაო.
43. ამსოლდ ლიდგარაღლ ჩიგვაშვ ესერ იჰიესგ.
ადამიანი სიკვდილამდე ყველაფერს მოესწრებაო.
44. ამსოლდ მავ ამსოლდ ესერ ლი.
ადამიანი ყველა ადამიანიაო.
45. ამსოლდ მავ ესერ მედგარ ლი.
ადამიანი ყველა მოკვდავიაო.
46. ამსოლდ მავ ვორემ კურუჩუ ესერ ლი მეზი.
ადამიანი ყველა სამარეში (მიწაში) ჩამავალიაო.
47. ამსოლდ ნაგენვი მახად დემ ესერ ხეგნი.
ადამიანი ხელმეორედ არ იბადებაო.
48. ამსოლდ ხამემ ტიშუალ ჟიგარ ესერ ესხრი თხუმთე.
ადამიანი ღორის ტილსავით სულ ზევით მიცოცავსო.
49. ამსოლდაშ გვი ლეშხიჰ მიჩას გარ ესერ იჰრი.
ადამიანის დასაწვავი გული თავისას მარტო თხოულობსო.
50. ამსოლდაშ გვი ვორგარ ესერ ოთბიზა.
ადამიანის გული მარტო მიწას გაუძლიაო.
51. ამსოლდაშ გუ ლაჰმი დემეგ ესერ ხარ.
ადამიანის გულს საზომი არა აქვსო (ადამიანის გული არ გაიზომებაო).
52. ამსოლდაშ მაშედ ადაიდ ესერ ამსოლდ ლი.
ადამიანის მშველელი ისევ ადამიანიაო.
53. ამსოლდაშ მორგავდ ღერთარ ესერ დემეგ ლიხ მეტდე.
ადამიანის შემრიგებლად ღმერთები არ მოსულანო.
54. ამსოლდაშ ნინ მგჟირ ჩიგვაშვმ' ესერ მუქვისგ ლი.
ადამიანის სველი ენა ყველაფრის მთქმელიაო.
55. ამსოლდაშ ნენ ბაჩ ესერ ოთბიჰკვა.
ადამიანის ენას ქვაც გაუხეთქავსო.

56. ამსოლდჷშ ტან ვერ ესერ ლი.
ადამიანის ტანი მიწაო.
57. ამსოლდჷშ ხოლა ი ხოჩა ნგნშე ესერ ლი.
ადამიანის ავ-კარგი ენით არისო (ენაზეა დამოკიდებულიო).
58. ამსოლდჷშ კადვ მანგ ესერ ხასკდა.
ადამიანის მუცელში ყველაფერი ეტევაო.
59. ამსოლდჷშ კაცას ეშვი ფულ გარ ესერ ხაკუ.
ადამიანის დაღუპვას მარტო ერთი სულის შებერვა უნდაო.
60. ამსოლდჷშ ჭირ გიმს ესერ ახზვიბ.
ადამიანის ჭირი მიწას ამოსდისო.
61. ამსოლდს ჟოხუშდ ფხულე ხაყა — მანგ უშხვრ' ესერ უმგუმ.
ადამიანს ხუთი თითი აქვს — ყველა უთანასწოროო.
62. ამსოლდს ლევიშხოვი ხოხალდ ი ლევშდედილი.
ადამიანმა სააშკარაოც იცოდეს და საიდუმლოცო.
63. ამსოლდს ღერთემ დერი ლეზვებემ ქვინ ხოგ.
ადამიანს საჭმლის სული უდგასო.
64. ამსოლდს მან ხაწვა, მანგ ესერ ნაჩომხენქა ანდრი.
ადამიანს რაც გააჩნია, ყველაფერი შრომისგან მოდისო.
65. ამსოლდს, ვოდე ქვინ ხოგ, ეჩქად ესერ ხარ იმედ.
ადამიანს, ვიდრე სული უდგას, მანამდე აქვს იმედო.
66. ამსოლდს ვორთე მიჩა დირილდგარ ესერ ოთხია.
ადამიანს მიწაში მარტო თავისი პური (კვერი) წაუღიაო.
67. ამსოლდს იშგანთე ხოშ' ესერ ლანე ხარ.
ადამიანი სხვისას უკეთესად ხედავსო.
68. ამსოლდს ლაბაჟ ქორ ესერ, ნადირს — ცხეკ.
დასამალავად ადამიანს სახლი, ნადირს ტყე აქვსო.
69. ამსოლდს, მაზე ესერ ხულვე, ეჯზე ხოშილდ გვი ხარ.
ადამიანს, რამდენიც აქვს, იმდენი მეტი უნდაო.
70. ამსოლდს, მათე იმთქვი, ეჯნარ გარ ესერ ხარ გვი.
ადამიანი რასაც მიეჩვევა, გულით ის უნდაო.

71. ამსოლდს ჩიგვაში გჰჷ ესერ ხაღენა.
ადამიანს ყველაფრის ატანა შესძლებიაო.
72. ამსოლდს ჩი ეშვი ქვინ ესერ ხოგ.
ადამიანს ყველას ერთნაირი სული უდგასო.
73. ამსოლდს ჩი მეგვიდ გვი დემ ესერ ხაზი.
ყველა ადამიანთან ერთნაირად ვერ გამონახავ საერთო ენასო.
74. ამსოლდს ჩი მიჩა მანკ ესერ ხამგნკა.
ყველა ადამიანს თავისი ზნე-ხასიათი აქვსო.
75. ამსოლდს ჩხარაფათე ლატახ ესერ ხაკუ.
ადამიანს ცხრანაირი მოსაზრება უნდა გააჩნდესო.
76. ამსოლდს ჩხეტგლდ ესერი ჩუ ხაწრე.
ადამიანს კენჭიც მოერევაო.
77. ამსოლდ, ხოლა ვოდდე ჩუ ხეყრენი, ხოჩამ გუ ესერ დემ ხაჰვდი.
კაცი, სანამ ცუდი არ დაემართება, კარგს არ დააკვირდებაო.
78. ამსოლდს ხოჩა ქა ხეყრენი, ეჯი დემნარ ხაბუა.
ადამიანს, კარგი რომ დაემართება, არაფრად მიაჩნია.
79. ამტრჰკ მანცხას ესერ ხაშიდ, ქამასარ ჩუესერი ჩუადგარი.
აპუტრაკი (ბალახია) ზომაზე ციებას შველის, ზედმეტი კლავ-
სო.
80. ამფხვ ყიალისგა გარ ესერ იყმი.
ბაყაყი მარტო ყელში იხრჩობაო.
81. ამფხვ კანცაღდ ლემბელოვნელი ი ფათქვდ ოლგენ.
ბაყაყი ხარის ზომაზე იბერებოდა და გამსკდარაო.
82. ამფხვს ამფხვდ ლოხვსაყვდრა: ჯი ესერ ყჯრყნა.
ბაყაყმა ბაყაყს უსაყვედურა: შე ყიყინაო.
83. ამხვამ დავრობეი დვრსოვ ეჯლაჲ ესაგ შდიქ.
მტრის სიკვდილისას დვრიტას მაინც დაადგი კბილიო.
84. ანგარიშ ჩიგვაშვ ესერ ხაკუ.
ანგარიში ყველაფერს უნდაო.
85. ანდავდ ქორლისგამ მაჩენ ესერ ხაკუ.
მწყემსად ოჯახის უკეთესი წევრი უნდაო.

86. ანდავს ჰამაშ უუ ნემოვ ხაწრე.
მწყემსს დილის ძილი ნუ მოერევაო.
87. ან ი კან ესერ მოდმა ხუღვე, ეჯის ბაე ესერი მოდმა ხოზ.
ასაკი რომ არა აქვს, იმას გონებაც აკლიაო.
88. ამა ესერ დაშღვ, ამა მიჩა ნაზვ.
აჰა დათვი და აჰა მისი კვალიო.
89. აა' ესერ ყორ ი ეაე შუკვ!
აჰა კარი და ეგერ გზაო!
90. აარაყ მიჩა თხუმ ჯი ესერ (ჯ'ესერ) იკვშე.
არაყი თავის თავს თვითონ ამყლავნებსო.
91. აარაყიშ ნამშღვმს გუ აარაყ ესერგდ ხოტხე.
არყით დანათრობს გულს ისევ არაყი უბრუნებსო (რამაც გაწყინოს, მან მოგარჩინოსო).
92. აარაყიშ ხვლიპ-ხვლიპს ყიაყი კლიფ-კლიფ ესერ ხამთქვა.
არაყის ყლაპვამ ყელიდან რწყევა იცისო (უქმად ყოფნა და ქეიფი არავის შერჩებაო).
93. აარაყიშ ხლინ ლაგვანა გარ მოდე როქვ ლი.
არაყის ლხინი მარტო ქელეხი არააო.
94. აარაყს ბგდაშვ ესერ აკვჭურენს.
არაყს ცეცხლის მოკიდებით სინჯავენო.
95. აარაყს მიჩა ლაგნა კეცდ ესერ ჩუ ოთლორვა.
არაყს თავისი ჭურჭელი ქვევრიც კი შეუცდენიაო.
96. აარაყშვ მაშღმარს კოჯ ესერ ი ბოგ დემეგ ხოთრა.
არყით მთვრალმა კლდე და ხიდი არ იცისო.
97. აპრილ ელგენ ი ვეთხმალს ესერ ლოხშდეკვანს.
აპრილი დამდგარა და საქონელს შვებით ამოუსუნთქავსო.
98. აპრილთე ქა ლგბაჟ ვეთხმალს მოდმ' ესერ ხოჭირ.
აპრილამდე მისულ პირუტყვს აღარაფერი უჭირსო (სული შერჩენილი აქვსო).
99. აპრილლისგაშ სგად ნავად ესერ ლი.
აპრილის ნამატი ნანატრიაო.
100. აპრილლისგაშ ქა ლუკვარ ითქ ლუჯვარ ესერ ლი.
აპრილში გადაგდებული მარცვალი გაიხარებსო.

101. აპრილიშ უჩხე მელს ესერ ზეთდ ხესპი.
აპრილის წვიმა ბალახს ზეთად ერგებაო.
102. აპრილს ლაშგაშ ქვინ ესერ ოხვკანა ი ზურალს ქუფდ ში ოხფელა-
აპრილის სუნი დადგა და ქალმა საყველე ხუფას ხელი მოჰკი-
დაო.
103. არა-ბარ' ესერ კევრიშვ, კანწრ იმთე დე ხებდინ.
სულ ერთია კევრისათვის, ხარები საითაც გასწევენო.
104. არშლურს არშვილს დარ ესერ ხაკედ.
უნიფხოს ნიფხავს ვერავინ გახდისო.
105. აქანიშ ლიკედ ლემგუმ ესერ ლი.
მისალმება (სალმის მიცემა) თანაბარიაო.
106. აქანილა აქანისოვ ანჭინდ.
სალამზე სალამს მოელოდეო.
107. აღბაშ ტაბაგსი ჟარ ესერ ხაყა.
აღების სუფრაც მოსაბეზრებელიაო.
108. ალვრურ ჩაჟ ი თხუმენაბჟი მერდე ზურალ ეშვი ესერ ლიხ.
ულაგამო ცხენი და თავნება ქალი ერთიაო.
109. აშგარ ლეთრა მეზრიშ კეც ესერი დეშ ესგეჟა.
ყოველთვის არაყის სმას მეზირის ქვევრმაც ვერ გაუძლოო.
110. აშგარ ლიკბაღ ბეფშიშ ესერ მუცუდან ლი.
ყოველთვის მოფერება ბავშვს აფუჭებსო.
111. აშგარ ლუხვიე ღერმეთი დეშ ესერ ლი.
ყოველთვის მიხვედრილი ღმერთიც არ არისო.
112. აშგარ ყორარ მგკარ მეხვტა ესერ ხარ.
კარები ყოველთვის ღია ამოგდებულს აქვსო.
113. აშვ გარ ბაჯგს ნაშხატვ დემ ესერ ხეშხტი.
მარტო ერთ სარზე ღობე არ მოეწვნებაო.
114. აშედ ესერ დეშ ოლსკიდხ ი ნანკდ დეშ ოლმარგხ.
ერთად ვერ დაეტივნენ და ცალკე ვერ გამოდგნენო.
115. აშვ გეზლაშ მუფსვდი დის, დეც ესერ ე ლამერი, გეზლაშ მავინ
ხაბლენა:
ერთი შვილის პატრონ დედას, ცა რომ მოიღრუბლოს, შვილის
საზიანო ჰგონიაო.

116. აშვ დაგრას მპგოვ ანჰინდ.
ერთ სიკვდილს ყველა მოელოდესო.
117. აშვ დაგრაგნქა მპგთან მგლი ესერ ხოჩა.
ერთი სიკვდილის გარდა ყველაფერი მოთავებული სჯობიაო.
118. აშვემ გაჰს მერმ' ესერ ი ჩ'ოვ აგაჰ.
ერთი რასაც აიტანს, მეორემაც აიტანოსო.
119. აშვემ ლაგვნიაშ მერმა ლალრალაშდ ესერ ხაბჰენა.
ერთის სატირალი მეორეს სამღერალი ეგონაო.
120. აშვემ ლაკაცარ, მერმემ ესერ ლაკაჩარ.
ერთის დასაქცევი, მეორის ამშენებელიო.
121. აშვემ ლეყრინ მერმემ ესერ გულლაჰიდარ.
ერთზე მომხდარი მეორის მისახვედრიო.
122. აშვემ მუფსვდი ყორ-ლაჯვრას ესერ ხანცვლალა.
ერთის პატრონი კარ-ფანჯრის შემყურეაო.
123. აშვემ ნამამ მერმა დემ ესერ ხაშიდ.
ერთის ნაჰამი მეორეს არ რგებსო.
124. აშვემ ქუნემ ლაცვრა ბიღვს ესერ ქ'ათჩიგდა.
ერთის სარჩო ნაგავს გაჰყოლიაო.
125. აშვემ ხოლა ნაჩომს ლუჯვიჰ ქორ კაცას ესერ ოხვეგენა.
ერთის ცუდმა საქციელმა ქონებით სავსე ოჯახი დაქცევის პირას მიიყვანაო.
126. აშვ ესერ შუკვს ხოლაი ესხრი ი ხოჩაი.
ერთ გზაზე ცუდიც დადის და კარგიცო.
127. აშვ ესერ წვარგარ ხამ ფიშირ ხამარ ესე ოთვიშა.
ერთ ტალახიან ღორს ბევრი ღორი გაუსვრიაო.
128. აშვ ზავაშ ჰალაგდ ნაშხატვ ესერ იმარგ.
ერთი წლის ღობედ წნელიც ვარგაო.
129. აშვთე გარ დარ ესერ ისციჰვ.
საციჰველს მარტო ერთ მხარეს არავინ მოითხოვსო.
130. აშვთეშ სარგებს მერმათეი სარგებ ესერ ხაკუ.
ერთი მხრით სარგებლობას მეორე მხრითაც სარგებელი უნდაო.

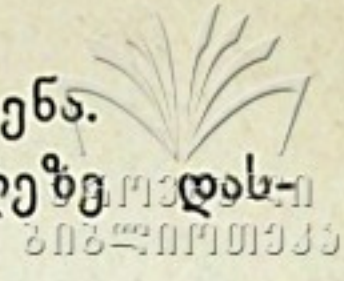
- 131. აშეთე ჰოდს მერმახენ ესერი ტახ ხაკუ.
ერთისაგან მიცემას მეორისაგან დაბრუნება უნდაო.
- 132. აშვი ი ძარვ ლადელ დ'ესერ ლგზგე ძარ ლი ი დე — მეხვტე.
ერთ-ორ დღეს არც დასახლებულა ვინმე, არც ამოვარდნი-
ლაო.
- 133. აშვი ი ძარვ ლადელ დეტთე კიბ დას ესერ ხოგა.
ერთსა და ორ დღეს ცამდე კიბე ვერავის მიუდგამსო (ერთ-
ბაშად არავინ აშენებულაო).
- 134. აშვი კაჭდაშ ნეყირუი მეგემ დემ ესერ იქჩი.
ნაჯახის ერთი დაკვრით ხე არ მოიჭრებაო.
- 135. აშვი ლადელ ციცვიშ ესერ წემაშვი ჩუომგეჭ.
ერთი დღე კატის ჭაპანსაც გაუძლიაო.
- 136. აშვი ლადლიშ სგებნავ ნაჯანვ აშვი ნაგზოშვი სგებინჩუ ესერ ითი.
ერთი დღით ადრე მოხსნული ერთი კვირით ადრე მოიმკებაო.
- 137. აშვი ლადლიშ ნაკლინვ კიბდენს ესერ ლახქემა.
ერთი დღის დანაზოგი კიდობანს შემატებიაო.
- 138. აშვი ლეთ კვამ ნენზჩუქ' ესერი ჟი იფიშვიდი.
ერთი ღამის გათევა სოჭის ქვეშაც შეიძლებაო.
- 139. აშვი ლაშვიმინას ლიც ესერი იშვიმინე.
ერთ დასვენებას წყალიც ისვენებსო.
- 140. აშვი ლეთუნღვე მუშგვრი მუშგვრი დემეგ ესერ ლი.
ერთი ღამის შემდეგ სტუმარი სტუმარი არ არისო.
- 141. აშვი ლეთ ხანსარუი ესერი ლალეთი ლი.
ერთი ღამე მყინვარზეც გაითენებაო.
- 142. აშვი ლეთიშ ქადა კიბდენს ხოჩ' ესერ ხარ.
ერთი ღამის დაზოგვა კიდობანს მიეშველებაო.
- 143. აშვი ლეთიშ ხოშა ხოშილ ესერ ლი.
ერთი ღამით უფროსი უფრო დიდიაო.
- 144. აშვი ლგქდობს მარა დერმეთ ესერი ხასარინე.
ერთ შეცდომას კაცს ღმერთიც აპატიებსო.
- 145. აშვი რაკილდს ლიც ლაზს ესერ იშვიმინე.
ერთ წამს წყალი სვლაში ისვენებსო.

15304.800

2. ალექსი დავითიანი

- 146. აშვ მარა ნაკითხვაროშ ქორ ესერ ისგლადელქა ათშიხენა.
ერთ კაცს ზედმეტი სიფრთხილით სახლი შუადღეზე დას-
წვიაო.
- 147. აშვ ნეზვიშ თელ ჩხარა ზურალს ესერ ოთგთალახ.
ერთი ნეზვის ჭკუა ცხრა ქალს გაუნაწილებიაო.
- 148. აშვ რიგჟი თხერ' ესერი დემ ხეჰანი.
ერთ რიგზე მგელსაც არ გაეწბილებაო.
- 149. აშვ ფოყთე გარ კავ ესერ დემ იკლავი.
მარტო ერთი მხრით კალო არ გაილეწებაო.
- 150. აშვ ქა ლგზარა ლახა მერმე ხეჰმენი, მეზგ' ესერ ეჯნოშვ იცხემ.
ერთ დაზოგილს მეორეც თუ ემატება, მოსახლე იმით მატუ-
ლობსო.
- 151. აშვ ჭიშხმეკვშა ტიშს ჩხარა ესერ ლაყვრა ოთზელალა.
ერთ ფეხმოტეხილ ტილს ცხრა ლოგინი დაუვლიაო.
- 152. აშვ ხაშონა ესერ, მერმა ხაჰვრენა.
ერთს ემეტებოდა, მეორეს ეცოტავებოდაო.
- 153. აშვ ხოლამ სოფელ ჰინგრიას ესერ ოხვგენა.
ერთ ავ კაცს სოფელი აუფორიაქებიაო.
- 154. აშვ ხოჩამ ყაბარდიდ ესერ ჭვინ ლოხვცვირა.
ერთ კარგ კაცს ყაბარდოსათვის შეურჩენია სულიო.
- 155. აშვხანს ლიჰგარ ბეფშს ხოჩ' ესერ ხარ.
ერთხანს ფეხშიშველა სიარული ბავშვს რგებსო.
- 156. აშვხენ ჟარჩიას მერმახენიში ჟარი' ესერ ხოხალ.
ერთი მხრით უარმა მეორე მხრითაც უარი იცისო.
- 157. აშვხენჩუ გარ წელ დემ ესერ ილავი.
მარტო ერთი მხრით სახედარი არ დაიტვირთებაო.
- 158. აშირ მკარქა ეშვი მკჰმარი ესერ ხასრე.
ას მშოვნელს ერთი მხარჯველი სჯობნისო.
- 159. აშირს ქოვ ლახჰედვი ი მიჩა ქოვ ჩემინ.
ასს ჰკითხე და შენი ჰქენო.
- 160. აშ ნაჰოდს წგნავ დემ ესერ ხეჰვი.
მოცემულს წუნი არ ეთქმისო.

161. აშუნღვე ბერუარ ესერი კეჩნის.
ერთი ხნის შემდეგ რკინაც იცვითებაო.
162. აშუნღვე ბიზს კად ესერი იკვშე.
ერთი ხნის შემდეგ „კმარას“ მუცელიც დაიძახებსო.
163. აშუნღვე მურყვამ ესერი ყ'ახსგენა.
ერთი ხნის შემდეგ კოშკიც წაქცეულაო.
164. აშხალთე მეჩღე მეგემ ნაკლათხის ესერ ხოკვდე.
შტოებად გასული ხე სიმაღლეში კლებულობსო (ზრდას).
165. ახთხელივოვ ი ახხელი ესერ.
ეძიე და იპოვნო.
166. აჯონს ესერ მაჯონ დემეგ ახშდება.
მსგავსს მსგავსი არ გამოლევიაო.

ღ

1. ბაბაშ გვი ნიბაშინს ესერ ესსედა.
პაპის გული შვილიშვილს გაჰყოლიაო.
2. ბაუ დ'ესერ ტანშვ ლი, დე — თხუმემ ნანგროშე.
ჰკუა (გონიერება) არც ტანით განისაზღვრება, არც — თავის
სიდიდითო.
3. ბაუ დეშომ' ესერ ოღგთალელი.
ჰკუა არასოდეს არ განაწილებულაო.
4. ბაუურ თვალ დემიშქ ესერ ლი.
უჰკუოდ სილამაზე არაფრის მაქნისიაო.
5. ბარბელ, ლგც იმხენ ლოხფიშვდე, ლექერს ეჯთ' ესერ ასპუნე.
ბორბალი, წყალს საიდანაც მიუშვებ, დოლაბს იქით აბრუნებ-
სო.
6. ბარ მანკვი ესერ ირქვალ ი ლახვ მანკვი იშყვეურალ.
ბარი პირველად იცვამს და მთა პირველად იხდისო.
7. ბაქ ლადი-ბაზიშვ გარ ესერ ლი.
ტყუილი დროებითი არისო.
8. ბაქ ლამუნდს ესერ შდიხე.
ტყუილი ნდობას კარგავსო.

9. ბაქ ლუქვ ბაქდ ესერ ლი მეთვფე.
ტყუილი თქმული ტყუილად დაკარგულიაო.
10. ბაქ დეფ ესერ ლი.
ტყუილი (სათქმელად) იაფიაო.
11. ბაქარა ბაქდ ესერ ომთეფლი.
მატყუარა ტყუილად დაკარგულიაო.
12. ბაქარა ბაქიშ ესერ ტაბლაშ ლი.
ბაქია ტყუილის ტაბლააო.
13. ბაქიშ მუქვისგს ტკიცს ესერი დარ ხეჯრავ.
მატყუარას (ტყუილის მთქმელს) მართალსაც არავინ უჯერებსო.
14. ბაქიშ მგცხრიდ ტკიც ლეშდ ესერ ახჭიმ.
ტყუილს გამოხარკვევად მართალი უკან მოსდევსო.
15. ბაქლისგაშ ნაბან გეზლაშ გეზალთ' ესერ ქ'აპიესგ.
ტყუილი ფიცი (ფიცის გატეხა) შვილიშვილამდე გასწვდებაო.
16. ბაქს მეკვშდ' ესერ ბაქ ხარ.
ტყუილს მოკლე ფეხი აქვსო.
17. ბაჩ ესერ ოლკგრკელი ი ლანა ოხთხა.
ქვა დაგორდა და დასადგომი იპოვაო.
18. ბაჩვ ბაჩ ესერ ანგვჭე.
ქვას ქვა ამაგრებსო.
19. ბაჩვ ბაჩვი ლგვს მურყვამ ესერ ახფასა.
ქვა ქვაზე დადებული კოშკი გამოსულაო.
20. ბაქს ჯელი შუკვ ესერ ოთჯიჩა.
ნაბიჯს გრძელი გზა დაუცვეთიაო.
21. ბაქ-ბაქვი შუკვ ესერ ჩუ ომშდებ.
ნაბიჯ-ნაბიჯ გზა დალეულაო.
22. ბედავირარს ლგმშკადვნელიხ ი ამფხვს ესერ ჭიშხ ოხქვიჭა.
ბედაურებს ქედავდნენ და ბაყაყს ფეხი გაუშვერიაო.
23. ბედავირარ ჩუ ომჭკეყელიხ ი სვიფ ესერ წელარს ესსედახ.
ბედაურები დახოცილან და მოედანი ვირებს დარჩენიათო.

24. ბედოშ ნამატვინ კაცას ესერ ლახგენა.
ბედს გაქცეული დაღუპვას მისდგომიაო.
25. ბედნიერიშ ლაშიალს ესერი ქა ხოსდენი.
ბედნიერი ადამიანი ომსაც გადაურჩებაო.
26. ბედნიერიშს მავ ლერსგვანთ' ესერ ესვეზი.
ბედნიერს ყველაფერი წაღმა მიუდისო.
27. ბედნიერს დეცე ესერ ლაკვრა სოფტენი.
ბედნიერ ადამიანს ცის კარი ეხსნებაო.
28. ბედნიერს ესერ გიმ' ოთკანა, ქ'ოთჰადა ი უჩხ' ესპია.
ბედნიერს მიწა მოუხნავს, გაუფარცხავს და წვიმა წამოსწრე-
ბიაო.
29. ბერაყვ განჯვ ესერ იზბი ი ამსოლდაშ გუ — გონაბ..
რკინას ჟანგი ჰამს და ადამიანის გულს — დარდიო.
30. ბერაყვ ლემესგ ესერ აფრე ი ამსოლდაშ გუ — ხოლა ციცუყვა.
რკინას ცეცხლი აწრთობს და ადამიანის გულს — განსაცდე-
ლიო.
31. ბერეყ ბერაყშვ ესერ იგიჭი ი მარე — მაროშვ.
რკინა რკინით შემოინახება და კაცი — კაციტაო.
32. ბეფშ ესერ იშდრალ ი თხუმ იშდრე.
ბავშვი თამაშობს და თავს ირთობსო.
33. ბეფშ თესგებინ ესერი ლი ლეგვენებ.
ბავშვი თვალწინაც საფრთხილოაო.
34. ბეფშ ლავენიყი მუქვცუნა ესერ ოხლელი.
ბავშვი ტირილისას დამშოშმინებელს მოელისო.
35. ბეფშდ ესერ ლახა ანხირნას, მიჩ'ოვ ლიბოფშ ლახშყად.
ბავშვმა რომ გაგაჯავროს, შენი ბავშვობა გაიხსენეო.
36. ბეფშიშ ბეფშს ხოშ' ესერ ხესმი.
ბავშვისა ბავშვს უფრო ესმისო.
37. ბეფშიშ დაგრას ბაჩვდ ესერი ქიმ ოხვგენა.
ბავშვის სიკვდილს ქვაც აუტირებიაო.
38. ბეფშსოვ ლოხყასანე, დვე ხოშამ ესერ იჩო.
ბავშვი შეაქე, მეტს გააკეთებსო (გული გაუხალისდებაო).

39. ბეფშს აშვხანს ლიჭგარ ხოჩ' ესერ ხარ.
ბავშვს ერთხანს ფეხშიშველა სიარული რგებსო.
40. ბეფშს ბეფშიშ თელ ესერ ხოზ.
ბავშვს ბავშვის ჭკუა აქვსო.
41. ბეფშს დავ ესერ ოთბიჭკვა.
ბავშვს დევი შეუკლავსო.
42. ბეფშს თელ თელისგ' ესერ ხოზ, გვი — ნგნეი.
ბავშვს ჭკუა (ტვინი) თვალში აქვს, გული კი — ენაზეო.
43. ბეფშს ი ზურალს ხოჩა ჟელ დემ ესერ ხეჭევ.
ბავშვსა და ქალს კარგი ძალი არ შეჰყევსო.
44. ბეფშს ლიც ლათრაჟი ესერ ხეშყდენი.
ბავშვს წყალი დაღვევისას ახსენდებაო.
45. ბეფშს მალატ ესერ ირდი.
ბავშვს სიყვარული ზრდისო.
46. ბეფშს მუკვირ ესერ თე ხოსგურ.
ბავშვს გამჭრიახი თვალი აქვსო.
47. ბეფშს ჟელ ესერი თერ ი ქა ხოქაბი.
ბავშვს ძალიც სცნობს და გაერიდებაო.
48. ბეფშს უჟდ ხოშ' ესერ ხოგად.
ბავშვს ძილისაკენ მეტი მიდრეკილება აქვსო.
49. ბეფშს ქალიკედ აცვდ' ესერ.
ბავშვს მეტი მოფერება აფუჭებსო.
50. ბეფშს ქამასარ მალატ ი ლიკბანლ ესერ აცვდე.
ბავშვს გადამეტებული სიყვარული და მოფერება აფუჭებსო.
51. ბეფშურ მეზგე ყუგშალ ესერ ლი.
უბავშვო ოჯახი ყრუსავით არისო.
52. ბიზა ი ქორაშ ქემა აშვდ დემ ესერ იმკადიხ.
მაძრობა და სახლის მატება ერთად ვერ შესრულდებაო.
53. ბიკს ესერ იმხენ დე ახსიპი, ჩიხენ ბიკ ლი.
კუნძს საითაც არ უნდა მოუარო, ყოველმხრივ კუნძიაო.

54. ბიფხიშ ნამატვ ზულვას ესერ ლახდენა:
ნამისაგან გაქცეული ზღვას მიადგაო.
55. ბიქვ აშვთე გარ დემ ესერ ყერ.
ქარი მარტო ერთი მხრივ არ ქრისო.
56. ბიქვიშ ნაკიდვს ბიქვ ესერ აისგ.
ქარის მოტანილს ქარი წაიღებსო.
57. ბოგსეჩხენიშ ნაჩომლა ბოგსამხენ ესერ ხაწრაღახ.
ხიდს იქით ჩადენილისათვის ხიდს აქეთ აგინებდნენო.
58. ბოგქა მეზის ჭეკქა ლიზი ესერ ოთცხონა.
ხიდზე გამსვლელს ჭოკზე გასვლა აურჩევიაო.
59. ბოჯიშ მგღრევის ჟაღვემ ესერ ცხა ხეგნი.
ლუკმის გამომტყუებელს ძაღლის ბრჭყალი გამოეზრდებაო.
60. ბოჯოვ ლოხკვარ ი ჟელ ისგა ხეშნარი.
ლუკმა მიუგდე და ძაღლი მოგიშინაურდებაო.
61. ბრანჯიან ჟელ ქორანშს ესერი დემ აზარე.
ავი (ბრაზიანი) ძაღლის ოჯახის წევრსაც არ ზოგავსო.

ღ

1. გაბვ ლგცთელისგა ოლსგიდნელი: „ჩიქი ესერ მგჳარ დემეგ ხაგ-
ნენა“.
დოლა თხას წყალში ჩაუხედავს: „ჯერ რქები არ ამომსვლიაო“.
2. გაბვს ხოქვა: „ანდვან ჭირდ ე დე ხადეს გვი, აშვ კვამლისგ' ესერ
ჩუ იბზი“.
დოლა თხას უთქვამს: „მწყემსის წვალემა რომ არ მინდოდეს,
ერთ ბუჩქთან გავძლებოდო“.
3. გაგანს გაგ ესერ ხანწყდენა ი თანან — თან.
ფაფის მოყვარულს ფაფა აგონდებოდა და ყველისას — ყვე-
ლიო.
4. გაგანს მგზებს ყეშოვ დეშგიმჩუ ხოჩხინან.
ფაფის მჭამელს კოვზი ქამარში ჰქონდეს გარკობილიო.
5. განგეშერ მინე ნენ ესერ ოხვიტა.
გაგიანნი თავიანთ ცუდ ენას ამოუგდიაო.

6. გადან ლეგდანის ქაფდ ესერ ხაცვ.
ვალი მოვალეს ტვირთად ჰკილიაო.
7. გადან მეზგა მაცხს ესერ ხოქვცე.
ვალი ოჯახის ზრდას წყვეტსო.
8. გადან უელისგ' ესერი იცხემ.
ვალი ძილშიაც იზრდებაო.
9. გადანს ლიქაბუნალ დეშ ესერ ხალიესგ.
ვალს თავის არიდება ვერ გადაიხდისო.
10. გადანს მინდვ ესერ ხაკუ.
ვალს ნლობა უნდაო.
11. გადლისგა ნაჩომ ლემბაყ მოდ' ესერ ლი.
მართებულად ნაქნარი გასაკვირი არ არისო.
12. გადნაშ მუფსვიდლ უეოვ ნომ' ანკიდ.
ვალის პატრონმა არ დაიძინოსო.
13. განჭობქა კეც ესერი მაშდმარ ლი.
ანწლობის დროს ქვევრიც მთვრალიაო.
14. გარჯ ხოჩ' ესერ ლი, ოდო ხოლამ ასეწვამ ხარ ლაჩომ.
ძნელი სიკეთის ჩადენაა, თორემ ცუდი ერთი წამის საქმეაო.
15. განჩუვ ლექვცე კაპდოშვ ესერ ლექჩად ოხსყა.
დანით გასაჭრელი ნაჯახით საჭრელი გაუხდიაო.
16. გაჭირობს ლეთ ი ლადელ დემეგ ესერ ხოთრა.
გაჭირვებამ დღე და ღამე არ იცისო.
17. გეგი ლუმზურელ ი ბეგის ესერ ლემზავნელიხ.
გეგი საჩხუბრად მიიწევდა და ბეგის აშველებდნენო.
18. გეზალ დიეშ ესერ გუმი ნაბიკვ ლი.
შვილი დედის გულის ნაპობიაო.
19. გეზალ დის ი მუს გულისგ' ესერ ხოსგურხ, ნიბაშინ — გუმი გუ-
ლისგა.
შვილი დედასა და მამას გულში უზის, შვილიშვილი კი — გუ-
ლის გულშიო.
20. გეზალ ესერ იმ ოთდავშა ი მიჩა დიეშ ნაკბალს.
შვილი რას წაუხდენია და თავისი დედის მოფერებასო.

21. გეზალთე ლუმწვინა თეფს დი მგჳედშე ესერ ხალფარალა.
შვილისკენ დამიზნებულ თოფს დედა მკერდით აჰფარებიაო.
22. გეზალ ლგრდ დას ესერ ხოთავა.
შვილი გაზრდილი არავის უშობიაო.
23. გეზალ ჟესვას დემეგ ხადგარა, გეზლაშ დაგრა ნომ'ოვ ხამშერე.
შვილი ვისაც არ მოჰკვდომია, შვილის სიკვდილი არ შესჩივ-
ლოო.
24. გეზალოვ ანირდ მგმახვერ, ახმარგი ესერ მგმკეთერ.
შვილი გაზარდე მტრულადა, გამოგადგება მოყვრულადო.
25. გეზალს ლახჳედნახ: დის ესერ იმნოშე ათტიხე? ი: ჳი ესერი გე-
ზალს ანგრდინე.
შვილისათვის უკითხავთ: დედას ამავს რითი გადაუხდით და
მეც შვილს გავზრდით.
26. გეზალს ლითავე გარ დერი, ლირდი ესერი ხაკუ.
შვილს მარტო გაჩენა კი არა, აღზრდაც უნდაო.
27. გეზალს ესერ მან ლიმეჩვლადლიშდ იმკახე.
შვილს ყველა სიბერის დღისათვის შეჰხარისო.
28. გეზალურ ზურალს ლიდივ მოდმ' ესერ ხოჭრდა.
უშვილო ქალს დედობა არ გამოუცდიაო.
29. გეზლაშ ლაწვანალ დია ესერ ლი.
შვილის იმედი (მოსარჩლე) დედააო.
30. გეზლაშ ლეჭირ გეზალდ ხოშა დის ესერ ხოჭირ.
შვილის განსაცდელს შვილზე მეტად დედა განიცდისო.
31. გეზლაშ ლითავე ჩი დის ესერ აშხოხალ, ლირდი—მერხალდს გარ.
შვილის ყოლა ყველა ქალმა იცის, აღზრდა კი — მხოლოდ
ზოგმაო.
32. გეზლაშ შაიდ დის ლუსვარს ესერ ხორხენე.
შვილის შიმშილი დედას ძუძუებს აუკანკალებსო.
33. გეზლაშ მანჩლოვარ ნიბაშინს ესერ ლემმაკხუნელი.
შვილის მომდურავი თავს შვილიშვილით ინუგეშებდაო.
34. გეზლირიშ მგრდი ზურალს ლირდე-ბედ ჟი ესერ ხოშხენა.
შვილების გამზრდელ დედას ცხოვრება შემონახული აქვსო.

35. გეშ ლამშერალშვ დემ ესერ ისკეთი.
საქმე ჩივილით არ გაკეთდებაო.
36. გვამი ლეჩემ ხოხვრამ მაცხს ესერ ხოქვცე.
მძიმე სამუშაო ბავშვის ზრდას აჩერებსო.
37. გვამი ლგქაფს შდიმ ესერი გვამი ხარ.
მძიმედ დატვირთულს ყურიც ემძიმებაო.
38. გვამის ესერ ჭაჭარ ოთზიგნა, მახრინს — გვი.
მძიმეს წელი უტკენია, ჯავრს კი — გულიო.
39. გვაშვ თხუმხენ ესერ ხარ ლაშად.
საქმეს თავიდან ეშველებაო.
40. გვი დერი, აშუნღვე ბაჩარ ესერი ჩუ კეშნის.
გული კი არა, ერთი ხნის შემდეგ ქვებიც გატყდებიანო.
41. გვი ესერ ე დე, თეს მანგვანისგ.
გული რომ არა, თვალს რა აატირებსო.
42. გვი ესერ ჩი ხოზ, მარე — ლგთშორად.
გული ყველას აქვს, მაგრამ — განსხვავებულიო.
43. გვი ლაგუს ჩიგარ ესერ დემ სკგდა.
გული საგულეში ყოველთვის არ ეტევაო.
44. გვილუსუსდა მანგ ხოშ' ესერ ტვინ ხარ.
გულდასუსტებულს ყველაფერი მეტი სწყინსო.
45. გვილგჰედ ამხოლდ ჩი ლადედ ესერ იცხემ.
დაკვირვებული ადამიანი ყოველდღე იზრდებაო (ცოდნით).
46. გვიმზიგლისგაშ ჩამაგას ამაშვამლისგა ფგრი ჭკიდილდ ესერ ხო-
ჩა.
აყალმაყალში კარგ სუფრას სიმშვიდეში ხმელი მჭადი სჯობ-
ბიაო.
47. გვიმარა მახაცს დემ ესერ იქვდელ.
სურვილი შეძლებას არ კითხულობსო.
48. გვიმაწვდის ნაბანდ ესერ დემეგ ხაყვლუნნი.
გულმართალს ფიცის არ ეშინიაო.
49. გვიმიშ ესერ შარაყს ოხაქვისგენა ი თემიშ — კვამს.
გულს ნადები არაყს უთქმევინებია და თვალისა — კვამლსაო.

50. გვი ძესვას ხოპრი, ლეჩომ ლათხი ესერ ხარ.
გული ვისაც ერჩის, საქმე გამოეძებნებაო.
51. გვირკიშ ყაყაჩ დაბ-ლარემ მტყაბან ესერ ლი.
ივლისის პაპანება ყანა-სათიბის მწველიაო.
52. გვირკს ზესყი ესერ ხელად ოდგენა.
ივლისს ნედლი ხმელად უქცევიაო.
53. გვიუჩილად ლეჩემ დემ ესერ ისკეთი.
უგულოდ საქმე არ მოგვარდებაო.
54. გვი ჩუ დემის ესერ ბეკვნი.
გული არ გაიპობაო.
55. გვი ხვრს ესერ ოთხიბა.
გული ჯავრს გაუხეთქიაო.
56. გვი ხვრს ლატხელიშვ ესერ იხერი.
გული ჯავრს სამაგიეროს გადახდით იყრისო.
57. გიგუს ესერ ხოყიბ ი გეგვე.
გუგულს სცალია და ლაყბობსო.
58. გიმ ლაშდღვი ი ვერ ნალფარუნ დას ესერ ხაშთხა.
მიწა სამარხი და ზედ დასაფარებელი არავის გამოლევიანო.
59. გიმ ესერ დეცს ხოსგდი.
მიწა ცას შეჰყურებსო.
60. გიმეი მტ ესერი იბულელ ი ამსოლდი.
მიწაზე მატლიც დაცოცავს და ადამიანიცო.
61. გიმს ვობაშ ესერ მარე ხოჯიჩა.
მიწას ბევრი ადამიანი მოუნელებიაო.
62. გიმს მავ ნუკვიშ ამსოლდ ესერ ხორი.
მიწას ყველანაირი ადამიანი ჰყავსო.
63. გიმს მიჩა მაზიგ ესერ ხეზგი.
მიწას თავისი ჭირი სჭირსო.
64. გოვრიშს გოვრიშ დემ ესერ ზოშთხენი.
მსგავსს მსგავსი არ გამოელევაო.

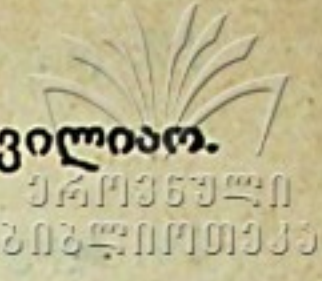

65. გოვრიშს გოვრიშ ესერ ხესგვიშ.
ტოლს ტოლი უხდებაო, ცალმა ცალს უნდა უცალოსო.
66. გონაბ უეს ესერ შდიხე,
დარდი ძილს აფრთხოვსო.
67. გუთე ბაუ ი თელშვ ლაწე ესერ ლი.
გულში ჩასახედი ჭკუა-გონებითააო.
68. გუ ესერ კალუნ ხალრალნი, კალუნ ხაგვუნნი.
გულს ზოგჯერ ემღერება, ზოგჯერ ეტირებაო.
69. გულისგა ლუქვ ნუნთ' ესერ მაგ დემ იჯიდი.
გულში ნათქვამი ყველაფერი ენით არ ითქმისო.
70. გუმი კეშას თხუმემ კეშა ესერ ხოჩა.
გულის გატეხას თავის გატეხა სჯობიაო.
71. გუმი ლაგნარდ ჩიგვაშვ მეგვიობ ესერ ხოჩა.
გულის დასამშვიდებლად ყველაზე კარგი თანატოლად მიჩნე-
ვააო.
72. გუმი მაფუა ლგც მამფუად ხოლ' ესერ ლი.
გულის დუდილი მღუღარე წყალზე უარესიაო.
73. გუმი მახრინდ შიშდ ესერ მოდე ლი ლექემ.
გულის მოსვლას უცებ არ უნდა აპყვეო.
74. გუმი ნავჭედოშვ მარა ვობაშ ესერ ხაკლი.
დაუკვირვებლობით ადამიანს ბევრი აკლიაო.
75. გუ ნინ ესერ აშიდბუნე.
გულს ენა ამშვიდებსო.
76. გურგვინ ნაგემვ ძეხვ-ჭაშს ვერ ი ლავხი ესერ აყლურე.
გვირგვინდადგმულ (ჯვარდაწერილ) ცოლ-ქმარს მიწა და
ნიჩაბი გაყრისო.
77. გუურდ მანგთან ცვიდ ესერ ლგმარ.
უგულოდ ყველაფერი ფუჭი ყოფილაო.

ბ

1. დაბაშ ნანსგლის შდამი ნანცინი ესერ ჩოხალ.
ყანის სისქემ თავთავის, სიწვრილე იცისო.

2. დაბაშ ხოლამდ ლიმში კვადდ ხოშა შგვირ ესერ. ლი.
ყანის ცუდად დამუშავება ზარალზე უფრო სირცხვილიაო.
3. დაბთე ლუმთქვა ხამ დაგრა გარ ესერ ხაყჩე.
ყანას მიჩვეულ ღორს მარტო სიკვდილი მოაცილებსო.
4. დაბთე ქა ლუკვარ ითქ ისგა ნაცხემშვ ესერ ანღრი.
ყანაში გადაგდებული მარცვალი უკან ნამატით მოდისო.
5. დაბს, იმ ლახლანე, ყი ესერ ეჯი ზეგნი.
ყანაში რასაც დათესავ, ის აღმოცენდებაო.
6. დაბს ლაში ნაშდებვდ ესერ ხუღვე.
ყანას თესლი სარგებელში აქვს ნასესხებო.
7. დაბს ლიუვმი ლიჰუნწვიშალ ესერ ხარ.
მზრალად ხვნა ყანას ნაკელის მოყრასავით უხდებაო.
8. დაბხენ კიბდენტელისგა ნამშანს ვობაშ ესერ მავინ ხაყა.
ყანიდან კიდობნამდე ჭირნახულს ბევრი მავნებელი ჰყავსო.
9. დაგრა ამსოლდაშ ყიუკიდა ბეგარ ესერ ლი.
სიკვდილი ადამიანისათვის გადაუდებელი ბეგარააო.
10. დაგრა აშ ესერ ვობაშს ხოკარქა.
სიკვდილი ბევრს ძალით მოუხვეჭიაო.
11. დაგრა აშ ლავჩიშვ დანსმოშ ესერ ხოვჩა.
სიკვდილი მოგერიებით ვერავის მოუგერიებიაო.
12. დაგრა ნაღვევარის დემ ესერ იჭვდელ.
სიკვდილი დანაშაულს არ კითხულობსო (მტყუანსა და მართალს არ არჩევსო).
13. დაგრას გვი ი ტან სგებნავ ესერ იბუენის.
სიკვდილს გული და ტანი წინასწარ იგებენო.
14. დაგრას ისგვი-მიშგვი დემეგ ესერ ხოთრა.
სიკვდილმა შენი-ჩემი არ იცისო.
15. დაგრას უნხენად დარ ესერ ხოსდენი.
სიკვდილს წაუქცევლად ვერავინ გადაურჩებაო.
16. დაგრას ხოშა-ხოხვრა დემეგ ესერ ხოთშერა.
სიკვდილს დიდი და პატარა არ გაურჩევიაო.

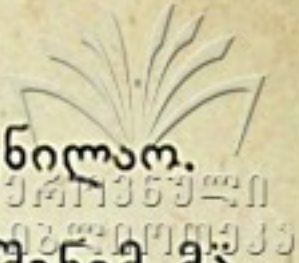
17. დაგრას ჯელი თჳკვ მოდმ' ესერ ხჳბ.
სიკვდილს გრძელი თოკი არ აბიაო.
18. დაგრას ჰნდვილდ ესერ ლაკარქა ხარ.
სიკვდილი ადვილი საშოვნელიაო.
19. დაგრალა თერჳრლისგა ლიყჳნლს ნჳროვ ანჳირ.
მოკვლისათვის თვალეზში კოცნას ნურავინ მოელისო.
20. დაგრაგნქა მჳგ გადან მგლი ესერ ხოჩა.
სიკვდილის გარდა ყველა ვალი გასტუმრებული ჯობიაო.
21. დაგრობ მეზგა ჩჳ ესერ ატიხჳლი.
მკვლელობა ოჯახს მოშლისო (წონასწორობიდან გამოიყვანსო).
22. დაგრობ ნავად დჳს ესერ ხარ.
სიკვდილი ნანატრი არავის აქვსო (თავისი სურვილით არავინ კვდებაო).
23. დაგრობლა დაგრობსოვ ანჳინდ.
მკვლელობისათვის მკვლელობას მოელოდეო.
24. დაგრობშე დაგრ' ესერ ოლმეგველი.
სიკვდილით სიკვდილი გათანაბრებულაო.
25. დადიანჳშ ლგფკელს მჳგთან ესერ უქვთუნდ ხჳკვდენა.
დადიანის ქალბატონს ყველაფერი გაუნძრევლად უნდოდაო.
26. დჳგ აშე ნაქვს ესერ ხჳტხენა.
რეგვენი ერთსა და იმავეს (ნათქვამს) იმეორებდაო.
27. დჳგ ლჳღვრალს გარ ესერ ლახბეჳკვა.
ბრიყვი დაფიცებას შეაკვდაო.
28. დჳგ ლგც ცხერილშე ესერ ლგმზორნელი.
ბრიყვი წყალს საცრით აგროვებდაო.
29. დჳგ მგშკს ესერ ახვეფეთინენა.
დევი ჭიანჭველას აჳკიდებიაო.
30. დჳგჳრ ესერ შიროლს ხაბურგელახ.
ბრიყვნი წისქვილის ქვებს ეჭიდებოდნენო.
31. დჳგჳშ ნამჳგრ მეზგა ლერსგვანთ' ესერ ფიშვდე.
დევის ლოცვა ოჯახს მარჯვნივ წარმართავსო.

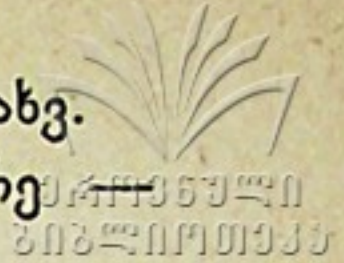
32. დავაშ ნაჭათვ მეზგ' ესერ ხვიტე.
დევის წყევლა ოჯახს ამოწყვეტსო.
33. დავს თეფ ქა დემ ესერ ხექდი.
დევს თოფი არ ასცდებო.
34. დავს ლადაურიტ' ესერ ხაჯხონა.
დევს სადევოსაკენ ერჩიო, ბრიყვი ბრიყვისკენ მიიწევდო.
35. დავს ნალდევი ესერ ხოჭირ.
ბრიყვს თავისი სიბრიყვე ეყოფო (სჭირსო).
36. დავს კან შდგქე ნაცყერუნდ ესერ ახკედა.
დევს ხარი კბილის საცობად მოუნდო (კბილებში გაეჩხი-
რაო).
37. დამბაღ მარე ყიბავცაღ ჩუბავ ესერ ხაშხვნა.
დაბალი კაცი რამდენიც ზევით არის, იმდენი ძირს მარხიო.
38. დამბაღ მუეშ გეზალი დამბაღ ესერ ლი.
დაბალი მამის შვილიც დაბალიო.
39. დამბაღ ყორლისგა ყ'ესეროვ ესნაკვ.
დაბალ კარში მოიხარეო.
40. დამბაღ ქა მავ ხოშამ ესერ იბაჯუნაღ.
დაბალ ღობეზე ყველა მეტს გადააბიჯებსო.
41. დარ ესერ ლი ლაიდ ივას მეგჭე.
სამუდამოდ ვერავის გაუძლიო.
42. დას ხეთხი, ეჯი დას ესერ მოშ ხოთხა.
რაც არავის უპოვია, იმას ვერავინ იპოვისო.
43. დას ხელენი, ეჯი დედ დას ესერ მოშ ხოქვიცა.
არავის რომ არ ეჩოთირებოდეს, ისეთი განაჩენი არავის გა-
მოუტანიო.
44. დას ხეხლი, ეჯგვარს აშვ გარ ძარ ესერ ახთენისგვ.
არავინ რომ არ იცოდეს, იმისთანას ერთს მარტო ვინ დაასწავ-
ლიდო.
45. დაშდვ, ლატვ ლახ დემთე ხარ, თხუმ კოჯქ' ესერ ქ'აკვანე.
გასაქცევი რომ არა აქვს, დათვი თავს კლდეზე გადაიგდებსო.
46. დაშდვ ლახა ათწინდეს, ბაბაოვ ხაქვ.
დათვი რომ მოგერიოს, ბაბა დაუძახეო.

47. **დაშდვე მახალ ხოლემ** ესერ ჰარაკდ ზი.
დათვის ეშმაკობა ცუდ არაკად (მაგალითად) დარჩენილად.
48. **დაშდვს ხოქვა: ვიღლაშ გეზალ ნომ'** ესეროვ ლახხვია, იშგნემ მას-
დსერ ესერ ხარ.
დათვის უთქვამს: დისშვილი ნუ შემხვდება, სხვას არ დავე-
ძებო.
49. **დაცხ ბედს** ესერ ხოხალ.
სიმსუქნე მოვლამ იცისო.
50. **დეცე-გიმიშ** მაკლოვარდ კოჯს ი ცხეკსოვ ლახშიალე.
მიწა-წყლით ნაკლული კლდესა და ტყეს შეეზასო.
51. **დეცე-გიმიშ** მუჰვდი ჯიჰრანუ ფოთელს ესერ ლახგვარენა.
მიწა-წყლის გამყიდველი მუშის ფოთოლს მისდგომიაო.
52. **დეცთეუი კიბ** დას ესერ ხოგა.
ცამდე კიბე ვერავის მიუდგამსო.
53. **დეც ი გიმ ეზარ ხენკი** ესერ ომყელლიხ.
ცა და მიწა კარგა ხანია გაიყარნენო.
54. **დეც ი გიმ ივას უშხვარ** ესერ ხოსგდიხ.
ცა და მიწა მუდამ ერთმანეთს შეჰყურებენო.
55. **დეჯიკ** ესერ მიჩა ნაქვს გარ ხატხენა.
ურჩი მარტო თავის ნათქვამს იმეორებდაო.
56. **დეჯიკს** დ'ესერ უჯმა ხანგუა, დეი ლგჯიმ.
ურჩს არც უმარილო უხედებოდა, არც მარილიანიო.
57. **დიარ უკვშურად** დემ ესერ იმი.
პური გაუტეხლად არ იჭმევაო.
58. **დიარს მგზებ** დემ ესერ ხოშთხენი.
პურს მჭამელი არ გამოელევაო.
59. **დიარს შიარ** ესერ იკარქეს.
პურს ხელები შოულობენო.
60. **დი გეზლშ** ბედეი ლემასგვ ესერ ჟი ესჩიდი ე, გვი დემის ხებზი.
დედა შვილისათვის ცეცხლში რომ დაიწვას, გული არ გაუ-
ძღებო.

- 61. დი-გეზლან ლიყვლურე ჩიქი ესერ დაგრას ხობცა, ღვე — ძახვ.
დედა-შვილის დაშორება ჯერ სიკვდილს შეუძლია, მერე ცოლსაო.
- 62. დი ესერ გეზლანუ ი გეზალ იშგნემიშვ.
დედა შვილისთვის, შვილი კი სხვისთვისო.
- 63. დი ესერ გეზლანუ ძერ ლი ი მუ — ჯიჯვ.
დედა შვილის ხორცია, მამა კი — ძვალიო.
- 64. დი ესერ ი მუ თანშვ მან ლიხ, გეზალ ესერი ეჯი ლი.
რაც დედა და მამა არიან ჯიშით, შვილიც ის არისო.
- 65. დიეშ გადანს გეზალ მიჩა ივას დეშ ესერ ილიესგ.
დედის ვალს შვილი ვერასოდეს გადაიხდისო.
- 66. დიეშ გვი გეზლირს ესერ ხათალახ.
დედის გული შვილებზეა განაწილებულიო.
- 67. დიეშ ი მუეშ ნამგებვს გეზალდი ლახქიმოვ.
დედისა და მამის მონაგებს შვილმაც მიუმატოსო.
- 68. დიეშ ლიმზურ გეზალს თვი-ლეცვმიდ ესერ ხესპი.
დედის ლოცვა შვილს თაფლ-კარაქად შეერგებაო.
- 69. დიეშ ლუსვ ხოჩა გეზალს გარ ესერ ხოფსა.
დედის ძუძუ მარტო კარგ შვილს დაუფასებიაო.
- 70. დიეშ ლგჟუმა ჩინჩვილს დაცხ ხოლამ ესერ ხეცვმი.
დედის ხსენუჭმელ შვილს ხორცი ძნელად მოეკიდებაო.
- 71. დიეშ ნაფდალ გეზალს აშ ესერ ხეცვმი.
დედის ხელნახლები შვილისათვის ალალიაო.
- 72. დიეშ ნეყირქა გეზალდ ლაფაშგოვ.
დედის განარტყამზე შვილმა ხელი მოისვასო.
- 73. დიეშ ქემრარს ბაჩარ ესერ ოხგვანახ.
დედის ცრემლებს ქვები აუტირებიაო.
- 74. დიეშ შილისგა გარ გეზალ წეფილ ესერ უდა ლი.
მარტო დედის ხელში შვილი გაუწვრთნელიაო.
- 75. დინაგეზალ მეზგემ ესერ მგჯრენი ლი.
ქალიშვილი ოჯახის მაკავშირებელიაო, ოჯახის მოყვრად მომ-
კიდებელიაო.

76. დინაგეზალს მიჩა დრევეი შუკვ ესერ დემ ათსყი, ჯი ესერ ისყი
ლეჰდგრად.
ქალიშვილს თავის დროზე გზა თუ არ გაეკაფა, თვითონ გაიკაფა
კაფავს სანანებლადო.

76ა. დინა ი ნალვეურ ქვრდ' ესერ გეზალ ლიხ.
გოგო და ვაჟი ორივე შვილიაო.

77. დინა ქა ლიწვილალდ დისოვ შილისგა ხონაშკვან.
გოგო გათხოვებამდე დედას მუჭში ჰყავდესო.

78. დინას ლამუარხენქა შუკვ მგსყე ესერ ხარ.
გოგოს მამის სახლიდან გზა ხსნილი აქვსო.

79. დირიშ ბოჯს ვობაშ ესერ ხოსკეთა.
პურის ლუკმას ბევრი საქმე მოუგვარებიაო.

80. დირიშ ბოჯ ჟაღვემ ესერ გადან ლი.
პურის ლუკმა ძაღლის ვალი არისო.

81. დირიშ ბოჯს ჟედ ესერ ისგ' ოხშინრა.
პურის ლუკმას ძაღლი მოუშინაურებიაო.

82. დირიშ ნაპუს ესერი ჩუ ლათალი ხარ მერდგულობეი.
პურის ლუკმაც გაიყოფა ერთგულეებისასაო.

83. დირიშ ნასრული კიბდენიშ შის ესერ არი.
პურის სისრულე კიდობნის ხელთ არისო.

84. დირობეი ყორქა ჟაღვ ესერი დარ აკვანე.
ჭამის დროს კარში ძაღლსაც არავინ აგდებსო.

85. დის ლირდე გეზლირეი ესერ ხოხალ.
დედას სიცოცხლე შვილებში ჰგონიაო.

86. დოსდ მედგარ ნამფარი გარ ესერ იზელალ.
მაღე მომაკვდავი აჩრდილი მარტო დაიარებაო.

87. დოშდულს მანკვი კვიცრა ი კალმახვ ესერ ხეწდენიხ.
ახალ მთვარეს პირველად შუნი და თევზი (კალმახი) შეამჩ-
ნევენო.

88. დრევ ამსოლდს დემ ესერ ხოდლი.
დრო ადამიანს არ უცდისო.

89. დრევ ესერ მახლაშ ლათვრი ლი.
დრო ჰკუის მასწავლებელიაო.

90. დრევ ჩიგარ ეშვი მოდ' ესერ ლი.
დრო ყოველთვის ერთნაირი არ არისო.
91. დრევდ მ'ესერ ლახჭარუას, ჩემინოვ.
დრომ რაც შეგაძლიოს, ის ქენიო.
92. დრევიშ მგსყიად ლირდ' ესერ ხოჩა.
დროის შემწყობად ცხოვრება სჯობიაო.
93. დრევიშ მგლლი ქადს ესერ ხოხვრამ ათქადა.
დროის მომლოდინე ნაკლებად შემცდარაო.
94. დრევნიდრევნ დეც ესერი ირხგნაღ.
დროდადრო ცაც გრუხუნებსო.
95. დრევეი ლიშედურ მგჭფიას ე'ესერ ლისგვრე ხამთქვა.
დროზე თუ არ უშველე, მკბენარმა დასევა იცისო.
96. დრევეი მგლაში დრევეი ესერ ითი.
დროზე მთესველი დროზე იმკისო.
97. დრევეი ყერ გოჭარს აშ ესერ შიდე.
თავის დროზე ნეზვიც გოჭებს დაყრისო.
98. დრევს ამსოლდ ესერ ესყა ი ახყა.
დროს ადამიანი მიჰყავს და მოჰყავსო.
99. დრევს ალვრა დემ ესერ ხეყირი.
დროს ზღვარი (მიჯნა) არ დაედებაო.
100. დრევს ლაჩრავი დემეგ ესერ ხარ.
დროის გაჩერება არ შეიძლებაო.
101. დრევს მარე დეშ ესერ ირდი.
დროს ადამიანი ვერ გაზრდისო.
102. დრევს ქა ლგქაბ მვგთან ხოლ' ესერ ლი.
დროს გადაცილებული ყველაფერი ცუდიაო.
103. დგბუი ამსოლდ ვეთხმულშალ ლეზხალი ესერ ლი.
მოუქნელი ადამიანი პირუტყვივით გასადენიაო.
104. დგთხელ უფს დგთხელ ისტამ ესერ ხამთქვა.
თხელ ძილს თხელი სიზმარი სჩვევიაო.

1. ემსგიოვ ემსგის ახთხელივ.
თანაბარი თანაბარს ეძიოსო, ტოლმა ტოლი ნახოსო.
2. ეშდმარვ მგგემს ეშვი მურღვ' ესერ ჟი ხასრე.
თორმეტ მშენებელს ერთი მნგრეველი აჯობებსო.
3. ეშვი აქს ესერ ლგმრავდინ, მერმე — ბაქს.
ერთი ალთას ლაპარაკობდა, მეორე — ბალთასაო.
4. ეშვი ბიბუს ესერი ხოყირა კაკდ.
ერთი კაკლის ხისათვის ბიბუსაც მოუხვედრებიაო.
5. ეშვი გარ ამსოლდ დ'ესერ ლგთავ ლი, დეი — ლგდგარ.
მარტო ერთი კაცი არც დაბადებულა, არც მომკვდარაო.
6. ეშვი გარ დ'ესერ თხუმხენ წვა, დეი — ლეშგიმხენ.
მარტოხელა არც წინიდან ჩანს, არც უკნიდანაო (მარტო კაცი ჭამაშიაც ცოდვიაო).
7. ეშვი გარ დეცს დარ ესერ ხაბკა.
ცას არავინ მისწვდენიაო.
8. ეშვი გვი ჩხარამდ დემ ესერ იბკური.
ერთი გული ცხრად არ დაიჭრებაო.
9. ეშვი დაგრა ჭა დას ესერ ხოქდენა.
ერთხელ სიკვდილი ვერავის აუცდენიაო.
10. ეშვი ღირილდ კას ლიშვედ მოდ' ესერ ხაჯეშ.
ერთი პურის კვერი კერაში ცეცხლის შენთებად არა ღირსო.
11. ეშვი ესერ თხერახენჩუი ოლიქველი.
ერთი მგლისკენაც თქმულაო.
12. ეშვი ესერ ლგწჳე ი მეშდ ლგწჳემ ლგწჳე.
ერთი წვეული და ათი წვეულის წვეულიო.
13. ეშვი ესერ მგჩემ ი აშირ მგსგიდარი.
ერთი გამკეთებელი და ასი გამსინჯველიო.
14. ეშვი ესერ ხოჩა ვობავ ხოლამ ისარინე.
ერთი კარგი ბევრ ცუდს იპატიებსო.

15. ეშვი კინჩხ შგურ ჩხარამუნ ესერ ოხქვიცა.
ერთი კისერი სირცხვილს ცხრაჯერ მოუჭრიაო.
16. ეშვი ლაგას მგგნე სოფელს ჩიგარ ესერ ხორი.
ერთი მეთაური (ჭკუის დამრიგებელი) სოფელს ყოველთვის
ჰყავსო.
17. ეშვი ლამპრას ესერი ათქადა.
ერთხელ ღვთისმშობელიც შემცდარაო.
18. ეშვი ლიმცოქვილ უეს ესერი ხამთქვა.
ერთი მოციქულობა ძილსაც სჩვევიაო.
19. ეშვი ლიცვ საბრალს ესერი ხახვია.
ერთი სიცილი საწყალსაც რგებიაო.
20. ეშვი ლექლობ ეჩქანღვეშ გუდლაქიდარდ ხოჩ' ესერ ლი.
ერთი შეცდომა შემდეგ მისახვედრად (ჭკუის სასწავლებლად)
კარგიაო.
21. ეშვი მადილ ლიცმცხიშვ მუთვნ' ესერი ხოჩგმინა.
ერთი მადლი ცივი წყლის დამღვეინებელსაც უქნიაო.
22. ეშვი მაუჯრ თხერა მუმილს ესერი ხამთქვა.
ერთი მადლი (შებრალება) მამალ მგელსაც სჩვევიაო.
23. ეშვი ესერ იცვნალდეს, მიჩა თხუმ ხეცვნალდეს, ღორი მპრ' ესერ
იცვნალდეს, უშხვარ ესერ ხეცვნალდეს, სემი მპრ' ესერ იცვ-
ნალდეს, გუმი ლელხინ ესერ ლი.
ერთი იცინოდეს, თავს დასცინოდეს; ორი იცინოდეს, ერთ-
მანეთს დასცინოდეს; სამი იცინოდეს, მართლა მოსაწონიაო
(სასაცილოაო).
24. ეშვი მასგუა მახერას ესერი ხაყა.
რაც ერთი ბღერსაც უხდებაო.
25. ეშვი ტალ ამსოლდს ჩი ესერ ხონკრი.
ერთი ნაკლი ადამიანს ყველას დაჰყვებაო.
26. ეშვი უეშინ მბიზს ესერი ხაყა.
ერთი შეწუხება მაძრობამაც იცისო (მაძრობაც მოსა-
წყენიაო).
27. ეშვი უუ ლგც ესერი ხევეუნი.
ერთი ძილი წყალსაც ჩაეძინებაო.

28. ეშვი ქვინღმგენე ურინ დემ ესერ იზჰენი.
ერთი სულღმული (საკლავი) ორჯერ არ დაიკვლებო, ერთი
შესაწირავი ორჯერ არ შეიწირებო.
29. ეშვი ჭალ ლებს ესერი ხამთქვა.
ერთი ჭირი ფუტკარსაც სჩვევიაო.
30. ეშვი ხოლა ლადელ ჩი ესერ ბაც ხარ.
ერთი ავი დღე (სიკვდილი) ყველას მოელისო.
31. ეჯაბუასდაშ ლასკგდს დარ ესერ იჭვდელ.
საიქიოში დასატევს (ადგილს) არავინ კითხულობსო.
32. ეჯაბუასდხენ დარ ესერ ლი მეტხე.
საიქიოდან არავინ დაბრუნებულაო.
33. ეჯგვარს იმ ანპრენი, თხუმეიქაქა დარ ესერ მოშ ასკნე.
რამდენზეც არ უნდა ახტეს, თავს ზემოთ ვერავინ ახტებო,
თავზევით ძალა არ არისო.
34. ეჯთ' ესერ მან ხოულვენეს, ამთ'ოვი ეჯის ანჭინდ.
იქით რაც მიუძლოდეს, აქეთაც იმას მოელოდესო (რასაც დას-
თეს, იმას მოიმკიო).
35. ეჯთ' ესერ მჯყალვა ამთე ხაყვლინა.
იქით შემშინებელს აქეთ ეშინოდაო.
36. ეჯლაჟ ჭალათე მგსკნა დარ ესერ ხეჭმენი.
მაინცდამაინც მდინარეში ჩახტომის მსურველს ვერავინ გადა-
ჰყვებო.

უ

1. ვად საბრალაშ ესერ ნავად ლი.
ნატვრა ღარიბის ნანატრიაო.
2. ვადშვ დ'ესერ ძარ ითავი, დეი იდგარი.
ნატვრით არც ვინმე იბადება, არც კვდებაო.
3. „ვაიმია“ ჩილა მოდმ' ესერ იქვი.
„ვაიმე“ ყველაზე არ ითქმისო, ყველა მკვდარი დატირების
ღირსი არ არისო.
4. ვარჩხილ ესერ ლიშელდეს ოთჯიჩა.
ფული თვლას გაუცვეთიაო.

5. ვარჩხილ ვარჩხილს ესერ იქმე.
ფული ფულს იმატებსო.
6. ვარჩხილ ლაზაროშვ ესერ ინზერი.
ფული დაზოგვით გროვდებაო.
7. ვეთხმალ ვეთხმალს ესერ ხემჯენი.
პირუტყვი პირუტყვს ჰგავსო.
8. ვეთხმალ თანს ესერ ესქიმ.
საქონელი ჯიშს მიჰყვებაო (კვიცი გვარზე ხტისო).
9. ვერბს ესერ ხაშონა, შგინის ხაჰვრინა.
არწივს ემეტებოდა (ებევრებოდა), წიწკანას ეცოტავებოდაო.
10. ვიმცარ კანვ უღვაი გვამი ესერ ხარენა.
უძლურ ხარს უღელიც ემძიმებოდაო.
11. ვობაშ დ'ესერ ზურალს ხეჯრავი, დეი — გვალი დეცს.
ბევრი არც ქალს დაეჯერება, არც — მოწმენდილ ცასაო.
12. ვობაშ მგრგალი ვობაშს ესერ ხექდი.
ბევრის მთქმელი ბევრს სცდებაო.
13. ვოდივოდ ეჯღა ლიტმ' ესერ ზოჩა.
დროდადრო მაინც მოთმენა ჯობიაო.
14. ვოქრ ესერ ვოქრ დემეგ ირი, ვობაშ წვანდეს ეჰე.
ოქროს ოქროს არ იქნებოდა, ბევრი რომ იყოსო.
15. ვოქრ წიღს დემ ესერ იცვმი.
ოქროს ჭუჭყს არ იკარებსო.
16. ვოქრე ლათხიდ ვოქრ ესერ ხაკუ.
ოქროს საპოვნელად ოქროს არისო საჭირო.
17. ვოშ' ესერ ოღბურელი, ეჯშელდ ოღრგჰელი.
რამდენჯერაც დაღამებულა, იმდენჯერ გათენებულა (ღამეს
დღე მოსდევსო).
18. ვოხთრისიშ მალტოვარს ვეთხმალვოვ ხალტგნ.
ხსნილის მოყვარულს საქონელიც უყვარდესო.
19. ვოხთრისს გამ ნაკვახუნღვ' ესერ ხულვე.
ხსნილს გემო მარხვის შემდეგ აქვსო (თუ სიბნელე არ გინა-
ხავს, ფასს ვერ დასდებ სინათლესო).

20. ვოკარ თხერა ესერი ლახუირნა.
ობოლი მგელსაც შესცოდებიაო.
21. ვოკარს ვოკარდ ზოქვა: მინ ესერ ქგრდა ვოკარარ ლიხ.
ობოლს ობლისათვის უთქვამს: ჩვენ ორივე ობლები ვართო
(მკვდარი მკვდარს აეკიდა: საიქიოს წამიყვანეო).
22. ვოკრიშ მგრდიდ კომურ ნესყ'ოვი უ'ესნაკვ.
ობლის გამზრდელმა უყუნწო ნემსიც გამოიყენოსო.

ხ

1. ზავ ესერ ლათიალ ლი, ლინთვ — ლაზობ.
ზაფხული მუშაობისათვისაა, ზამთარი — ჭამისათვისო.
2. ზავ ჩუ მელყვირ ლინთვ კვანთხსოვ ლახგვარან.
ზაფხულში მწოლარემ ზამთარში ნეკერი მიირთვასო.
3. ზისხთე ლუმთქვა ზისხდ ესერ გვი ხარ.
სისხლს მიჩვეულს სისხლი სწყურიაო.
4. ზობანს კარქან ესერ ხოჩა.
მკამელს მშოვნელი სჯობიაო.
5. ზურალ ისგ' ათეშვი, ეჯი კოჯ ესერი ჩუ კეშნი.
ქალი რომ შეენთება, ის კლდეც გატყდებაო.
6. ზურალ ქაჯს ესერი ჩუ ხელროვანლ.
ქალი ქაჯსაც შეაცდენსო.

ც

1. თაკვ ესერ ლემშერქა ქეცნი.
თოკი სუსტ ადგილას წყდებაო.
2. თამნს ი კვანდს ლეშვიმ ესერ ხარ გვილაპვდი.
მოგება და ზარალი ბოლოს გაიგებაო.
3. თანდ ბაჩ ესერი თერა.
ჯიშით ქვაც გაირჩევაო.
4. თაშანს ესერ თაშან ოხჩიშა.
ყველიპარიას ყველიპარიას დაძახება მოუსწრიაო.

5. თელ თხუმემ ნასრულოშვ ესერ მოდმა ლი:
ჭკუა თავის სიდიდით არ არისო.
6. თელიან მარე ყაბარდის ესერ ქა ხოლოხვმი.
ჭკვიანი კაცი ყაბარდოს (მთელ ქვეყანას) უმეთაურებსო.
7. თელ ი ბაე აშ ლათალიშვ დას ესერ ხოთალა.
ჭკუა-გონება განაწილებით არავის გაუნაწილებიაო.
8. თელიშ ლათვი ჩილადედ ესერ ლი.
ჭკუის სწავლება ყოველდღეაო.
9. თეურ მავ ყვირას ესერ ხალჰაჯალა.
ყველა ბრმა ცალთვალას შენატროდაო.
10. თეურიშვ ლადელი ლეთ ესერ ლი.
ბრმისათვის დღეც ღამე არისო.
11. თეფიშ ცხვილდ კანვ ესერი ქაკრანკი:
თოფის (პატარა) ტყვია ხარსაც გააგორებსო.
12. თე ხოშილს მერმემს ესერ იწენე.
თვალი უფრო მეტს სხვისას ხედავსო.
13. თვალ აშ ლაბგვანიშვ დას ესერ ხოცხრა.
სილამაზე ხელის შეხებით არავის განუსაზღვრავსო.
14. თვალ თემი ესერ ი გუმი მელროვალ ლი.
სილამაზე თვალსა და გულსაც ატყუებსო.
15. თხერე ნაშნარუნღვ' ესერი თხერე ლი.
მგელი მოშინაურების შემდეგაც მგელიაო.
16. თხერა ლითხერს დარ ესერ ხათვრი:
მგელს მგლობას არავინ ასწავლისო.
17. თხერა ლოლაქაშ მაეგროვ ლახქედევ.
მგელს ცხვრის სიბრალული ჰკითხევო.
18. თხერემ ი ჟალვემ ნეჭეფ ქგრდ' ესერ ნეჭეფ ლიხ:
მგლისა და ძაღლის ნაკბენი — ორივე ნაკბენიაო.
19. თხვიმ ესერ ლეტკლებ ლი, ძეხვი ი გეზლირ — ლესკორე.
თავი დასანანებელია, ცოლი და შვილები კი — სადარდელიო.

20. თხვიმ ესერ ჩი აშ ხოთრა.
თავს ყველა იცნობსო.
21. თხვიმ ივაშიშ ესერ ხახლენა ი ნაწერ ყორს ხვგნენა.
თავი უკვდავი ეგონა და ბედისწერა (სიკვდილი) კარს ადგაო.
22. თხვიმ ლაგასუგნა მერმა დეშ ესერ აგნე ლაგას.
თავად მოუწესრიგებელი სხვას ვერ მოაწესრიგებსო.
23. თხვიმ ლგჳენს ჩი თხვიმ ესერ დემეგ ხეზგი.
თავწაკრულს ყველას თავი არ სტკივაო.
24. თხვიმ მარა ეშვი გარ ესერ ხალჯა.
თავი კაცს მარტო ერთი ადგასო.
25. თხვიმ ქა დას ესერ ხოსარ.
თავი ზედმეტი არავის აქვსო.
26. თხვიმ ქა დას ესერ ხოტმურა.
თავი არავის გაუტყავებიაო (შეუძლებელი არავის გაუკეთებიაო).
27. თხვიმ ლებს ესერი ქა ხოთრა.
მეთაური ფუტკარმაც იცისო.
28. თხვიმ ხამ მაშენ ესერ ხალატ.
თავი ყველაზე მეტად ღორს უყვარსო.
29. თხვიმ მგუელს ლეშვიმ მეჭემ ესერ ხაკუ.
წინამძღოლს უკან მიმდევარი უნდაო.
30. თხვიმ გარ მგსგდი ხამ ესერ ხოვზინე.
მარტო თავისთავზე მზრუნველი ღორს ჰგავსო.
31. თხვიმ ლაფშდის ეი ლაჳელი ესერ ხარ.
თავის ქება მოესწრებაო.
32. თხვიმ მგფშდის ეელ ესერი მოდე ლახქუნალა.
თავისთავის მაქებარს (ტრაბახას) ძაღლიც არ მიეკარაო.
33. თხვიმ მგჭრაუალი ლგგენს გარ ესერ იკვანე.
თავისთავის შემძლევი ღირსებას ილახავსო.
34. თხვიმ ეი ფათვ დას ესერ ხოშელდა.
თავზე თმა არავის დაუთვლიაო.

35. თხუმი ჯიმ დას ესერ ხოყლა.
თავზე მარილი არავის დაუნაყავსო.
36. თხუმრიგ მარა მოდმაგეშ ესერ ხორი.
თავისთავისთანა კაცს არაფერი ჰყავსო.
37. თხუმს უიბავ დას ესერ ხოცხა.
თავს ზევით არავინ გაზრდილაო.
38. თგმი მარა კაჩეი ესერ აქინუნე.
გასაჭირი კაცს აღმართზეც არბენინებსო.
39. თგმი მარა უკლავნას ესერ ხაკლავნე.
გასაჭირი კაცს გაულეწავს გაალეწვინებსო (გაუკეთებელს გა-
აკეთებინებსო).
40. თგმი მარა წუ ესერ ხაჭრუნე.
გასაჭირი კაცს ბალახს გადააბმევიანებსო ერთმანეთზე.
(გაჭირვება კაცს ნემსის ყუნწში გააძვრენსო).
41. თგმიეი, მ' ესერ წვა, ეჯი ლი ლაკთილარ.
გაჭირვების დროს, რაც იშოვება. ის არის სასიკეთოო.
42. თგმი-წგხი მარა ბაუდ ესერ კიდე.
გასაჭირს კაცი ჰკუთავსო მოჰყავსო.

7

1. ივა ვობაშ ესერ ლი.
მარადისობა დიდიაო.
2. ივალაღელ დარ ესერ ლი მეგჰე.
სამუდამოდ ვერავის გაუძლიაო (მარადიული არავინ ყოფი-
ლაო).
3. ივალაღელ მარე მარემ ესერ მგტ ლგმარ.
ოდიდანვე კაცი კაცის მატლი (მტერი) ყოფილაო.
4. ივალაღელ ძარ ესერ მაშედ ლი ი ძარ — ლეშედ.
ოდიდანვე ზოგი მშველელია და ზოგი — საშველიო.
5. ივალაღელ ხუნ ესერ ლახმელ ი ზეგირ ჩუბეკევ.
ოდიდანვე საძირკველი ლახამულა, სახურავი ჩუბეხევიო.
6. ითქ ლუკვარ დაბს ესერ ი ითქიშ ნახიპვ კიბდენს.
გადაგდებული ხორბალი ყანას და ნაფქვავი კიდობანსო.

7. ითქს ითქ ლახქემა ი ნაპუ ესერ ახფასა.
მარცვალი მარცვალს მიემატა და ლუკმა გამოვიდაო.
8. იმგვ' არი მარე, წეს ი მანკ ეჩეჩვიშ ესერ ხეფანი.
სადაც არის კაცი, წესი და საქციელი იქაური მიიღოსო (იქა-
ური ქუდი დაიხუროსო).
9. იმგვ' ესერ ლიხემ ი იმგვან ლიზებ.
ზოგან შრომა და ზოგან ქამაო.
10. იმგვ' ესერ ქუნუქუთღ ლირდე ხოჩა, იმგვან — ლიჭერანღ.
ზოგან ჩუმაღ (სულგანაბულაღ) ყოფნა სჯობს, ზოგან კი —
ხმაურობაო.
11. იმგვან-იმგვან მარა გურან ესერ ხარ ხოჩა.
ზოგ-ზოგან კაცს წაწოლა (დათმობა) უჯობსო.
12. იმგვან-იმგვან ჰარი-ბარი ნინ ესერი ოღმარგ.
ზოგ-ზოგან ცარიელი სიტყვაც გამომდგარაო.
13. იმგვანლეშიას იმგვანლეშიანშ მახსერ ესერ ხერი.
გადამთიელს გადამთიელისა რა ენაღვლებაო.
14. იმთ' ესერ ლახფულენა, ეჯთე ესნეკვა.
საითაც შეუბერავთ, იქით გადახრილაო.
15. იმნოშვ ესერ ხამედა, მარე ეჯნოშვ ესერ ინწირანღ.
რითაც შეუძლია, კაცი იმით ძალმომრეობსო.
16. იმეი ესერ ძარღ მან ჩემნეს, ჯინემოვი ეჯეი ჩემინ.
როგორც სხვა მოიქცეს, შენც ისე მოიქეციო.
17. ინჯარ მგქათვიშ ლატხოშვ ესერ იშიდი.
ჯავრი სამაგიეროს გადახდით იყრებაო.
18. ინჯარს შღჯქმი ლელგვი ესერ ოხყვიფა.
ჯავრს ძირი კბილი ამოუძვრიაო.
19. ისგა მგსყე ლეშღანბ მგშღანბს ხონჯრამ ესერ ფიშე.
შეწყობილი საქმე მუშას ნაკლებად ღლისო.
20. ისგაუგნოვად ნაქვ ბიქვს ესერ ოთხია.
გაუგონებლად ნათქვამი ქარს წაუღიაო.
21. ისგვი-მიშგვის ლითანღ ესერ ხონხალ.
შენ-ჩემობამ გაყრა იცისო.

22. იშგანლა იშგან დ'ესერ ათვი ხარენა, დე — მცხი.
სხვის გამო სხვას არც დასცხომია, არც შესცივებიაო.
23. იშგნემ ბედეი ლაჲდ ანჯს ესერ დარ ხარკინა.
სხვისი გულისათვის ანწუხზე არავინ დაჰკიდებიაო.
24. იშგნემ ლგმედე ჰარიეი ესერ ომსედ.
სხვის იმედზე მყოფი ცარიელზე დარჩენილაო.
25. იშგნემ მასტუნ იშგან დემ ესერ ხოსტუნი.
სხვისი სატკივარი სხვას არ სტკივაო (სხვისი ჭირი, ლობეს ჩხირიო).
26. იშგნემ მოსიპ უსპად ესერ ომსედ.
სხვისი მომვლელი მოუვლელი დარჩენილაო.
27. იშგნემ ჰამარეი ლეჩემ ესერ უჩემინად ომსედ.
სხვისი ამარა (იმედით) საქმე გაუკეთებელი დარჩაო.
28. იშგნემ ტაბაგს ხოშილ ესერ ჩქიმ ხაკუ:
სხვის (სტუმრის) სუფრას მეტი შნო უნდაო.
29. იშგნემს ათყაჩოვ, ლგგენ მიჩეშდოვ ხოსდ.
სხვისას დაეხსენ, ფასი შენსას დაადევო.

ღ

1. კახთ-ტაბაგეი მაკმარ' ესერ მეზგემ, ში-ჭიშხ — სოფლიშ.
წვეულებისას სურსათ-სანოვაგე ოჯახისაა, სამსახური — სო-
ფლისაო.
2. კაკერაიშ ლიმკვირი ლიზგეს დეშ ესერ ასყი.
კერიის მიჩერება ცხოვრებას ვერ მოაწყობსო.
3. კალთილს ესერ ეი ხაბდა, ჰემილდს ხაცვინინა.
(პატარა) კალათას ცეცხლი ეკიდა, სახელურს ეცინებოდაო.
4. კალმახვ ლგცთეისგა დას ესერ ხოყიდა.
თევზი წყალში არავის უყიდიო.
5. კალუნ თხვიმ ესერი ლებურგელ ლი.
ზოგჯერ თავსაც უნდა ებრძოლოო.
6. კალუნ კას ჩეინ ესერ ხეცადი ლეზვებემ ლასყის.
საჭმლის კეთებაში ზოგჯერ კერას ქვაბი შეენაცვლებო.

7. კალუნ მწიგს ესერი ლითშერი ხამთქვა.
ზოგჯერ გარჩევა ჭირმაც იცისო.
8. კალუნ მარა ნუნემ კაცხუი ხაზ, ეჯი ესერი ხეშდნი.
ზოგჯერ კაცს ენის წვერზე რომ ადევს, ისიც ავიწყდებაო.
9. კალუნ ნუნდ შდიქ ესერ ლი ლეგემ.
ზოგჯერ ენას კბილია დასაჭერიო.
10. კალუნ ჩი ნაჭრაყუნს ლიც მცცხი ესერ ხოჩა.
ზოგჯერ ყოველ პატივისცემას ცივი წყალი სჯობიაო.
11. კაფს ქამავ ნაზარსვ უკმარად ლისედ ესერ ხამთქვა.
ზომაზე მეტად სიძუნწემ გამოუყენებლად დარჩენა იცისო.
12. კაჩუი ი კაჩიუ უშხვარ ესერ ლახგენახ.
აღმართი და დაღმართი ერთმანეთს გათანაბრებიაო.
13. კაჩიუ მეზის კაჩი ნომოვ ათეშდენ.
დაღმართში ჩამსვლელს აღმართიც ნუ დაავიწყდებაო.
14. კევირ უვრა კავს ესერ ესდავშენა.
კევირი მიწადაუყრელ კალოში წახდაო.
15. კეთილ დეცხენჩუ დემ ესერ შგდნი.
ქონება ციდან არ ცვივაო.
16. კენ ურინ დას ესერ ხოტმურა.
კვერნა ორჯერ არავის გაუტყავებიაო.
17. კეცნემ ნამატვინ ჭემინს ესერ ლახშდენა.
პურს გაქცეული ქერს მიაკვდაო.
18. კვად ი სარ ლახვბ' ესერ ლიხ.
ზარალი და მოგება ძმები არიანო.
19. კვიდრ ესერ ლგწხაუი, მეჭერ ლგწჰაუი.
ნათესავი გასაჭირში, გარეშე წვეულებაშიო.
20. კირ-უფიშგას ჭედ ესერ ოთხვირა.
გაუხსნელ კირს კედელი დაუნგრევიანო.
21. კოჯარ ესერი ჩუ კეშნიხ აშუნღვე.
ბოლოსდაბოლოს კლდეებიც გატყდებიანო.

- 22. კოჯს ესერ ომუყედ ი ბოგს ომსედ.
კლდეზე გადავარდნილა და ხიდზე შერჩენილაო.
- 23. კუბ ი სწფლჳ ლგდგარიშ ესერ მგლლი ლიხ.
კუბო და საფლავი მკვდრის მომლოდინენი არიანო..
(მკვდარს ელოდებიანო).
- 24. კგლთხის ე'ოვ ლჳჳვაწ, დამბზლს ე'ოვ ესნაკვ..
მაღალს აემართე, დაბალს დაეხარეო.
- 25. კგლშვ პილარ დას ესერ ხოკლა.
ბოქლომით პირი არავის დაუკეტიანო..
- 26. კგლგნ ესერი მავინ ლი მიჩა ნაზიმეი.
კოლოც მავნეაო თავის კვალობაზე..

ზ

- 1. ლზბიშ ნანგვმი ი ლაკიშ ნახვლი მგლზბის ესერ ათტეხა.
ტვირთის სიმძიმე და კეხის სიცუდე მზიდავს გადახდაო.
- 2. ლზბნა ი ლზშდხა ჩიგვაშვ ესერ ქა ხოთრა.
საწყისი და ბოლო ყველაფერს გააჩნიაო.
- 3. ლაბვრალეი ნარჳის მუბვირ ესერ ხაწრე ი ლარჳალეი — ნარჳი.
დაბნელებისას სინათლეს სიბნელე ერევა და გათენებისას
— კი სინათლეო.
- 4. ლაბოფშალაშ დრევ ბეფშობს ესერ ოთხია.
ბავშვობის დრო ბავშვობას გაჰყოლიანო.
- 5. ლაბურგალეი ლენხენი ეშვი ესერ ლი.
ჭიდაობაში წასაქცევი ერთი არისო.
- 6. ლაბურჯანალ ესერ ხაღეს, ეჯეიოვ იბურჯანალ.
მაგრად სათქმელ-საქცევი გქონდეს, ისე თქვი-მოიქეციო.
- 7. ლაგვალ ლავხი ლამაშდნას ნომოვ ლახშგედ.
სანეხვე ნიჩაბი განიავეებისას პურს არ აკადროო.
- 8. ლაგასუგნაურ ხოხვრა თხუმ ი კომ დემთ' ესერ ისუი.
პატარა დაურიგებლად თავს ვერ მოიწესრიგებსო.

9. ლაგაგი ლაზელალს ესერ ოთქია.
ზღურბლი სიარულს გაუცვეთიაო.
10. ლაგდნითე მგმარჯვიდ ლაქდათ'ოვი ლოხმარჯვე.
ვალის აღებაში დამხმარე გადახდაშიც მოეხმაროსო.
11. ლაგზელიეი ლაჩახვოვ ლაქსკორე.
შვილის ყოლისას საძოვარზეც (სარჩოზეც) იფიქრო.
12. ლაღელ დას ესერ ხელლენი.
დღე (დრო) არავის მოუცდისო.
13. ლაღელს ისგა დარმოშ ესერ ხაგჭა.
დღეისათვის (დროისათვის) ვერავის ვერ გაუძლიაო.
14. ლაღელს ლეშდ ლატხა დემეგ ესერ ხარ.
დღის უკან დაბრუნება არ შეიძლებაო.
15. ლაღმარალეი ფიშირს ლაჩომეი ფიშირ ესერ ხოჩა.
ჭამაში სიმრავლეს მუშაობაში სიმრავლე ჯობიაო.
16. ლავეოშვ ლეჩემ დემ ესერ იჩვინი.
ძილით სამუშაო არ შესრულდებაო.
17. ლაზობ-ლათრათე ლიზი დას ესერ ხამჭირ.
სმა-ჭამისათვის წასვლა არავის ეზარებაო.
18. ლაზობს ლიმქარაღლს ლაჩომს ესერ ლიმქარაღლ ხოჩა.
ჭამაში შეჯიბრებას მუშაობაში შეჯიბრება ჯობიაო.
19. ლაზობს მეჩღაღლ ლაჩომსოვი ლაქჩღაღლ.
ჭამის მოზიარე მუშაობაშიც შეეზიაროსო.
20. ლათავა ადგი ნაპვრს ესერი მოღე ათეშღენა.
დაბადების ადგილი ჩიტსაც არ დავიწყებიაო.
21. ლათიაღლ ხოშა დას ესერ ხოჩვინა.
შესაძლებელზე მეტი არავის გაუკეთებიაო.
22. ლაიდ მანგ წგნს დემ ესერ ხეწბინი.
მთლად ყველაფერი სასწორს არ დაეკიდებაო.
23. ლაკარქათე ლუმთქვა ლიკარქედ გარ ესერ გვი ხარ.
საშოვარს მიჩვეული შოვნასლა ფიქრობსო.
24. ლაკარქათე, ოღო ლაზობთე მანგ ესერ ლამარგ ლი.
საშოვრად ივარგე, თორემ ჭამაში ყველა მამაციაო.

25. ლაკბალშვ ლეჩემ დეშ ესერ იჩემინი.
მოფერებით საქმე არ გაკეთდებაო.
26. ლაკბალლისგა ჩინჩვილ ჩვესერ ოლცუდელი.
მოფერებაში ბავშვი გაცუდებულაო.
27. ლაკვცანბ ესერ ზურალს ხესგვიშ, ფაყვ — ღვაჟმარა.
თავსაფარი ქალს შვენისო, ქუდი კი — მამაკაცსო.
28. ლაკჭურალ კაჩეი ესერ ლი.
(ადამიანის) გამოსაცდელი აღმართში სიარული არისო.
29. ლალბბი მარემ ქაჭრიშ ესერ მშშედ ლი.
სახედარი კაცის ზურგის მაშველიაო.
30. ლალბბიზნქა წელ დ'ესერ ტუფდ იმარგ, დეი — ძერდ.
ტვირთის ზიდვის გარდა სახედარი არც ტყავად ვარგა, არც—
ხორცადაო.
31. ლალთარ ჩიგარ სგებინჩუ ესერ ზოჩა.
საქმის აწონ-დაწონა ყოველთვის წინდაწინ ჯობიაო.
32. ლალზიგალ-ლალგიმალს მგშკ ესერი ხაშდბა.
ოჯახის მოწყობას ჭიანჭველაც ცდილობსო.
33. ლალზიგალთე ლუმთქვა აშგარ ესერ ხალზიგალნი.
მეოჯახეობას შეჩვეულს გული ყოველთვის ოჯახისკენ უხ-
მობსო.
34. ლალჰაჯალვშვ დარ ესერ ლი ლკთილ.
ნატვრით არავინ აშენებულაო.
35. ლალჰაჯალშვ დას ესერ მშ ხოთხა.
ნატვრით არავის უშოვნია რაო.
36. ლამარგ ამსოლდ ქუნ ესერ ბაჩეი ქა იცვრე.
მამაცი კაცი სულს ქვაზე შეირჩენსო (ქვაზე დასახლდებაო).
37. ლამარგ ზურალს ქორაშ ესერი ახფასა ი დაბაში.
მუყაითმა ქალმა საქმე შინაც მოაწყო და ყანაშიცო.
38. ლამარგ ლაჩომთე აშ ესერ ლეგჭე ლი ი მამჭირა აშ — ლეჯვი-
რი.
ბეჯითი საქმისაგან დასაკავებელია და ზარმაცი — საჯიკავე-
ბელიაო.

39. ლამარგ ჩით' ესერ ქათჰია.
მამაცი ყოველგან გასწვდაო.
40. ლამარგიშ ლგვენ ჩილადელ ესერ იცხემ.
მამაცის ღირსება ყოველდღე იმატებსო.
41. „ლამაშ-ლახგშ“ ჩიგარ დემ ესერ იქვი.
„მასვი-დალიე“ ყოველთვის არ ითქმებაო.
42. ლამდუნოშვ ნაჩომ უჩვიინაშ ესერ გოვარ.
დამადლებული საქმე გაუკეთებელსავით არისო.
43. ლამედალჟი მახაცხოვ ესევსგიდივ.
დაპირებისას შეძლებას დახედეო.
44. ლამზგრს ეშვი საბრალაშ ესერი ათჩგდა.
სადღეგრძელო ერთი საწყლისაც გაერიო.
45. „ლამო-ლამოს“ „ლაჯო“ ესერ ხაკუ.
„მომეცი-მომეცის“ „მოგეციც“ უნდაო.
46. ლამშვგვარ ლეთ მეზგემ მალვანს დარ ესერ იჭვდელ.
წვეულების ღამეს მოსახლის ქონებას არავინ კითხულობსო.
47. ლანაკვ ჟი მეშთხე ჰასვიშ ლამუარაშ ნამხვიტსოვ ეჯღაი ლახნაკვ.
მამის ნათესაობას მოკლებული ასული მამის ნასახლარს მა-
ინც მიეყრდნოსო.
48. ლანან ესერ — ქორაშ ბუას, ჯარ ი კიბდენ — ქორაშ დიას.
საბძელი — სახლის მამასო, გობ-კიდობანი — სახლის დედა-
სო.
49. ლანგნალდ მეშყდე ლგცემ ესერ ლგე ლი.
ყბადალებული წყალწალებულიაო.
50. ლაჟახ ჩი მეგვიდ დემეგ ესერ ხარ.
ღირსება ყველას ერთნაირი არა აქვსო.
51. ლარაგა-ლარაგას ლადელ ესერ ლახთეფა.
დაცდა-დაცდაში დღე გაიპარაო.
52. ლარგადილისგა ლეჩემ ესერ განთე ხესდენი.
ლაპარაკში საქმე განზე რჩებაო.
53. ლარდი ქეყანა მეპერს ესერი აშ ხოთრა.
სამშობლო ფრინველმაც იცისო.

54. **ლარყიარ** ესერ **ხარყინვანა** ი გარულდ **ხარყვანა**.
სარეკელა რეკავდა და კრიჭა ყრიდაო.
55. **ლასადს მგუკ-მულულ** ესერი ითიზლ.
სარჩენს ჭიანჭველა და ხოჭოც ზრუნავსო.
56. **ლასგდი** ესერ თე ლი, **ლადდი** — თელ ი ბაე.
საყურებელი თვალია, საქმის გასარჩევი კი — ტვინიო.
57. **ლასგვრათე ლუმთქვა** ხასგვრუნი გარ ესერ.
ჯდომას ჩვეულს სულ ჯდომა უნდაო.
58. **ლასგვრათელისგა ლგკთილ** დარ ესერ ლი.
ჯდომით არავინ გაკეთებულაო (არავინ აშენებულაო).
59. **ლასგვრა-ლავვრაუი** ლადელს ხოშ' ესერ ხეფსი.
ჯდომა-წოლაში დღე მეტი გამოდისო.
60. **ლასგვრან** დრევ ამზავან ლადელს ქ'ესერ ხეჩიდი.
ზაფხულის დღისაგან ჯდომის დროც გამოიჭრებაო.
61. **ლასვედარ** მავთან ესერ ხოჩა ლი.
სამაქსოვროდ (მოსაგონებლად) ყველაფერი კარგიაო.
62. **ლასვამ ქიბს მიჩ'** ესერ წგხი ხაზი.
ერთ აგება ძაფს თავისი ფასი აქვსო (თავისი გამოყენება აქვსო).
63. **ლასლამალშვ** ლეჩემ დემ ესერ იჩვინი.
მოფერებით (ქათინაურებით) საქმე არ გაკეთდებაო.
64. **ლავანგვიშვ** ნარდევს წეს ლგრდთექა ესერ ხაკლი.
მოფერებით ნაზარდს წესიერად გაზრდილამდე ბევრი აკლიაო.
65. **ლავცხირ** ესერ — ზურალს ი მერჩილ — ღვაჟმარა.
ფოცხი — დედაკაცს და ცელი — მამაკაცსო.
66. **ლავხვლალ** ესერ ხადეს, ეჩეჩუოვ იფხვლალ.
სადაც ამაგი გქონდეს, იქ დაამადლეო.
67. **ლავქნთრინოშვ** ბერეე ესერი ჩუ ინშგვი.
გახურებით რკინაც დარბილდებაო.
68. **ლალარზვდ** მოდ' ესერ ლი ლეფანცხვი.
კრაზანას ბუდე გასალიზიანებელი არ არისო.

69. ლაყარშვ ბაჟ ესერ ბაც ლესეს, წელ მაშენ ლგბაჟ ირი.
ჭკუა ცემაზე რომ იყოსო, ვირი ყველაზე ჭკვიანი იქნებოდან.
70. ლაყვრა ი ლალოგ ხამარს ესერი ჭა ხოთრახ.
საწოლი და საფუენე ღორებსაც გარჩეული აქვთო.
71. ლაშგარის ლაშგარიშვ ესერ გვი ხაკუ.
სალაშქროს თქმას (სიმღერას) სალაშქრო გული უნდაო.
72. ლაშგურ მეზგალისგა შელ ესერი ლგჯე ლი.
ურძეო ოჯახში სველიც რძე არისო.
73. ლაშიალშვ ლესკეთი დემ ესერ ისკეთი.
ხელჩართული ბრძოლით (ჩხუბით) საქმე არ გაკეთდებაო.
74. ლაშიაშვ ნავლენოშვ ძერვალე ჯგმ ესერ ლგმლაშვენელი.
თესლის უქონლობით ვიღაცა მარილს თესავდაო.
75. ლაჩომჟი მექაბუნაშლს ლაზობჟიოვ ლაზაშყად.
მუშაობის ამცდენს ჭამის დროს გაახსენდესო.
76. ლაწირიშვ თელ ესერ დას ხოდა.
უროს დაკვრით ჭკუა არავის უსწავლიაო.
77. ლაცადის ლაზიბ ესერ ხაკუ.
საპასუხოს მოფიქრება უნდაო.
78. ლაცლავალს ლეშდაბ დემ ესერ ხოლლი.
დავის მოთავებას სამუშაო არ უცდისო.
79. ლაცხამს უშხვარ დარ ესერ ხოლლი.
გაზრდაში ერთმანეთს არავინ უცდისო.
80. ლაჭენის ხოჩა კან ესერი გუდ ომკედ.
უკან შემობრუნებას კარგი ხარიც მიმხვდარაო.
81. ლაჭირ გვაში ესერ მოდე ლი.
დანაბარები ამბავი მძიმე არ არისო.
82. ლაჭირჟი უშხვარ შდგმ დარ ესერ ხოკცენი.
ამბის დაბარებისას ყურს არავინ უხვრეტსო.
83. ლახვ ი ბარ ჩუ დასმოშვ ესერ ხოცადუნა.
მთისა და ბარისათვის ადგილი არავის შეუცვლიაო.

84. ლახვანუ მანას ხოშ' ესერ ხეფსი.
მთის მანძილი მეტი გამოდისო.
85. ლახვარ ბარდ ხოშა ლაწყლანალ ესერ ლიხ.
მთები ბარზე ყუფრო სუფთააო.
86. ლახვთე ნავუზი ვეთხმულს ლინთვ ესერ ხეთნი.
მთის საძოვარზე უყოლობა საქონელს ზამთარში დააჩნდებაო.
87. ლახვ მანგ ეშვი ლალაშვ ესერ მოდმა ლი.
ყველა მთაზე წველა ერთნაირი არ არისო.
88. ლახვნაღლისგა ძესვალა ლეხვანლ ესერ ისგალახეშდგნა.
დამუქრებაში ვილაცას სამუქრებელი შემოავიწყდაო.
89. ლახვსოვ ლახლახვე, ვეთხმულიშ ლილგვპრი ესერ ხოხალ.
მთას მიმართე, საქონლის გასუქება იცისო.
90. ლახხიადალაშ ი ლაწვრიანუ თოფან მოშ-მოშ ესერ ლიხ.
სამახარობლო და შურისმაძიებელი თოფები ნაირგვარიანო.
91. ლახხგიდნის ესერ, ხოქვა თერან მეხპა, ლახჰუნრისგხ ესერ — ეს-
ვცადა ყუგს.
ვნახოთო — უთქვამს ბრმასა, მოვისმინოთო — უპასუხებია
ყრუს.
92. ლახჯდაყი მახანცდოვ ლახიქოდელე.
გადახდისას შეძლება იკითხეო.
93. ლახჯნიყი მეთიანლს ლახთიყი ხოჩ' ესერ გვი ხოზ.
ხენაში მარჯვე ადამიანი მკაში კარგ გუნებაზეაო.
94. ლახჯში ესერ — ზანს, ლახჯმარი — შვანს.
მარილის შოვნა — სამეგრელოში, ხმარება — სვანეთშიო.
95. ლახჯიალშვ მეზგე დემ ესერ იზგი.
სიჩქარით ოჯახი ვერ დასახლდებაო.
96. ლახჯიალშვ ნაჩომ ხოშალადლ ლეტხანი ესერ ლი.
აჩქარებით გაკეთებული მეტწილად ხელახლა გასაკეთებე-
ლიაო.
97. ლახჯიალყი ლახჯიალანუ ესერ ლი ლეჩემ.
სიჩქარის დროს საჩქაროა გასაკეთებელიო.
98. ლახჯიასგთე მანგ ესერ დეშ აჰიესგ.
მიზანს (მისაღწევს) ყველა ვერ აღწევსო.

99. ლაპნოშვ შგურ ჩუ დარ ესერ ხოპნა.
დნობით სირცხვილს არავინ დაუდნიაო.
100. ლებ ესერ ეჯის, ლებურ ღერვჳ დემ იმარგ.
საბელი იმას, უსაბელოდ ვინც ვერ გამოდგებაო.
101. ლებრალიდ მაჩენ ჩინჩვილ ესერ ლი.
დასაბრალებლად ყველაზე კარგი ჩვილი ბავშვიაო.
102. ლეგეჭურ შიროლ ესერ უხვარ ხემამხ.
უსაფქვაოდ წისქვილის ქვები ერთმანეთს ჭამენო.
103. ლეგლირდეს ლაშად ლაბეენიეი ესერ ხარ.
ავადმყოფობის შველა დაწყებისას შეიძლებაო.
104. ლეგლირდე ხვჳ' შვიმიშ ესელ ლი, ნაჭვდური — ეშვი გარ.
ავადმყოფობა ბევრნაირია, ჯანმრთელობა კი — ერთიო.
105. ლეგმერდემ მიჩა მათგმს ოხშემოვ.
ავადმყოფმა თავის სატკივარს მოუსვენოსო.
106. ლეგ მიჩა ქუნ ესერ აკნე.
განავალი თავის სუნს უშვებსო.
107. ლედევ ლახ ესერ წვა, მედევ ბაც ესერ ლი.
სადავო თუ არის, მოდავე მოინახებაო.
108. ლევშიშ უზარა გზარს ლევიზ უდრევდ ესერ ათშდეხა.
საგზლის დაუზოგავ მგზავრს საგზალი უდროოდ შემოლევიაო.
109. ლეზებ ესერ, ოდო ლაზობს ლაპკელი ხარ.
საჭმელი (იშოვნებოდეს), თორემ ჭამას მოესწრებიო.
110. ლეზებ იმგვა იშგდი, ლეჩემ ესერი ლეშგდე ლი.
ჭამა სადაც ეკადრება, საქმის კეთებაც საკადრისიაო.
111. ლეზებს მგზებ ესერ ხაკგრქა.
საჭმელს მჭამელი დასძებნებიაო.
112. ლეთ ი ლაღედ უშხვარ ესერ ხაჭიმხ (ხეცადუნალხ).
დღე და ღამე ერთმანეთს მისდევენო (ენაცვლებიანო).
113. ლეთრე აშ დემეგ ესერ ახზვიბ.
სასმელი წყაროსავით არ დისო.

114. ლეთრე ჩი მეგვიდ ესერ დემ ხაწრე.
სასმელი ყველას თანაბრად არ მოერევაო.
115. ლემარა მიჩა ნამარუნ ესერ ხაკუ.
მოსამზადებელს თავისი სამზადისი უნდაო (ცხოვას გამოსა-
ცხოვბი უნდაო).
116. ლემესგ ჩი მეგვიდ დემ ესერ ხეშვი.
ცეცხლს ყველა ერთნაირად ვერ ანთებსო (ყველას ერთნაი-
რად არ ენთებაო).
117. ლემსგემ მუშვა შირე ლტბიდალ დემეგ ესერ ხაკგრქა.
ცეცხლის დამნთებს ხელების გათბობაც არ ერგოო.
118. ლენწირს მაგ ესერ ხენწირ.
სუსტს (მოსარევს) ყველა მოერევაო.
119. ლენწირს მგწირ დემეგ ესერ ახშდეხა.
მჯობის მჯობი არ დაილევაო.
120. ლეყრი ესერ ნაოშთხულიშ მგწთი, ოღო მგხნისგის მოღმაგდ
ესერ ხოჭირ.
საწყალი მეოთხედის მონაწილე, თორემ მენახევრეს მაინც არა
უჭირსო.
121. ლერგაღდის ლექვისგ ესერი 'ხეჩდა ი ლეშდ ჩუ ლაყდანიი.
სალაპარაკოს სათქმელიც ურევია და უთქმელად შესაკავებე-
ლიცო.
122. ლერექვ თეს ესერ ხედროვულ, ამბავ — თელს.
ტანსაცმელი თვალს ატყუებს, სიტყვა — ჭკუასო.
123. ლესკეთი ესერ ჩ'ოლსიკთელი ი მგრგაღდის რაგაღდ გარ ლახსედა.
გასაკეთებელი გაკეთდა და მოლაპარაკეს ლაპარაკილა შერჩაო.
124. ლეტხანის უტხანა ესერ ხოჩა ი ლეჭდგრა — უჭდგრა.
გასამეორებელს გაუმეორებელი სჯობია და დასანანებელს—
დაუნანებელი.
125. ლეფშდელს ყარხენქა დარ ესერ იფშდელ.
სატრაბახოს ყავრიდან (სახურავიდან) არავინ ტრაბახობსო.
126. ლექერ ლარყიარურ მოღმ' ესერ იმარგ.
წისქვილი უსარეკელოდ არ გამოდგებაო.

127. **ლექერ ლეგეშიშ** გარ ესერ მგლლი ლი.
წისქვილი საფქვავის მომლოდინელა არისო.
128. **ლექერ** ჩით' ესერ სიპ.
წისქვილი ყველა მხარეს ბრუნავსო.
129. **ლექერიშ ბაჩარ** ესერი ჯეჩნის.
წისქვილის ქვებიც იცვითებაო.
130. **ლექორ** ი **ლექამ** — მავ ესერ ლექერქა ილქერი.
საოჯახო და საგარეო — ყველაფერი წისქვილში იფქვებაო.
131. **ლეღენე** უჭირდ დას ესერ ხოღენა.
საქონელი უშრომლად არავის ჰქონიაო.
132. **ლეყი** ესერ მოღმა ლგმწენ ი **ნაყუნს** ხათხელინახ.
მისაჭმელი არაფერი ჩანდა და შეჭამანდს ეძებდნენო.
133. **ლეშედს** **ლახმეშდურალოვ**, შომალე აშ ესერ ახხელი.
მისაშველს მიეშველე, ოღესმე წინ დაგხვდებო.
134. **ლეშდებ** **მგშდებს** ესერ ოხღელი.
საქმე მომუშავეს მოელისო.
135. **ლეჩემ** ესერ ი **ლეზებ** შითქვშ ლი.
საქმე და ჭამა (საჭმელი) მიჩვევით არისო.
136. **ლეჩემ** **ლასგვრაჟ'** ესერი ჟი ითხი.
საქმე ჯდომის დროსაც მოიძებნებაო.
137. **ლეჩემ** **ქორლისგა** ჩი აშ ესერ **ხოშიდ**.
საქმე სახლში ყველასათვის ნებადართული არისო.
138. **ლეჩემემ** **მეტვს** ლეჩემ ჟ'ესერ ლახშხუნენა.
საქმის თავის ამრიდებელს სამუშაო შენახვიაო.
139. **ლეჩემემ** **მგქხჯნა** ლეჩემ აშ ესერ ლეჰელი ხარ.
საქმის გადამდებს მერე დაწევა სჭირდებაო.
140. **ლეჩომ** ჩიავ ჟ'ესერ **ლათხი** ხარ.
საქმე ყველგან მოიძებნებაო.
141. **ლეჩომ** **ლიდღარალ** დემ ესერ ხოსყი.
სამუშაოს მედიდურობა არ შეეფერებაო.

142. ლეჩომ ეი ესერ ლიმსური ხაკუ.
საქმეს ალღოს აღება უნდაო.
143. ლეწვილე დრევეი ქა გარ ესერ, ქა!..
გასათხოვარი დროზე გაათხოვეო.
144. ლეწფერიშ ესერ დშმედ ფვრვ ლი, ლელვმერიშ — მეშხე.
წიფლნარის დათვი რუხია, ნაძვნარისა — შავიო.
145. ლექმარი უკმარად დემის ესერ სედნი.
მოსახმარი უხმარებლად არ დარჩებაო.
146. ლეჭდგრა უჭდგრა ესერ ხოჩა.
დასანანებელს დაუნანებელი სჯობიაო.
147. ლეჭდგრე გვიუჭვდობს ესერ ხოხალ.
სანანებელი (დანანება) დაუფიქრებლობამ იცისო.
148. ლიგვნი ესერ — ლაგვნიშუი ი ლიღრალ — ლაღრალშუი.
ტირილი — სატირლის დროს და სიმღერა — სასიმღეროს
დროსო.
149. ლიზებ ესერ ი ზარ მითქვშე ლი.
ჭამა და გამოზოგვა ჩვევითააო.
150. ლიზებ-ლითრეს კიბდენსოვ ი ჯიბს ლახჭედივ.
ჭამა-სმა კიდობანსა და ჯიბეს ჰკითხეო.
151. ლიზებ მალვანშ ესერ შის არი.
ჭამა ქონების ხელშიაო (ქონებაზე ჰკიდიო).
152. ლივკარ ლიჯღგრკიშ ესერ მუთვრი ლი.
ობლობა მეჯღანეობის მასწავლებელიაო.
153. ლიკარქე გარჯ ესერ ლი, ლიქმარი — უგარჯვ.
შოვნა ძნელია, დახარჯვა — ადვილიო.
154. ლიკეშ ესერ ხოჩა ლი, ლიმკადი — ეჯანდ ხოჩა.
ცდა კარგია, შესრულება — მასზე უკეთესიო.
155. ლიკვჭურე დემშუ ესერ მავინ ლი.
ცდა არაფერს ავნებსო.
156. ლილზიგალ ლაქინოშე დემ ესერ იმკადი.
დასახლება სირბილით არ სრულდებაო.

157. **ლილთხვმი** ესერ ჩი ხოხალდეს ეჰე, მჰგ **თხვიმ** ირი.
მეთაურობა ყველამ რომ იცოდეს, ყველა მეთაური **იქნებაო**.
158. **ლიმარგვ თჳმიუი** ესერ ითნი.
მამაცობა გასაჰირში ვამოჩნდებაო.
159. **ლიმარვიშ** ლიკედ გარჯ ესერ ლი, ლიშყედ — უგარჯვ.
კაცობის მიღწევა (ალება) ძნელია, დაკარგვა კი — ადვილიო.
160. **ლიმარვს აშ ლჳყდი** დემეგ ესერ ხარ.
კაცობა არ იყიდებაო (ვერ შეისყიდო).
161. **ლიმხოშს** ლემღეშგჳლხ, **ლემხეშ** ესერ დემეგ ლემწენ.
უფროსობას ერთმანეთს ეცილებოდნენ, საუფროსო არ ჩანდაო.
162. **ლიმხუბ** ლიჩიქჳლდ ესერ იჰიდი.
ძმობა ცოლის თხოვამდე შეიგრძნობაო.
163. **ლინთხლჳლ** მავინ დეშომ' ესერ ლი.
სიფრთხილე მავნებელი არასოდეს არ არისო (სიფრთხილეს თავი არ სტკივაო).
164. **ლინწირ** ისგალალ ესერ ლექვენე ლი.
მორევა ასაღიარებელიაო.
165. **ლინწირ-მინწირ** ივაგნდირ ესერ ლგმჳრ.
ძალმომრეობა მუდამ ყოფილაო.
166. **ლირგავჳლს** ზეთ ესერ ხოწურ.
მორიგებას ზეთი სდისო (შერიგება კარგი საქმეაო).
167. **ლირდ'** ესერ კამინსგარ ლი, **ჟახე** — ივჳშიშვ უდგარა.
სიცოცხლე ერთ მტკაველსდაა, სახელი კი — სამუდამოდ უკვდავიაო.
168. **ლირდე** დრევიშ **მგსყიად** ესერ ხოჩა.
ცხოვრება დროის შესაფერისი უნდაო.
169. **ლირდე-ბედ** ემავ, ღვე ლგარჳი ესერ ხოჩა.
კარგი ცხოვრება თუა, ისევ სიცოცხლეში ჯობიაო.
170. **ლირდე-ბედიშ** **მგსყი** ამსოლდ თხუმდ ჯი ესერ ლი.
ბედის მომწყობი თავად ადამიანი არისო.

171. ლირდემ ბიზ დემ ესერ იქვი.
ცხოვრებაზე „კმარა“ არ ითქმისო.
172. ლირდემ მენუარვალს დაგრ' ესერ ხაკგრქა.
სიცოცხლემობებურებულს სიკვდილი უშოვნიაო.
173. ლისმინაღლის მეზგოლ ესერ უშხვარ ლოხხვიტა.
დასმენამ ოჯახები ერთმანეთს მიაწყვიტაო.
174. ლისციქვ აშვთ' ესერ ი მერმათეი ხოჩა.
საციქვლის თხოვნა ერთისკენ და მეორისკენაც ჯობიაო.
175. ლიღეშგაღლს ლიღეშგაღლ ესერ ხეჭმენი.
წართმევას წართმევა მოსდევსო.
176. ლიდრაღლ ი ლიგვნი გუმი ესერ ნადებვ ლიხ.
სიმღერა და ტირილი გულის ნადებიაო.
177. ლიდრაღლს ი ლიშდრაღლს მინე-მინე გვი ესერ ხაკუხ.
სიმღერა-თამაშს თავ-თავისი გული უნდაო.
178. ლიდრაღლ ლადრაღლაშ დრევს ესერ ხოსყი.
სიმღერა სასიმღერო დროს შეშვენისო.
179. ლიყვანაღლდ ი ლიგვანაღლდ ვეთხმალს ესერი გვი ხოჰვდახ.
დაწოლა-ადგომას პირუტყვიც ხვდებაო.
180. ლიშგვმანაღლაშ კერკ მუშგვმანის ესერ ხოხალ.
მათხოვრობის ხერხი მათხოვარმა იცისო.
181. ლიშკადელს ლიშმაგ ესერ ხოჩა.
დაყინებას (დაყინებით ლაპარაკს) მუშაობა სჯობიაო.
182. ლიჩვმალ ესერ ქამლიზალს ი ლიზვბალ ლინთვს.
მუშაობა გაზაფხულზე და ქამა ზამთარშიო.
183. ლიჩვმალქა ჩუ მესგვრა ლიზვბალქა დარ ესერ ხოთე.
მუშაობის დროს მჯდომარეს ქამის დროს (საჭმელს) არავინ უზიარებსო.
184. ლიჩვმიშ-ლისგვრეშს მინ' ესერ ხოთრახ.
სამუშაო-საუქმემ თავ-თავისი დრო იცისო.
185. ლიც ესერ ნალჯცს ი შუკვ ნაშუკვს.
წყალი ნაწყლევს და გზა ნაგზევსო.

186. ლიც ი ლეცვი დემ ესერ იხდინალხ.
წყალი და კარაქი არ შეირევიანო.
187. ლიც ლაზვას უიბავ დემ ესერ ღერი.
წყალი სათავის ზევით არ აღისო.
188. ლიც ლიზის დემ ესერ ხაყარ.
წყალს დინება არ მოსწყინდებაო.
189. ლიცმეზიანუ გენა დემ ესერ კედნი.
მდინარე წყლის გაჩერება არ მოხდებაო (არ შეიძლებაო).
190. ლიც მიჩა ჰაბანუ კალმახვს ესერ ირდი.
წყალი თავის ფერის თევზს ზრდისო.
191. ლიც ჩუ ლიგნეს ესერ ოთქვირა.
წყალი დადგომას დაუღბიაო.
192. ლიც ცხრილშვ დას ესერ ხოკიდა.
წყალი საცრით არავის მოუტანიაო.
193. ლიცხემ მერაგ ესერ ლი, ლიკვდე — მეჭიანლ.
ზრდა (მატება) მოგვიანება, დაკლება — მოჩქარეო.
194. ლიცხიდალ მაჰენ ესერ გარჯ ლი.
დაწუნება ყველაზე ადვილიაო.
195. ლიწედ ესერ ასწვამ ლი ი ლითერი — უჭიანლდ.
ნახვა ერთ წამსაა და გაცნობა — აუჩქარებლადო.
196. ლიწელს წელსოვ ლახჭედივ, ლიჟელს — ჟაღვ.
ვირობის შესახებ ვირს ჰკითხე, ძაღლობისა კი — ძაღლსო.
197. ლიწვბურალს ი ლიკჩურალს მინე-მინე დრევ ესერ ხოთრახ.
პარსვამ და ბეწვებისაგან სახის გაწმენდამ თავ-თავისი დრო
იცისო.
198. ლიჭმელ-ლითელ უშხვარ ესერ ხაჭიმხ.
თიბვა უა მკა ეოთმანეთს მოსდევსო.
199. ლიჭმელქანუ ნაჭემვ ლიმნელქა ესერ ახხელი.
თიბათვეში მოთიბული (მომარაგებული) კვების დროს დაგზვ-
დებაო.
200. ლიჭვდელალს დრევ ესერ ი ადგი ხოთრა.
კითხვა-კითხვამ დრო და ადგილი იცისო.

201. ლიხოშ ჩი მეგვიდ დემ ესერ ხესგვიშ.
უფროსობა ყველას ერთნაირად არ ჰშვენისო.
202. ლიხოჩ-ლიხოლ ჯადვხენქა დას ესერ ოხღვე.
სიკარგე და სიგლახე მუცლიდან არავის გამოჰყოლიაო.
203. ლიხოჩ უშხვარდ დას ესერ ხოწვანა.
სიკარგე ერთმანეთისათვის არავის უთხოვებიაო.
204. ლიპრის მიჩ' ესერ შვიმ ხონჯრი.
თხოვას თავისი წესი ახლავსო
205. ლუვზერე ძეხვ-ჭაშ ბაჩვი ესერი ქუნ იცვრეხ.
გამრჯე ცოლ-ქმარი ქვაზეც დასახლდებო (სულს შეირჩენ-
სო).
206. ლუქვინ მარა ლუქვინ ესერ ჰერწემ ხოჩა.
გესლიან კაცს გესლიანი გველი სჯობიაო.
207. ლუქვს ი ლუჩვინს ღეშდ ლატხა მოდმ' ესერ ხარხ.
თქმული და მომხდარი უკან არ დაიბრუნებო.
208. ლუშგვირს აშგარ ესერ მეთლია ხარ.
მორცხვი ყოველთვის ვიწროდ არისო.
209. ლუჩვინს ლიპდგრე დეშ ესერ ხაშიდ.
მომხდარს დანანება ვერ შველისო.
210. ლუხვნალე მგ ჩუ იმგადიდეს ეჰე, ეშვი მარ' ესერ მოდე ირდი.
დამუქრება რომ ყველა სრულდებოდეს, ერთი კაცი არ იქ-
ნებოდო.
211. ლგარ ლგდგარლა დას ესერ ხოცადა.
ცოცხალი მკვდარში არავის გაუცვლიაო.
212. ლგარდ დაგრა ურინ დაგრაშ ესერ გოვარ ლი.
ცოცხლად სიკვდილი ორჯერ სიკვდილის მაგვარიაო.
213. ლგბაჟცახან ესერ ჭირ ხოჩა უბაჟცახან ხლინს.
შეგნებულთან ჭირი სჯობია შეუგნებულთან ლხინსაო.
214. ლგბრევა ხოჩამდ გიმ ესერ იშხენი.
მიბარებულს კარგად მიწა ინახავსო.
215. ლგგენ ემავ, ღვე ლგარჟი ხოჩა.
დაფასება თუა, სიცოცხლეში სჯობიაო.

216. ლგგენ ლადისგშვ ესერ ლი ი ლაშყადშვი.
ღირსება შეძენითაც არის და დაკარგვითაცო.
217. ლგგენს ლაკვდა ესერი ხარ ი ლაქმაი (ლაცხამი).
ღირსება იმატებს და იკლებს კიდევო.
218. ლგდგარ ბაქიშ ლედისგდ ესერ იმარგ ი ბეფშ — ლაღროვალდ.
მიცვალებული ტყუილის დასაბრალებლად გამოდგება, ბავ-
ში კი — მოსატყუებლადო.
219. ლგდგარ დემგვაშვ ესერ იბეენი.
მკვდარი ვერაფერს იგებსო.
220. ლგდგარ მახად დემ ესერ იდგარი.
მკვდარი ხელახლა არ მოკვდებაო.
221. ლგდგარიშ მგისგ ჯი ესერი ლეისგ ლი.
მიცვალებულის წამლებიც წასაღებიაო.
222. ლგდგარიშ ნაყვაუნდ ლვაზაშ ნაქვიც ესერი იმარგ.
მიცვალებულისათვის კუბოში ჩასატანებლად ლვაზის ნაქე-
რიც გამოდგებაო.
223. ლგდგარიშ ჩქიმ მექედ ესერ მარე ლი.
მიცვალებულის შნო მომსვლელი ხალხიაო.
224. ლგდგარს დემნარ ესერ ხაყლუნი.
მკვდარს არაფრის (არ) ეშინიაო.
225. ლგდგარს ჟი დარ მოშ ესერ აგნე.
მკვდარს ვერავინ ააყენებსო.
226. ლგდგარს საფლათე მიჩა მავ კუბშვ ესერ ესღვე.
მკვდარს საფლავში თავისი ყველაფერი კუბოთი მიაქვსო.
227. ლგდგარს ჟა დარ ესერ ხაჭმა (ხაყენა).
მკვდარს არავინ გაჰკიდებიაო (გაჰყოლიაო).
228. ლგდგარლა ხოლამ დემ ესერ რაგდის.
მკვდარზე ცუდს არ ლაპარაკობენო.
229. ლგდგარაჯნე დამდგარს ესერი ჟა ხაყვი.
დადარაჯებული დათვეძსაც მოერევაო (წააქცევსო).
230. ლგჯარე მარა ჟი ესერ ხეხელი.
დაზოგილი კაცს წინ დახვდებაო.

231. ლგთელ უთოლს დემ ესერ ხაჭიმ.
ჭკვიანი უჭკუოს არ აჭყვებაო.
232. ლგთნე ქვინლგმგენაი ხეჩდ' ესერ.
გამორჩეული ცხოველებსაც ურევიანო.
233. ლგთერ მარე ვარგურ ვარგ ესერ ლი.
ნასწავლი კაცი უთავადო თავადიანო.
234. ლგთერ მარა მადვანდ მახალ ესერ ბიზ ხარ.
ნასწავლი კაცის ქონებად ცოდნაც კმარანო.
235. ლგთერს ი უთვრას შუკვ ესერ მეყვლე ხარხ.
ნასწავლსა და უსწავლელს გზა გაყოფილი აქვთო.
236. ლგთერობს ხოშ' ესერ ლილდედ ხაკუ.
ცოდნას მეტი გაფრთხილება უნდაო.
237. ლგკარქა ხვიმახვი ესერ ხაკუ.
ნაშოვნს თადარიგი უნდაო.
238. ლგლეგ კანვ ლამარგ ჰედ ესერ ისგა ხენჭყი, ჰედ ისგა. ხებჭკვენი.
ზარმაც ხარს კარგი ან შეეგუება, ან შეასკდებაო.
239. ლგლეგ კანვ ნეყირ ჟი დემ ესერ ხეკიდი.
ზარმაც ხარს ცემა არ დაეღევანო (მოაკლდებაო).
240. ლგმარა ი უმარას ჩი ვორთე ესერ ხარ შუკვ.
მომზადებულსა და მოუმზადებელს ყველას მიწისაკენ აქვს
გზა.
241. ლგმარა ტაბავს ისგა გარ ლისგვრ' ესერ ხაკუ.
გაშლილ სუფრას მარტო მიჯდომი უნდაო.
242. ლგმარა ტაბავს მესგვრე დემ ესერ ხოშთხენი.
გამზადებულ სუფრას მიმჯდომი არ გამოეღევანო.
243. ლგმარა ტაბავცახან მავ ესერ ეზერ მარე ლი.
გაშლილ სუფრასთან ყველა კარგი კაციანო.
244. ლგმარე დიარ კიბდენს დემ ესერ ხექმენი.
გამოცხოვნილი პური კიდობანს არ ემატებაო.
245. ლგმედე ხოჩ' ესერ ლი, ლგმკადე — ეჯანდ ხოჩილ.
დაპირებული კარგია, შესრულებული — უკეთესიო.

246. ლემედე ხოხვრ' ესერ ზოჩა, ლესკეთე — ზოშა.
შეპირებული ნაკლები სჯობია, შესრულებული — მგებრი
247. ლემინდვლისგა ფიშირ ესერ ოლკაცელი.
დანდობით ბევრი დაღუპულაო.
248. ლემქადვნე ძეხვარ მერომ' ესერი ამქადვნეხ.
შეცდენილი ქალები სხვასაც შეაცდენენო.
249. ლემლენს ნავლენათე ბაკ გარ ესერ ზაკუ.
ქონებთანს უქონლობამდე ერთი ნაბიჯიღა უნდაო.
250. ლემლენცახან უმლენა ჩიგარ ესერ ლევარდ ომკედ.
ქონებთანთან (მდიდართან) ღარიბი ყოველთვის დამნაშავე
ღარჩენილაო.
251. ლემჩან თხერ' ესერი ჩ'ოლდინდოშელი.
სიბერეში მგელიც გაოგნებულაო.
252. ლენინ ესერ კეცხაშჩუ, ნგნურ კალეშგიმჩუ.
ენის პატრონი (მოლაპარაკე) კერიის წინ, უენო კერიის უკანო.
253. ლენქროვე ვოქრს აშგარ ესერ ზემჯენ.
მოოქროვილი ოქროს ოდნავღა წააგავსო.
254. ლეჟელე ამსოლდ ქაღვდ ესერ ხოლა ლი,
გაძაღლებული კაცი ძაღლზე უარესიაო.
255. ლერდობს მუჯვირიდ მალვან ესერ ზაკუ.
სიუხვეს წამბიძგებლად ქონება უნდაო.
256. ლესბრალე სგანდს მგკფია ესერ ხესგერი.
დასაწყლებულ მოზარდს მკბენარი დაესევაო.
257. ლესოყე დესერ ამახვდ იმარგ, დე — მგკეთდ.
სულელი არც მტრად ვარგა, არც — მოყვარედო.
258. ლესოყე ლეშგიშ' ესერ ზალგაცალა.
ბრიყვი სულელს დასცინოდაო.
259. ლეტკეჩ ლერექვ მალვანსოვ ლახბგრლე.
დაკერებული ტანსაცმელი ქონებას დააბრალეო.
260. ლეტკეჩე ცკემდ ჩხირს მეწვინდ ესერ აკვანე.
ღარგაჭიმული შვილდი ისარს სწორად ისვრისო.

261. ლგფჳყვს ლაკვცჳნი დემ ესერ ხესგვიშ.
ქუდოსანს მანდილი არ შვენისო.
262. ლგფშირლისგა ლეზებ ესერ ხოშა იმი, მარე ლეჩემი ხოშა იჩვ-
მინი.
ბევრ კაცში პური ბევრი იჭმევა, მაგრამ საქმეც ბევრი კეთ-
დებაო.
263. ლგფკელობ გლესს ესერ ლჳჳედი ე, ჟი ეჯღნი დემ იკმარი.
ქალბატონობა გლესის ქალს რომ მიეცეს, გამოყენებით მა-
ინც ვერ გამოიყენებსო.
264. ლგქჳდ ძახვემ მუფსვდის თხვიმ ჩუოვ ლუკვარ სად.
მოღალატე ცოლის პატრონს თავი ჩაქინდრული ჰქონდესო.
265. ლგქჳჩლისგა ნესყემ ლიდგრის ხოშ' ესერ მასტუნ ხაყა.
ჭრილობაში ნემსის ჩხვლეტა უფრო მტკივნეულიაო.
266. ლგყალვე ჟელ მგნჩალს ესერ ხაჰავა.
შეშინებული ძალღი ჩრდილს უყეფდაო.
267. ლგყმ' ესერ ლუშგვდა ხჳშენალა.
წყალში დამხრჩვალნი ჩამომხრჩვალს ნიშნს უგებდაო.
268. ლგშგედს ლეჩომლა ღირსებ' ესერ დემ ხოშყდენი.
თავმდაბალს შრომისათვის ღირსება არ დაუვარდებაო.
269. ლგშერა ნგნშალ წაბვს ესერ დემ ოთქვიცა.
მოლესილ ენასავით სამართებელი ვერ ჰკრისო.
270. ლგშიხს მოლე ლიფული ესერი აქეძნე.
დამწვარს ცოტა შებერვაც სიამოვნებსო.
271. ლგშკჳდ ხანჯარს ლგშკჳდ ლარტყ ესერ ხესგვიშ.
მოჭედილ ხანჯალს მოჭედილი ქამარი უხდებაო.
272. ლგც აყალოვ, ძა მ'ესეროვ ახფასეს.
წყალი დანაყე, აბა რა გამოგივაო.
273. ლგცდ ი შუკვდ ჩი ესერ ხოჩდა.
წყალსა და გზაში ყველას წილი უდევსო.
274. ლგცემ ლიბჳკ მარა მაშდგმს ესერ ხოქმე.
წყალზე გადასვლა კაცს სიმთვრალეს ჰმატებსო.

275. ლგცემ ლგბღნე ლგცემ ესერ ბედღშ ლი.
წყალს მიჩვეული წყლის წერა არისო.
276. ლგცემ ლგე ღორი ესერ ლგდგარ ლი.
წყალში დამხრჩვალ (წყალწაღებული) ორჯერ მკვდარიაო.
277. ლგცემ მაფროვარ ისტამშვ ლგც ესერ ლგმწობნელი.
წყალმოწყურებული სიზმარში წყალს სრუტავდაო.
278. ლგცემ მაფგრს ლიცგარ ესერ ხაშიდ.
წყლის წყურვილს მხოლოდ წყალი შველისო.
279. ლგცემ მგყალს ჭირგარ ესერ ხესდენი.
წყლის დამნაყველს შრომაღა შერჩებაო.
280. ლგცშვ გეში შედს ლაკიმბი დემეგ ესერ ხარ.
წყლით სავსე ჭურჭელი არ დაიტენებაო.
281. ლგცშვ ყიმა ი ლემასგშვ შიხა უშხვარდ ესერ ხოღა ლიხ.
წყალში დამხრჩობა და ცეცხლში დაწვა ერთმანეთზე უარე-
სიაო.
282. ლგცურ ლიბრალს გუდ ესერ ლაკად ხარ.
უწყლოდ პირის ბანა მისახვედრიაო.
283. ლგწჰახენ ჭა დარ ესერ იზვრელ.
წვეულებიდან წასვლას არავინ ცდილობსო.
284. ლეჭყარ მგხს ლგჭყარ ესერ გვალი ხაჭიმ.
გაბმულ ავდარს გაბმული დარი (გვალვა) მოსდევსო.
285. ლგხრინაეი ლიღჯღნე ცავიშ ნეძგერდ ესერ ისპი.
გაჯავრების დროს ნიშნის მოგება ეკლის ნახვლეთად იქ-
ცევაო.
286. ლგჭმშუ მეზგე სოფლიშ სანჯიხ ესერ ლი.
ძლიერი ოჯახი სოფლის წურბელა არისო.
287. ლგჭმშუ მეზგემ ფედილს საბრალ დემ ესერ იჭმშუი.
ძლიერი ოჯახის ახლოს დარიბი ვერ გაძლიერდებაო.
288. ლგჭმშუ ეჯი ესერ ლი, ღერვან თხუმ ჩვაფსვდე.
ძლიერი ის არის, ვინც თავს მოერევაო.
289. ლგჭმშუ ლებს ნაშგერვ ესერი ლგჭმშუ ხაშთქვა.
ძლიერმა სკამ ნაყარიც ძლიერი იცისო.

290. „**ლგჰაჯ** ი ბედნიერ“ ჰარი ვად ესერ ლი.
„**ნეტავი** და ბედნიერი“ ცარიელი ნატვრა არისო.
291. **ლგჰედოშ** ლიტხუნე **ნაშხიშ** ესერ **ლილოკე** ლი.
მიცემულის წართმევა ნაფურთხის ალოკვა არისო.
292. **ლგჰემ** მეზგე მაღვანს **ლაველიდ** ესერ **დემ** ადისგ.
თავმდაბალი (თავშენახული) ოჯახი თავის ქონებას საქვეყ-
ნოდ არ გამოჰფენსო.

მ

1. **მპ** ბაც ხარ მარა, ეჯი უქადვ ესერ ხარ.
კაცს რაც მოელის, არ ასცდებაო.
2. **მპ** ბერეუ კეჩი, **ბასრ** ესერ ეჯი ლი.
რომელი რკინაც კვესავს, ფოლადიც ის არისო.
3. **მპზარ** ესერ **ლეზობ** **ლგმზებ**, **მადარ** კადვ ჰარიშვ ხვსგდინა.
მადარი საქმელს შეექცეოდა, მშიერი კი ცარიელი მუცლით
ხედავდაო.
4. **მპზარ** თე ესერ **დემეგ** ითხი.
მადარი თვალი არ მოიძებნებაო.
5. **მპზარ** **ლარტყს** ესერ **ლგმფიშვდნელი**, **მადარ** **ლგმთგრგლნელი**.
მადარი ქამარს უშვებდა, მშიერი კი უჭერდაო.
6. **მპზარ** ქუთს გვმდ ესერ **ხაცხიდალა**.
მადარი ხაჭაპურს გემოს უწუნებდაო.
7. **მპზარ** კან ჰამ ესერ **ხაჩვირელა**.
მადარი ხარი თივას დრუნჩით ქექავდაო.
8. **მპზარს** ესერ **მატმარი** **მპზარ** ხახლენა.
მადარს მშიერიც მადარი ეგონაო.
9. **მპგ** ამსოლდ ეშვი თელიშ ესერ მოდე ლი.
ყველა კაცი ერთი ჭკუისა არ არისო.
10. **მპგ** აშვ გარ **ლადელს** ესერ **დემ** ხეფსი.
ყველაფერი მარტო ერთ დღეს არ გამოვაო.
11. **მპგ** აშვ **ლადელ** ღერმათ ესერი **დემ** ოთმაქდა.
ყველაფერი ერთ დღეს ღმერთსაც ვერ შეუსრულებიაო.

12. მზგ აშვ ლელჯემარ-ლაცხნირქა ლგყე დეშომ' ესერ ლგმარ.
ყველაფერი ერთ დგიმ-სავარცხელში არ გაეყრებათ (ყველა ერთი ხასიათისა არ არისო).
13. მზგ აშვი გულ დეშ ესერ ქედნი.
ყველა ერთნაირად ვერ მიხვდებათ.
14. მზგ აშვ ყიაჟი ესერ რაგდი.
ყველა ერთ ყელში (ერთი ხმით) ლაპარაკობსო.
15. მზგ აშვ კადვხენქა ნაკედვ დემეგ ლი.
ყველა ერთი მუცლიდან გამოსული არ არისო.
16. მზგ ესერ განთე ი ლეზვბემ მაკლ განთე.
ყველაფერი განზე და საქმლის ნაკლებობა ცალკეო.
17. მზგ ესერ მელთერ ე ლესეს, ლელთერ ძარ ირი.
ყველა მრჩეველი რომ იყოს, სარჩევი ვილა იქნებათ.
18. მზგ ესერ მიჩა-მიჩა კადვ ხელზიგალ.
ყველა თავ-თავის მუცელს ემსახურებათ.
19. მზგ ესერ მგჰი ხოჩა ი კგნტგრ — უჰა.
ყველაფერი მწიფე ჯობია და კიტრი კი — უმწიფარიო.
20. მზგ ესერ წეს ლი ამსოლდშუ ლირდე-ლარდალისგა.
ყველაფერი მოსალოდნელია ცხოვრებაშიო.
21. მზგ ესერ ხაწვა, ეჩქას საფლჷ გარ ხაკლი.
ყველაფერი როცა გაგაჩნია, მაშინ საფლავილა გაკლიათ.
22. მზგ ლახრგებ მარე დეშ ესერ ქედნი.
ყველა კაცი სასარგებლო ვერ გამოვათ.
23. მზგ ლახვ აშვ მელს ესერ დემ ოგნე.
ყველა მთაზე ერთნაირი ბალახი არ იზრდებათ.
24. მზგ ლექვისგდ დემ ესერ იმარგ.
ყველაფერი სათქმელად არ ვარგათ.
25. მზგ ლიმეჩვს ითიალ ი ლიმეჩვ ესერ ლაქთა ლგმარ.
ყველას სიბერე სურს და სიბერე წყევლა ყოფილათ.
26. მზგ ლიც კადვ დემ ესერ ხოსგუ.
ყველა წყალი მუცელს არ უხდებათ.

27. მზგ მახვშიდ ქორლისგა დემ ესერ იმპრგ.
ოჯახში ყველა უფროსად არ გამოდგებაო.
28. მზგ მეგემ ყარდ ესერ დემ იყარი.
ყველა ხე ყავრად არ დაიხდებაო.
29. მზგ მეგვი ლგმკერე დემ ესერ კედნი.
ყველა ერთნაირი მოსაზრებულნი არ გამოდისო.
30. მზგ მეგვი ფხულოლ ესერი მოდ' ომკედხ.
ყველა ტოლი თითებიც არ გამოსულანო.
31. მზგ მიჩა-მიჩა თელს ესერ ხორი.
ყველა თავ-თავის ჭკუით არისო.
32. მზგ მიჩა-მიჩა თხუმემ ესერ მახვში ლი.
ყველა თავისი თავის პატრონიაო.
33. მზგ მიჩა-მიჩა მახალს ესერ ხორი.
ყველა თავ-თავისი ცოდნით ცხოვრობსო.
34. მზგ მიჩას ხაშდბენა ი მუქვთერს ლექვთერდ ხაჭმენა თე.
ყველა თავისას აკეთებდა და ქურდი მოსაპარავს თვალს
ადევნებდაო.
35. მზგ ნენსგა დეშომ' ესერ ლი ლუყვნე.
ყველა შუაში არასდროს არ წოლილაო.
36. მზგ ტკიც დ'ესერ ლიხვნალ ლი, დე — ლიფშდელ.
ყველაფერი მართალი არც მუქარაა და არც — ტრაბახიო.
37. მზგ უშხვრე მაჯონ გეზლირ ესერი დემ კედნიხ.
ყველა ერთმანეთის მსგავსი შვილებიც არ გამოდიანო.
38. მზგ ქა დემ ესერ იკვიში.
ყველაფერი არ გაიმხილებათ.
39. მზგ ჩჷე თუხვარიკ ესერ დემ კედნი.
ყველა ცხენი თოხარიკი არ გამოვით.
40. მაგანშვ კოჯარ ესერი იპერალხ.
გამოძახილით კლდეებიც ხმაურობენო.
41. მზგდოვარს უყ ესერ ხეზგმარალ.
ძილმოკიდებულს ძილი ეხვევაო.

42. მაგვარ ესერ **ლაფხვლალ** ხაღეს, ეჯგვარსოვ იფხვლალ.
რამდენი ამაგიც მიგიძღვოდეს, იმდენად გეჭიროს **თავი**.
43. მავთან აშვი დემ ესერ **იმქაღი**.
ყველაფერი ერთად არ სრულდებაო.
44. მავთან ესერ გარჯ ლი **ნალოგაიშვ**.
ზარმაცისათვის ყველაფერი ძნელი არისო.
45. მავთან **ლამთქოშვ** ესერ ლი.
ყველაფერი მიჩვევით არისო (საქმე მიჩვევით არისო).
46. მავთან ხელწიფს ესერი მოღე **ათმაკღენა**.
ყველაფერი ხელმწიფესაც არ შეუსრულდაო.
47. **მავიდ** ი ისტამ მარა დემ ესერ ხეჭვდელხ.
ძილი და სიზმარი კაცს არ ეკითხებიანო.
48. მადილ ესერ **ლაჩომშვ** ლი ი ცოდ — **ლახვანოშვ**.
მადლი სიკეთის ჩადენით აიკიდება და ცოდვა — მონანიე-
ბითო.
49. მავ დო ლი, მეშხად გუ თეთნე ესერ ხოცხა.
რატომღაც გულს თეთრი ურჩევნია შავსაო.
50. მავ გუ ხალხინ, მავ ესერ **ლასგრგებ** მოღმა ლი.
რაც სასიამოვნოა (გულს ესიამოვნება), ყველაფერი სასარ-
გებლო არ არისო.
51. მავ ესერ **ფაყვ** ქვეყანას ხავ, ჯინემოვი ეჯი ესიგ.
რომელ ქვეყანაშიც ხარ, იქაური ქუდი დაიხურეო.
52. **მავინ** ამთ'ოვი მავინს ანჭინდ.
მავნე თავისკენაც ვნებას მოელოდესო.
53. **მავინ** მარე ხვავ ხანს დემ ესერ იკაჩხე.
მავნე კაცი დიდხანს ვერ იცოცხლებსო.
54. **მავინ** მეზგა ცავ ი მერხელ ესერ ახზება.
მავნებელ ოჯახს ეკალი და ჭინჭარი ამოსვლიაო.
55. **მავინურ** ღებ ესერი დემ **ტყატი**.
თუ არ ავნე, ფუტკარიც არ გესლავსო.
56. მავზგიშ **ლავქვისგლა** მავზიგ დავს ესერ **ხავზგინა**.
„ჭირიმეს“ თქმისათვის ჭირი არავის შეჰყრიაო.

57. მწიგ ამოლდს პერშალ ესერ ჯიჩე.
ჭირი ადამიანს ჟაფივით ცვეთსო.
58. მწიგ ეჯთე ლეხერალ დემეგ ესერ ლი:
ჭირი იქით სატმასნებელი არ არისო.
59. მწიგ მეზელალ ესერ ლი.
ჭირი (სენი) მოარულიაო.
60. მწიგ ჩუ ლეჰვმი მოდ' ესერ ლი.
ჭირი დასამალავი არ არისო.
61. მწიგდ გვი დას ესერ ხარ.
ჭირი არავის მოუსურვებიაო.
62. მწიგდ ლეგმერდე აშ ესერ ლელეშგალ ლი.
ჭირს (სენს) ავადმყოფი უნდა გამოსტაცოო.
63. მწიგს ესერ ლაღრა ხარ ი საყდვირს — მოდმა.
ჭირს მოიშორებ და საყვედურს — ვერაო.
64. მწიგს ლიჯლიჰალ მოდ' ესერ ხაკუ.
ჭირს მიტმასნება არ უნდაო.
65. მწიგს მწიგ დემ ესერ ხეზგინი.
სენს სენი არ შეეყრებაო.
66. მწიგს მაწვდი ი ლევარ დემეგ ესერ ხოთრა.
ჭირმა მართალი და მტყუანი არ იცისო.
67. მაზგ ესერ გარჯ ლი, მწ დე ირი, ლიმჰალი ეჯზგ ლეგუვშე ლი.
რამდენადაც უფრო ძნელია, რა საქმეც არ უნდა იყოს, გაკეთება იმდენად მეტად მოსანდომებელიაო.
68. მაზგ ესერ ოხვჭირა, ეჯზგ ბაე ლოხორმა.
რამდენიც იშრომე, იმდენი ჭკუა მოგემატაო.
69. მაზგს ლახმეშაისგ, ჯელენი ესერი ეჯზგ.
რამდენსაც იმუშავებ, იმდენი გექნებაო.
70. მათგმდ თხვიმ ჩუ ლეჰვდი დემეგ ესერ ლი.
ავადმყოფობამ არ უნდა ჩაგითრიოსო.
71. მაიდ გოგს ესერ მგჰმინე ლი.
შიმშილი კარდაკარ სამათხოვროდ ჩამოგატარებსო.

72. მწიღ მწარემ ბაჯს ესერი ჟი ხეთირი.
შიმშილი კაცის ნაბიჯსაც ეტყობაო.
73. მწიღ მიჩა თხუმ ჯი ესერ იკვშე.
შიმშილი თავს თვით გამოამყლავნებსო.
74. მწიღეი დირიშ ნაპუ ესერი ლაკთილარ ლი.
შიმშილის დროს პურის ლუკმაც ამშენებელიაო.
75. მწიღეი ლარტყოვ ქნთგლგრე.
შიმშილის დროს ქამარი მოიჭირეო.
76. მწიღეი ლეზვებმ გამდ დარ ესერ იქვდელ.
მშიერზე (მშიერ კუჭზე) საჭმლის გემოს არავინ კითხულობსო.
77. მწიღეი ნაყუნ დემ ესერ ითხელი.
შიმშილის დროს მისაჭმელს არ ეძებენო.
78. მწიღეი ჭკიდ ქუთშალ ესერ იმი.
შიმშილის დროს მჭადი ხაჭაპურივით იქმევაო.
79. მწიღს ესერ დე ნათი ხოთრა, დე სახსამგრთაღ.
შიმშილმა არც ნათესავი იცის, არც სამართალიო.
80. მწიღს შგვირ ესერ დემეგ ხოშგურ.
შიმშილმა სირცხვილი არ იცისო.
81. მწიღს ჯად ესერ ითნე ი გვი იბუენი.
შიმშილს მუცელი იმჩნევს და გული გებულობსო.
82. მწიღს ჯუად ლიკარზალი ესერ ოხთონა.
შიმშილმა ძუკნას ჯღანების ძებნა ასწავლაო.
83. მწიღ უღენალისგ 'ესერ ქონა.
შიმშილი უქონლობაში ტრიალებსო.
84. მაკათეი ზურალ მიჩას ჩივგ ესერ ჟ'აქერკე.
თუ მოინდობა, ქალი თავისას ყოველთვის მოახერხებსო.
85. მაკვშა თხუმ მერაეი ესერ იკვშე.
რევმატიზმი (ქარები) ღრუბლიანში ამყლავნებს თავის თავსო.
86. მაკვშოვარ შდიქ მერმ' ესერი ადვაში.
ქიანი კბილი მეორესაც აფუჭებსო.

87. მაკლოვან შედ დემ ესერ იყღლეღ.
ნაკლული ჭურჭელი არ ყვირისო.
88. მაკლოვან ჩინჩვილს ტალ ესერ ხარ ბაც.
ნაკლულ ჩვილ ბავშვს ზიანი მოელისო.
89. მაკლოვან ჭიქს მაკლოვან გვი ესერ ზოხალ.
ნაკლულმა ჭიქამ ნაკლული გული იცისო.
90. „მაკუ-მაკუს“ ეჩხავი „ჯაკუ-ჯაკუ“ ესერ ხაკუ.
„მინდა-მინდას“ იქითაც „გინდა-გინდა“ უნდაო.
91. მალატ აშვთეგარ დემ ესერ იმარგ.
ცალმხრივი სიყვარული არ ვარგაო.
92. მალატ გუვშვ ესერ ლი.
სიყვარული გულით არისო.
93. მალატ გუ ი გუ უშხვართ' ესერ ჭიდუა.
სიყვარული გულსა და გულს აერთებსო.
94. მალატ ე დერ, გეზალს მ'ესერ ანჯრდინე.
სიყვარული რომ არა, შვილს რა გაზრდიდაო.
95. მალატ ესერ ლაშყვაუშვ ლგმარ ი თანნათსპვ — ლაფირიშვ.
სიყვარული მივიწყებით ყოფილა და ჯიმ-ნათესაობა — დაშ-
ლითაო.
96. მალატ ი მასისგ გუ ესერ ხეჭანჩი.
სიყვარული და სიძულვილი გულს შეენტებაო.
97. მალატ მარა ჩიგვაშვ ესერ ხაჩვმუნე.
სიყვარული კაცს ყველაფერს გააკეთებინებსო.
98. მალატ მიჩა წესეი ჭვინღგმგენა ჩი ესერ ხამთქვა.
სიყვარული ყველა სულიერმა იცისო.
99. მალატ ნაქვთერ ესერ ხოჩა.
სიყვარული ნაპარავი სჯობსო.
100. მალატ ნესყემ კომქ' ესერ მუგვწუნეღლი.
სიყვარული ნემსის ყუნწში გამძვრენიაო.
101. მალატ ჩი მეგვიდ მოდმ' ესერ ხამთქვა.
სიყვარული ყველამ ერთნაირად არ იცისო.

102. მალატს ესერ თე ითნე ი მაიდს — ჯად.
სიყვარულს თვალი ამხელს და შიმშილს კი — მუცელს.
103. მალატს ჩულაჭვში დემეგ ესერ ხარ.
სიყვარული არ დაიმალებაო.
104. მალვს ესერ თხერად ლოხვწერალა: ჯი ესერ უჯბა-უტყბაშ მგზებ.
მელას მგლისათვის შეუგინებია: შე უმის მკამელოო!
105. მალონა ჯა ლუკვიშ ესერ ზოჩა.
საჩოთირო გამოტეხილი ჯობიაო.
106. მალონას ჩაყ ლაგამს ესერ ხატხე.
ჯავრს ცხენი ლაგამზე იყრისო.
107. მალტარ ლამყერვა აშვ ქინზიშ ბალაჟი ესერ ოლსენელიხ.
მოყვარულმა რძლებმა ქინძის ერთ ფოთოლზე მოშარდესო.
108. მალტარ ლახვბა აშვ ფატანლისგ 'ესერ ლუმყვინხ.
მოყვარული ძმები ერთ პერანგში იწვნენო.
109. მალტარ ძეხვ-ჭაშ ვორ ი ლავხის გარ ესერ ოთყულურახ.
მოყვარული ცოლ-ქმარი მიწასა და ნიჩაბსლა გაუშორებიაო.
110. მალტარ ძეხვ-ჭაშს ბაჩყეი ქვინ ესერ ლოხცვირახ.
მოყვარულ ცოლ-ქმარს სული ქვაზეც შეურჩენიათო.
111. მალტარ კანარ უშხვარ ლახვბაშალ ესერ ხეთხელიხ.
მოყვარული ხარები ერთმანეთს ძმებსავით ეძებენო.
112. მან ლგმარ ამსოლდ, მანგ ესერ გვი ლგმარ.
ადამიანი რაც ყოფილა, ყველაფერი გული ყოფილაო.
113. მანმანდრე გადან მეზგალისგა ზისხ ესერ ლი.
ყველაზე უარესი ვალი ოჯახისათვის სისხლიაო.
114. მანმაშენ ლეყრი ლგდგარ გარ ესერ ლი.
ყველაზე საცოდავი მკვდარიაო.
115. „მანმიხალოვ“ რაქვ ი დარ ესერ ხენდროვნი.
„რა ვიცი“ თქვი და არავინ დაგემდურებაო.
116. მამილს გიმ ლაზელალდ ესერ ხალა.
მამალს მიწა სასიარულოდ ეთაკილებაო.

117. მამჭირ აშუნღვე მწიგდ ესერ ისპი.
სიზარმაცე ერთი ხნის შემდეგ ავადმყოფობად იქცევაო.
118. მამჭირ ესერ მათგმი ლი მიჩა ნაზიმეი.
სიზარმაცე ავადმყოფობაცააო თავის ადგილზე.
119. მამჭირვან ლამარგს ქაფდ ესერ ხანცე.
ზარმაცი მამაცს ტვირთად ჰკიდიაო.
120. მამჭირვანო ნასგურუი დიპრ ესერ ყ'ოლჭელი.
ზარმაცის ნაჯდომზე პური გამომცხვარაო.
121. მამჭირვანს ლეჩომდ ჯედი ესერ თაკვ სობ.
ზარმაცს სამუშაოზე გრძელი თოკი უბიაო (ზარმაცის ხელში საქმეს ბოლო არ უჩანსო).
122. მან ნათ ლი, მეგემ ესერი ეჯი ლი.
რაც ნაფოტია, ხეც ის არისო.
123. მანდრე ლეტვრე ლაქნოვალან ესერ ხატვარ.
ყველაზე ცუდი სანთელი სულთმობრძაობის დროს ანთიაო.
124. მანწავ მწიგურ მწიგ ესერ ლი.
მათრობელა (თაფლი) უჭირო ჭირიაო.
125. მანკვიოვ თხუმდ' ანფან ი ეჩქანღვე მერმალა.
ჯერ თავო და მერე სხვაო.
126. მანკვიო დინა დიეშ ლავდი ესერ ლი.
პირველი ქალიშვილი დედის ნატვრააო.
127. მანკვიო ესერ ნაპუ მედმარანს, ლეშგმე — ყაღვ.
პირველი ლუკმა პურისმჭამელს, ბოლო — ძაღლსო.
128. მანკვიო ლჯდობ ეჩქანღვეშ ბაუდ ლჭიდპრ ესერ ლი.
პირველი მცდარობა შემდეგში ჭკუაზე მომყვანი არისო.
129. მანკვიო მეხვ ილბალიშ ესერ ლი, მერმე ნაგნოვ ი მესმე თელიშ
ნავლენიშვ.
პირველი ცოლი ილბლით არისო, მეორე ჩაგონებით და მესამე ჭკუის უქონლობითო.
130. მანკს მახად ხოლ' ესერ ლამგნკა ხარ.
ზნე ხელახლა ძნელი ასათვისებელიაო.

131. მანჩღლს გვი დეშ ესერ ისკდუნე.
ჩივილს გული ვერ იტევსო.
132. მანძღვილიშ მეჭემს ხეტა გარ ესერ ოთბაჟა.
დასმენას აყოლილს ამოწყვეტალა გაუგიაო.
133. მადღარ უელ ლაჰავშე ესერ ოთთგრახ.
მშიერი ძალლი ყეფით უცვნიათო.
134. მადღარ კანვემ ნამშავ უსგრგებ ესერ ლი.
მშიერი ხარის ნამუშევარი უსარგებლოაო.
135. მადღარიშ ლიდიარი მეზგა ხოსევე ესერ.
მშიერის დაპურება ოჯახს ბარაქას მატებსო.
136. მადღარიშ ქვინ მედმარალს ისგ' ესერ ხეჩიდი.
მშიერის სული პურისმჭამელს ჩაჰყვებაო.
137. მადღარს ლეზებ ესერ ხეისტანშ.
მშიერს საჭმელი ესიზმრებაო.
138. მაჟაბ რაგანდს ესერი ხაკუ.
მოცლა ლაპარაკსაც უნდაო.
139. მარა თხვიმოვ ხად მაშენ ლადმედი.
კაცს ყველაზე დიდი იმედი საკუთარი თავისა ჰქონდესო.
140. მარა თხუმდ მაშენ ესერ გვილეჰვდი ხარ.
კაცმა თავისთავს ყველაზე მეტად უნდა მიხედოსო.
141. მარა თხუმემ ლამცად მოდმაგეშ ესერ ხორი.
კაცს თავის სანაცვლო არაფერი ჰყავსო.
142. მარა, იმთ ესერ ლუმთქვე ლი, ეჯნარ გვი ხარ.
კაცს, რასაც მიჩვეულია, ის უნდაო.
143. მარა ი ქვიმღმგენა ჩი მიჩა-მიჩა ქვინ ესერ ხოჯან.
კაცს და საქონელს თავ-თავისი სუნი აქვსო.
114. მარა ლანკეთის ხოშა ესერ ხერაგი ი ლადვანის — ხოხვრა.
კაცის გაუმჯობესებას მეტი აგვიანდება, გაფუჭებას კი — ცო-
ტაო.
145. მარა ლახ ხულვე, ჩილადელ ესერ თანაფ ხარ.
კაცს თუ ქონება გააჩნია, ყოველდღე აღდგომა აქვსო.

146. მარა ლეზებემ ესერ ქვინ ხოგ.
კაცს საქმლით უდგას სულიო.
147. მარა მპგთან ნენემ კაცხუი ნემოვ ხაზ.
კაცს ყველაფერი ენის წვერზე ნუ აქვსო.
148. მარა, მაზგ ხოჰვენარა ი ხოსგიდარა, ეჯზგ ესერ ხომკერა.
კაცს, რამდენიც სმენია და უნახავს, იმდენი გაუგიაო.
149. მარა მანჩელს მაკვამ ესერ ხაშდნე.
კაცს სამდურავს მადლობა დაავიწყებსო.
150. მარა მპრემ ესერ ნაქვ ხაჯრავა.
კაცსა კაცის ნათქვამი სჯერაო.
151. მარა მპრ ' ესერ ხობჯგი ი ჰალანგს — ბაჯგ.
კაცს კაცი აკავებს, ლობეს კი — სარიო.
152. მარა მპრცხ ჰაგვლისგ' ესერ ხაქიმ.
კაცს მარცხი ქუსლში მოსდევსო.
153. მარა, მპ ხაწგხ, ეჯი ესერ ხოქირ.
კაცს, რაც აქირდება, ის უქირსო.
154. მარა მპ ხოხალ, ქუნ ესერ ეჯნოშე იცვრე.
კაცმა რაც იცის, სულს იმით ირჩენსო.
155. მარა მიჩა ნალკვიჰ, მპ დე ირი, ეჯლპი ესერ ხოცხა.
კაცს თავისი ნარჩევი, როგორიც არ უნდა იყოს, მაინც ურ-
ჩევნიაო.
156. მარა მოლე ხოლა მახალოვი ხოხალდ.
კაცმა ცოტა ეშმაკობაც უნდა იცოდესო.
157. მარა ნაჭირვ დემ ესერ ხოთვეფენი.
კაცს ნაშრომი არ დაეკარგებაო.
158. მარა სგებინჩუ ჩუ ლითერ ესერ ხაკუ ლეაზერიდ.
კაცს წინდაწინ გაცნობა უნდაო სამოყვროდ.
159. მარა ქა მპ ხოულვინა, ისგავი ეჯისოვ ანჭინდ.
კაცს რაც მიუძღვის, აქეთაც იმას მოელოდესო.
160. მარა შგვიროვ ხოშგუნდ ი ჟახე ხაუხგნ.
კაცს სირცხვილი რცხვენოდეს და სახელი ესახელებოდესო.

161. მარა ჩიგარ ეშვი გვი მოდ' ესერ ხოზ.
კაცი ყოველთვის ერთნაირ გუნებაზე არ არისო.
162. მარა ჩი მეგვიდ გვი დემ ესერ ხაზი.
ყველა კაცთან გული ერთნაირად არ მიგივაო.
163. მარა ჩი მიჩა-მიჩა უახ' ესერ ხაშხა.
კაცს ყველას თავ-თავისი სახელი ჰქვიაო.
164. მარა ჩი მიჩა ტყეფუი ლირდე ესერ ხოცხა.
კაცს ყველას თავის მიწაწყალზე ყოფნა ურჩევნიაო.
165. მარა ჰედს ლგცყერ ესერი ჟი ხეხელი.
კაცს კედელში შეჩრილიც დახვდებათ თავის დროზე.
166. მარაურ ლაჭრი შუკვლისგა ლგდე მოდ' ესერ ომთეფ.
კაცის გარეშე გზაჯვარედინზე დადებულციც არ დაკარგულაო.
167. მარდურ ზურალს ლაჭგდ ჰაჭარ მოდმ' ესერ ხაყა.
უთვისტომო ქალს მისაყრდენი ზურგი არა აქვსო.
168. მარდურობს ლუნკურობ ესერ ხამთქვა.
უთვისტომობას ქედმოხროლობა სჩვევიაო.
169. მარე აშვ ლაღედ ესერ ითავი ი აშვ ლაღედ იღგარი.
კაცი ერთ დღეს იბადება და ერთ დღეს კვდებაო.
170. მარე ლახ ესერ ხეზვრალდეს, განხენ მეგნეოვ ესსგნჯავე.
კაცი რომ გიტევდეს, გვერდზე მდგომი მოსინჯეო.
171. მარე ვობაშუნ მარემ ღერმეთ ესერ ლი.
კაცი ხშირად კაცის ღმერთიაო.
172. მარე თგმიჟი კანვშალ ესერ აჟღვი.
გაჭირვების დროს კაცი ხარსავით შეებმის უღელშიო.
173. მარე მანგ დაგრან ესერ მგლლი ლი.
კაცი ყველა სიკვდილის მომლოდინეაო.
174. მარე მანგ ესერ აშ არდეს ეჰე, ლასკგდ იმეგ ირი.
კაცი ყველა ცოცხალი რომ იყოს, დასატევი არ იქნებაო.
175. მარე მანგ მეგვი ბაჟაშ დემეგ ესერ ლი.
ყველა კაცი თანაბარი ჰკუთისა არ არისო.

176. მპრე მიჩა გვაშე ჩილანდელი აქკუარო.
კაცი თავის საქმეს ყოველდღე აკვირდებოდესო.
177. მპრე მიჩა ნაზიმ გიმუი ესერ ლგ.
კაცი თავის ზომა მიწაზე დგასო.
178. მპრე მოლა ჰალანგოვი ესესგიდი.
კაცმა ცოტა ღობესაც მიხედოსო (პატივი სცესო).
179. მპრე კანდეს ესერ ლახ ქახტემნი, მალვან-მაწვანს აშე ლანდელ ესერ
ლარტყვი ხარ.
კაცი მუცელს რომ აჰყვეს, ქონება ერთ დღეს ჩაიყლაპებაო.
180. მპრე ჰედ ლგარუსოვ ხეჩედ, ჰედ ლგდგარუს.
კაცი ან ცოცხლებში უნდა ერიოს, ან მკვდრებშიო.
181. მპრემ დაგრაღა ჰედ ესერ ლიწვრი ლი წეს, მოდეჟ წორ.
კაცის სიკვდილისათვის ან სისხლის აღება არის წესი, ან სა-
ზღაურიო.
182. მპრემ მერმა მიჩა გვიოვ ლახზგმე.
კაცმა სხვა თავისი გულით გაზომოსო.
183. მპრემ მიჩა ნარდესოვ ესთენე.
კაცმა თავის ცხოვრების კვალი დატოვოსო.
184. მპრემ მექაფდ კალუნ მიჩა ნაჩომ ესერ რადგი.
კაცის მაგიერ ზოგჯერ მისი ნამოქმედარი ლაპარაკობსო.
185. მპრემ ქვინ შუკვლისგა დას ესერ ხახვია.
ადამიანი (სულიერი) გზაში არავის უპოვიაო.
186. მპრემ ქორსოვ ესკანნე ი ველთე შგურ ნომოვ ხეწად.
კაცმა შინ მოიკლოს და გარეთ სირცხვილი არ ნახოსო.
187. მპრემ ქუნ აშ ლაყდი დემეგ ესერ ხარ.
ადამიანის სული არ შეისყიდებაო.
188. მპრემ ქუნეიქა მოდმ 'ესერ მან ხექიმი.
კაცის სულზე არაფერი დაემატებაო.
189. მპრემ ქუნ ჩი ეშვი ლგგენ ესერ ხაზ.
კაცის სული ყველა ერთი ღირებულებისააო.
- 190 მპრემ ლერმეთ მარ' ესერ ლი.
კაცის ღმერთი კაციაო.

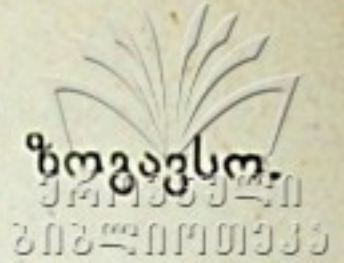

191. მართალ მარემ ნაჩოშს მიუ ესერ ხაწიდ.
მართალი კაცის ნაქნარი ნათელიაო (მზე ანათებსო).
192. მართალს ჩიბგ უშგურალდ ლარდა ესერ ხარ.
მართალს ყველგან მოურიდებლად შეუძლია ყოფნა.
193. მარტ დემ ესერ ღერი, მიჩას ქა დემ ახიღნისგ, ეჯნურ.
მარტი ისე არ გავა, თავისი რომ არ გამოურიოსო.
194. მარცხ ასწვამ ესერ იჩვიინი.
მარცხი ერთ წამში ხდებაო.
195. მარკვაფ ლიც მელროვალ ესერ ლი.
წყალვარდნილი მატყუარააო.
196. მარჯვ მარე ჩიბგ მარჯვს ესერ ხედი.
მარჯვე კაცი ყველგან მარჯვე საქმეს ხვდებაო.
197. მასარ დიარ მეზ-მეჩედს ესერ ოხღელი.
ზედმეტი პური მიმომსვლელს ელისო.
198. მასდიკს გვი ესერ იუგენი.
საწყენს გული იშუშებსო.
199. მასიგს გვი ესერ ჩუოთსგტნა.
სიძულვილს გული გაუცივებიაო.
200. მასსგარ ლამყარს ლახვა უხშვარ ესერ ლოხხვიტახ.
ერთმანეთის მოძულე რძლებს ძმები ერთმანეთისათვის გადა-
უმტერებიათ და ამოუწყვეტიათო.
201. მასტუნ ესერ მეუაგ ლი ი მახრინ — მეუგდ.
ტკივილი მორჩება და ჯავრი დავიწყებას ეძლევაო.
202. მასტუნ მასტუნთ' ესერ ანჭემი.
ტკივილი (სატკივარი) ტკივილისაკენ მოიჩქარისო.
203. მატკლაბიან ქა ლეჰვდის ესერ ხეგენი.
ძუნწი (ხელმოჭერილი) გასაცემს მისტირისო.
204. მაფაშ თეს ესერი ხამთქვა.
დაღალვა თვალსაც სჩვევიაო.
205. მაფშარს უე ესერ ხაშვიმინნე.
დაღლილს ძილი ასვენებსო.

206. მათწარს შდომ ესერი გვამი ხარ.
დაღლილს ყურიც ემძიმებაო.
207. მათგრ ნამუნს ესერ ხოხალ.
წყურვილი ნაჭამმა იცისო.
208. მალენა შირე ნაქეთუნს ესერ ოხღვე.
ქონება შრომამ იცისო (ხელის განძრევას მოაქვსო).
209. მალენალისგა ხოჩა ნაპუ მასტამქ' ესერი ქა ინყი.
ქონების პატრონისათვის კარგი ლუკმა ასტამზეც გამოცხვე-
ბაო.
210. მალენას მახაც ესერ ხაკუ.
ქონებას შეძლება უნდაო.
211. მალენას მაკდა დემ ესერ იქვდელ.
ქონებას გადასახადი არ კითხულობსო.
212. მალენას უშხვარ დარ ესერ ხოთე.
ქონებას ერთმანეთს არავინ უზიარებსო.
213. მალვან დეცხენჩუ დას ესერ ხაშყდა.
ქონება ციდან არავის ჩამოვარდნიაო.
214. მალვან ესერ მეშდახ ლი, ლიმარვ — ჩუ მესად.
ქონება ილევა, კაცობა რჩებაო.
215. მალვან მაჯქ ესერ, ლახ ქა დემ ანწენი.
ქონება რისთვისაა, თუ არ გამოჩნდებაო.
216. მალვან ნაზარშვ ესერ ოლღენელი.
ქონება დაზოგვით შეძენილიაო.
217. მალვან ჭგუხჩუქა დას ესერ ხოზ.
ქონება ფეხქვეშ არავის უღვესო.
218. მალვანშვ ბიზა დემ ესერ იქვი.
ქონებით გაძლობა არ ითქმისო.
219. მალვანს მარ' ესერ აწსე.
ქონებას კაცი ქმნისო.
220. მალვანს მახალ ესერ ახხოჩა.
ქონებას ცოდნამ აჯობაო.

- 221. მალენაჲ ქა ლხენე ჟალვ ლესგვრად დემ ესერ აზარე.
ქონებას გადაყოლილი შესაჯდომად ძალსაც არ
- 222. მაყალვარ ჟელ ჯედიახენ ესერ ჰევ.
მშიშარა ძალლი შორიდან ყეფსო.
- 223. მაშდაშა დ'ესერ ქორს წვა, დეი — ქამ.
მარტოხელა არც სახლისთვის არის და არც გარე საქმისათვისო.
- 224. მაშდაშა თხუმ ესერ ი ლეშგიმ ჩიპგ ჯი გარ პრი.
მარტოხელა თავშიც და ბოლოშიც ყველგან მარტო არისო.
- 225. მაშდაშალისგა გშმიან ნაპუ დემ ესერ იმი.
მარტოხელობაში გემრიელი ლუკმა არ იჭმევაო.
- 226. მაშდაშალისგა მგნჩალ ესერი მარად იწენი.
მარტოხელობაში ჩრდილიც კაციაო (კაცად ჩანსო).
- 227. მაშდაშას ჩილანდელ ლამეშხიან უღვა ესერ ხაგ.
მარტოხელას ყოველთვის მარტულელი ადგასო.
- 228. მაშდაშანაშ ამაშვამ დ'ესერ ქორს ლი, დე ქამ.
მარტოხელას სიმშვიდე არც შინ არის, არც გარეთო.
- 229. მაშდმარ ი მახმარ უშხვარ დეშ ესერ ხოსყიხ.
მთვრალი და ფხიზელი ერთმანეთს ვერ უწყობენო.
- 230. მაშდმარიშ დერმათდ ხოლ' ადგის მახმარ ესერ ისპი.
მთვრალის ღმერთად საშიშ ადგილას ფხიზელი იქცევაო.
- 231. მაშდმარ მარე ღორი ესერ მარე ლი.
მთვრალი კაცი ორი კაციაო.
- 232. მაშდმარ მარე ლავრამ შუკვს დეშ ესერ ათსკგდა.
მთვრალი საურმე გზაზე ვერ გაეტევაო.
- 233. მაშდმარეი მარემ მგქათდ ლეთრ' ესერ რაგდი.
სიმთვრალის დროს კაცის მაგიერ სასმელი ლაპარაკობსო.
- 234. მაშდმარეიშ ნადგარვ მახმარეი ჟი დას ესერ ხოგნა.
სიმთვრალეში მოკლული სიფხიზლეში არავის აუყენებიაო.
- 235. მაშდმარეიშ ნაჩომ მახმარეი ლიჭდგრე ესერ ხოხალ.
სიმთვრალეში ნაქნარს სიფხიზლეში სინანული მოსდევსო.

236. მწუელს მწგ ესერ ხეთხელი.
მწველელს ყველა ეძებსო.
237. მწუენ გეზალ ნავად ესერ ლი ი მაჰენ — მაჩენე.
უფროსი შვილი ნანატრია, უმცროსი კი — საუკეთესო.
238. მწუენ ისგანშიმ მაჰენ ლგენს ესერ ლემმეშრპლ.
ყველაზე მახლობელი ნაკლებ დაფასებას ჩიოდო.
239. მწუენ ლეყრი ფიშირიშ ჭირიშ ესერ მუნკვილდ მესდე ლი.
ყველაზე მეტი საბრალო ბევრი ჭირის გადამტანად დარჩენი-
ლაო.
240. მწუენ ლგრდობ ლეზობ-ლეთრაჟი ესერ ზაკუ.
ყველაზე მეტი გულუხვობა ჭამა-სმის დროს უნდაო.
241. მაშრადგიანუ დეც ესერი მაშრი ლი.
ფართო ადგილზე (ველზე) ცაც ფართოაო.
242. მაშრი შუკვ ჩი ჭა ესერ ისკვდუნე.
ფართო გზა ყველას დაიტევსო.
243. მწჩენიშ მკთში ჯიოვი მწჩენ ლასვ.
საუკეთესოს მძებნელი თვითონაც საუკეთესო იყოსო.
244. „მაჩვმუნი“ ი „მასგვრუნი“ უშხვარ დეშ ესერ ხოსყიხ.
„მეშრომება“ და „მეჯდომება“ ერთმანეთს ვერ უწყობენო.
245. მწ ჩი ხოცხა, მიჩოვი ეჯი ხოცხონ.
რაც ყველას ურჩევნია, შენც ის გერჩივნოსო.
246. მაწვდი ესერ მაწვდითე ი ლევარ ლევართე.
მართალი მართლისაკენ და დამნაშავე დამნაშავისაკენ.
247. მაწვდის უშგურალდ ესერ ლარდა ხარ.
მართალს მოურიდეבלად შეუძლია ყოფნაო.
248. მაწგხ მაწგხს ესერ ესკიმ.
საჭიროება საჭიროებას მისდევსო.
249. მაწგხუი კემმექვცე ნესყ' ესერი ხოჩა ლი.
გასაჭირის დროს ყუნწმოტეხილი ნემსიც კარგიაო.
250. მახად დარ ესერ ლი ლგთავ.
ხელახლა არავინ დაბადებულაო.

251. მახალ გუმი ლაპვდიშვ ესერ ინზერი.
ცოდნა დაკვირვებით იყრისო თავს.
252. მახალ ჩიმი ლაჩვდალ ესერ ლი.
ცოდნა ყველას საზიაროაო.
253. მახალ ჩილანდელ ესერ ლეთვრი ლი.
ცოდნა ყოველდღე სასწავლებელიაო (შესაძენიაო).
254. მახალ კადვხენქა დანს ესერ ოხღვე.
ცოდნა დაბადებიდან არავის ჰქონიაო (მუცლიდან არავის
მოაქვსო).
255. მახალს აშ ესერ ლათვრი ხარ ი მალვანს აშ ლაკარქა.
ცოდნა ისწავლება და ქონება იშოვნებაო.
256. მახალს ი მალვანს ბიზ დემ ესერ ხექვი.
ცოდნას და ქონებას „კმარა“ არ ეთქმისო.
257. მახალს ლანქმ' ესერ ხარ ი ლანკვდაი.
ცოდნის მომატებაც შეიძლება და დაკლებაცაო.
258. მახალს მანგ მეგვიდ დემ ესერ იკმარი.
ცოდნა (ჭკუას) ყველა თანაბრად ვერ იყენებსო.
259. მახალს ეი ლიკმარი ესერ ხაკუ.
ცოდნას მოხმარება (გამოყენება) უნდაო.
260. მახალშვ მგრვანდის ჟორი ესერ გვი ხოზ.
ცბიერებით მოლაპარაკეს ორი გული უდევსო (ორგულიაო).
261. მახაეი ნაქაჩვ ზაქვ სოჩამ ესერ ხეზიდ.
ახალ მთვარეზე მოჭრილ შეშას კარგად ეკიდებაო.
262. მახაეი ნაქათვ „მენს“ ესერ ათხვია.
ახალ მთვარეზე წყევლა ამხდარაო („ამინს“ დაემთხვაო).
263. მახა ქორლისგა მანგ მახ' ესერ ლი ლეწსე.
ახალ სახლში ყველაფერი ახლად შესაძენიაო (გასაჩენიაო).
264. მანხე თელღგრა ცხაკვ ლეშნარი ესერ ლი.
ახალი რძალი ოჯახს უნდა შეეჩვიოსო (მოსაშინაურებელი
ქორიაო).
265. მანხე ლიმეჩვს ესერ ლემვადვნელი ი მეჩი ლემჭათვნელი.
ახალგაზრდა სიბერეს ნატრობდა და მოხუცი სწყევლიდაო.

266. მწხელვჳე აშგარ ლგმარ'ოვ ლასვ, მ' ესერ ხოხალ, მა დე ხებუინი.
ვაჟკაცი ყოველთვის მზად იყოს, რა იცის, რას შეატყობინებენო.

267. მწხელვჳე დრევდ ლგნას დემევ ესერ ხაგ.
ვაჟკაცი თავის დრომდე კაცობას არ ადგასო.

268. მწხელვჳეიშვ თხუმემ კეშა ზგსყიშ ესერ ნჯეფვ ლი.
ვაჟკაცისათვის თავის გატეხვა რწყილის კბენააო.

269. მწხელვჳეიშვ ზისხ ქალიფშვდეს ესერ ითიალ.
ვაჟკაცის სისხლი გამოშვებას ცდილობსო.

270. მწხელვჳეს ზისხ ესერ ხოფუე, მარემ მგდგარის — ცოდ.
ვაჟკაცს სისხლი უღულს, კაცისმკვლელს კი — ცოდვაო.

271. მწ ხემედგნეს, ეჯიოვ იმედე.
რაც შეგეძლოს, იმას შეპირდიო.

272. მწ ხოსგუ მარა, მაშედ ეჯი ესერ ხარ.
რაც კაცს უხდება, ის არგებსო.

273. მახვშის ესერ ლახა ხოჩა გვი ხოზ, ფამლი იღრალოვ.
ბატონი რომ კარგ გუნებაზეა, შინაყმა მღეროდესო.

274. მახვშის ეწრია სოტაროვ ლოხვეგ ლაყვრახენქა ლაგას მგგნად
გარ ეჯღაი ხოშილქა ესერ ხერდი.
სახლის უფროსს „ეწრის“ (მაგარი) სვეტები შეუდგი, ლოგინიდან მარტო რჩევის მომცემად მეტხანს გაძლებსო.

275. მახვშიურ მეზგალისგა მწვ ესერ მახვში ლი.
უუფროსო ოჯახში ყველა უფროსიაო.

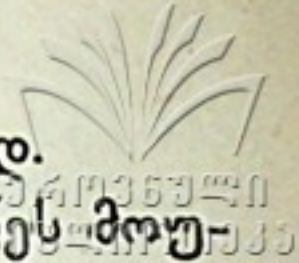
276. მწხიად გუ ესერ ანარჰე.
სიხარული გულს ანათებსო.

277. მწხადარს გულისგა მუგვდა კან ესერ ხობ.
მოხარულს გულში თითქოს ხარი უბიაო.

278. მწხიადეი მარა ლიც ესერი ჩუაშდმე.
სასიხარულო საქმის დროს კაცს წყალიც ათრობსო.

279. მახლაშ ლათვრი ჩილანდელ ესერ ლი.
ჭკუის სასწავლი ყოველდღეაო.

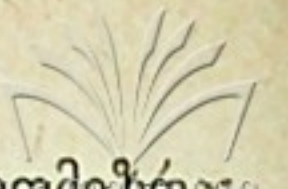

280. მახლან ლითვრიან მეთიან ლეხანსოვ განხენ ხასგურდ.
 ცოდნის შეძენა (ჭკუის სწავლა) ვისაც უნდა, მცოდნეს მოუ-
 ჯდესო გვერდით.
281. მახმარეიმ ნახუნ მაშდმარეი ესერ იქვი.
 სიფხიზლეში მონათქრი სიმთვრალეში ითქმისო.
282. მანრინს უქვისგუნ' ესერ ხოქენა.
 გაჯავრებას არსათქმელიც უთქმევიინებიაო.
283. მაკად, კიბდენს ლანხბერვი, მეზგემ ეჩქას გარ ესერ ლი.
 მოსავალი, კიდობანს რომ მიებარება, მხოლოდ მაშინ არისო
 ოჯახისა.
284. მაკვამლა მანჩელ დანს ესერ ხოქვა.
 მადლობისათვის არავის დაუჩივლიაო.
285. მაკმარას ლგგენ მაწგხეი ესერ ხელი.
 მოსახმარ ნივთს (იარაღს) ფასი საქიროების დროს დაედე-
 ბაო.
286. მაჯონდ მაჯონოვ ანთხე.
 მსგავსმა მსგავსი (ტოლმა ტოლი) იპოვოსო.
287. მან ჰემვირეი იჯარი, ლგნარეი ეჯი ესერ იკმარი
 რაც სადაგ დღეებში იზოგება, სალხინო-სალოცავეებში ის
 იხარჯებაო.
288. მაჰენ უგარჯ ლასგვრახენქ' ესერ რაგანდ ლი.
 ყველაზე ადვილი სკამიდან ლაპარაკიაო.
289. მან ჰერ ხოსდეს, ეჯნოშოვ იყვლაღ.
 რაც ჰმა გქონდეს, იმით იყვირეო.
290. მეგემ ესერ მანგს ოლროკელი, ეჯზგს ოლნიცნელი.
 ხე რამდენჯერაც (რამდენზედაც) განტოტებულა, იმდენჯერ
 დაწვრილებულაო.
291. მეგემ ესერ მან ლი, ნათი ეჯი ლი.
 რაც ხეა, ნაფოტიც ისააო.
292. მეგემ მანგქვი მიჩა ესერ ფენ ლი.
 ხის სიმაგრე მისი კორძი არისო.

293. მეგემ ქორ მეზემ თგმიან ესერ ლი.
ხის სახლი მოსახლის გაჭირვებისააო.
294. მეგვნებლიშ ლეთს ჩხარა ლეთ ესერ ახფასა.
დარდიანის ღამე ცხრა ღამე გამოსულაო.
295. მეგვნიშ მასდიკს ი მაუგრს ქიმშვ ესერ ხარ გუდ ლაქად.
მოტირალის წყენა და სიბრალული ცრემლით გაიგებაო.
296. მეგვნის ჩი ლავგნიშ დემეგ ესერ ხარ.
მოტირალს ყველაფერი სატირლად არა აქვსო.
297. მეგრე ლაჭას ხოფშირა წვანდ ესერ ხეჯათი.
მსხვილ საკლავს ბევრი მწვადი ჩამოეთლებაო.
298. მეღვარი ჩაუვ მერ ესერ ხეჭვანდი.
მომაკვდავ ცხენს ბუზი ესევაო.
299. მეღვარიშ ლემესგ ესერ დეგნი ი დიარ ხეშთხენი.
მომაკვდავის ცეცხლი ქრება და პური ილევაო.
300. მეღვრ მუშგვრი ქ'ესერ უღირა ჰასვიშდ ისპი.
მუღმივი სტუმარი მოუცილებელ (შინაბერა) ასულად იქცე-
ვაო.
301. მეღესდ მელ-მეგემ მუყღვირს ესერ ხეჭიანლ.
მოჩქარე ბალახი და ხე შემოდგომისაკენ იჩქარისო.
302. მევარ ლენდროვნე ჟედ ესერი მოდე ლი.
ტყუილ-უბრალოდ ძაღლიც არ მოიმღუროო.
303. მევარ ლისგვრეს მევარ ლიზელანლ ესერ ხოჩა.
ტყუილა ჯდომას ტყუილა სიარული სჯობიაო.
304. მევარ მერდა ხოშ ესერ ხანიდ.
ტყუილად მყოფს უფრო შიაო.
305. მევარ ნაჰოდ მანგ ესერ ხოჩა ლი.
ტყუილად (უფასოდ) მოცემული ყველაფერი კარგიაო.
306. მევეე ი ლღღვარ უშხვარ ესერ ხაჯეშხ.
მძინარა და მკვდარი ერთმანეთს ჰგვანანო.

307. მეზგა მუშგვრიდ მერხლიშ ნაყუნ ესგვა ი მუშგვრის ჩ'ოთმეზრუაში
 აშიშ მეშგ ჩუესეროვ ათფიშრენახ.
 ოჯახს სტუმრისათვის ჭინჭრის შეჭამადი დაუდგამს და სტუ-
 მარს დაულოცავს: ამის მეწველი გაგმრავლებოდეთო.
308. მეზგა სგაღ ესერ ხაწხმუნე.
 ოჯახს შთამომავლობა ზრდისო.
309. მეზგე აშვ ლეთ ლაშგარს ესერი ჩუ ხეხელი.
 ოჯახი ერთ ღამეს ლაშქარსაც დაუხვდებო.
310. მეზგე მანგ ეშვი მანკიშ დემეგ ესერ ლი.
 ყველა ოჯახი ერთი ზნისა არ არისო.
311. მეზგე უტც' ესერ ლი, ლახა მეცხამ ჩუ ხორი.
 ოჯახი არ დაიქცევა, თუ მოზარდი გააჩინაო (ჰყავსო).
312. მეზგე ჭირლისგა „ჰა-ჰაშვ“ (ლათუმუნოშვ) ესერ იცხემ.
 ოჯახი გაჭირვებისას „ჰა-ჰას“ შეძახებით იზრდებო.
313. მეზგემ ველთე მგაღე ქორაშ ზურალ ესერ ლი.
 ოჯახის სახელის გამთქმელი სახლის დედაკაციაო.
314. მეზგემ, ვოშ' ესერ გმსგე ახწესენეს, ეჯშელდ დაბოვ ლაქიმ.
 ოჯახმა, რამდენი შვილიც ეყოლოს, იმდენი ყანა შეიძინოსო.
315. მეზგემ ლახადს თანაფლადელოვ ლახემ გვი.
 ოჯახმა სარჩო აღდგომადღეს მოიკითხოსო.
316. მეზგემ შაბაც თგმიუი ესერ იწენი.
 ოჯახის შეძლება გასაჭირში გამოჩნდებო.
317. მეზგემ მაკად მანგ ლექვრიშ კარჩჩუ ესერ ესხრი.
 ოჯახის მოსავალი (ყველაფერი) წისქვილის ხახაში მიდისო.
318. მეზგემ ნაფშირის ეღვემ ესერ ბოჯდ ლოხვცხემნა.
 მოსახლის წევრთა სიმრავლეს ძაღლის ლუკმა გაუზრდიაო.
319. მეზგემ ქა უთალ შუკვლისგ' ესერ ომსედ.
 ოჯახს თავარიდებული გზაში დარჩენილაო.
320. მეზგემ კამშა გიმშვ ესერ ლი.
 ოჯახის ძალა მიწითააო (სახნავ-სათიბითააო).
321. მეზგემ კამშა კაკერას ესერ ხეთირი.
 ოჯახის ძალა კერიას ეტყობო.

322. მეზგე-მერღე ხვიძახვის ესერ ახყა.
ოჯახი თადარიგს მიჰყავსო.
323. მეზელაღ ხოლამ ესერი ხელი ი ხოჩამი.
მოხეტიალე (მგზავრი) ცუდსაც წააწყდება და კარგსაცო.
324. მეზვრელ ლუმზურელ, ლეზვრელ დარ ესერ ლემწენ.
მოჩხუბარი იწეოდა, საჩხუბარი არავინ ჩანდაო.
325. მეზი ლიც მადრანკიმ ნაზიმუნღვე წყილიან ესერ ლი.
მდინარე წყალი მათრახის სიგრძის შემდეგ სუფთა არისო.
326. მეზი ლიც მაზიგს ესერ აისგ.
მდინარე წყალი ჭირს წაიღებს თანაო.
327. მეთეთხს ლეთ ესერი ლაღედდ ხეწენი.
ღამურას ღამე დღედ მიჩინიაო.
328. მეთვფა ფურ მერმ' ესერ იზგი.
დაკარგულ ძროხას სხვა წველისო.
329. მეთიანს დირიმ ესერ ლაზობთე ათკედენა.
მოცადინეს პურის ჭამისათვის მიულწევიაო.
330. მეკლ ლელდისგ შვამს დ'ესერ ლაგნაეი იჩო, დე ლასგვრაეი.
ვიწრო ფეხსაცმელი შვებას არც ჯდომისას აძლევს კაცს და
არც დგომისასო.
331. მეკლდაღ ლიც პერდ ესერ ომკეჩი.
აჩქარებული წყალი ქაფად ქცეულაო (დაცვეთილაო).
332. მელარს მუჰვდურან ესერი ხეჩდახ ი მგზგირანი.
ბალახებს წამალიც ურევია და საწამლაეიცო.
333. მელგიმალ მეზგემ წვი ლარტყდოვ ლაიბ.
დასახლების მოსურნემ ქამრად წველი შემოიჭიროსო.
334. მელგიმ ბაჩვ უქვთუნ ესერ ლაგნა ხარ.
უძრავ ქვას მყარი დასადგომი აქვსო.
335. მელზიგალ ლეთშვოვ ლაღედღვ ლეშდაბს ისკორე.
მეოჯახემ ღამე იფიქროსო დღის საქმეზე.
336. მელზიგალ მარე ჰამს მამლარცახანოვ მეცხნივ.
მეოჯახე კაცი დილით მამლებთან ერთად იღვიძებდესო.

337. მელისვ ზურალს დარვემ ესერ ლეზებ ხეკუთვნი.
მეძუძურ ქალს ორის საქმელი ეკუთვნისო.
338. მელისვ ზურალ ქათლაშ უუშვოვ ივეა.
მეძუძურ ქალს ქათმის ძილით ეძინოსო.
339. მელიშ უგნა გიმ ნაშშას ესერი დემ იგნე.
უბალახო მიწაზე მოსავალიც არ მოვაო.
340. მელ ლახ ჟი იწენი, საბრალ მეზგალისგა მანდ ესერ ჩუ ქეცნი.
ბალახი რომ ამოვა, ღარიბ ოჯახში შიმშილი შეწყდებაო.
341. მელ-მეგამ ვორემ ესერ ქვინ ხოგ.
მცენარეს (ბალახსა და ხეს) მიწის სული უდგასო.
342. მელ-მეგამი ქვინ ესერ ხოგ.
მცენარეც სულიერიაო (სული უდგასო).
343. მელ-მეგემ ჩვიბშხენეი ესერ იდმარალ.
მცენარე ქვევიდან იკვებებაო.
344. მემარგია გეშ ესერ მემჰანდია ლი..
ვარგისი საქმე კიდევ შესრულდებაო.
345. მემზევალ ლგგრემ გულისგა ფშთვს ესერ ხათხელინა.
მიზეზიანი კვერცხის გულში ბეწვს ეძებდაო.
346. მემზევალს ლემზევალ ესერ ჩიგარ ხეკგრქი.
მიზეზიანს მიზეზი ყოველთვის მოეძებნებაო.
347. მემზირს ესერი ტოტარ ხანლენა ი მგქთაი.
მლოცველსაც ხელები აღეპყრო და მწყევლელსაცო.
348. მენშვგვა ბრიგვ ესერ ხომდბა ი მეგჰა — ტვრიმ.
რბილს ბრაგვანი გაულის და მაგარს კი — ტკაცანიო.
349. მენშვგვე ლაჭშას ლანხვა ესერ ხაჩაუუნალახ.
რბილი ხასიათის ქმრებს ცოლები აჯირითებდნენო.
350. მენხრევცახან, იშგენ მოდმა ეჰე, ვიშკოვ ჩემინ ტაფ.
მტერთან, თუ სხვა არაფერი შეგეძლოს, პირი მაინც მიიბრუნეო.
351. მეპერ, იმგვ' ესერ ხეზვრი, ეჩეჩუ ალეთე.
ფრინველი, სადაც დაუღამდება, ღამეს იქ ათევსო.

352. მერდია ბიღვლისგ' ესერ ჟ'ოღვრდელი.
გასაზრდელი (ზრდისუნარიანი) ნაგავშიც გაზრდილაო.
353. მერმანიშე ე დერ, ლიჰდგრე ლუჩგმინს დეშ ესერ ხაშიდ.
შემდეგისათვის თუ არა, სინანული მომხდარს ვერ უშველისო.
354. მერმაღა მერმა ჭალათე დას ესერ ხოსკნა.
სხვისათვის არავინ გადამხტარა მდინარეშიო.
355. მერმემ გუთე ლაწე დას ესერ ხარ.
სხვის გულში არავინ იხედებაო.
356. მერმემ ძარვ თედ მიჩა ყვილოვ ხოცხონ.
სხვის ორ თვალს შენი ცალი გერჩიოსო.
357. მერმემ ლაგას მგგნა თხვიმოვ ხად ლაგას ლგგნე.
სხვის ჭკუის დამრიგებელს თავი ჰყავდესო დარიგებული.
358. მერმემ ლამკვირილისგა ლეზებ უნგამ ესერ ლი.
სხვის თვალწინ საჭმელს გემო არა აქვსო.
359. მერმემ მელთერდ მერმ' ესერ იმარგ.
სხვის მრჩევლად სხვა გამოდგებაო.
360. მერმემ მენწირაღლ თხვიმოვ ლადასკორე.
სხვის მჯობნელმა თავისი თავი წარმოიდგინოს სხვის ადგი-
ლასო.
361. მერმემ ნაღლიჯვს მეშხად ესერ ლისედ ხამთქვა.
ძალით წართმეულმა შავად (ოხრად) დარჩენა იცისო.
362. მერმემ ნაცოდარ ლაშხის ესერ ათიგდა.
სხვისგან ცოდვით აღებული ცეცხლში დამწვარაო.
363. მერმემ ტუფ კეშდ ნომოვ ლაიქვ.
სხვისი ტყავი ქურქად არ მოიხუროო.
364. მერმემ უთელაღ მანგიშ ესერ გოვარ ლი.
სხვისი მიუკარები (უკარება) ჭირის მაგვარიაო.
365. მერმემ ჭირ მერმა დემ ესერ ხაჭირ.
სხვისი ჭირი სხვას არ უჭირსო (სხვისი ჭირი — ლობეს ჩხი-
რიო).
366. მერმ'ოვ ანჰაშმუნე ი აშე ლაღედ ლაღტამე.
სხვა მოიმადლიერე და ერთ დღეს იშიმშილეო.

367. მერმოვ ლოჭუნრე (ლახქედევ) ი მიჩა ნომოვ ადიშდგნე.
სხვას მოუსმინე (დაეციოხე) და შენი არ დაივიწყო.
368. მერჩლიშ ესერ ნარყინე ლაფცხირიშ ლიჭმინეს იჭრი.
ცელის მონაქნევი ფოცხის მოსმას თხოულობსო.
369. მ' ესერ ლათიალს ხადეს, მაჯადს შიშდ ჟი ნომოვ ესტახ.
სანამ შეძლო, ახალ მოსავალს უცებ ნუ ეცემიო.
370. მ' ესერ ლახლაში, გომიშვ არაბარა ლი.
რაც დაითესება, მიწისთვის სულერთიაო.
371. მ' ესერ ლერსგენ ში ლი ლასგრგებ, მან — ლერთენ.
ხან მარჯვენა ხელიაო სასარგებლო, ხან — მარცხენა.
372. მ' ესერ მიჩა ნაჭირვ ლი, მარა ეჯიგარ ხეშქარი.
რაც მისი ნაშრომია, კაცს შაქრად მარტო ის შეერგებაო.
373. მ' ესერ მუს ლოხვზარა, ეჯი გეზალს ლოხვმამა.
რაც მამას დაუზოგავს, ის შვილს უჭამიაო.
374. მ' ესერ ჟი ლახშყედა — ნუნთეჟი ნომოვ ლანკვარ.
რაც გაგახსენდეს, (ყველაფერი) ენაზე არ წამოიგდოო.
375. მ' ესერ სოფელთე ათქედგნეს, ეჯ სოფლიშ ფაყვოვ ესიგ.
რა სოფელშიც მოხვდე, იქაური ქუდი დაიხურეო.
376. მ' ესერ ტან ხანყა, ქორს ეჯიგარ ესერ ხაწვა.
რაც ტანთ მაცვია, სახლშიც ისღა მბაღდიაო.
377. მ' ესერ ჩუმშყედ, ეჯი ჩუმთეფ.
რაც დავარდნილა, ის დაკარგულაო.
378. მ' ესერ ხეკარქეს, ეჩეჟიოვ არდ.
რაც იშოვნო, იმას დასჯერდიო.
379. მ' ესერ ხესკორენეს, გუოვ ეჯი ზაგან.
რაც გედარდებოდეს, ის გეფიქრებოდესო.
380. მ' ესერ ხოჩა ი, მაჩენ მან ლი, ეჯი.
რა ჯობია და, რაც ყველაზე კარგია, ისაო.
381. მ' ესერ ხოჭირ, მიჩა ამახვს მანგ ამახვ ხადეს ეჟე.
რა გიჭირდა, შენს მტერს რომ ყველა მტრად გაუხდებოდესო.

382. შესკორალს ლესკორალ დემ ესერ ხოშთხენი.
დარდიანს სადარდებელი არ გამოელევაო.
383. მესმე მელყვირ შართქვლიშვ ესერ კვანდ ლი.
მესამე მწოლარე საბნისათვის ზარალიაო.
384. მექვრა მექვრემ ქვინ ესერ ხოჯან.
დამპალს დამპლის სუნი უდისო.
385. მექშელს ჰედ ესერ ხანგდი, ჰედ ლეთრე ხეკჩანლ.
მმთქნარებელს ან ეძინება, ან ნაბახუსევიაო (ნამთვრალე-
ვიაო).
386. მელვუანლ ზურალ დაგრას ესერ ხანბ.
მელოგინე ქალი სიკვდილთან ახლოსაო (სიკვდილს აბიაო).
387. მეშვ მეზგემ ყიოლანშ ესერ მუცვმალი ლი.
მეწველი ოჯახის ყელის გამპოხავიაო.
388. მეშხა ფანთვს მალატ ესერ ხანბ ი თეთნა ფანთვს — მანწამ.
შავ თმას სიყვარული სჩვევია და თეთრს კი — პატივისცემაო.
389. მეშხე ლანდელ ლგდგანს გარ ესერ ხარ.
შავი დღე მარტო მკვდარს ადგიაო.
390. მეშხე მალვ ხოლ' ესერ მახლანშიშ ჰარანკ ლი.
შავი მელა ცბიერებით განთქმულიაო.
391. მეჩი ბაბა ეჯახუასდთე მეჩი დადას ესერ ხანდლინა.
მოხუცი პაპა საიქიოსკენ მოხუც ბებიას უცდიდაო.
392. მეჩი თხერა ეელ ლასარს ესერ ლახგენა.
ბებერ მგელს ძალლი საშარდავად მიადგაო.
393. მეჩი ქორლისგა ლაგას მგენად ესერ ხოჩა ლი.
მოხუცი ოჯახში ჭკუის დამრიგებლადაც კარგიაო.
394. მეჩხფე ეელ ი მეჩხფე ზურალ მეზგემ ესერ შგვირ ლი.
გამხდარი ძალლი და გამხდარი ქალი ოჯახის სირცხვილიაო.
395. მეცვანლ ვობანშუნ თხუმ ესერ ხეცვანლ.
გაცინებული ბევრჯერ თავის თავს დასცინისო.
396. მეცხამს ხოჩა მანგ ლეშდ ესერ ხორი.
მოზარდს ყველაფერი კარგი მერე მოელისო.

397. მეცხიდანლს ლეცხიდანლ დემეგ ესერ ათშდესა.
დამწუნებელს დასაწუნი არ გამოელიაო.
398. მეცხიდანლს ნაცხიდალვ ესერ ათმარჯვა.
წუნიას დასაწუნები შეხვდაო.
399. მეცხირურანლს, მოდე ხაკვდენა, ეჯი ესერი ოთცხირა.
ცნობისმოყვარეს, რაც არ უნდოდა, ისიც გაუგიაო.
400. მეწვინ მარა შგურდ მაყალვ ესერ დემეგ ხარ.
სწორ კაცს სირცხვილის შიში არა აქვსო.
401. მეწვინ მორევ ლემორევს გუ ესერ ხაზმე.
სწორი მედიატორე სამედიატორო საქმეს გულს მიაზომავსო.
402. მეწყლანარ ზურალ ქორლისგა სირმ' ესერ არი.
სისუფთავის მოყვარული ქალი ოჯახში სირმა (მშვენება)
არისო.
403. მეხვანლიშ ხერ ლანხვანალს ესერ აშ ახკედა.
დამმუქრებლის ჯავრი მუქარას მოსდომებიაო.
404. მეხვტე მეხვტა მეზგემ ესერ ლაშყდუნარ ლი.
ამოგდებული სახლი გადაშენებული ოჯახის სახსოვარიაო.
405. მექედს ეი ვობანუ ლახგენა, მეზის ქა მერხალდ ესერ ლახტემა.
მომსვლელს მრავალი წარმოსდგომია, წამსვლელს ზოგიერ-
თიდა გაჰყოლიაო.
406. მექჩა ლელდისგს ჭიშხ ესერ იბყენი.
გაცვეთილ ფეხსაცმელს ფეხი გებულობსო.
407. მეჰენწ ზურალ ქათლანუ ჭაჭკვს ესერ ლახმითქვენა.
მეაკვნე ქალი ქათმის თვლემას მისჩვევიაო.
408. მეჰენწ ზურალს ი ჰენწიშ ჩინჩვილს თეფ დემ ესერ ხემწვინის.
მეაკვნე ქალსა და აკვნის ბავშვს თოფი არ დაემიზნებაო.
409. მეჰიანლ ლიც პერდ ესერ ომრედვ.
ახქარებული წყალი ქაფად იქცაო.
410. მეჰიანლიშ დია ესერ ლგმლეჰანლ.
ახქარებულის დედა ტიროდაო.
411. მიზეზდ მასარდ ესერ იქვი, მარე მანგ დემ იჯრანვი.
მიზეზად ბევრი ითქმის, მაგრამ ყველაფერი არ დაიჯერებაო.

412. მიზეზურ მიზეზს ლაბი ესერ ხარ.
უმიზეზო მიზეზიც გამოიძებნებაო.
413. მისიუ მაკლ მეზგა ზავდოვ ხეშყად.
წლევანდელი მოსავლის ნაკლებობა ოჯახს გაისადაც ახსოვ-
დესო.
414. მისიუ უმკადა ზავდაშს ესერ ხასკორალა.
წლევანდელის არშემსრულებელი გაძისაჲს დარდობდაო.
415. მიჩა ძესვას ხაწვა, ეჯის მუმდუნე დარ ესერ ხაყა.
თავისი ვისაც გააჩნია, მას დამმადლებელი არავინ ჰყავსო.
416. მიჩა აგემუი (ნაზიმუი) მანგ ესერ მარე ლი.
თავის ადგილზე ყველა კაცი კაციო.
417. მიჩა ადგი ბაჩვ ესერი ოთგიჰა.
თავისი ადგილი ქვასაც შეუნარჩუნებიაო.
418. მიჩა ადგიეი ჩი ლეთრა ლიცმცცხი ესერ ხოჩა.
თავის ადგილას ყველა სასმელს ცივი წყალი სჯობიაო.
419. მიჩ' ადგიეი ბერგიუ ნაქიჩვ ესერი ხოჩა ლი.
თავის ადგილზე გაცვეთილი თოხიც კარგიაო.
420. მიჩ' ადგიეი ნაკვ ესერი ხოჩა ლი ი ტაკი.
თავის ადგილზე დათმობაც კარგია და ჯიბრში ჩადგომაცო.
421. მიჩ' ადგიეი ქანაშ ესერ ნასანვი ლამარგ ლი.
თავის ადგილზე სელის (კანაფის) ნარჩენებიც კარგიაო.
422. მიჩა გარ ამბავ მოდმ' ესერ წვანდეს, მერმ'ოვ ლახგნზორე.
შენი სიტყვა მარტოდ რომ არ ჩანდეს, სხვას შემოუერთეო.
423. მიჩა გეშ მარემ ჯინემოვ ლაყურებე.
თავის საქმეს კაცმა თვითონ მოუაროსო.
424. მიჩა გვი მარა სგებნავ ესერ ხოყლე ხოლამ ი ხოჩამ.
თავის გული კაცს წინდაწინ უყივის (აგრძნობინებს) ავსა და
კარგსაო.
425. მიჩა დარ ჩილადელ მეშკიდს ესერი დეშ ოხსყა.
თავისი პური ყოველდღე მჭედელსაც ვერ გაუკეთებიაო.

426. მიჩა დრევეი მეთთვიინს ყანჩალ ქუთდ ყაღლიან თუთვიინ **ესერ** /
ოთცხენა.
თავის დროზე თამბაქოს მწველმა ყველით გატენილ **საკა**
პურს ყალიონი თამბაქო არჩიაო.
427. მიჩა დრევეი **ჩინჩვილს** ესერი ხოშა ხეფსი.
თავის დროზე პატარაც (ჩვილიც) დიდი იქნებაო.
428. მიჩა ე დეშ ესერ ხოხალდეს, იშგნემოვ ეში **აღჯრვე**.
თუ შენი არ იცოდე, სხვისი მაინც დაიჯერეო.
429. მიჩა **ზარ** ლგც ესერი ხაკუ.
თავისი დაზოგვა წყალსაც უნდაო.
430. მიჩა თხვიმ მარა **ცადაქეყანად** ესერ ხოცხა.
თავისთავი კაცს ცასა და ქვეყანას ურჩევნიაო.
431. მიჩა თხუმ ქა მზგ ესერ დეშ **იწენე**.
თავისთავს ყველა ვერ ამჩნევსო.
432. მიჩა **ლანგნაუი** მპრე ჯიგარ ესერ ლგბ.
თავის ადგილზე კაცი მარტო თვითონ არისო.
433. მიჩა **ლაზს** ლიც ესერი უი ითხი.
თავის გზას წყალიც იპოვისო.
434. მიჩა **ლათვენი** ადგითე მეპერ ესერი ანჰიანლ.
თავისი დაბადების ადგილისაკენ ფრინველიც მიიჩქარისო.
435. მიჩა **ლაბაუვ** ბაჩ კალმახვს ესერი ხოთრა.
თავისი დასამალი ქვა თევზმაც იცისო.
436. მიჩა ლასად **მგშკ-მულუღსი** დრევეი ესერ ესღვე.
თავისი საზრდო ჭიანჭველა-ხოჭოსაც დროზე მიაქვსო.
437. მიჩა **ლასყი** კადვ ესერი აშ ხოთრა.
თავისი სასარგებლო მუცელმაც იცისო.
438. მიჩა **ლაყვრა-ლანგნას** ხამ ესერი ხენთხლანლ.
თავის საწოლ-სადგომს ღორიც უფრთხილდებაო.
439. მიჩა **ლანგვინა** დრევე გიმს ესერი ხაკუ.
თავისი დასვენების დრო მიწასაც უნდაო.
440. მიჩა **ლალვ** დარმოშ ესერ იზბი.
თავის ხორცს ვერავინ შეჭამსო.

441. მიჩა ლწსა ადგი მიჩ' ესერ ლწჯიჯვ ლი.
მისი გაჩენის ადგილი მისი საძვლოაო (სასაფლაოაო).
442. მიჩა ლგქა სწყს ესერი ჩუოთგიქა.
თავისი დანიშნულება სარსაც შეუსრულებიაო.
443. მიჩა ლეთხელის კადვლისგაშ ჩინჩვილ ესერი ე'ახთხელნა.
თავისი საძებარი (წილი) მუცლის ბავშვსაც უძებნიაო.
444. მიჩა ლეისგს შუკვხენქა ბიქვ ესერი პისგ.
თავის წილს (წასაღებს) გზადაგზა ქარიც წაიღებსო.
445. მიჩა ლეკვშა მპგ ესერ დეშ იკვშე.
თავის გასამქლავნებელს (სათქმელს) ყველა ვერ ამბობსო.
446. მიჩა ლემხეშის ქათალ ესერი ამხეში.
თავის საუფროსოს ქათამიც ეუფროსებაო.
447. მიჩა ლემქადი მაჩენ ბეფშს ესერ ხემქადი.
თავისი შესასრულებელი ყველაზე მეტი ბავშვს უსრულდებაო.
448. მიჩა-მიჩა ლენქკგრე მოლე-მოლე ჩი ესერ ხანქკგრა.
თავ-თავისი სადარდებელი ცოტ-ცოტა ყველას ედარდებაო.
449. მიჩა ლექერს ესერ მიჩა ლატაფ ხემპრგ.
ჩემ წისქვილს ჩემი ღერძი (რკინა) მოერგებაო.
450. მიჩა ლეჩიგ ლუსვ გეჭს ესერი ქა ხოთრა.
თავისი მოსაწოვი ძუძუ გოჭმაც იცისო (გოჭიც სცნობსო).
451. მიჩა ლეჯათე ქანაშ კვინჩხს ესერი ქა ხეჯატი.
თავის ჩამოსარჩენი კანაფის ღერსაც გააჩნიაო.
452. მიჩა ლგგენ კინტავს ესერი ხაზ.
თავისი ფასი კნუტსაც აქვსო.
453. მიჩა ლგდგარ იშგანდ დას ესერ ხოგა.
თავისი მიცვალებული სხვისათვის არავის დაუდგამსო.
454. მიჩა ლგფკელ მიჩ' ესერ ღეხვ ლი.
შენი ქალბატონი შენივე ცოლიაო.
455. მიჩა მანკ მარა ისგ' ესერ ხარდა.
თავისი ზნე კაცს შეზრდილი აქვსო.

456. მიჩა მალვან კევდ დჷს ესერ ჩოთალა.
თავისი ქონება სოფლისათვის არავის გაუნაწილებიაო.
457. მიჩა-მიჩა თემიუი ესერ ლი ხოჩა.
თავ-თავისი გაჭირვების დროს არის კარგიო.
458. მიჩა-მიჩა ნაზიმუი მჷგ ესერ ხოშა ლი.
თავ-თავის ადგილზე ყველა დიდიაო.
459. მიჩა-მიჩა დ'ესერ ლელშგურჷლ ლი ი დე ლესლამჷლ.
თავისიანი არც მოსარიდებელია, არც მოსაფერებელიო.
460. მიჩა-მიჩა ტჷლ ჩიგვაშვ ესერ ჩეთნი.
თავ-თავისი ნაკლი ყველაფერს გამოაჩნდებაო.
461. მიჩა-მიჩეშვთე მარა გვი ესერ ესვბიდ.
თავისიანისკენ კაცს გული უხმობსო.
462. მიჩა-მიჩეშვცახჷნ გვი ხოშამ ესერ იშვმინე.
თავისიანთან გული მეტს ისვენებსო.
463. მიჩა ნაზვს ჩჷმ ესერი გუდ კედნი.
თავის ნაკვალევს ღორიც აგნებსო.
464. მიჩა ნაზიმ ლეჩემ ბეფშს ესერი ჩუ ჩეჩვმინი.
თავისი შესაფერისი საქმე ბავშვსაც შეუძლია გააკეთოსო.
465. მიჩა ნაზიმუი ლგვენ ჩიგვაშოვ ესდე.
თავის კვალობაზე ყველაფერი დააფასეო.
466. მიჩა ნჷთი ხალთს ესერი მოდე ათთეფა.
თავისი წილი ხალთასაც არ დაეკარგაო.
467. მიჩა ნამშავ კანვ დემ ესერ ხემდუნნი.
თავისი ნამუშევარი ხარს არ დაემადლებაო.
468. მიჩა ნჷჭირვ მარა დეიშ' ესერ ლემდუნე ხარ.
თავისი ნაშრომი კაცს არავისგან დაემადლებაო.
469. მიჩა შარ ჩიგვაშვ ესერ ხაყა.
თავისებური მობეზრება ყველაფერმა იცისო.
470. მიჩა უმკახვ ლეჩვა ლგც ესეროვ ოთხია, ლეჟა — ბიქვს.
მისი ურგები ქვევით წყალსამც წაუღია, ზევით — ქარსაო.

471. მიჩა უსგრეებ ვეთხმალ თხეროლს ესეროვ ოთმამახ.
მისთვის უსარგებლო პირუტყვი მგლებსაც შეუჭამიათო.
472. მიჩა ფასვ ქათალ თევლისგა ესერ იჩო.
თავის ფასს (ღირებულებას) ქათამი თვეში აკეთებსო.
473. მიჩა ფენ ბაჩვ ესერი ხმთქვა.
თავისი კორძი ქვასაც კი სჩვევიაო (აქვსო).
474. მიჩა ქორთე მეშდმარვ თანლის ესერ ლგმსგიდინ.
თავის სახლში თორმეტი მთის იქიდან იხედებოდაო.
475. მიჩა ქუნემ ესერ მუცვრე მიჩა ში ი ჭიშხ.
მისი მარჩენალი მისივე ხელ-ფეხიაო.
476. მიჩა ლეშგმე ლადელ ჩი ესერ ბაც ხარ.
თავისი ბოლო დღე ყველას მოელისო.
477. მიჩა ყორჟი უაღვ ხოშ' ესერ გვი ხოზ.
თავის კარზე ძაღლი უფრო დიდ გულზეაო.
478. მიჩა შვიმ ი წეს ჩიგვაშვ ესერ ხონკრი.
თავისი რიგი და წესი ყველაფერს უნდაო.
479. მიჩაშგრა შგვირ უაღვ ესერი ხოშგურ.
თავისებური სირცხვილი ძაღლმაც იცისო.
480. მიჩა ჩუ უსკეთა იშგნემს ესერ ლგმსიკთოვნელი.
თავისთვის უსაქმო სხვას საქმეს უკეთებდაო.
481. მიჩა ხან კანვ ესერ მგჳ ხაგ.
თავისი ხანი (ასაკი) ხარს რქაზე ეტყობაო.
482. მიჩა ხოლა ი ხოჩა შუკვლისგა დანს ესერ ხოზ.
თავისი ავ-კარგი გზაზე არავის უდევსო.
483. მიჩა ხოლამ დარ ესერ იყღლეღ.
თავის ცუდს არავინ ყვირისო.
484. მიჩა ხოლა ი ხოჩა მარემ ჳინემოვ ლახთირ.
თავისი ავი და კარგი კაცმა თვითონ შეატყოსო.
485. მიჩა ხოშა ლიმეჩივი ყორქა დანს ესერ ხოკვრა.
თავისი უფროსი სიბერის დროს კარში არავის გაუგდიაო.

486. მიჩ' ესერ მან მოდე ლი, იშგნემ ლი.
რაც შენი არ არის, სხვისიაო.
487. მიჩეშვ ხელწიფს ჯი ესერ ხოჩა.
თავისთვის ხელმწიფეს თვითონ სჯობიაო.
488. მიჩეშურ მან ჩუ იმკაღიდეს, ეჯის ნეფოვ ლახჩგდ.
რაც უშენოდ გაკეთდება, იმაში ნუ ჩაერევიო.
489. მიჩოჭშვ ქუთ ესერი დემ იბიკვი.
თავისით ხაჭაპურიც არ დაიჭრებაო.
490. მოგღანში ლიპეუინალ გადანს დეშ ესერ ილიესგ.
მოვალისაგან დამალვა ვალს ვერ გაისტუმრებსო.
491. მოდმანშ მგთხელის ჭირ გარ ესერ ლახსედა.
არარაობის მაძებარს მარტო შრომა შერჩაო.
492. მოდმაყი მოლე მანგ ესერი ხოჩა ლი.
სულ არაფერს ცოტა რამეც სჯობიაო.
493. მოლად კაკან ნაყროვ ესერი ე'ოლმანგ.
რადაცად კაკლის ნაჭუჭიც გამომდგარაო.
494. მოლა ესერ მოდე ესსკება ი ჰედურდ მოდმა ესსედა.
ცოტას არ დაჯერდა და სულ არაფერი შერჩაო.
495. მოლა ლირწუნე ესერი ხანცხმუნე.
ცოტას გაჭიმვაც ზრდისო.
496. მოლაურ ვედ დემ ესერ ჰევ.
უმიზეზოდ ძაღლიც არ ყეფსო.
497. მოლაქა გარ მერდე მიჩას სგებინჩუ ესერ იკდე.
ცოტახანს მცხოვრები თავის ავ-კარგს წინდაწინ მოიხდისო.
498. მოლალა წელ ესერი ათხპუნე შდგმ.
ცოტა რამეზე ვირიც ყურებს აპარტყუნებსო.
499. მოლე გარჯ ქუთიშ ლიზებს ესერი ახკედა.
ცოტა ჯათა ხაჭაპურის ჭამასაც მოუნდაო.
500. მოლ' ესერ მანგ ლი ლუჩვიმინ ი ურინ ლგთანვ დან ლი.
ცოტა ყველაფერი მომხდარა და ორჯერ არავინ შობილაო.

501. მოლე ლიცვ ლგდგარცახან ესერი წეს ლი.
ცოტა სიცილი მიცვალეზულთანაც წესიაო.
502. მოლე ლგც ესერი ლოხშომა ლაზეი.
ცოტა წყალსაც შეუსვენებიაო თავის გზაზე.
503. მოლე სეუდ ისტამშე ესერი იკიდი.
ცოტა მონატრება სიზმარშიც განქარვდებიაო.
504. მოლე უუ ლგც ესერი ხმთქვა.
ცოტა ძილი წყალსაც სჩვევიაო.
505. მოლე ქა მაკლას მოლ' ესერ ქა მასარ ჩოჩა.
ცოტა ნაკლებს ცოტა მეტი სჯობიაო.
506. მოლემ გარ მკენი მოლემ გარ ლათიეი ლგმკდგრნელი.
ცოტას მომხვნელი ცოტას მომკის დროს ნანობდაო.
507. მოჭირ ი მოლხინ უშხვარ დემ ესერ ჩოსყიხ.
მშრომელი და მომლხენი ერთმანეთს ვერ უწყობენო.
508. მოჭირს ხლინდ ესერი ჩოგად.
მშრომელს ლხინშიც წილი უძევსო.
509. მუბვირლისგა ჩქიმს დარ ესერ იქვდელ.
ბნელში სილამაზეს არავინ კითხულობსო.
510. მუგვმართალს მგ ესერ თოფშე ხალვიქ.
ალალმართალს ყველა თოფით დასდევსო.
511. მუ ესერ მერცილ, გეზალ ნერგ ი დი ლანარგ.
მამა სათესლე (მცენარე), შვილი ნერგი და დედა სანერგეო.
512. მუკვში ლახ ჩუ სიდ, მეზგე უხვიტ' ესერ ლი.
მეკვამლე თუ დარჩენილა, ოჯახი არ ამომწყდარაო.
513. მულთხვმი ქვინლგმგენ' ესერი ხოთრა.
მეთაურს საქონელიც არჩევსო.
514. მუუღვირ გეში, ლინთვ ხვავ ი ქამლიზალ ჰარი ესერ.
შემოდგომა საესე, ზამთარი ხვავის მჭამელი, გაზაფხული
ცარიელიო.
515. მუუღვირ ესერ ქა მგგორშვლე ლი ი ლინთვ ქა მგჭრე.
შემოდგომა გამვსებია, ზამთარი დამცარიელებელიო.

516. მუჟღვირ ქვინღმგენა გვალაშ ესერ ყორს ზოკრე.
შემოდგომა საქონელს ბაგის კარებს უღებსო.
517. მუჟღვრეშიშ მუღვა თეს ესერ ხასგბრალ.
შემოდგომის ყვავილი თვალს ებრალებაო.
518. მუსვ ესერ მუსვს ესღელნა, ხანსარიაქოვ ლასვხ.
თოვლმა თოვლს მოუცადა, სამყინვარე ვიყოთო.
519. მუსვ ი უჩხე ყიბავ დას ესერ ზოტიხა.
თოვლი და წვიმა ზევით არავის აუბრუნებიაო.
520. მუსვ მიჩა ღრევეი ლგცდ ესერ ომფეშგ.
თოვლი თავის ღროზე წყლად ქცეულაო.
521. მუსვეი მუჩვიფს ესერ ხასევდალახ.
თოვლის ღროს უთოვლობას შეჰნატროდნენო.
522. მუსურ ლინთვ ლაჭთარ ესერ ლი.
უთოვლო ზამთარი საწყევლეღიაო.
523. მუქვთერ ესერ ი მუბჟუნე ქგრდა მუქვთერ ლიხ.
ქურდი და დამმაღავი ორივე ქურღიაო.
524. მუქვთერ ი ნადირ თესკედრაუნღვე ხოშამ ესერ სიპხ.
ქურდი და ნადირი სიბნელეში უფრო მეტს ტრიალებენო.
525. მუქვთერს, დემ ანჭირ, ეჩქას ესერ ხეპარჯი.
ქურდს, როცა არ ელის, ნაქურღალი მაშინ გამოუმეღავნღე-
ბაო.
526. მუქვთერს ესერ ეშვი ოთქვითა ი ძორი ქ'ოთჯიღა.
ქურდს ერთი მოუპარავს და ორი გადაუხღიღაო.
527. მუქვთერს მ' ესერ მიჩა რაგად ხავშხე, მუ — ჰანბ.
ქურდს ხან თავისი ლაპარაკი ამეღავნებს, ხან — ფერიო.
528. მუქვთერს მუქვთერიშ ესერ აშ ხოხალ.
ქურდმა ქურღისა იცისო.
529. მუქვიხ ბაჩვ ცაგაშ კაცხ დემ ესერ ხავ.
სიპ ქვას ეკლის წვერი არ ესობაო.
530. მუშგვრი „ღირს“ გუღ ესერ დეშ ომკედ.
სტუმარი „წადის“ ვერ მიხვღაო.

531. მუშგვრიან ლისიბ მეზგა ეი ესერ ხეშხენი.
სტუმრის მოვლა ოჯახს შეენახებაო.
532. მუშგვრიან მალტოვარს ლევიზ დემეგ ესერ ახკედა.
სტუმრის მოყვარულს საგზალი არ დასჭირდაო.
533. მუშგვრიან ნამუნ ჩუ ლგმე დემეგ ესერ ლი.
სტუმრის ნაჭამი შეჭმული არ არისო.
534. მუშგვრის ე'ოვ ლოხოგან, ხოშამ ე'ოვ ესვქახ.
სტუმარს წამოუდექი, უფროსს სკამი დაუთმეო.
535. მუშენი შვანე ჯვრილს ი წესს ესერ ოხბიდ.
სვანი სვანეთის წესსა და რჯულს იცავსო.
536. მუშენიან მალვან-მაწვან ქუნ ი ღერმათ ესერ ოთმამა.
სვანის სარჩო-საბადებელი სულსა და ღმერთს შეუჭამიაო.
537. მუშენიან ნავბედვრი ნავხალი ესერ ლი.
სვანის უბედურება უცოდინარობა არისო.
538. მუწვფილანი ჯი ესერ ლგმარ ლეწვფილანი.
გამკილავი თვითონ იყო გასაკილავიო.
539. მუხვბა ლაკარქა დემეგ ესერ ხარ.
ძმა შოვნით არავის უშოვნიაო.
540. მუხვბათე ცოდ გეშდმარვ პაპს ესერ დეშ ოთხვაშნა.
ძმისადმი ძმის ცოდვა თორმეტ მღვდელს ვერ შეუნდვიაო.
541. მუხვბათელისგა ხანტ ესერ დემ იი.
ძმასთან ხანტი არ მიიტანებაო.
542. მუხვბე მუხვბემ ესერ ლაქგდ შიყ ლი.
ძმა ძმის საყრდენი ზურგიაო.
543. მუჰ ესერ ვორჩუქა ნაჯანვს ეიბავ ამჰუნე.
მუდო მიწის ქვეშ ხნავს და ზევით ყრისო.
544. მუჰვენარის უჰვენარა ესერ ოჰჰუნრა.
მოყურადეს გაუგონარი მოუსმენიაო.
545. მგდგარიდ კუბ ჯინემოვი ე'ანმარე.
მკვლელმა კუბო თვითონაც მოიმზადოსო.

546. მგზავი ლეზავიშ ღერმათდ ესერ ისპი.
გამშველებელი გასაშველებლის ღმერთად იქცევაო.
547. მგზარა ჩილდლიშვ ესერ ხოზარა.
დამზოგავს ყოველდღისათვის აქვს დაზოგილიო.
548. მგზებს ლაზობთ' ესერ ათკედგნა.
მჭამელი საჭმელს წააწყდაო.
549. მგზებს ლეზებ ესერ ხაკგრქა.
მჭამელს ხელთ საჭმელი ჩავარდნიაო.
550. მგთლია ჩაფგლ ი ლგფეთე მეგვიდ ესერ მუჟუჟუნე ლიხ.
ვიწრო ფეხსაცმელი და ანჩხლი ცოლი ერთნაირად შემაწუხებელიაო.
551. მგკეთდ ხოჩილ ლაკარქა ამახვს ესერ ზარ.
მოკეთეზე უფრო ადვილად მტერი შეიძინებაო.
552. მგკთილანს ქახი დარ ესერ ხოჯვირი.
გამკეთებელს ხელს არავინ ჰკრავსო.
553. მგკლი მარე ხოზა ლაკიდარ ესერ ლი.
კოჭლი კაცი უფრო ავიაო.
554. მგლაშის დე ლგრდობ ხემარგ, დ'ესერ ნაწინგვილი.
ითესველს არც სიუხვე მართებს და არც სიძუნწეო.
555. მგნწერი ნაწრიშს ესერ ხაქვენე.
ბედისწერა თავის ბედისწერისას ათქმევინებსო.
556. მგნწირიშ ლანწირალს ათყაჩოვ.
მჯობნის ჯობნას თავი დაანებეო.
557. მგნწირს ლენწირხენ ისგაუსარინად ესერ ხასარინა.
დამარცხებულისაგან მჯობნელი ნაპატიებიო.
558. მგნწირცახან ბარჯარღალოვ ლანუკურე.
მჯობნელთან მხრები მოიხარეო.
559. მგე აშ დარმოშვ ესერ ხაჰვრე.
მზეს ვერავინ დააბნელებსო.
560. მგუემ მუწვდუნ' ესერ ლი ქორაშ ხოჩა ზურალ.
მზის განათებელიაო ოჯახის კარგი ქალი.

561. მგუემ მგნჩაღდ მერემ ნაყვიულ ესერ ბიზ ლი.
მზის ჩრდილად ღრუბლის ნაფლეთიც კმარაო.
562. მგუემ ყერ ჰამშარს ესერ ირშვნი.
მზის მაღლი დილაობით იხსენებაო.
563. მგუ თე ესერ დემ ხაგ.
მზეს თვალს ვერ გაუსწორებო.
564. მგუ ლიმგუს ღარ ესერ მოშ ხელეშგაღ.
მზეს მზეობას ვერავინ წაართმევსო.
565. მგუირ ნინ ჩიგვაშვ ესერ რაგდი.
სველი ენა ყველაფერს ლაპარაკობსო.
566. მგუ უიქა ღარ ესერ ხაცაღა.
მზეს ზემოდან არავინ მოჰქცევიაო.
567. მგულა ი დოშდულღა ღვაშვ დემ ესერ იქვი.
მზესა და მთვარეზე ძვირი არ ითქმისო.
568. მგუ წიდს ღარ ესერ მოშვ ხაცვმი.
მზეს ჭუჭყს ვერავინ მიაკარებსო.
569. მგრგაღი მარა ვობაშვ ესერ ხამეღა.
მოლაპარაკე კაცს ბევრი შეუძლიაო.
570. მგრგაღიშაღ ჩიგარ მუჰვენარის დემ ესერ ხესმი.
მთქმელსავით მსმენელს ყოველთვის არ ესმისო.
571. მგრღგჰ, მან დე ფერიშ ირი, ეჯღანი ესერ მგრღგჰ ლი.
ლოკოკინა, რა ფერისაც უნდა იყოს, მაინც ლოკოკინააო.
572. მგრღგჰ მიჩ ესერ ნაზვს ცვირე.
ლოკოკინა თავის კვალს ტოვებსო.
573. მგრღგჰს მიჩა ქორ მიჩ ესერ ესღვე.
ლოკოკინას თავისი სახლი თვითონვე დააქვსო.
574. მგსმინა მეზგოღ უშხვარ ესერ ლოხღაღტა.
ღამსმენს ოჯახები ერთმანეთისათვის შეუკლავსო.
575. მგსყა თეფღ აშვ ესერ ხაყღუნი, ჰარიდ — მარვ.
გატენილი თოფისა ერთს ეშინია, ცარიელისა კი — ორსაო.

576. მესხია ძეხვ-ქაშ ი კანულვა ლეყვლურად ცოდ ესერ ლიხ.
შეწყობილი ცოდ-ქმარი და უღელი ხარი გასაშორებლად
ცოდვანი არიანო.
577. მატ ესერი იქვთუნალ ჭგუხჩუქა.
მატლიც მოძრაობსო ფეხქვეშ.
578. მატმაღოვ ადყურა ი გადანუროვ ანგან.
უჭმელი დაწეჟი და უვალოდ ადეჟიო.
579. მატქემიშ სეულშვ ლერქვარს ესერ ხანყავახ.
ჩამცმელის სიყვარულით ტანსაცმელს ეალერსებოდნენო.
580. მატლანე ხოჩ' ესერ გუჟი ლირდე ლი.
სიმღერის ხასიათზე დამყენებელი კარგი ყოფააო.
581. მატუნ კანვ მატუნ მარაშალოვ ხოსგდივ.
მტუმა ხარს მტუმა კაცსავით მოუარეო.
582. მატდაბს ლემდაბ დემ ესერ ხოშთხენი.
მომუშავეს (მტუმა კაცს) სამტუშაო არ გამოელევაო.
583. მატუკ ესერ მან ლი ი ეჩა ფაშან ლანდ მან ირიხ.
ჭიანჭველა რა არის და მისი ფაშვები რაღა იქნებაო.
584. მატუკიდ ი ლეჟერ ესერ სარგებ ლიხ.
მჭედელი და წისქვილი (სოფლის) სასარგებლოაო.
585. მატუნე ხილ დანავ ზურალშალ ესერ ლესგდი ლი.
მსხმოიარე ხეხილი ფეხმძიმე ქალსავით მოსავლელიაო.
586. მატჩემ ესერ ეშვი ი მატუებ ქორგეში.
მომუშავე ერთი და მჭამელი სავსე სახლიო.
587. მატჩემეი ლეჩემ ჩილანდელ ესერ წვა.
მოსაქმისათვის საქმე ყოველდღე გამოჩნდებაო.
588. მატცლარე ჟელ თხერემ ესერ გოვან ლი.
დამგლეჯი ძაღლი მგლის მაგვარი არისო.
589. მატცხი ი ათვი ლანთქვოშვ ესერ ლი.
სიცივე და სითბო მიჩვევით არისო.
590. მატცხიან ნათლგრს ბაჩან ესერ ოთბიჭკვა.
სიცივეს ქვებიც დაუმსხვრევიაო.

591. მგცხის ლიდლარალ ესერ მოდე ხაკუ.
სიცივეს მედიდურობა არ უნდაო.
592. მგცხის შგვირ ესერ მოდმა ხოშგურ.
სიცივემ სირცხვილი არ იცისო.
593. მგცხის ციცვ ი კენ ესერ ოთჩიდინა.
სიცივეს კატა და კვერნა შეუყრიაო.
594. მგხართეჟა შვიდბაი ხოჩ' ესერ ლი.
ხვალამდე მშვიდობაც კარგიაო.
595. მგხირ მუბვირლისგაშ თე ესერ ლი.
ცვარი ბნელ ადგილას თვალიაო.
596. მგხმგრი ესერი მარე ლი მიჩა ადგიეი.
მელორეც კაციოთ თავის ადგილას.
597. მგხრიშ ლეჰდგრე მარემ ლადი ნომ'ოვ ჩემინ.
ხვალის სანანებელი დღეს არ ქნაო.
598. მგხს ჰაადვირ ესერ ახჩეშა.
ავდარს წვიმამაც მოუსწროო.
599. მგხს დეც ფიშირუნ გურგუნშე ესერ იკდე.
ავდარი ხშირად მარტო ქუხილით ჩაივლისო.
600. მგკდე ჩი ხალატ ი მეღეშე ესერ დას.
მომტანი ყველას უყვარს და წამრთმევი არავისო.

ნ

1. ნაბეჩე ი ნაქაიშდ მანდს ესერ უშხვარ ხამშერალახ.
ბეჩოში ნამყოფი და ხაიშში ნამყოფი შიმშილს ერთმანეთს
შესჩიოდნენო.
2. ნაბეი, ხოჩა დ'ესერ ქამასარ ნენემ ლი, დეი ქა მაკლა.
კაცმა რომ თქვას, არც ენაქართალაა კარგი და არც უთქმე-
ლიო.
3. ნაბრევიშე ლიმკანდი ლებრევიანე ესერ გეშ ლი.
დაბარებულის შესრულება დასაბარებლის საქმეაო.
4. ნაგარჯე-ნავეფ მარა ხოშილ ესერ გუ ხაზ.
ნაშრომსა და ნაოფლარზე კაცს გული უფრო დასწყდებაო.

5. ნაგუნზიგ ნაპუ ჟაღვ ესერ მოდე ოხვკიდა.
დამადლებული ლუკმა ძაღლს არ აუღიაო.
6. ნადოსდ გეზალ მუს მუხვბად ესერ ზეჰელი.
ნადრევი შვილი მამას ძმად მოესწრებაო.
7. ნავად გეზლჷ მუშდღვის თვით „ლგუჩე“ ჩიემოვ ზჷქვ.
ნანატრი შვილის დამმარხველს (დედას) თითო „უბედურო“
ყველამ უთხრასო.
8. ნჷვეფლისგა ხლინს ხოშა ესერ გჷმ ხაყა.
ნაოფლარში ლხინს უფრო გემო აქვსო.
9. ნავზერი ესერ — ქათლჷმ ღჷლე, ნალგვი — დოლებ-შირა.
სიმამაცე — ქათმის ფრთა (მსუბუქიაო), სიზარმაცე — დო-
ლაბის ქვაო.
10. ნავღენის ზურალდ ლაკვცჷნი გვიჯუი ესერ ოთთხირა.
უქონლობას ქალის თავსაფარი ქოჩორში გაუხვევიაო (გაუ-
ცვეთიაო).
11. ნავღენის უღვჷმ ისგჷშ ლასმანთ' ესერ ლიკვანე ზჷმთქვა.
უქონლობას შიგატაბიკში შემოგდება სჩვევიაო.
12. ნავღენილა ლჷიდ უღმარად დჷრ ესერ იმჷრგ.
უქონლობის გამო უქმელად არავინ გამოდგებაო.
13. ნავხჷლილისგა ნაქადვ ხოშა შემინდვილ ესერ ლი.
უვიცობით ჩადენილი შეცდომა ნაკლებ დანაშაულიაო.
14. ნაზანვს ესერ ნაშვან ნაზანს ზჷმბავა.
სამეგრელოში ნამყოფს სვანეთში ნამყოფი სამეგრელოს ამ-
ბავს უყვებოდაო.
15. ნაზარვ ნაპუს ვობჷშ ესერ ხომუშგვანა.
დანაზოვ ლუკმას ბევრი გაუსტუმრებიაო.
16. ნაზარვს ქაჯ-ეშმ' ესერ ესფუსდენა.
დანაზოვს ქაჯი და ეშმაკი დაჰპატრონებიაო.
17. ნატიჷშ თემის მჷგ დეშ ესერ პისგ.
ნათესავის გასაჭირს ყველა ვერ მოითმენსო.
18. ნატიჷშ მჷხრინ გუხენქა მჷხრინ ესერ დემეგ ლი.
ნათესავის წყრომა გულით წყრომა არ არისო.

19. ნათიან მუწრალ თხუმ ესერ ხეწრალ.
ნათესავის მაგინებელი თავს აგინებსო.
20. ნათიან ნაჩომ წუნს ესერ დემ ხეწბინი.
ნათესავის ნაქნარი სასწორზე არ დაეკიდებაო.
21. ნათიან ხოლამ მეჭერს დარ ესერ ხეკვიმ.
ნათესავის ცუდს უცხოს არავინ გამოუტყდებაო.
22. ნათილისგა ნათის გვი ესერ ხოშილს ხეტბილი.
ნათესავთან ნათესავს გული უფრო უთბებაო.
23. ნათი ნათიან ბაჯგ ესერ ლი.
ნათესავი ნათესავის სარიაო (იმედიაო).
24. ნათიან ხოლამ ჭგმხ ნათი ესერ ხარყინე.
ნათესავის ცუდ საქმეს ნათესავი წაჰკრავსო ფებს.
25. ნათი-ნათსავ აშ ესერ დან ხოკარქა.
ნათესავი შოვნით არავის უშოვნიაო.
26. ნათი-ნათსავ მუხენიმ ჯიჯვს ესერ ახჰიმ.
ნათესაობა მამის ძვალს მისდევსო.
27. ნათის ესერ ლოხნათა, მეჭერს ლოხმეჭრა.
ნათესავს უნათესავებია, არანათესავს — არა.
28. ნათის ნათითელისგა სან ესერ ლოხლვე.
ნათესავს ნათესავის მიმართ უფლება აქვსო.
29. ნათისოვ ესკოჰალ გუ, მეჭერს მ' ესერ ლახუნდროვას.
ნათესავს დაემდურე, უცხოს რა დაემდურებაო (უცხოსგან არ გეწყინოსო).
30. ნათის შიშდ ლგცთე ლიკვანე მოდ' ესერ ხაკუ.
ნათესავს ხელად წყალში ჩაგდება არ უნდაო.
31. ნათის ჰაშამ დემ ესერ ხექვი.
ნათესავს მადლობა არ ეთქმისო.
32. ნათხვრა ლაყვრათელისგა დან ესერ ხანკდა.
ნადირი საწოლში არავის მოსვლიაო.
33. ნაკარქვ ესერ მან ლი, ზარ ე დერ.
ნაშოვნი რაა, თუ არ დაზოგავო.

34. ნაკბალ გეზალს ზოჩა დემ ესერ ხეთსი.
ფუფუნებაში გაზრდილი შვილი კარგი არ გამოვაო.
35. ნაკვარ ცხვი დას ესერ ხოლგენა.
გასროლილი ტყვია არავის შეუფასებიაო.
36. ნაკლათხი თელშვი ი ბაქშვი დემეგ ესერ ლი.
სიმაღლე ჭკუითა და გონებით არ გაიზომებიაო.
37. ნალ ლალაბიანში ლელდისგ ესერ ლი.
ნალი სატვირთავი ცხოველის ფეხსაცმელიაო.
38. ნალახვ კანვ ნალახვ ესერ გვი ხოზ.
ნაიალადარ ხარს მთის გული აქვსო.
39. ნალზიგალს აშგარ ესერ ხალზიგალნი.
ოჯახის ამშენებელს ყოველთვის ამშენებისაკენ მიუწევს
გულიო.
40. ნალოგა ზურალს ბანდარ ესერ კომ ხალწა.
ზარმაც ქალს სკამი საჯდომზე აქვს მიკრულიო.
41. ნალოგა ყორთექა ნალოგას ესერ ხაჯვირუნა.
ზარმაცი ზარმაცს კარებისაკენ უბიძგებდაო.
42. ნალოგას უფ ხოშამ ესერ ხასიპ.
ზარმაცს ძილი უფრო ერევაო.
43. ნალქაღი მარემ თხუმოვ ლახბერლე.
შეცდომა კაცმა თავისთავს დააბრალოსო.
44. ნალშგურარიშვი კვადს ძორი ნაზიმ ესერ ხერ ხაყა.
შეურაცხყოფისათვის ზარალი ორჯერ მეტად საწყენიაო.
45. ნალკმაშვი ნაპუ ესერ დემ იმი.
ძალდატანებით ლუკმა არ შეიჭმევაო.
46. ნალკმაში გამგახენ ესერ ანდრი.
სიძლიერე (ოჯახისა) ვაჟიშვილისაგან (შთამომავლობისაგან)
მოდისო.
47. ნამათვ მეზგე ვოკარშალ ესერ ლი.
გაყრილი ოჯახი ობოლსავით არისო.
48. ნამამ-ნათუნ მამაშენ ჰამუნღვ' ესერ ნებოზდ გეჭნი.
ნასვამ-ნაჭამი დიდი-დიდი დილიდან საღამომდე ძლებსო.

49. ნამამგნქა დას ესერ მწ ხასდა.
ჭამის მეტი არავის არაფერი შერჩენიაო.
50. ნამდუნ ლეზებ უგამ ესერ ი უმშედ ლი.
დამადლებული საჭმელი უგემური და ურგებიაო.
51. ნამტევ მუშგვრის ხობვრ' ესერ ლგვენ ხაზ.
მობრუნებულ სტუმარს ნაკლები პატივი აქვსო.
52. ნამტევ ჰასვიშ ქორაშ ესერ ლატორ ლი.
უკან დაბრუნებული ასული სახლის საწყევარიაო.
53. ნამუნ-ნათუნს ქა ლიჭი' ესერ ხაკუ.
ნაჭამ-ნასმევს გამონელება უნდაო.
54. ნამუდგმუვ ნადგარსვ ლაქუნ ესერ დემეგ ხარ.
სიმთვრალით მკვდარი საიქიოში არ მოხვდებაო.
55. ნამურის ქა გარჯაშ ესერ ხაქვენე.
ჩივილს გაჭირვება ათქმევინებსო.
56. ნამხვი ი ნახჩვარ დემ ესერ იწნავიხ.
ნაპოვნი და ნაჩუქარი არ დაიწუნებაო.
57. ნამხვირ ქორ მეზგემ ნამხვიტს ესერ ხამთქვა.
სახლის დანგრევა ოჯახის გადაშენებამ იცისო.
58. ნამერთლის ფიშირ ე'ესერი ხაქცა.
სიმართლეს ბევრი დაუღუპავსო.
59. ნანგავ ლაქელვას ესერ ლახკეჩა.
ცოცხი ხვეტაში ცვდებაო.
60. ნანკდ ლაზობუი დიარს ხოლ' ესერ გამ ხარ.
ცალკე ჭამის დროს პურს გემო ეკარგებაო.
61. ნანლლაშჩუქა გეზალ ესერი მოდ' ოლგენ.
ილიის ქვეშ შვილიც არ გაჩერებულაო.
62. ნანწერ ლეთრე ქორაშ ღერდგვილიშ ესერ ლი.
ნაწური (ბოლო ჭიქა) სახლის ერთგულის არისო.
63. ნაპვრ ეჩქად ესერ მოდე ომპერ, ვოდდე ლაპორაშ ხარენა.
სანამ დრო არ დადგომია, ჩიტი მანამდე არ გაფრენილაო.

64. ნაპვრიშ თხვიმ — ნაპვრიშ მკარქას.
ჩიტის თავი — ჩიტის მშოვნელსაო.
65. ნაპუ ველთ' ესერ მკვიდანი ლი ი კინჩხიშ მუქვიცანი.
ლუკმა ხალხში გამომყვანიცაა და კისრის მომჭრელიცო.
66. ნაპუაშ მკურად ლიც ესერი ხოჩა ლი.
ლუკმის დამსველებლად წყალიც გამოდგებაო.
67. ნაპუდ ქორლისგა ჟაღვ ესერი ხოჩდა.
ლუკმის წილი ოჯახში ძაღლსაც აქვსო.
68. ნაპუ-ნაპუჟი ლეზობ გჷმ ესერ ხოზი.
ლუკმა-ლუკმით საჭმელს გემო ეკარგებაო.
69. ნაპუს ჟაღვ ესერი ქა ხოკვანეხ.
ლუკმას ძაღლსაც კი მიუგდებენო.
70. ნაპუს ჟედ ესერ ისგ' ოხშინრა.
ლუკმას ძაღლი მოუშინაურებიაო.
71. ნაჟაბეს ესერ ნაჩვაბ ნაჟაბს ხამბავა.
ზემოდან მოსულს ქვემოდან მოსული ზემოურ ამბებს უამ-
ბობდაო.
72. ნაჟანურის ნაშშიშ მაკლ ესერ ხოჩა.
საქონლის საკვების ნაკლებობას ჭირნახულის ნაკლებობა
სჯობიაო.
73. ნარგ გეზლაშოვ გეზალს ხეშყად.
ამაგი შვილიშვილს ახსოვდესო.
74. ნარგ მარა თხუმ ესერ ესვეედ.
ამაგი მოამაგეს წინ მიუძღვისო.
75. ნარღვ ადგის სეუდ ესერ ხაყა.
ერთხელ ნამყოფმა ადგილმა მონატრება იცისო.
76. ნარვლისგაშ ლისიპს ი ნაქვაშ ლიტებს ჟარ ესერ ხაყა.
ერთ ადგილას ტრიალი და ნათქვამის გამეორება მომაბეზ-
რებელიაო.
77. ნარღოვ რაქვ, დეჟა როქვ ში ხაკუ.
არავინ თქვას, არავისი ხელი (დახმარება) დამჭირდებაო.

78. **ნასამგ ფეკვა ხოშ'** ესერ ლგფეთე კედნი.
დანაბამი ლეკვი უფრო ავი გამოდისო.
79. **ნასბრალეს ლისბრალიშ ჩაფლარ** ე'ესერ ხაშხენენა.
საწყალს სისაწყლის ქალამნები შენახული ჰქონდაო.
80. **ნასბრალი** ნავად დას ესერ ხარ.
სისაწყლე (სიღარიბე) ნანატრი არავის აქვსო.
81. **ნასგურ-ნაყვინუი** ლემკახე მოდმ' ესერ მხ ხეგნი.
დანაჯოდომ-დანაწოლზე სასარგებლო არაფერი არ ამოდისო
(აღმოცენდებაო).
82. **ნასვფალ** ნანგზარს მზიდს ესერ ხამშერალა.
ნაყრილობევი ნამგზავრს შიმშილს შესჩიოდაო.
83. **ნასისგვ ვეთხმულ** ბოგს ესერ **ხეტვანალ**.
დაშინებული საქონელი ხიდს გაურბისო.
84. **ნასმინიშ მექემ** მეზგოლ უშხვარ ესერ ლახლალტენახ.
დასმენას აყოლილი ოჯახები ამოწყვეტილანო.
85. **ნასჩქვარიშ მუტხუნე** ნატბგნს ესერ ილოკე.
გასაჩუქრებულის დამბრუნებელი ნაფურთხს ლოკავსო.
86. **ნატბგნს** ლეშგიმ ეი დარ ესერ ილოკე.
ნაფურთხს არავინ ლოკავსო.
87. **ნატტელი** ნავლენის ესერ ხოხალ.
სიტიტვლე უქონლობამ იცისო.
88. **ნაურდგული** თემიეი ესერ ითნი.
ერთგულეზა გასაჭირის დროს გამოვლინდებაო.
89. **ნაუს მეტხელ** ესერ დარ ხაყენა ი სოფელლისგა ლალურჯანალ
ხარენა.
ნაუს მეტოქე არავინ ჰყოლია და სოფელში ქედმალლურად
დადიოდაო.
90. **ნაქვთერ** აშვ ლადელ ესერ — შაქარ, ეჩქანღვე — შაქარ.
მოპარული თუ ერთ დღეს — შაქარი, მეორე დღეს — შხა-
მი ურგებო.

91. ნაქეთერს ქირ ი ვაჰმ ხაყა, ეჯნარ დემ ესერ ხაჯემ.
ნაქურდალს წვალება და შიში რომ ახლავს,
ღირსო.
92. ნაქიმდ ნაზარვს ესერ ოხვსერა.
დაზოგილს შეძენილისთვის უჯობნიაო.
93. ნაქულდალ ლალმჰჰიას ლაცვდათე ესერ ხარ.
სათუთად აღზრდილი ახალგაზრდობა წამხდარიო.
94. ნაღევარი ღევარსოვ ახასდ.
დანაშაულისათვის პასუხი დამნაშავეს მოეთხოვოსო.
95. ნაღვეურიშ ლითავალ ქორაშ ხუნიშ ესერ ლიდისგალ ლი.
ვაყის დაბადება სახლის საძირკვლის ჩადებაო.
96. ნაღვეურიშ ლათავა ლეთ მეზგე მახად ესერ იზგი.
ვაყის დაბადების ღამე ოჯახის ხელახლა დასახლდებაო.
97. ნაღვეურიშ ლითავალუი მეზგემ მეზრიშ კეცოვ ატყიც.
ვაყის დაბადებისას ოჯახმა მეზირის ქვევრი¹ გახსნასო.
98. ნაღვეურიშ ლითავალს თეფიშ ჰერ ესერ აბუინალი.
ვაყის დაბადებას თოფის ხმა იტყობინებაო.
99. ნაღვეურიშ მგხენა ლგნქროვე თეფოვ ხასჩქვარე.
ვაყის დაბადების მახარობელს მოოქროვილი თოფი აჩუქეო.
100. ნაღჯენ ფეკენას ხოჩ' ესერ ჟელ ხეფსი.
ნალიზიანები ლეკვი კარგი ძალი დადგებაო.
101. ნაშდაბვ მგშდამბიშ ესერ ჩქიმ ლი.
ნაკეთები გამკეთებლის შნოაო.
102. ნაშდებვს ქა ლიტხე ესერ საკუ.
სესხს დაბრუნება უნდაო.
103. ნაშდებირიგ მარემ ჟგრდ მოდმ' ესერ მშ ლი.
მშვიდობის მსგავსი კაცის წყალობად არაფერი არისო.
104. ნაცოდარ დემ ესერ ისგრგები.
უკანონოდ შეძენილს ვერ ისარგებლებო.

¹ მეზირის ქვევრი მეზირის ეკლესიაშია, იგი ბეჩოს ერთ მთაზე დგას.

105. ნაშთქ ი მერჩილ ლითელ-ლიჭმელს ესერ ოხლელიხ.
ნამგალი და ცელი მკა-თიბვას ელოდებიანო.
106. ნაშონს ბარაქქ ესერ ქა ხოზი.
დამადლებულს ბარაქა ეკარგებაო.
107. ნაჩინალ დაქარ ხოშამ ესერ იპანტალხ.
ნარევი თხები უფრო იფანტებიანო.
108. ნაჩინვ ლაში ლუჯვარ ესერ კედნი.
ნარევი თესლი კარგად გაიხარებსო.
109. ნაჩომ მავ ქორთ' ესერ ტეხნი.
ნაქნარი ყველაფერი სახლში მობრუნდებაო.
110. ნაჩომოვ ეჯუი აცვირ, ერე მეწედდ ნომა ლახლაგცას.
ნამოქმედარი ისე დატოვე, რომ მნახველმა არ დაგცინოსო.
111. ნაცადუნ ზურალ დედიშ' ესერ ლამედი ლი.
მერყევი ქალი არავისთვის საიმედო არ არისო.
112. ნაცვდარდ ნაკიდვ ლაშხის ესერ ათიგდა.
უსამართლოდ გადახდილი დამწვარაო.
113. ნაცლგრთე დემალ ჩხარა ლადლიშს ესერ ანლრი.
ნადირის მიერ დაგლეჯილ მძორთან ყორანი ცხრა დღის სა-
ვალიდან მოდისო.
114. ნაქვლაშურ ზურალს ლგგენ ესერ ხოხვრა ხაზ.
უურვადო ქალს ნაკლები პატივი აქვსო.
115. ნაცოდიშ მგდგარი ცოდს მიჩეშთ' ესერ იტხე.
ცოდვილის მკვლელი ცოდვას თვითონ იდენსო.
116. ნაწევანუნდ ამბიშ ნახნისგვ ესერი ხოჩა ლი.
შესაწევად სიტყვის ნახევარიც კარგიაო.
117. ნაწენვ ი ნაშდებვ ლადი-ბაზიშ გარ ესერ ლი.
ნათხოვარი და ნასესხები მარტო ერთი-ორი დღის საკმარისი
არისო.
118. ნაწერიშ მავედ დას ესერ ხოთრა.
ბედისწერის წამალი ვერავის უპოვნიაო.
119. ნაწერიშვ ლევარ ი მაწვდი ეშვი ესერ ლი.
ბედისწერისათვის დამნაშავე და მართალი ერთი არისო.

120. ნაწერს ჩუ დარ ესერ მოშ ხაპყა.
ბედისწერას ვერავინ ვერ დამალვიაო.
121. ნაწვანუნ თემიყიშვ ლუშხვინ ესერ ლი.
შესაწევარი გაჭირვებულისთვის შენახულიაო.
122. ნაწინგვილის მეზგე ისგანჩუ ესერ ესვშიხა.
სიძუნწეს ოჯახი დაუწვავსო.
123. ნახვლი თელწეს ქაფდ დას ესერ ხაწვ.
სიგლახე ტვირთად არავის ჰკიდიაო.
124. ნახ' ესერ ლავრა ხარ, ნგნ ლგშერა — მოდმა.
იარალი დაჩლუნგდება, ენა კი — ვერაო.
125. ნაჭირვ ამსოლდ ჭირს ესერ ხოშამ აისგ.
ნაშრომი ადამიანი შრომას კარგად იტანსო.
126. ნაჭირვ ამსოლდ ხოჩ' ესერ კედნი.
ნაშრომი ადამიანი კარგი გამოდისო.
127. ნაჭირვ ესერ ლახ ჩუ სედნი, ჭირლა ნომოვ ანფაშ.
შედევიანი შრომა ნუ დაგეზარებაო.
128. ნაჭირვ ლახა ლასგრგებ ლი, ჭირ ესერ მეშდგნ ლი.
ნაშრომი როცა სასარგებლოა, შრომა დაივიწყებაო.
129. ნაჭირვ ნაპუ ხოჩ' ესერ გამაშ ლი.
ნაშრომ ლუკმას კარგი გემო აქვსო.
130. ნაჭრაყუნდ ლიც-მგცხი ესერი ხოჩა ლი.
პატივსაცემად ცივი წყალიც კარგიაო.
131. ნახაურ მარა დაშვდ დემ ესერ ხეტვ.
უიარალო კაცს დათვი არ უფრთხისო.
132. ნახაურ ღვაუმარე ზურალშალ ესერ ლი.
უიარალო მამაკაცი ქალივითაა (უძლურია).
133. ნენიშ მაკლს ლემარიშ ესერ მაკლ ხოჩა.
საქონლის საკვების ნაკლს კაცის საზრდოს ნაკლი ჯობიაო.
134. ნახნისგვ ესერ მან წვა, ნავოშთხულ მან წვანდეს.
ნანახევრალი რა ჩანს, ნაოთხარი რა ჩანდესო.

135. ნახუნშვ ნაჩომ უნბულიდს დემ ესერ ხევი.
წინასწარ განზრახვით ჩადენილი უნებურს არ უთანაბრდებოდა.
136. ნაჯანვლისგან ვორემ კიცხს მ'ესერ ბერგ ხაკუ ი მან — ლაჭაძირ.
ნახნავის ბელტს ხან — თოხი, ხან — ფარცხიო.
137. ნაჯაცვ თეფ ცხუ ქ'ესერ ოთტიხა.
მრუდე თოფი ტყვიას გაუსწორებიაო.
138. ნაკიდვ ზურალს ქორლისგა ესერ ლარდა ხაკუ.
მოყვანილ ქალს სახლში სამყოფი უნდაო.
139. ნებერ ღვაუმარე ქორანშ ნებერ ესერ კან ლი.
უნაკლო მამაკაცი ოჯახის ხარიაო.
140. ნებოზს მგტმად მეყვანლ ისტამშვ ესერ ლგმდმარანლ.
საღამოს უქმელად დაწოლილი სიზმარში ჭამდაო.
141. ნებოზს ქათალ ესერი ყი იმკერი.
შემოღამებას ქათამიც ხვდებაო.
142. ნიბანინდ ნანაგანშ ყორან ჩარფანშოვ ადკარე.
ასულის შვილმა კარები წიხლით შემოაღოსო.
143. ნენიანშ ღერ ლუფხთეოვ ადკვან, ლინთვ ესერ აშ ახხელი.
თივის ღერო სათივეში ზედა სართულში შეაგდე, ზამთარში დაგიხვდებაო.
144. ნენის ზარ მუყღვირხენ ესერ ხაკუ.
საქონლის საკვებს ზოგვა შემოდგომიდან უნდაო.
145. ნენსგანშს ესერ მგთლია ხანენა ი ძგიდიშს — მგცხი.
შუაში მწოლს ვიწროობა ჰქონდა, განაპირას კი — სიცივეო.
146. ნესყემ კომლისგა ნამჯედ ყორქა დემ ესერ ათსკგდა.
ნემსის ყუნწში შემოსული კარში ვერ გაეტიო.
147. ნექანდს ი უნბლანს დედლისგა მინე შვიმ ესერ ანანხ.
ანაცდენს და უნებლიეს თავისი სამართალი აქვთო.
148. ნეყირს ესერ ნეფეშვდ ახჩეშა.
დარტყმას დაცემამ უსწროო.
149. ნე ხოჩოვ ხამბაე, ნეი ხოლა, ქგრდა წეს ესერ ლი.
ნურც კარგი გიკვირს, ნურც ავი, ორივე წესიაო.

150. ნეჭნაუ ნაჩომს მისიუ ესერ აშ ხალგაცალა.
შარშანდელ ნაქნარს წლევანდელი დასცინოდაო.
151. ნიბაუინს გეზალდ ხოშ' ესერ მალატ ხაყა.
შვილიშვილი შვილზე მეტი საყვარელიაო.
152. ნიბაუნაუ მგრდი ლაჩინჩვილის ესერ ლახტეხა.
შვილიშვილის გამზრდელი ჩვილობას დაუბრუნდაო.
153. ნიბაუნაუ მგრდიდ ჭედს ღედაროვ ლახლაშ.
შვილიშვილის გამზრდელმა ცერცივი კედელზეც დათესოსო.
154. ნინ გუმიუ ესერ მოცქვილ ლი.
ენა გულის მოციქულიაო.
155. ნინ ესერ ლარგადი ლი, შიარ — ლაქვთუნა.
ენა სალაპარაკოა და ხელები — სამოდრაოო.
156. ნინ ესერ ლახა ლგლტგნე ხანდეს, ლანგრდებალოვ ეჯღაი.
შერცხვენილი რომ იყო, მორიდება მაინც იქონიეო.
157. ნინ ლებშვ დანს ესერ ხობა.
ენა საბლით არავის დაუბამსო.
158. ნინ მგუირ ჩიგვაშმი ესერ მგრგადი ლი.
სველი ენა ყველაფრის მთქმელიაო.
159. ნინ ჩი მეგვიდ დემ ესერ ხოქვცე.
ენა ყველას თანაბრად არ უჭრისო.
160. ნინოვ ლაქგმრე, მარეოვ ლახსგრგებე.
ენა მოიხმარე, ადამიანი დაიხმარეო.
161. ნენშვ ესერ იშგენ ხოცხა, გვაშშვ — თხვიმ.
ენით სხვა ურჩევნია, საქმით — თავიო.
162. ნენქ' ესერ თვი ხაზვიბ ი გვი ლგშხამ ჟორგვილ ხოზ.
ენაზე თაფლი სდის და გულში შხამი აქვსო.
163. ნუკვ ი ლგრდობ ჩი მოდ' ესერ ხოხალ.
სინდისი და მორიდება ყველას არ ახასიათებსო.
164. ნენ ესერ რაგად ხაშელდა, შის — ლეჩემ.
ენას ლაპარაკი აკისრია, ხელს — საქნარიო.

165. ნენ რაგანდ დეშ ესერ კიჩე.
ენას ლაპარაკი ვერ გაცვეთსო.
166. ნენ ჯიჯვ მოდმა ხოზ ი ჩიგვაშ ესერ რაგდი.
ენას ძვალი არა აქვს და ყველაფერს ლაპარაკობსო.
167. ნენდ თაკვ დანს ესერ ხობა.
ენისათვის თოკი არავის მოუბიაო.
168. ნენდ კალუნ შდიქ ესერ ლი ლეგემ.
ენაზე ზოგჯერ კბილია დასაჭერიო.
169. ნენდ მექშდა გვაშვ მოდმ' ესერ ახფასა.
ენად გაკრეფილს საქმით არაფერი გამოუდისო.
170. ნენე კაცხეი ესერ შაქარილ, ნენემ ჰოკერ — თაკარილ.
ენის წვერზე — შაქარიო, ენის ძირში — ხანძარიო.
171. ნენემ საფარდ მანგ ესერ იმარგ.
ენის მასალად ყველაფერი ვარგაო.

ჟ

1. ძარ ესერ გიმს ხარ გვამი, ძანს გიმ ხარ გვამი.
ზოგი მიწას ემძიმება, ზოგს კი მიწა ემძიმებაო.
2. ძარ ესერ თხუმ ხეთხელი ი ძანს მეთხელი ხორი.
ზოგი თავს თვითონ ეძებს, ზოგს კი სხვა ჰყავს მძებნელიო.
(ზოგი თავს თვითონ პატრონობს, ზოგს კი სხვა ჰყავს პატრონიო).
3. ძარ ესერ ლეშედ ლი ი ძარ — მანუედ.
ზოგი საშველია, ზოგი — მშველელიო.
4. ძარ ესერ ლუქვს ლემჰედრუენელი, ძარ — ნავქვისგის.
ზოგი ნათქვამს ნანობდა, ზოგი — უთქმელობასო.
5. ძარ ესერ მალვანშვ ინწირანლ ი ძარ — კამშოშვ.
ზოგი ქონებით ცდილობს სხვის დაჯაბენას, ზოგი კი — ძალითო.
6. ძარ ესერ მიჩა შიანრშვ იმშანი, ძარ — იშგნემშვ.
ზოგი თავის ხელებით მუშაობს, ზოგი კი — სხვისითაო.

7. ძარ ესერ მოღმა ლი ეჯის რაგდი, ძარ ლი ეჯისი დეშ.
ზოგი, რაც არაა, იმას ამბობს, ზოგი კი, რაც არის, იმასაც
ვერაო.
8. ძარ ესერ მგზიგან ლი ი ძარ — მუხვიტან.
ზოგი ამშენებელია, ზოგი კი — ამომგდებო.
9. ძარ ესერ მგჟელ ლი ი ძარ დეშგიმ მექემ.
ზოგი წინამძღოლია და ზოგი მიმდევარიო.
10. ძარ ესერ მგჩემ ლი ი ძარ — მგზებ.
ზოგი — გამკეთებელი, ზოგი კი — მჭამელიო.
11. ძარვ ძახვემ ჭაშვ ლაჩღდალ ესერ ლემესგ ხოშვ.
ორი ცოლის ქმარს საზიარო ცეცხლი უნთიაო.
12. ძარვ ხოლა ფურ ძორი ხოჩა დაკგლ ესერ ხეგოვარ.
ორ ცუდ ძროხას ორი კარგი თხა უტოლდებაო.
13. ძარ ლძდი ესერ ლი მგწირ, ძარ — მგხარ.
ზოგი დღეს არის მჯობნი, ზოგი კი — ხვალაო.
14. ძარ ლგარჟი ესერ ილგენი, ძარ — ლგდგარჟი.
ზოგი სიცოცხლეში ფასდება, ზოგი — სიკვდილის შემდეგო.
15. ძარ მათგმს ესერ ხანთხელინა, ძარ — მათგმ.
ზოგი ჭირს ეძებდა, ზოგს კი — ჭირიო.
16. ძარ ნავლენის ესერ ხანტვა, ძარ — მადვანს.
ზოგი უქონლობას გაურბოდა, ზოგი კი — ქონებასაო.
17. ძარ სგებინხენ ესერ ითერი, ძარ — დეშგიმხენ.
ზოგი წინიდან იცნობა, ზოგი კი — ზურგიდანაო.
18. ძარუნღვე ქა ლისმეს ანჭინდოვ.
ორის შემდეგ გასამებას ელოდო.
19. ძარვ გაგაშ ესერ გვი ხოზ, ძარ — ფელენჯიშ.
ზოგს ფაფის გული აქვს, ზოგს კი — სპილენძისაო.
20. ძარვ ესერ ლასგვრას ხეფშენი, ძარ — ლამშას.
ზოგი ჯდომით იღლება, ზოგი კი — მუშაობითაო.
21. ძარვ ესერ მწ ხოცხა ი ძარ — მწ.
ზოგს რა უჯობს და ზოგს — რაო.

22. **მას ესერ ხაკარქუნი გარ ი მას ხაზბუნი გარ.**
ზოგს სულ შოვნის სურვილი აქვს და ზოგს — სულ ჭამისო.
23. **მას მ'ესერ ხაქლენა ი მას — მა.**
ზოგს რა შეცდენია და ზოგს რაო.
24. **მას ნალგვი ესერ არღვნე ლეგდ ი მას — ნავჩემნი.**
ზოგი სიზარმაცით ხდება ავად, ზოგი კი — უშრომელობითაო.
25. **მას ნინ ესერ ხოხვტე, მას — თელ.**
ზოგს ენა უჭრის, ზოგს — ჭკუაო.
26. **მას ხგრ ესერ აგვანე, მას — მაყერ...**
ზოგს ჯავრი ატირებს, ზოგს — სიბრაღულიო.
27. **მახვ ესერ ლაკარქა ხარ ი მუხვბა — მოდმა.**
ცოლის შოვნა შეიძლება, ძმისა კი — არაო.
28. **მახვდ ესერ ეჯი ხოჩა, მესვს ნათორ ხესმი.**
ცოლად ის ჯობია, ვისაც დარიგება ესმისო.
29. **მახვემ მარდ მახვდ ხოშა ლემკახ' ესერ ლი.**
ცოლის ნათესაობა ცოლზე უფრო საიმედოაო.
30. **მახვემ ნასგიღვ ჭაშვ ესერ ხეთრა, ჭაშვემ — მახვ.**
ცოლისაგან მოვლა ქმარს ეტყობაო, ქმრისა კი — ცოლსაო.
31. **მერღვილ მექელს ეელ მაშენს ესერ თერ.**
ერთგულ მომსვლელს ძალდი ყველაზე მეტად სცნობსო.
32. **მერღვილს ლოხმერღვულეოვ, ვორგვილს ლოხვურგულე.**
ერთგულს უერთგულე, ორგულს უორგულეო.
33. **მერვა თხუმ მეღვნე, ლემღუნეოვ ხულვანდ.**
ვინც თავს იმაღლებს, დასამადლებელი უნდა ჰქონდესო.
34. **მერვა იჭირე, ეჯის ნაჭირვ ესერ ხულვე.**
ვინც შრომობს, ნაშრომიც იმას აქვსო.
35. **მერვ' ესერ პრი, ჩუი ეჯი ოღვარი.**
ვინც არის, ის კვდებო.
36. **მერვ' ესერ იზბი, ჩუი ეჯი იზბი.**
ვინც ჭამს, ის ძღებო.

37. ძერვალე ამხვარს ქუთარს ესერ ხანყუნა.
ვილაცა მტრებს ხაქაპურებს უცხოზდაო.
38. ძერვალე ზულვათელისგა ყეშშვ ესერ ხაქმუნა.
ვილაცა ზღვაში კოვზით უმატებდაო.
39. ძერვალე თხუმ ესერ დეშ ხაშდა ი იშგან ხაშედურაღა.
ვილაცა თავს ვერ შველოდა და სხვას ეშველებოდაო.
40. ძერვალე კეცხაშჩუ ესერ ოლკუშურელი.
ვილაც კერასთან (თავის სახლში) დამტვრეულაო.
41. ძერვალე ლავრამ შუკვეთი ესერ დეშ ოლქაბუნაღს.
ვილაცეებს საურმე გზაზე ვერ აუქცევიათ ერთმანეთისათვის
მხარიო.
42. ძერვალე ლაკრიშ ესერ ყორჟი ლგმჭეჩოვნელი.
ვილაცა საკირის კართან ცეცხლს იკვესავდაო.
43. ძერვალე ლგგრემ გულისგა ფათვს ესერ ხათხელინა.
ვილაცა კვერცხის გულში ბეწვს ეძებდაო.
44. ძერვალე ლგთიღ ესერ ხაზღენახ ი პიღრე ლანჭურა მოღმა ხა-
კვრქა.
ვილაცა მდიღარი ეგონათ და (სიკვდიღის ჟამს) ყბის ასაკრავი
არ აღმოჩენიაო.
45. ძერვალე ლგც ცხვრიღშვ ესერ ლგმზორნელი.
ვილაც წყალს საცრით აგროვებდაო.
46. ძერვალე მიჩა შგურ მურყვამხენქ' ესერ ლგმტულელ.
ვილაცა თავის სირცხვიღს კოშკიღან გაჰყვიროდაო.
47. ძერვალე ნაბუს ესერ ხაღჭაღა.
ვილაცა ლუკმას დასტიროდაო.
48. ძერვალე სოფლიშ ლაღსკეთის ესერ ახკეღა ი თხვიმ ჩაათეშღგნა.
ვილაც სოფღის საქმეს მოუღნდა და თავი დაჰვიწყებიაო.
49. ძერვალე ფათრეკიშ ლაღთხელის ესერ ხაჭმენა.
ვილაც ფათერაკის საძებნელად დაღიოდაო.
50. ძერვალე ქორს ყარხენჩუ ესერ ლგმგემვენელი.
ვილაცა სახღს სახურავიღან აშენებდაო.

51. **დერვალე ქუნემ ესერ ლაცვართე ომჩედ ი ლაიდ ქვინ ახქეცა.**
ვილაცა სულის შესარჩენდა წასულა და სული მთლად ამოს-
ძვრომიო.
52. **დერვალე ქორს ესერ დემ ოლმპრგ ი ლათხვართე ომჩედ.**
ვილაცა სახლში არ გამომდგარა და სანადიროდ წასულაო.
53. **დერვალე ჩაევ ოხკვარა ი ლექებს ესერი ამეჩუ ხარენა.**
ვილაცა ცხენს ჩამოუგდია და ცხენიდან აქ უნდა ჩამოვსული-
ყავიო.
54. **დერვალე ხოლა ნენცალ დაბს ესერ ხაბრალნა.**
ვილაც პურის უხარისხობას ყანას აბრალეზდაო.
55. **დერვალე კენის ესერ ესფეშვდა ი გადრანწრს კაცხთე ხაწრალა.**
ვილაც კენის ლელეში დაცემულა და გადრანების გვარს სოფ.
კაცხამდე აგინებდაო.
56. **დერხი ადგის მგხ ესერ ხოსგუ, დერხის — გაჰგლ.**
ზოგ ადგილს წვიმა უხდება, ზოგს — გვალვაო.
57. **დერხი ამსოლდ თხერე ლგპრისდ' ესერ ლი.**
ზოგი ადამიანი მონათლული მგელიაო.
58. **დერხი ამსოლდ მეგრ' ესერ ცხგრილჩუ ლგცხრილდე ლი.**
ზოგი ადამიანი მსხვილ საცერში გაცრილიაო.
59. **დერხი ამსოლდს აშგარ ესერ ხემჯენ.**
ზოგიერთი ადამიანს ოდნავლა ჰგავსო.
60. **დერხი ამსოლდს ჟალვემ ესერ ქვინ ხოგ.**
ზოგ ადამიანს ძაღლის სული უდგასო.
61. **დერხი ბაქს ტკიცშალ ესერ ისგრგების.**
ზოგიერთები ტყუილს მართალსავით იყენებენო.
62. **დერხი დ'ესერ ლგართე ხაღშელდახ ი დე — ლგდგართე.**
ზოგი არც ცოცხალია და არც — მკვდარი.
63. **დერხი ზურალ ლერაქვ გარ ესერ ხოგიჭ.**
ზოგი ქალი მარტო ტანსაცმლით ჩანსო.
64. **დერხი დეხვარ ე'ესერ ხეგნის, ეჩქას ი იმწოდვლხ.**
ზოგი ქალი, რომ მიუხსრებენ, მაშინაც თავს იმართლებსო.

65. **დერხი ლგარს ლგდგარ ესერ ხოჩა.**
ზოგ ცოცხალს მკვდარი ჯობიაო.
66. **დერხი მარა ჟალვთეჟა ჰაკედ გარ ესერ ხაკლი.**
ზოგ ადამიანს ძალღამდე კუდილა აკლიაო.
67. **დერხი მაროლ უმრუცახან თხუმ ესერ იწვრიხ.**
ზოგი კაცი სასმელთან თავს ისისხლებსო.
68. **დერხი მეხვნულ მაყავშვ ესერ იხვნულ.**
ზოგი მაჩხუბარი შიშით იმუქრებაო.
69. **დერხი მეჭიანლს თხუმდ ესერ ლოხპიალა.**
ზოგ მოჩქარეს თავისთვის მოუჩქარიაო.
70. **დერხი მინე ჰავეს მოღესერ ხარხ დერდგვილ.**
ზოგიერთები თავიანთ ქუსლსაც არ უერთგულებენო.
71. **დერხი ღვაუმარე ღვაუმარა აშგარ ესერ ხაჯეშ.**
ზოგი მამაკაცი მამაკაცს ძლივსღა ჰგავსო.
72. **დერხიანუ ნაშიდვ ჯგმ გამ დემეგ ესერ ხარ.**
ზოგის მოყრილ მარისს გემო არა აქვსო.
73. **დერხის გიმ ლაგნად ესერ ხალახ, დერხი ალვრანუ წელას დეშ ხებ-
პკიხ.**
ზოგს მიწა დასადგომად ეჩოთირება და ზოგი კი ყანის მიჯ-
ნაზე ვერ გადააბიჯებსო.
74. **დერხის ვეთხმულშალ ლებიშ ლიბემ გარ ესერ ხაკუხ.**
ზოგს საქონელსავეთ საბლის მობმაღა უნდაო.
75. **დერხის ნინ ესერ ხოქვცე, დერხის — გეშ.**
ზოგს ენა უჭრის, ზოგს — საქმეო.
76. **დერხის ჭათა ლიმზგრდ ესერ ხესპიხ.**
ზოგს წყევლა დალოცვად აუხდებაო.
77. **დერხის ჰამანუ ნაქვ ნებოზდ დემეგ ესერ ხარხ.**
ზოგს დილის ნათქვამი საღამომდე არ გაჰყვებაო.
78. **დესვალა ყორან ნაქვთერუნდვ' ესერ ოთდა.**
ვილაცას კარები გაქურდვის შემდეგ დაუხურავსო.

79. **დესვალა ხამარ ესერ ლაღფვრად ესვლეჩენა.**
ვილაცას ღორები გასახმობი მარცვლის მცველად დაუყენებიაო.
80. **დესვას ესერ დაკვლ ოხვწესა, მიჭი ეჯის ოხვნიკვა.**
ვინც თხა გააჩინა, რქაც იმან მოუგრიხაო.
81. **დესვანს ესერ ლგცთე ოთსკინა, ლგც ეჯი გარ ოთხია.**
ვინც წყალში გადამხტარა, წყალს ის მარტო წაუღიაო.
82. **დესვანს ჟახე დემეგ ხაეანხ, ეჯის შგვირ ესერი დემეგ ხოშგურ.**
ვისაც სახელი არ ესახელება, იმას სირცხვილიც არ რცხვენიაო.
83. **დესვანს ლაჩხანკუნა ხაბ, მაგ მეთხვარ მოდმ' ესერ ლი.**
ვისაც საჩხაკუნებელი (იარალი) ჰკიდია, ყველა მონადირე არ არისო.
84. **დესვანს ფათრეკდ გვი ხანდეს, შუკვანშ ძგიდს ხილოვ პლაჯ.**
ვისაც ფათერაკი უნდოდეს, გზის პირას ხეხილი დარგასო.
85. **დეს-დესუნ — კაჩყი ი დეს-დესუნ — კაჩყუ.**
ზოგჯერ — აღმართში და ზოგჯერ — დაღმართში.
86. **დეს-დესუნ მარემ თხვიმოვ ლაღზავე.**
ზოგჯერ კაცმა თავი გააშველოსო.
87. **დეს-დესუნ ლეშდ ლირდე სგებდ ლირდეს ეზარშვ ესერ ხოჩა.**
ზოგჯერ უკან ყოფნა დიდად სჯობია წინ ყოფნასო.
88. **დეს-დესუნ შხანშ დეცს ესერი ხაბიდ.**
ზოგჯერ შხამი ცასაც მოესხურებაო.
89. **დესუნ ესრაგეოვ, დესუნ ესკვლდე.**
ზოგჯერ დაიგვიანე, ზოგჯერაც იჩქარეო.
90. **დესვრე ხოლა ნენ სოფლიშ ესერ მკვიდან ხობცა.**
ქალების ცუდ ენას სოფლის ამოგდება შეუძლიაო.
91. **დესვ-ჭანშიშ ფათრეკ მეშვდ ესერ ლი.**
ცოლ-ქმრის ფათერაკი მოკლე ხნისააო.
92. **დესვ-ჭანშიშ ლიბურდალს შართქვილ ესერ პწენე.**
ცოლ-ქმრის აშლილობას საბანი გამოაჩენსო.

93. ძებვ ქვეშე დანს ესერ ხაყა.
ცოლი ხევ-სოფლისათვის არავის მოჰყავსო.
94. ძორი გეზლან მუფხვდი დის ვოშთხვ ში ი ვოშთხვ კიშხ ესერ ხაკუ.
ორი შვილის პატრონ დედას ოთხი ხელი და ოთხი ფეხი უნდაო.
95. ძორი ნაღვეურ ი ეშვი დინა ვად ესერ ლი.
ორი ვაჟი და ერთი ქალი ნატვრა არისო.
96. ძორი უღენა ნავღენის ესერ ლგმღეშგანლხ.
ორი უქონელი ერთმანეთს უქონლობას ედავებოდნენო.
97. ძორი ჯვარ მესმაურ დემ ესერ იმზერი.
ორი ჯვარი უმესამოდ არ შეიწირებაო.

ღ

1. ომკედ ესერ მანდ ი ომჩედ შგვირ.
მოსულა შიმშილი და წასულა სირცხვილიო.

უ

1. პაღვირს მასტუნდ ხოშა მანდიკ ესერ ხაყა.
პანღური ტკივილზე უფრო მეტად საწყენიაო.
2. პაღვირშ ნეძგერს ფაუანუ ესერ ნეყირ ხოჩა.
წიხლის დანაკრავს ჯოხის დანარტყამი სჯობიაო.

ყ

1. ყაბრანუ ი ჩვაბრანუ ლიცლაგანლს მაშდ უმანანდ ესერ ოთცვირა.
ზემო-ქვემო (ქარის) ცილაობას მოსავალი გაუნიავებელი და-
უტოვებიაო.
2. ყანგ ი ცხუურ თეფ ფაუანუ ესერ გოვარ ლი.
უტყვიაწამლოდ თოფი ჯოხის მაგვარიაო.
3. ყარ აღბანუ ტაბანგს ესერი ხაყა.
მოწყენა აღების სუფრამაც იცისო.
4. ყაღვ ბოჯ ესერ იშნარი.
ძაღლს ლუკმა იშინაურებსო.

5. ჟალვ ლაჰავდ ესერ ხოჟიბ.
ძალღს საყეფად სცალიაო.
6. ჟალვ ლეჰევ დემეგ ესერ ხოშთხენი.
ძალღს საყეფი არ გამოელევაო.
7. ჟალვ ლიჟელს დარ ესერ ხათვრი.
ძალღს ძალღობას არავინ ასწავლისო.
8. ჟალვ მალონა ესერ აღღლალნე.
ძალღი საწყენის გამო იღრინებაო.
9. ჟალვ ჟალუნსერ მოღმ' ესერ მ' ახკიდენა.
ძალღს ძალღურის გარდა არაფერი მოეთხოვებაო.
10. ჟალვდ ლიცღგრე თხერ' ესერ ოხთონა.
ძალღისთვის გლეჯვა მგელს უსწავლებიაო.
11. ჟალვდ ხონდრა ნაჰეფ მარა ესერ ხარ.
ძალღზე უარესი ნაკბენი კაცისა არისო.
12. ჟალვემ ბოჯ ჟალვგარ ესეროვ ლოხკვარ.
ძალღის ლუკმა მარტო ძალღს მიუგდეო.
13. ჟალვემ ჰაჰედ ჟა დემ ესერ რეწენი.
ძალღის კუდი არ გასწორდებაო.
14. ჟალვურ ი ბეფშურ მეზგე ყუგშალ ესერ ლი.
უძალღო და უბავშვო ოჯახი ყრუსავით არსო.
15. ჟახა ესერ, ოღო შგურ ასწვამ ხარ ლაკარქა.
სახელი იკითხე, თორემ სირცხვილს ერთწამს იშოვნო.
16. ჟახა გაჰ ჰედიდ ესერ ხულვე.
სახელს დიდი გამძლეობა აქვსო.
17. ჟახა ფაშდ ესერ ახჰიმ ი შგურ — საყდვირ.
სახელს ქება მოსდევს და სირცხვილს საყვედურიო.
18. ჟახა ჰედიათ' ესერ ოთჰია.
სახელს შორამდე მუიღწევიანო.
19. ჟახალისგა ლღდგარს შენღბა დემეგ ესერ ხაკუ.
სახელოვნად (გმირულად) მკვდარს შენღობა არ სჭირდებაო.

20. **ქახ'** ესერ ქა **ლაჩად ხარ**, შგურ — დემეგ.
სახელს გაექცევი, სირცხვილს კი — ვერაო.
21. **ქახემ** **ლიკარქე** გარჯ ესერ ლი, თეფა — უგარჯვ.
სახელის მოხვეჭა ძნელია, დაკარგვა — ადვილიო.
22. **ქახემ** **მეთიან** მადვანს ესერ დემ ხოსგდი.
სახელის მძებნელი ქონებას არ უყურებსო.
23. **ქახ'ოვ** **ხაუხუნ** ი შგვირ ხოშგუნდ.
სახელი გესახელებოდეს და სირცხვილი გრცხვენოდესო.
24. **ქელ** **ელმან** **ღვჯრობთე**, მ'ესერ ესლენა ი მან ახლენა.
ძალდი ყრილობაზე მიდიოდა, რა მიჰქონდა და რა მოჰქონდაო.
25. **ქელ** **ლიჟელს** ჩუ დემ ესერ ადისგ.
ძალდი ძალლობას არ მოიშლისო.
26. **ქვან** ი კვიცრა მეთხვარს მეგვიდ ესერ ხეჰვდინხ.
შურთხი და ჯიხვი მონადირეს ერთნაირად ეძლევაო.
27. **ქიბიშან** ი ჩვიბიშან **მანძღვილს** უშხვარ ესერ ლოხკაცა.
ზემოურები და ქვემოურები დასმენას ერთმანეთისათვის შეუ-
ქლექიაო.
28. **ქი** **ლექვე** დრევეჟი **ქი** **მექვეც'** ესერ ხოჩა.
ამოსაჭრელი დროზე ამოჭრილი სჯობიაო.
29. **ქი** **ლუშხვინ** მარა **ქი** ესერ ხეხელი.
შენახული კაცს გამოადგებაო (დახვდებაო).
30. **ქი** **ლუცვ** **ქაფ** ლეისგ ესერ ლი.
აკიდებული ტვირთი წასაღებიაო.
31. **ქი** **ღებნან** **ნარჩვს** ი კეცს ვობან ესერ ამახვ ხანხიხ.
დაწყების შემდეგ ქვევრს და კასრის ყველს ბევრი მტერი ჰყავ-
სო.
32. **ქი** **ღვჯარე** მარა აშ ესერ ესვეედ.
დაზოგვილი კაცს წინ მიუძღვისო.
33. **ქინან** **ნაფიშვდ** თეფ ჩვესერ იურწყული.
ჯაჯაზე ნასროლი თოფი გაუწმინდურდებაო.
34. **ქი** **ღესვან** **ლოხვნაურა**, დემეგ ესერ ოჰგდრა.
ვისაც მოუთმენია, არ უნანიაო.

35. ეიოვ ანგვან ი ლაქვირე, ჩუოვ ესგურა ი ლაქგმრე.
ადექი და იშრომე, დაჯექი და მოიხმარეო.
36. ეი უკიდა შგურ მეზგე აშვ საფლჳჩუ ლუნჭურ' ესერ ხარ.
მოუშორებელ სირცხვილს ოჯახი ერთ საფლავში ჩაფლული
ჰყავსო.
37. ეი უხგრგება მახალ ჭალჳს ესეროვ ოთხია.
გამოუყენებელი ცოდნა მდინარემ წაიღოსო.
38. ეიქაქა ლებაქდ მზრე მაგ ესერ საბრალ ლი.
ზედ გადასაბიჯებლად კაცი ყველა საცოდავიაო.
39. ეიქაქა მეხვნაღდ ხოხვრ'ოვ ხაყვლუნვი.
საქვეყნოდ დამმუქრებელისა ნაკლები გეშინოდესო.
40. ეუქვ მზრე მაყალვზრ ესერ ლი.
რბილი ხასიათის კაცი მშიშარა არისო.
41. ეგრ შუკვლიგა დჳს ესერ ხოდა.
წყალობა გზაზე არავის დაუდვიაო.
42. ეგრეი ეგრ ვობაშს ესერ ხაქიმ.
წყალობაზე წყალობა ბევრს ამატიაო.
43. ეგრს ფჳს დემეგ ესერ ხაზ.
წყალობას ფასი არა აქვსო.

ქ

1. რაგანდ ახჭემა, ეჯცანლ ლერგანდი ესერ დემ ლგმარ.
ლაპარაკი რომ მოჰყვა, იმდენი სალაპარაკო არ იყოო.
2. რაგანდ დემ ესერ შდებნი.
ლაპარაკი არ გამოილევაო.
3. რანგად რაგანდს ესერ ესჭიმ.
ლაპარაკი ლაპარაკს მისდევსო.
4. რაგანდ რაგანდს ესერ ხენზერი ი ამბავ ხეფსი.
ლაპარაკი ლაპარაკს ემატება და ამბავი გამოდისო.
5. რაგანდ ქორლისგ' ესერი წეს ლი.
შელაპარაკება სახლშიაც წესიაო.

6. რაგანდ ჩი ესერ აშ ხოშიდ.
ლაპარაკი არავის ეკრძალებათ.
7. რაგანდ, ხოლა ი ხოჩა, მანგ აშვ ყიაჟი ესერ ანდრი.
ლაპარაკი, ცუდი და კარგი, ყველა ერთ ყელში ამოდისო.
8. რაგანდ ქადვხენქა დანს ესერ ოხღვე.
ლაპარაკი მუცლიდან არავის მოაქვსო.
9. რაგანდს ჩუ ლიყდანი დემ ესერ ხოშვრი.
ლაპარაკს შეკავება არ ვნებსო.
10. რგჰი ი ბური ჩილანდელ ესერ ითხანლხ ი იყვლურანლხ.
სინათლე და სინათლე ყოველდღე შეიყრებიან და გაიყრებიანო.
11. რგჰილისგან ნაჩომ ლგჰემ ესერ დემეგ ლი.
სინათლეში გაკეთებული დაფარული არ არისო.

ს

1. საბრალ მეზგემ ჟელ კანდ ჰარი ესერ ლგმჰევ.
ღარიბი კაცის ძალი მუცელცარიელი ყეფდაო.
2. საბრალ სგანდს მგჰფია ხოშამ ესერ ხანჰყიბე.
დასუსტებულ მოზარდს მკბენარი უფრო ეტანებაო.
3. საბრალ, შომ' ესერ ხაკგრქა, ეჩქას ესბიზენა.
საწყალი, როცა იშოვნა, მაშინ მისძლომიაო.
4. საბრალაშ საფლანი საბრალ ესერ ლი.
საწყლისა საფლავიც საწყალი არისო.
5. საბრალს ესერ ათშყედა ი ბანის ახხვია.
ღარიბს დაუვარდა და მდიდარმა იპოვნაო.
6. საბრალხენ ნანისგვ ლანშხის ესერ ათჩგდა.
ღარიბისაგან წაღებული ხანძარს დაუწვავსო.
7. საგუნშილ გვაშვ მანრე ნომოვ ლანჰჰიალ.
საფუძვლიან საქმეს კაცმა არ მოუჩქაროსო.
8. საკანცხ ქორთ' ესერ ესჰიანლ.
ცხედარი შინ მიიჩქარისო.
9. სამთე ნაჰოდუნღვე ჩაჟე ნათქვთერ ესერ დემ ხეჰვი.
სამჯერ გაყიდვის შემდეგ ცხენს ნაპარავი არ დაერქმევაო.

10. სამგრთაღ ბიჯუშ ესერ ესხრი.
სამართალი ნაბიჯით დადისო.
11. სამგრთაღ მარა ესვეელ ესერ ი ახჷიმი.
სამართალი კაცს წინაც მიუძღვება და უკანაც მიჷყვებაო.
12. სამგრთაღ ურემშვ ესერ იზეღაღ.
სამართალი ურმით დადისო.
13. სამგრთაღ ქეყანას მგეშაღ ესერ ხაწიდ.
სამართალი ქვეყანას მზესავით ანათებსო.
14. სამგრთაღს საბრალცახანოვ ახთხელივ.
სამართალი ღარიბთან ეძიეო.
15. საფლაღთე უშხვარ ნაბშვ დარ ესერ ხაჷმა.
საფლაღში ნებით ერთმანეთს არავინ ჩაჷყოლიაო.
16. საფლაღს ღახგლკაფაღოვ, ჷი ესერი ეჯიჷქ ლი.
საფლაღს მოეფერე, შენც მისი ხვედრი ხარო.
17. სანდვირდ მესად ამბავს ნახოშვ ესერ ქაჩა ხოჩა.
სასაყვედუროდ დასარჩენ სიტყვას იარაღით დაჷრა სჯობიაო.
18. სანყვირს ლიც ი საპენ დემ ესერ ხაღრეხ.
საყვედური წყლით და საპნით არ მოიცილებაო.
19. საჩქვარდ უშხვარ ქორ ესერ დან ხოცვა.
საჩუქრად ერთმანეთისათვის სახლი არავის აუკიდებიაო.
20. სანდ მან ღოხღვე მარა, ეჯი უთვიფ' ესერ ხარ.
წესით რაც ეკუთვნის კაცს, ის არ დაეკარგებაო.
21. სახვბაშ შგვირ ი ჷახე ღემგუმ ესერ ლი.
საძმოს სირცხვილი და სახელი საზიაროაო.
22. სახშვირ ჷიბავ დან ესერ ხოკიდა.
შარვალი ზევით არავის გაუხდიაო.
23. სგებღუსგდინაშ ღევიზ დოსდ ესერ ომშდეს.
წინდაუხედავის საგზალი ადრე გამოღეულაო.
24. სგებნავ მეფშდელს ნამარგვ დეშომ' ესერ ხოჩვმინა.
წინასწარ მოტრაბახეს საქები საქმე არასოდეს არ ჩაუღენიაო.

25. სგებნავ უსკორა მაწგხს ისგალგბეკეი ესერ ხათხელინა.
წინასწარ დაუფიქრებელი საჭირო ნივთს გასაჭირში დაეკებ-
დაო.
26. სგეილდრე მუფსვდიდ მწგთანოვ ანნაყრე.
მოზარდთა პატრონმა ყველაფერი მოითმინოსო.
27. სგეიშ მოწოხიშვ დინა ი ნალვეურ მწგ ესერ ლჰკთილჰარ ლი.
შვილის მონატრულისათვის გოგონაც და ვაჟიც ორივე ამშე-
ნებელიაო.
28. სგელ ნამშიშ ესერ ითქ ნეცინ ლი.
სქლად ამოსული ჭირნახულის მარცვალი წვრილიაო.
29. სგელდ ლგლჰშ დაბს ესერ ხწსისგ, დგთხალდ ლგლჰშ — თეს.
სქლად დათესილი ყანას სძულს, თხლად დათესილი — თვალ-
საო.
30. სგვირიშ ესერ ფატჰნ ი ეჯიჰჰ მეკვშდე.
ხამი ტილოს პერანგი და ისიც მოკლეო.
31. სგირი-მგცხიდ ლიყვლურჰლ, დჰრ ანჭირ, ეჩქას ესერ ლი ბაც.
სამუდამოდ გაყრა, არავინ რომ არ მოელის, მაშინ არის მო-
სალოდნელიო.
32. სემიურ ლემზირ დემ ესერ იმზგრი.
გაუსამებლად სალოცავი არ შეიწირებაო.
33. სეტს ჯგგრჰგიშ ესერ ჯამშა ხოგ.
ბოდს წმინდა გიორგის ძალა აქვსო.
34. სეუდ ჯეფჰ მერხელს ესერი ხაყა.
ზოგჯერ მსუსხავი ჭინჭარიც მოგენატრებაო.
35. სიკცხავ უთვიფა ესერ ლი.
პატივისცემა არ იკარგებაო.
36. სიმაქს მახელგჰეიშ ნასგურჰიოვი ლახყალვნივ.
ქალიშვილს ვაჟკაცის ნაჯდომზეც შეეშინდესო.
37. სიმაქს ნგნემ მგგნად მწჰერვა ესერი ბიზ ხარ.
ქალიშვილს გასაჭორავად ჩრდილიც ეყოფაო.
38. „სი ხესვ-მი ხვესვ“ ლუჩვმინს დემ ესერ ხაშიდ.
„შენ იყავი-მე ვიყავი“ მომხდარს ვერ უშველისო.

39. სოფელ ესერ ძესვს ათშდკენა, მზგ ქახეცია.
სოფელმა ვინც აითვალისწუნა, ყველა მოტყდაო (გათავდაო).
40. სოფელ ესერ ოლბიზელი ი ომხედ, ჭირ ქორს ომსედ.
სოფელი გამძღარა და წასულაო, გაჭირვება ოჯახში დარჩენილაო.
41. სოფელ ქა გვიანდ ესერ იკვზე, მარე ქა ნაკვიშ ხოლ' ესერ ხარ.
სოფელი გვიან გამოთქვამს აზრს, მაგრამ ნათქვამი სასტიკი აქვსო.
42. სოფელს მანკი ჭემაზე მესყე თეფიშ ჰერ ესერი ჩუ აყალვე.
სოფელს უტყვიოდ გატენილი თოფიც შეაშინებსო.
43. სოფლიშ ამახვ სოფლიშ შინურ-ქუნურ ესერ ოლქაცელი.
სოფლის მტერი სოფლის ჩაურევლად დაღუპულაო.
44. სოფლიშ თე ჩიგვაზე ესერ ქა იწენე.
სოფლის თვალი ყველაფერს ხედავსო.
45. სოფლიშ ლილთხვმი ჰაში ესერ ლექვისგ ლი ი გვამი ლემკადი.
სოფლის მეთაურობა ადვილი სათქმელია და ძნელი მოსაგვარებელიო.
46. სოფლიშ მეცხირურალ ლაზვრიოვ ლგციე ესსგურა.
სოფლის ავ-კარგის გაგების მოსურნე წყაროს თავთან დაჯდესო.
47. სოფლიშ ყას განხენ მეგნე მეშთხ' ესერ ხარ.
სოფლისგან მოკვეთილს გვერდში მდგომი შემოლუული ჰყავსო.
48. სოფლიშ ჭაბან დან ესერ მოშ ხოშკადა.
სოფლის პირის ასაკრავი ვერავის გაუჭედიაო.
49. სოფლიშ ჭგუხ შუკვ ესერ ოთბა.
სოფლის ფეხს გზა გაუკათავსო.
50. სოფლიშ ჰერს მუქვის ბაჩ ესერ ჩოთბიჭკვა.
სოფლის ხმას სიპი ქვა გაუხეთქიაო.
51. სურუ მალატს გეზალ უმთქვათ' ესერ ოთმითქვა.
ზედმეტ სიყვარულს შვილი უჩვეულოსათვის მიუჩვევიაო.
52. სურუ ნათგმენს აშვიე ხოლ' ესერ ნაფითქვ ხარ.
ზედმეტ მონათმენს ერთად ცუდი გამონამუღავნი აქვსო.

1. ტაბაგ ლეგმარა ისგა გარ ლისგვრ' ესერ ხაკუ.
გაწყობილ სუფრას მარტო მიჯდომა უნდაო.
2. ტაბაგს ესერ კიბდენხენ ახაზი, კიბდენს — დეცეგიმხენ.
სუფრას კილობნიდან მოსდის, კილობანს კი მიწა-წყლიდანო.
3. ტაბაგს ლეთრაურდ ჩქიმ დემეგ ესერ ხაგ.
სუფრას უსასმელოდ შნო არა აქვსო.
4. ტაბაგს მესგვრ' ესერ ხაკუ.
სუფრას მიმჯდომი უნდაო.
5. ტანდ ესერ გრიმცაღ ლი ი თელ ჩინჩვილცაღ ხოზ.
ტანად გმირისხელაა, ჭკუა ჩვილისხელა აქვსო.
6. ტანემ ლერექვ ესერ — ლაღდეღვშ ი ლაყვრაშ — ლეთშვ.
ტანსაცმელი — დღისით და ქვეშაგები — ლამითო.
7. ტახ ესერ შდახს ახჰემა.
დაბრუნება სესხს მოჰყოლიაო.
8. ტებდი ლიც ტყეიშ ესერ ლეთრე ლი.
თბილი წყალი ტყვის სასმელიაო.
9. ტკიც ბაქს ესერ ლახშგმა: მიჩა ში ხაკუ ესერ მაჭ.
სიმართლემ სიცრუეს გასძახა: ჩემი ხელი ხომ არ გინდაო.
10. ტკიც ესერ მანგ ტკიცთე აჰიესგ ი ბანქ — ბანქთე.
მართალი ყველაფერი სიმართლეს მიაღწევს და ტყუილი —
ტყუილსო.
11. ტკიც ესერ მეჯედ ლი, ბანქ — ლანდი-ბაზიშ.
სიმართლე გრძელვადიანია, სიცრუე — დღე-ხვალისაო.
12. ტკიც ესერ ტკიცთე ლახდენა ი ბანქ — ბანქთე.
მართალი მართლად ჩათვლილა და ტყუილი — ტყუილადო.
13. ტკიც ი ბანქ ველთე ლიცხრის ესერ ოხჰიდა.
მართალი და ტყუილი გარკვევას გამოუმჟღავნებიაო.
14. ტკიც კალუნ უნბლარ ესერ იქვი.
სიმართლე ზოგჯერ უნებლიეთაც ითქმისო.

15. ტკიცო მუქვისგ დემ ესერ უდებნი.
მართლის მთქმელი არ გამოილევო.
16. ტკიცო მუქვისგ ლატვთე ლგმარ'ოვ ლასვ.
მართლის მთქმელი გასაქცევად მზად იყოსო.
17. ტკიცლისგა რაგანდ შგვირ ესერ დემეგ ლი.
სიმართლის თქმა სირცხვილი არ არისო.
18. ტკიცს ლაღფარი დემეგ ესერ ხარ.
სიმართლე არ დაიმალეზაო.
19. ტკიცს მაზნაბ დემეგ ესერ ხამთქვა.
სიმართლემ მორიდება არ იცისო.
20. ტულცალ მუტული დემ ესერ ლგმარ.
ყვირილის ოდენა მყვირალი ვერ იყოო.
21. ტუფ მარა აშვგნქა დემ ესერ ხეტვმენი.
ტყავი ადამიანს ერთის გარდა არ ატყავდებაო.
22. ტუფს ლიჭვიჭი ესერ ანშგვე.
ტყავს მოზელა არბილებსო.
23. ტყარულაჩუ ცხეკლისგა მანგ ნადირ ესერ არი.
ველურ ტყეში ყველანაირი ნადირი არისო.
24. ტყვარიაუი ლისედ ესერ ხობალ, ლახა მარე დემგვაშუ ადლენისგ.
თუ კაცი არაფერს იქონიებს, ცარიელზე დარჩენა იცისო.
25. ტყვიბ მგსყიაურ კანულვას ლიმშავ გარჯ ესერ ხარ.
შეუწყობელ უღელ ხარს მუშაობა უძნელდებაო.
26. ტყვფრიხენ ნეყირ ხანჯარ დემ ესერ ქვიცე, ეჯგვარ ლგშერე მარირი.
ბრტყლად დარტყმული ხანჯალი არ ჭრის, რაც კარგი მოლესილი უნდა იყოსო.
27. ტგხნაიშ ესერ მადილ, ლახა ლეტხანი ხულვე.
დამსმენის მადლი ის არის, როცა დასასმენი აქვსო.

Q4

1. უბადვ მარე გიმს ნახონსორ გვამი ესერ ათხარა.
უბედური კაცი მიწას მძიმედ მოსჩვენებიაო.

2. უბანდეთე ხოლა აშ ესერ ანთიანლ.
უბედურთან ცუდი მოისწრაფისო.
3. უბანდვიშ ქორს ლალჭვიმელეთ მუღვიზ ესერ ლოხვიშვიდა.
უბედურის სახლს დაურწყება სალამოს ბოლი აუშვიაო.
4. უბანდეს ნავბედვი ესერ ხოჭირ.
უბედურს უბედურება უკან სდევსო.
5. უგარჯვდ ნაკარქვ უტკლაბდ ესერ ომჩედ.
უშრომლად ნაშოვარი დაუნანებლად წასულაო.
6. უგვნებალ მარე ხოშ' ესერქა გიჭ.
უდარდელი კაცი უფრო დიდხანს ძლებსო.
7. უგლებენას მანგ ხოშ' ესერ ხამბაჟ.
გამოუცდელს ყველაფერი მეტი უკვირსო.
8. უდგარად დარ ესერ ლი მესდე.
უკვდავი არავინ არისო.
9. უზარაშ ლევიზ დოსდ ესერ ომშდებ.
უზოგველის საგზალი ადრე გამოილიაო.
10. უთავა გეზალს კადვთელისგ' ესერ ხანდროვნახ.
დაუბადებელ შვილს მუცელში ეთამაშებოდნენ.
11. უთვრა ამსოლდ ყუგიშ ესერ გოვარ ლი.
უსწავლელი ადამიანი ყრუს მსგავსიაო.
12. უთვრა მარე ბაჩვი ლუმსგვირ, ბაჩვი ესერ ბაჩ ხაქმენა.
უსწავლელი კაცი ქვაზე მჯდარა, ქვაზე ქვა დამატებიაო.
13. უთილად ნავდენის ესერ ლოხვთილა.
უმაცადინო კაცს უქონლობა დარევიაო.
14. უთნებუი მარემ კაჩუშვოვ ლანუჟე.
გასაჭირის დროს კაცმა ფეხზე დგომით გამოიძინოსო.
15. უთხელად ქათალ ესერ მოდე ლი მესდე.
უძებრად (უპატრონოდ) ქათამიც არ დარჩენილაო.
16. უთოლიშ ნაჩომ ლგთელს ესერ ხარ ლესკეთი.
უჭკუოს ნამოქმედარი ჭკვიანის მოსაგვარებელიაო.

17. უთგმ-უმწგხდ დწრ ესერ ლი მესდე.
როცა იქნება, გაუჭირვებლად არავინ არ დარჩენილაო.
18. უკვიშა ზურაღწუ ლიბურგელს კოჯწუ ესერ ლიკვშე ხოჩა.
ჯიუტ ქალთან შეჭიდებას კლდესთან შებმა სჯობიაო.
19. უკვრქა ღვაშს ლგკარქე რაჭვ ესერ ხოჩა.
მოუკლავ ჯიხვს მოკლული კურდღელი ჯობიაო.
20. ულდეღას ლირდ' ესერ სგებნავ ოთლია.
უღდეურს თავისი ცხოვრება წინდაწინ მოუთავებიაო.
21. ულზიგაღწუ კას გუნწ დემ ესერ ხეცვმი.
უქნარას კერიას მური არ მოეცხებაო.
22. ულთერ მწრე უბაჟდ ესერ ოლქაცელი.
წინდაუხედავი კაცი უგნურად დაღუპულაო.
23. ულთხომაღ მეზგა ვოხთრისობს ვიქმ ესერ ხწრენა.
ოჯახს, რომელსაც საქონელი არა ჰყავს, ხსნილობის დროს მარხვა ჰქონიაო.
24. ულმარდაღა ჰერ „ყვას“ დემ ესერ იშმი.
უჭირისუფლობის გამო, ყვავე „ყვას“ არ დაიძახებსო.
25. ულმწწს ლიბერგ ციცვს ესერი ხწსდიკ.
ულვაშზე ხელის მოკიდება კატასაც სწყინსო.
26. უმა-უთუნდ ქვინ დწს ესერ ხწსღა.
უქმელ-უსმელად სული არავის შერჩენიაო.
27. უმღუნას დწრ ესერ იმღუნე.
უმადლებელს არავინ დაიმადლებსო.
28. უმეღა სგებინჩუ ნომოვ ლწამეღე.
უიმედო შეუსრულებელი წინასწარ არ შეიპიროო.
29. უმზგრა მეზგემ ლაჯვრაქა ქაჯწრ ესერ იმზირხ.
ულოცავ ოჯახის ფანჯარაში ქაჯები ლოცულობენო.
30. უმსგევიშვდ ღინწუ მერ ესერი ხოჩა ლი.
უშვილოსათვის გოგონას ნასახიც კარგიაო.
31. უმჭირალდ წაკარქვს უშგურალდ ესერ ლაქმწრი ხარ.
დაუზარებლად ნაშოვნის მოურიღებლად გამოიყენებაო.

32. უნდულობეჲი ნაპუ დემ ესერ იკიდი.
უნდობლობაში ლუკმა არ აიღებაო.
33. უნუარაშ მგნუარი დი ესერ ლი გეზალდა.
მოუთმენელის მომთმენი დედა არისო შვილისთვის.
34. უნჭულშა ზურალ ულგონდ ესერ არი.
უურვადო ქალი უღირსად არისო.
35. უნჭურას ეშვი მუნჭურე დეშგიმოვ ხეჭიმ.
დაულაგებელს ერთი დამლაგებელი უკან მისდევდესო.
36. უნჭყად ხაზნა დემ ესერ სედნი.
გაუხედნავი მოზვერი არ დარჩენილაო.
37. უაშამიშ ხოჩემ ლიჩემ ჭალათე ლიშდე ესერ ლი.
უმაღურისათვის სიკეთის ჭნა მდინარეში ჩაყრააო.
38. უაშამთე ყალიან თუთვინ ესერი ლეტკლებ ლი.
უმაღურისთვის ყალიონი თუთუნიც დასანანებელიაო.
39. უაშამდ ნაჩომს მაკვამ ესერ მოდმა ხაჭიმ.
უმაღურად ნაქნარს მადლობა არ მოსდევსო.
40. ურგანა ლეთრ' ესერ ოთრაგდუნა.
უთქმელი კაცი სასმელს აულაპარაკებიაო.
41. ურინ ესერ დე ლგთავ ძარ ლი, დე — ლგდგარ.
ორჯერ არც ვინმე დაბადებულა, არც მომკვდარაო.
42. ურინ მახელვაუობ ი სიმაქობ დას ესერ ხაჭვდენა.
ორჯერ ახალგაზრდობა და ქალიშვილობა არავის მისცემიაო.
43. ურწყულ ზურალს ვიდ ესერ დემ ხერი.
უწმინდურ ქალს რძე არ შესდებებიაო.
44. ურცფიანს თერარ ეესერ ახნეცნენა.
ხარბს თვალები გაუწვრილდაო.
45. უუ დ'ესერ ლაჭვდალშე ლი ი დე — ლწჳჳიშე.
ძილი არც კითხვითაა და არც — მოწვევითო.
46. უუ ი დაგრა ეშვიშალ ესერ ლიხ.
ძილი და სიკვდილი ერთმანეთს ჰგვანანო.

57. უეს ესერ თე იკვშე, ლეთრა — ნინ.
ძილს თვალი ამეღვენებს, სასმელს — ენაო.
58. ურა-ურდას თხვიმ გარ ესერ ხასკორა.
უქონ-უყოლელს თავილა ეფიქრებაო.
59. უსგდა ქორაშ ყარ დეცს ესერ ხსსგდინა.
მოუვლელი სახლის სხვენი ზეცას შეჰყურებდაო.
60. უსერიას უღენია ესერ ახჰიმ.
საქმეზე უღარდებლობას უქონლობა მოსდევსო.
61. უსერიშვ მანგთან მანდერ ესერ ლი.
უღარდელს არაფერი ენადვლებაო.
62. უსკეთაღდ ზურაღს ჩქიმ ესერ მოღმა ხაგ.
მოუვლელად ქალს შნო არა აქვსო.
63. უსკორა დიას ეშვი ესერ ჟი ხანტხენა ი მერმე ჯადვ ხარდენა.
მოუფიქრებელ დედას ერთი აეტოტა და მეორე მუცელში
ჰყავდაო.
64. უსკორად ლიქვისგს ნავქვისგი ესერ ხოჩა.
მოუფიქრებლად თქმას უთქმელობა ჯობიაო.
65. უსკგდია მინდერღისგა დეშ ესერ ათსკგდა.
გაუმადღარი მინდორში ვერ დატეულაო.
66. უსმართვიღ ნაპუ ყიღლისგ' ესერ ათცხოტენა.
უსამართლო ლუკმა ყელში გასჩხირებიაო.
67. უსგრგებ მადვან უღენაშ ესერ გოვარ ლი.
გამოუყენებელი ქონება უქონლობის მაგვარიაო.
68. უსგრგებ მახაღს ნავხალი ესერ ხოჩა.
უსარგებლო ცოდნას უცოდინარობა სჯობიაო.
69. უტხელა შგვირ გუ განჯვდ ესერ ხასიდ.
მიუზღავი სირცხვილი გულს ჟანგად დაურჩებაო.
70. უჟჟაშნაღდ გეშ დეშ ესერ ისყი.
შეუწუხებლად საქმე არ გაკეთდებაო.
71. უფღიშერქა ჟელ ესერი მანზარ ლი.
უფღის დღეობების პერიოდში ძაღლიც მადღარიაო.

72. უქვა აშვ გარ დანს ესერ ხოქვა.
უთქმელი ერთს მარტო არავის უთქვამსო.
73. უქვთუნალდ ჰარანკ ნაპუ ესერი მოდე ოლმამელი.
გაუნძრევლად ლუკმაც არ შექმულაო.
74. უქიმად მეზგე დემ ესერ იცხემ.
მოუმატებლად ოჯახი არ იზრდებაო.
75. უღენა მარა დეშდ ლესგდი ხოხვრ' ესერ ხულვე.
უქონელ კაცს უკან გასახელი ცოტა აქვსო.
76. უღვა კან ლახ ჩუ ხორი, მეზგა საბრალ დემეგ ესერ ხექვი.
უღელი ხარი თუ ჰყავს, ოჯახს ღარიბი არ ეთქმისო.
77. უყლა ჯიმ ჰათ' ესერ: მიჩ' ესერ მგყალს მან ჩუ მოდ' ოთყალა,
მიჩეშშალ ესეროვ ოლფგრელი.
დაუნაყავი მარილი იწყევლებაო: ჩემი დამნაყველი, რომ არ
დამნაყა, ჩემსავით გამხდარიყოსო.
78. უშგდა ნეოვ ლანშგედ ი ნეი ლახშგედოვ მანს.
უკადრისი არც იკადრო და არც სხვას აკადროო.
79. უშდიხა მოდმ' ესერ მან ლი.
დაულეველი არაფერიო.
80. უშკეი ლიქუსერანლ-ლიქსდგნანლ მეზგა დემ ესერ ხანცხმუნე.
სახის გაპრიალემა და გასრიალემა ოჯახს არ ზრდისო.
81. უშკუმუშ მარა ნანფითქვ ხოლ' ესერ ხარ.
უთქმელი კაცი თუ ალაპარაკდა, მტრისასო.
82. უშხბა-უცბურა ზურალს ხაკლი ესერ ზურალთექა.
ჰრა-კერვის უცოდინარ ქალს ქალამდე აკლიაო.
83. უშხვარ ლგჯგირ ძეხვ-ჰანუ ვორ ი ლავხის გარ ესერ ოთყულურანს.
ერთგული ცოლ-ქმარი მიწას და ნიჩაბს მარტო გაუყრიაო.
84. უშხვარ მგსყე უღვა კანანრ ცოდ ესერ ლიხ ლეყვლურად.
ურთიერთ შეწყობილი ხარები ცოდვანო დასაშორებლად.
85. უშხვარ ჟი დანრ ესერ იცვემ.
ერთმანეთს არავინ აიკიდებსო.
86. უშხვარ ჩუ დანრ ესერ მოშ გრტყვი.
ერთმანეთს ვერავინ გადაყლაპავსო.

87. უშხვართე ლუკვარ ლეჩემ უჩვინად ესერ ომსედ.
საშენჩემოდ გადაქცეული საქმე შეუსრულებელი დარჩენი-
ლაო.
88. უშხვრე ზისხს ვეთხმალ ესერ ხეყულელხ.
ერთმანეთის სისხლს საქონელი დაჰყმუისო.
89. უშხვრე უსყია ძეხვ-ჰაშს ჩილადედ ესერ ლაკირ ხაშვენახ.
ურთიერთს შეუწყობელ ცოლ-ქმარს ყოველდღე საკირე
ენტოო.
90. უშხვრე ქვიხ დას ესერ ხოგ.
ერთიმეორის სული არავის უდგასო.
91. უშხვრე ში ლადი ესერ აშვ ხაკუ ი მგხარ—მერმა.
ერთმანეთის ხელი დღეს ერთს უნდა, ხვალ—მეორესო.
92. უშხვრე ჭირდ დარ ესერ იბზი.
ერთურთის შრომით არავინ ძღებაო.
93. უძგდავა დაბს კვადდ ხოშა ლაგაც ესერ ხაზი.
ძგიდებდაუხვნელ ყანას ზარალზე მეტი დაცინვა ხვდებაო.
94. უჭირ-უგვრჯილდ ლეკარქე დას ესერ ხოკარქა.
უშრომ-უგარჯო საშოვარი ვერავის უშოვიაო.
95. უჭრაუა მერმა წომოვ ლახჭარეე.
შეუძლეველი სხვას არ შეაძლიოო.
96. უჭიჩად ბერეე ესერი მოდ' ომსედელი.
გაუცვეთად რკინაც არ დარჩენილაო.
97. უკმარა მალვან ლგდგარიშ ესერ გოვარ ლი.
გამოუყენებელი ქონება მკვდრის მაგვარიაო.
98. უკმარად ვოქრ ესერი მოდმა მან ლი.
გამოუყენებლად ოქროც არარა არისო.
99. უჯელვა ყერბჩუ წელიშ თხვიმ ესერ დეშ ოლთხელი.
გაუხვეტავ ყვერფნში ვირის თავიც ვერ მონახულაო.
100. უჰა ხილ კადვემ ესერ მაზიგ ლი.
უმწიფარი ხილი მუცლის ჭირიაო.

ფ

1. ფათე იმგვან ჩქიმ ესერ ლი ი იმგვან — შგვირ.
თმა ზოგან შნოა და ზოგან — შემარცხვენელიო.
2. „ფათვიშ შელდ“ იქვი ესერ, ოდო ჩუ დან ხოშელდა.
„თმის რაოდენობისა“ ითქმის, თორემ თმა ვის დაუთვლიაო.
3. ფათრეკ ძანს ესერ ყორს ისგანჩუ ხამწრჯე ი ძანს — ყორ ქანჩუ.
ფათერაკი ზოგს კარს შიგნით ემარჯვება, ზოგს — კარს გარეთო.
4. ფათრეკ ჭყარშე ესერი ლი.
ფათერაკი გადადებითაც არისო.
5. ფათრეკთე ლუმთქვა ფათრეკ ესერ ხაფგრ.
ფათერაკს მიჩვეულს ფათერაკი სწყურიაო.
6. ფათრეკიანს ქანჩიქ'ოვ ლობქანბ.
ფათერაკიანს შორის გაუარეო.
7. ფათრეკიშ მეთიანს ფათრეკ მოდმ' ესერ ათშდება.
ფათერაკის მაძებარს ფათერაკი არ გამოლევიაო.
8. ფათრეკეი განხენ მეგნეოვ ესსგიდარე.
ფათერაკის დროს გვერდით მდგომი დაათვალიერეო.
9. ფათრეკეი თხვიმ კალდემ ნინ ესერი ლი.
ფათერაკის დროს პირველი იარალი (კალდიმი) ენა არისო.
10. ფათრეკს ესერ ხოლა რაგანდ ირდი.
ფათერაკს ავი ლაპარაკი ზრდისო.
11. ფამლის იშგნემ ლიფამანლ გარ ესერ ლახსედა.
შინაყმას ყმობალა შერჩენიაო.
12. ფამლის ყიას ჟალვემ ესერ სამ ხანბ.
შინაყმას (თავადის ხელზე მოსამსახურეს) ყელში ძაღლის დასაბმელი ჯოხი აბიაო.
13. ფანაშ ლეზებ-ლეთრე ლგდგარში ქუნ ესერი ქა ხეგი.
დღიური საჭმელ-სასმელი მიცვალებულის სულსაც უნდაო.
14. ფაუ მწრემ მესმე ჭიშხ ესერი ლი.
ჯოხი კაცის მესამე ფეხი არისო.

15. ფაუ ტან ესერ ხობჯგი ლაზლისგა ი ხემარგ თემიყი:
ჯოხი ტანს ბიჯგად უდგას სიარულის დროს და გასაქირში
გამოადგებაო.
16. ფაქურ დიარ დესმოშ ესერ ხონყა.
უფქვილოდ პური არავის გამოუცხვიაო.
17. ფაყვ ესერ — ღვაემარა, ლაჩხქ — ზურალს.
ქუდი — მამაკაცს, ლეჩაქი (მანდილი) კი — ქალსო.
18. ფაყვს ყიბავ დარ ესერ ლი მეჩდე.
ქუდს ზევით არავინ ასულაო.
19. ფაყურ ღვაემარა ზურალ ესერ ლაქრაიდ ხუქმენა.
უქუდო კაცს ქალი საქირაოდ დაუდიოდაო.
20. ფაშარს კადვხენქა დარ ესერ მოშ იკედ.
ფაშეებს მუცლიდან ვერავინ გამოიღებსო.
21. ფაშდალან მარე ბაქაშ ესერ ფაშგვალან.
მკვეხარა კაცი ბაქიობის მოალერსეო.
22. ფედლიშ დაბ ლამშაშ ესერ სეუდდგარ ხოჩა ლი.
ახლო ყანა, მონატრებული მუშაობის მოსაკლავადაც კარგიაო.
23. ფედლიშ მერდგვილ ჰერლანდისგდ გარ ესერ ხოჩა ლი.
ახლობელი მარტო ხმის გამცემადაც კარგიაო.
24. ფეკვნას ნალჯგნ ხოშობეი ესერ ლახშყედა.
ლეკვს ნალიზიანები დიდობის დროს გახსენებიაო.
25. ფენ მეგმემ გუხენქ' ესერ ანღრი.
კორძი ხის გულიდან მოდისო.
26. ფერ მეგამ ქ'ესერ ამხე.
ამონაყარი ხეს აახლებსო.
27. ფიკვი დიაროვ ხამნე ი გემიანდ.
ხმელი პური მაქამე და გემოიანადო.
28. ფიტკირს ეშდჯორი ზან ესერ ხაკუ ლაფკვას.
ქვითკირი თორმეტი წელიწადი შრებოდაო.
29. ფიტკირს ნარდვ ესერ ხოჩა ხარ ი ნახვირ — ხოლა.
ქვითკირის სახლი საცხოვრებლად კარგიაო, ნანგრევები —
ცუდი.

20. ფიშირ დინა ლაჭთარ ესერ ლი ი ფიშირ ნალვეურ — ლავროვარი.
ბევრი ქალიშვილი საწყევარიოა და მრავალი ვაჟი კი
სახლებელიო.
31. ფიშირიშ ნანწირვ აშვ ხობრ' ესერ შგვირ ხარ.
ბევრის მორევა ერთისთვის ნაკლები სირცხვილიაო.
32. ფიშირლისგა ლედგარი ესერ ფიშირ წვა.
მრავალში მოსაკლავი მრავალი ჩანსო.
33. ფიშირლისგა ში ესერი ფიშირ ქუთან.
მრავალში ხელიც მრავალი მოქმედებსო (ინძრევან).
34. ფიშირ ხოლამ ეშვი ხოჩ' ესერ ხოჩა.
ბევრ ცუდს ერთი კარგი სჯობიაო.
35. ფჷირ ზავ მიჩა ფასვ ნაშგუვ ესერ ცვირე.
ფჷრი ზაფხულში თავის ფასს წველით აკეთებსო.
36. ფჷირ ლეშგიდ ესერ პრი ი კან — ლევღვიდ.
ძროხა საწველად არისო და ხარი — უღელში შესაბმელად.
37. ფურ ლინთვ ლოხსგიდივოვ, ღვე ზავ ხოჩ' ესერ მეშგ ხამთქვა.
ძროხას ზამთარში მიხედე, ზაფხულში კარგი წველა იცისო.
38. ფურ თვალშ მგქაფდ მანგ მეშგდ ესერ აფშდი.
ფურს თვალადობის ნაცვლად ყველა წველაში აქებსო.
39. ფურემ ჰაკედუი გან ნომოვ ესქვიც.
ძროხის კუდზე დანა არ დაატეხოო.
40. ფუსდს ესერ უმა-უთუნ მოსიპ ხალტენა.
ბატონს უსმელ-უჭმელი მომვლელი უყვარდაო.
41. ფგრი გუმი მანხედვანე თეფიშ ცხუ ქ' ესერ ლახგენა.
გულადი ვაჟკაცი თოფის ტყვიას გაუჩერდაო.
42. ფგრი დირილდშ ლამოწას ჟარ ესერ ხაყა.
სულ ხმელი პურის ჭამა მოსაბეზრებელიაო.
43. ფგრი ზგსყიდ დანს ესერ ხოსპა (ხოტიხა).
ხმელი ნედლად არავის გადაუქცევიაო.

+

1. ქა გარ ლირგაღდი დერი, ისგ' ესერი ლეჰვენარი ლი.
სულ იქით ლაპარაკი კი არა, აქეთაც მოსასმენიაო.
2. ქადს ქა ლეჰაბ მეჩი კუბხენქა ესერ რაგდი.
გადაბერებული მოხუცი კუბოდან ლაპარაკობსო.
3. ქა ესერ ლახა ხოუღვინენეს, ხოლა ნომოვ ხანბაჟ.
როცა მიგიძლოდეს, ცუდი ნუ გიკვირსო.
4. ქა ესერ მან ხეჰდიდეს, მარემ ქ' ოვ ათქაღ.
რაც აეცდინებოდეს, კაცმა აიცდინოსო.
5. ქა ესერ მან ხოუღვინენეს, ისგავ ეჯისოვ ანჰინდ.
იქით რაც მიგიძლოდეს, აქეთაც იმას მოელოდეო.
6. ქა ესერ ერვ' არი, ჩუი ეჯი იღგარი.
ვინც ცოცხალია, სიკვდილითაც ის კვდებაო.
7. ქათალ ლახ კარკცე, ლგროლს ესერ იჯარე.
ქათამი თუ კაკანებს, კვერცხებს იმარაგებსო.
8. ქათალს ესერ მიჩა ლაჰჰენი გარ ოხვფხირჰა.
ქათამმა თავისი დასაკლავი დანა გამოჩხრიკაო.
9. ქათალ ესერ ოლჰოდელ: — „ჯი ესერ ხოშა ირი, ა მიჩა გეზალ?“.
ქათამს უკითხავს: — „მე ვარ უფროსი, თუ ჩემი შვილიო“?.
10. ქალაზეი გვი ესერ იზგმარაღლ, ისგალატახეი — ითგმარაღლ.
სახლიდან გასვლისას გული ორჰოფობს, უკან დაბრუნებისას — ჩქარობსო.
11. ქალაჰლისგა ქანაშ ესერ ნასანი ქა იჰვდი.
ქალაჰში კანაფის ნარჩენებიც გაიყიდებაო.
12. ქა ლეკვზე ესერ ე დეშ ლაჰკუშეს, გუდოვ ეჯღაი აჰიდ.
გამოსატყდომს თუ ვერ გაუტყდე, მიახვედრე მაინცო.
13. ქა ლიჰვისგს ვიბაშგნ ჩვესერ ლიყღანი ხოჩა.
თქმას ზოგჯერ უთქმელობა სჯობიაო.
14. ქა ლიშდბი ქა ლიტხეცაღლ გარჯ დეშ ესერ ლი.
სესხება გადახდისთანა ძნელი არ არისო.

15. ქა ლუკვარ ცხუ ლეშდ დარ ესერ მოშ იტხე.
გასროლილ ტყვიას უკან ვერავინ დაიბრუნებსო.
16. ქა ლჟღვინს ქა ტეხ' ესერ ხაკუ.
წამძღვარებულს სამაგიეროს მიზღვა უნდაო.
17. ქა ლუსვილ ქ'ესერ ლეყერ ლი.
მოქნეული კიდევ დასაკრავიაო.
18. ქა ლუქვ მზგ დემეგ ესერ ლი ლგმკადე.
ნათქვამი ყველა არ შესრულებულაო.
19. ქა ლგგეშ ლეთრე შედხენქა ქა მეჩდე ესერ ლი.
გადმოსხმული სასმელი ჭურჭლიდან გასულიაო.
20. ქა ლგდანე ჩუ დემ ესერ თეფნი.
გასესხებული არ დაიკარგებაო.
21. ქა ლგმარე დიარ კიბდენს დემ ესერ ხეტხენი.
გამომცხვარი პურის კვერი კიდობანს არ უბრუნდებაო.
22. ქა ლგქხენე გეშ ქაგარ ესერ ესხრი.
გადაღებულ საქმეს მარტო დრო გაუდისო.
23. ქა მაკლას ქა მასარ ესერ ხოჩა.
დაკლებულს გადამეტებული სჯობიაო.
24. ქა მასარ გვშმის ჯანვდ უღვ' ესერ ოთკვიშნა.
ზედმეტ სიმძიმეს ხარის უღელი გაუტეხიაო.
25. ქა მასარ რაგანდს ლგგენ ესერ ჩუხოშყდენი.
გადამეტებულ ლაპარაკს ფასი ეკარგებაო.
26. ქა მასარ ქა მაკლას ესერ ხქმენა.
გადამეტებული დაკლებულს დამატებიაო.
27. ქა მასარ ჰანწვ დანზ ჩვესერ ოღშგოჭა.
ზედმეტ ნაკელს ყანა გაულაღებიაო.
28. ქა მან ხობცენეს, ეჯი გაროვ იმედე.
რაც შეგეძლოს მარტო ის დაიკისრეო.
29. ქამ მეთიანლს ქორაშ ესერ ლახზარუნა.
გარეთ მშოვნელს სახლის (ქონება) დაეზოგაო.

30. ქამე ქუთს ქორაჲ კვახ ესერ ხოჩა.
გარეთა ხაჭაპურს შინა ხმიადი სჯობიაო.
31. ქამლიზანლს გვიჰაჲში ესერ ხოზ, მუელვირს — გვილუგვარ.
გაზაფხულს მსუბუქი გული აქვს, შემოდგომას კი — მსუქა-
ნიო.
32. ქამლიზანლ გუ ქესერ ესვბიდ.
გაზაფხული გულს გარეთ ეწევაო.
33. ქამლიზანლ ესერ ქა მელაჲში ლი, მუელვირ — ისგა მუნჭურე.
გაზაფხული მთესავია, შემოდგომა — მოსავლის შემომტანიო.
34. ქამლიზანლ ლასადიშ გიმიშ ესერ ქა ლაბრევი ლი, მუელვირ — ეი
ლათხელი.
გაზაფხული სარჩოს მისაბარებელია, შემოდგომა კი — მომ-
ბარებელიო.
35. ქამლიზანლიშ ლიგნაჲლს გიმ-მეგემ ესერი ხეხადანლხ.
გაზაფხულის დადგომას მიწაც და მცენარეც შეჰხარიაო.
36. ქამლიზანლ მეპერს ესერ აღრალნე.
გაზაფხული ფრინველს ამღერებსო.
37. ქამლიზანლ ვეთხმანლს ქუნ ესერ ხაკდუნე.
გაზაფხული საქონელს სულს მოათქმევინებსო.
38. ქა მეჩდაუნღვე ზურალაჲშ ხოლა ი ხოჩა ჰაშვემ ესერ შის არი.
გათხოვების შემდეგ ქალის ავი და კარგი ქმრის ხელშიაო.
39. ქა მეჩღე დრევ ლეშდ ესერ დემის ტეხნი.
გასული დრო უკან არ დაბრუნდებაო.
40. ქამლიზანლსოვ ჩუ ლაყურა ი ღვე ლინთვ ჭოდარს ესერ ლახ ა-
ფი.
გაზაფხულზე დაწეჲი და ზამთარში კედლებს უკბინეო.
41. ქა ნალაშვს ისგა ტეხა ესერ ხანთქვა.
დათესილმა მატებით დაბრუნება იცისო.
42. ქანადა თხუმემ ესერ ლამმედი მოდე ლი.
დაუდეგარი თავისი თავის საიმედო არ არისო.
43. ქა ძერვ' არი, მაგ ესერ მედგარ ლი.
ვინც დაბადებულა, ყველა მომაკვდავიაო.

44. ქა ძარვ ტოტშვ დარ ესერ აჰვდალი.
ორი ხელით არავინ გასცემს ქონებასო.
45. ქამ შგურარ ქორს ესერ ლემუახურალ.
გარეთ შერცხვენილი შინ ტრაბახობდაო.
46. ქამშხენ ლაგას ნაგენშვ დარ ესერ ლი ლგზგე.
მხოლოდ გარედან დარიგებით არავინ დასახლებულაო.
47. ქამშხენ ნაკიდვს ლახ ქორაშ ხეხელი, მეზგე იცხემ ესერ.
გარედან მოტანილს როცა სახლისა ხვდება, ოჯახი იმატებსო.
48. ქამ ჭირ, ქორს ფათრეკ გარჯ ესერ ლი.
გარეთ შრომა, სახლში ფათერაკი ძნელიაო.
49. ქართ დირიშ ი უეიშ ამახვ ესერ ლი.
ფხალი პურისა და ძილის მტერიაო.
50. ქარღატიშ ვარჩხილ ლიშგლდანის ესერ ოთჯიჩა.
ქალაღდის ფული თვლას გაუცვეთიაო.
51. ქაფს ისგ' ესერ ლინჯყი ხმთქვა.
ტვირთს შეზრდა სჩვევიაო.
52. ქა უკვიშად გუთე ლაწე დას ესერ ხარ.
გამოუთქმელად გულში ჩასახელი არავის აქვსო.
53. ქა უკვიშა გულისგა გარ ესერ ომბეჭკვ.
უთქმელ კაცს გული გასკდომიაო.
54. ქა უსგიდარად ხონოვ ქართს არდ, ხონი — შვანს.
გაუხედავად გინდ თბილისში იყავი, გინდ — სვანეთშიო.
55. ქა უსგიდარა თესგებინ ესერ ოლკაცელი.
გაუხედავი თვალწინ დაღუპულაო.
56. ქა უქადვ გეშ, დაგრაგნქა, მანგ ესერ ქა მგლი ხოჩა.
აუცილებელი საქმე, სიკვდილის გარდა, ყველაფერი მოთავე-
ბული სჯობიაო.
57. ქა უქადვ ლეჩემ ქა გარ ესერ მეშთხად ხოჩა.
აუცილებლად გასაკეთებელი მოღეული სჯობიაო.
58. ქა უქვა ამბავ გუ ესერ უეაშინ ხარ.
გამოუთქმელი სიტყვა გულს აწუხებსო.

59. ქაფაშ მცემს ლეისგ ესერ ხარ.
ტვირთის ამკიდებელს იგი წასაღები აქვსო.
60. ქაზი-ქაზი ლაქხენოშვ გადან ესერ დემის ილიი.
შორ-შორს გადადებით ვალი არ გადაიხდებო.
61. ქაჯს ი ჟეშმშს დარ ესერ ხერმისგაღ.
ქაჯ-ეშმაკს დასაჭერად არავინ დასდევსო.
62. ქეით ი ლეჩაჟ უშხვარ დეშ ესერ ხოსყიხ.
ქვეითი და ცხენოსანი ერთმანეთს ვერ ურიგდებიანო.
63. ქემას ბერაურ მალვანთ' ესერ ოთჰია.
გამოუკლებად მატებ-მატებას ქონებამდე მიუღწევიაო.
64. ქემაურ ბერა-ბერას შდებს' ესერ ხოხალ.
მიუმატებლად კლება-კლებამ დალევა იცისო.
65. ქეყანა აშვი დას ესერ ხორტყვა.
ქვეყანა ერთად არავის გადაუყლაპავსო.
66. ქეყანა ბაჟაშ-თელიშ ლათვრი ესერ ლი.
ქვეყანა ჭკუა-გონების სასწავლიაო.
67. ქეყანა ჟი დას ესერ მოშ ხოსგა.
ქვეყანა ვერავის დაუქცევიაო.
68. ქეყანაშ ზენეგას ბაჩ ესერი დეშ ესგეჰა.
ქვეყნის საყვედურს ქვამაც ვერ გაუძლოო.
69. ქეყანაშ ლირტყვიანშ მოკიკს საფლან ლარტყვითე ესერ ხაკკენა.
ქვეყნის ჩაყლაპვის მოწადინეს საფლავი ჩასაყლაპად მიეღი-
სო.
70. ქეყანაშ ხოლამ ეშვი გარი ჩუ ესერ იჩო.
ქვეყნისათვის ცუდ საქმეს მარტო ერთიც ჩაიდენსო.
71. ქვაზი ესერ კვარემშვ მფჯჯნან ლი ი გვირკ ათვიშვ — მგუზიხან.
იანვარი ყინულით გამქვავებელია და ივლისი — სიცხით დამ-
წველიო.
72. ქვაზიაშ მცხი ციცვს ი კენს ესერ ათხანი.
იანვრის სიცივე კატას და კვერნას ერთად უყრის თავსო.
73. ქვინ აშ ნაყიდვ დას ესერ ხარ.
სული ნაყიდი არავის აქვსო.

74. ქვინ ლაქნოვალეი ძერს ესერ ხატბგნე: „ამზგქა მიჩ იმ ესერ ხა-
თრინალა“.
სული ამოხდომისას ხორცს აფურთხებს: — „ამდენხანს რას
გათრევედიო“.
75. ქვინღგმგენა ფათვ ესერ ხტბიდე ი ამსოლდს — ლერექვ.
სულდგმულს ბალანი ათბობს, ადამიანს კი — ტანსაცმელიო.
76. ქვინღგმგენე თანშვ ი ლსგდიშვ ესერ ლი.
საქონელი (შინაური ცხოველი) ჯიშით და მოვლით არისო.
77. ქვიმღგნგენაურ მეზგე მეხვტემ ესერ გოვარ ლი.
უსაქონლოდ ოჯახი ამოგდებულის მაგვარიო.
78. ქვინღგმგენემ მურღვნა ლეცვი ესერ ხოფუე.
საქონლის პატრონს ერბო უდუღსო.
79. ქვინ მინეშგრა მელ-მეგემს ესერი ხოგ.
სული ბალახ-მცენარესაც უდგასო.
80. ქვინ ძესვს ხოგ, ჩივგ ესერ ხოჩამდ ხარ.
სულით ვინც მხნეობს, ყველგან კარგად არისო.
81. ქიმ თეს ესერ აწრანი, გუ აწყლანი.
ცრემლი თვალს აწითლებს, გულს კი წმენდსო.
82. ქიმურ მეგვნი განგვდ ესერ იგვნი.
უცრემლო მტირალი განგებ ტირისო.
83. ქიპ ი ნესყე ზურალშვ ესერ ლამშივ ლიხ.
ძაფი და ნემსი ქალის სამუშაო იარაღებიაო.
84. ქვიბილს ესერ მ' ახბირე, ლარყიარ ე დერ.
ხვიმირას რა მოაკლებს, რომ სარეკელა არ გამორეკავდესო.
85. ქ'ოვ ეჯი გარ იჭერ, მ' ესერ იმარგეს.
ისღა მოითხოვე, რაც ვარგოდესო.
86. ქ'ოვ ეჯის ესუოლ, ძერვა ქა ლხჭემეს.
ამას გაუძელ, ვინც გამოგყვესო.
87. ქორ ამსოლდაშვ ლაპაუ-ლანაკვ ესერ ლი.
სახლი ადამიანის დასამალავ-მუხლმოსაყრელიო.
88. ქორ ესერ შომან ხეცვირიდეს, ქ'ოვ ეჩქას ესხგრდ.
სახლი რომ დაგეტოვებოდეს, გარეთ მაშინ გადიო.

89. ქორაშ ლევშდედილ ყარეი დას ესერ ხოზ.
ოჯახის საიდუმლოება სახურავზე არავის აქვსო.
90. ქორაშ ნაქვს ყორთექ' ესერ ხექმენი.
სახლში თქმულს კარამდე მოემატებაო.
91. ქორ ქვინღმგენაი აშ ესერ ხოთრა.
თავისი სამყოფი სახლი სულდგმულმაც კი იცისო.
92. ქორ ხოლამეი ი ხოჩამეი ლანჭურალ ესერ ლი.
სახლი ავკარგიანობაში თავმოსაყრელიაო.
93. ქორაშს ქამე ქორხენ ესერ ახცადა.
შინაურს გარეშე შინიდან მოსდგომიაო (შემოჰპარვიაო).
94. ქორაშ ლაგამეი ლიც-ლექეროვ ესსგიდარე.
სახლის აშენების დროს წყალი და წისქვილი მოიგულეო.
95. ქორაშ ლეჩემარ მაშდაშა ზურალს აშ ესერ ლეჩლში ხარ.
სახლის სამუშაო მარტოხელა ქალს სხვა სამუშაოსთან შენაცვლებით აქვს შესასრულებელიო.
96. ქორაშ პატივს ჩიგარ ესერ ლაჰელი ხარ.
ოჯახის პატივი ყოველთვის მოესწრებაო.
97. ქორაშ მგემდ ყორარ უჭვდალდოვ ადკარე.
სახლის ამშენებელმა კარები უკითხავად გააღოსო.
98. ქორაშ ნამატვ ქამ დარ ესერ ლი ლგკთილ.
სახლიდან გაქცეული გარეთ არავინ აშენებულაო.
99. ქორაშ უღვას მანგ დეშ ესერ ხობიდ.
ოჯახის უღელს ყველა ვერ სწევსო.
100. ქორაშ შიხა აშვემ ესერ დაგრა ლი მეზგალისგა.
სახლის დაწვა ერთი წევრის სიკვდილს უდრისო.
101. ქორ ესერ — ზურალს, ქამ — ღვაუმარა.
ოჯახში — დედაკაცი, გარეთ კი — მამაკაციო.
102. ქორ ესერ მან ხარ ი ნაბარწყიშ ლარდენა.
სახლი რად უნდა და: შთამომავლობის სამყოფადო.
103. ქორთე ლაზს ჭიშხ ესერ ლუმთქვე ლი.
შინ მოსვლას ფეხი მიჩვეულიაო.

104. ქორთე ლექდად მანდრ' ესერ მარემ ზისხ ლი.
სახლში მოსატანად ყველაფერზე უარესი ადამიანის
ლიაო.
105. ქორთე ლუკვარ ჩუ ესერ დემის თეფნი.
სახლში შეგდებული არ დაიკარგებაო.
106. ქორთე ლუკვარ მანგთან ესერ ხოჩა ლი.
სახლში შემოგდებული ყველაფერი კარგიაო.
107. ქორთე მექდე დას ესერ იმთე ხოზი.
სახლში მოტანილი არავის არსად გაექცევაო.
- 108.. ქორთე ნამტეხვ ჰასვიშ მაშენ კაჩუქშუ ციცვს ესერ ხასისგ.
სახლში დაბრუნებული ასული ყველაზე მეტად ჰკერიის ქვეშ
მყოფ კატას სძულსო.
109. ქორ ლაპაუთე დას ესერ ხომა.
სახლი სამალავისკენ არავის წაუღიაო.
110. ქორაშ ი ქამე ლემკადი აშვი დემ ესერ იმკადი.
შინ და გარეთ საქმე ერთად არ შესრულდებაო.
111. ქორლისგა აშვ მჯჩემს გარ ჩილანდელ ლამეშხი ესერ ხაგ.
ოჯახში მარტო ერთ მოსაქმეს ყოველდღე საცალო უღელი
ადგასო.
112. ქორლისგა მაჰენ ბეფშს მაშენ ესერ ხემკადი.
ოჯახში უმცროს ბავშვს ყველაზე მეტი სურვილი უსრულ-
დებაო.
113. ქორლისგაშ ლიუემურანს ლითან ესერ ახფასა.
ოჯახში აშლილობას გაყრა გამოუწვევიაო.
114. ქორლისგა ლელეემარიშ (ღვაუმარემ) მენჩალ ესერი ხოჩა ლი.
სახლისთვის მამაკაცის ჩრდილიც კარგიაო.
115. ქორლისგა მანგ მახვში დემეგ ესერ ლი.
სახლში ყველა უფროსი არააო.
116. ქორლისგაშ აშგარ ბურდობს ლითან ესერ ხოწენა.
ოჯახში აშლილობას ყოველთვის გაყრის პირი უჩანსო.
117. ქორლისგაშ ფათრეკ კადვლისგაშ ჰინჭლარე ლირხენან ესერ ლო.
ოჯახში ფათერაკი ნაწლავების ქუხილიაო.

118. ქორლისგა ჩილადლიშ ყარყაშს ნანკდ ლიქქვე ესერ ხოჩა.
შინ ყოველ დღის აყალმაყალს ცალკე ჯდომა სჯობიაო.
119. ქორს ესერ მწლი, ყორქ' ესერ ეჯი ანღრი.
შინ რაც არის, კარშიც ის გამოდისო.
120. ქორს ესერ ხადენა, ეჯის ქამ ხათხელინა.
შინ რაც ჰქონდა, იმას გარეთ ეძებდაო.
121. ქორს ეშვი ბიზ ლესეს ე, ფიშრას დარ ესერ ითიალნი.
სახლში ერთი რომ კმაროდეს, გამრავლებას არავინ შეეცდებო.
122. ქორს ვობაშ ღჯნ ესერ ი ჰემვირ: ხაშელდა.
ოჯახს ბევრი სალოცავი და სადაგი დღის მოვლა ევალებო.
123. ქორს მეწმედელა ესერ ხასისგ.
ოჯახს მესაიდუმლე: სძულსო.
124. ქორს ნავლენი ესერ დემ ოთკვეჰნი, ეჯლა დიხსა ესერ ჯარს ხაფ-
ხკენა.
სახლს უქონლობა რომ არ გაეთქვას, დიასახლისი ვარცლს უფხაკურებდაო.
125. ქორსოვ არდ, ლახ ქამ დეშ იმარგ.
სახლში იყავი, რაკი გარეთ არ ვარგინარო.
126. ქორს ჰამუნღვე ნებოზდი სეუდ ხაყა.
სახლი დილიდან საღამომდეც მოგენატრებო.
127. ქორურ მარე შუკვთექ' ესერ მეშყდე ლი.
უსახლკარო კაცი გზაში გამოვარდნილიაო.
128. ქორ უსგდად ი ურდენად ლეური ესერ ლი.
სახლი მოუვლელად და შიგ უცხოვრებლად ცოდვიაო.
129. ქორ ღულაიშ ესერ ღანკვად გარ ხოჩა ლი.
სახლი მხოლოდ მუხლის მოსადრეკადაც კარგიაო.
130. ქორხენქა დინა ესერ ქა მეზი ლი ი ნაღვეურ — ჩუ მესედ.
სახლიდან გოგო წამსვლელია; ბიჭი — დამრჩენიო.
131. ქორხენქა მარვ ტოტშვ დარ ესერ აჰედალი.
სახლიდან ორი ხელით არავინ არიგებსო ქონებას.

132. ქორხენქაშ ლიქებ ლეშგმ' ესერ ძგიდიშ ლი.
სახლიდან გაცლა უკანასკნელი დათმობააო.
133. ქრისდელჳდელ მიე სამ გიცრიშ ნესკინს ესერ იცხემ.
ქრისტეშობის დღეს მზე ვერძის სამ ნახტომს იმატებსო.
134. ქრისდე მიჩა ქადაგებას ესერ ესდაგრა.
ქრისტელმერთი თავის ქადაგებას დაჰკვდომიაო.
135. ქუნარქა დარ ესერ იჰერაღ.
სულთა დღეობებში არავინ ხმაურობსო.
136. ქუნემ ლაცვრალისგა ლინთვ მგცხიოვ ადადე, ზავ — ათვი.
სულის შერჩენისათვის ზამთარში სიცივე აიტანე, ზაფხულ-
ში — სიცხეო.
137. ქუნემ სეღალა მარემ მაგოვ აღთიალე.
სულის შერჩენისათვის კაცმა ყველაფერი ისაშუალებოსო.

II

1. ღალატს აშ დარ ესერ იყღლეღ.
ღალატს ხმამაღლა არავინ გაჰყვირისო.
2. ღანავ ზურალაშ დიარს ძორი ესერ ხავერა.
ორსული ქალის პურს ორი ჭამსო.
3. ღანავ ზურალ ძორი მარემ ქვინ ესერ ლი.
ორსული ქალი ორი კაცის სულიაო.
4. ღანავიშ დაგრა ძარვემ ესერ დაგრა ლი.
ორსულის სიკვდილი ორის სიკვდილი არისო.
5. ღანავიშ ხოჩა ჩქიმს ნაღვეურ ესერ ხოხალ.
ორსულის კარგმა ფერმა (შნომ) ვაეი იცისო.
6. ღანავს თეფ ი ხანჯარ ლახა ხუისტამ, ნაღვეურ ხონოვ შის ხე-
ყად.
ორსულს თოფი და ხანჯალი როცა ესიზმრება, ვაეი თითქოს
ხელში ჰყავდესო.
7. ღანავს ძარვემ ესერ ლეზებ ხაკუ.
ორსულს ორის საკმელი უნდაო.

8. ღარღღარ ლგცლისგა დოშდულს ესერ ხწრმისგალახ.
ბატები წყალში მოვარეს დასაჭერად დასდევდნენო.
9. ლებ ჩიგვაშვ ესერ ხემშიაი.
ფუტკარი ყველაფერს ამუშავებსო.
10. ლებ ცხუ ჟი ესერ ხედგარი ი ამახვს ეში ქა ხატყცი.
ფუტკარი ისარს მიაკვდება, მტერს მაინც ისრავსო.
11. ლებიშ ლიშგრე მარემ დაგრაცალ ცოდ ესერ ლი.
ფუტკრის (სკის) დახრჩობა კაცის მოკვლისთანა ცოდვა არი-
სო.
12. ლებს ლასიმდ ბალე ბიზ ესერ ხარ.
ფუტკარს წვიმისაგან თავშესაფრად ფოთოლი ეყოფაო.
13. ლედარ კადვ ესერ აპერალნე.
სისირი (ცერცივი) მუცელს ახმაურებსო.
14. ლედ-სამგრთალს დარ იმთე მოშ ესერ ხოზი.
განაჩენ-სამართალს ვერავინ გაექცევა სადმეო.
15. ლედ შვიმს ესერ ესჰიმ.
განაჩენი მაგალითს მისდევისო.
16. ლევარიშ ლეყრინე მაწვდის ესერ ხაყრა.
დამნაშავის კუთვნილი მართალს დაემართაო.
17. ლევარიშ ნალევარიდ მართალს ესერ ჰიშხ ლოხვრეყა.
დამნაშავის დანაშაულისთვის მართალს ფეხი წაუკრავსო.
18. ლევარიშ ნაქადვ მაწვდის ესერ ათხვია.
დამნაშავის ანაცდენი მართალს მოხვედრიაო.
19. ლენწიშ ესერ ლვაემარემ ნამურჯვი ლი ი ლვარჩინ — ზურალაშ.
გუთანი მამაკაცის საქმეა და ფქვილის ასაღები — ქალისო.
20. ლენწშიშ ბერ ესერ ვორ ლახკეჩა, მკკრა — ბერს.
სახვნელი მიწას შეეცვითა, სახნისი კი — სახვნელსაო.
21. ლენწშიშ მებერგთექა მეკდე ვოკარ ესერ დემეგ ლი.
ბავშვი, რომელსაც გუთნის ხელის მოკიდება შეუძლია, ობო-
ლი არააო.
22. ლერმათ დეცხენჩუ მოდმაგეშ ესერ ხოშიდა.
ღმერთს ციდან არაფერი ჩამოუყრიაო.

23. ღერმათ ეჯი ესეროვ ხოჩმინა, ერე ნაპვრდ ცხაკვ ადგრმეს.
ღმერთს ის ექნას, რომ ჩიტმა ქორი დაიჭიროსო.
24. ღერმათ ტოტარ დეაშეშვ ესერ ხოდა.
ღმერთს ხელები არავისთვის მოუშველებიაო.
25. ღერმათს ჩუბავ „სი მარე“ ჩი ესერ ხეჭვი.
ღმერთს დაბლა „შე კაცო“ ყველას ეთქმისო.
26. ღერმეთ დეცთეეი ესერ ირშვნი ი ქვინ ეჯაბუასდთე.
ღმერთი ცამდე იხსენება და სული კი საიქიოშიო.
27. ღერმეთ ესერ ეზერ მარე ლი.
ღმერთი კარგი კაციოაო.
28. ღეშგიმ ლეჭდგრა სგებინჩუ ლალთარ ესერ ხოჩა.
ბოლოს სინანულს წინდაწინ სწორად განსჯა ჯობიაო.
29. ღეშგიმ რაგად დემთ' ესერ ჩგდა ლი.
ბოლოს ლაპარაკი უსარგებლოაო.
30. ღეშგიმხენ ლეჭელი ამბავ ნომოვ რაქვ.
უკან დასაწევი სიტყვა არ თქვაო.
30. ღეშდ ლაქახეი დაგრობს ესექახოვ.
უკან დახევა თუ შესაძლო იყოს, მკვლევლობისგან დაიხიეო.
31. ღეშგმე ძგიდიშ ლანდელ ჩი ესერ ოხდელი.
უკანასკნელი დღე ყველას მოელისო.
32. ღეშგმე ძგიდიშ მულკვჭა ლელკვჭ' ესერ დემეგ. ესედა.
სულ ბოლოს ამრჩევს ასარჩევი არ დარჩენიაო.
33. ღეშდ მესდე ლეჩემ ღეშდ გარ ესერ სედნი.
უკან დარჩენილი საქმე სულ უკან რჩებაო.
34. ღეშდ ნაზარვ თგმი-წგხის ესერ ახხვია.
დაზოგილი გაჭირვებას უპოვნიაო.
35. ღვაქარ ესერ ომშდებხ ი ლიფუსდ მეხვარს ესედახ.
მამაკაცები ამომწყდარან და უფროსობა ქალებს დარჩენიათო.
36. ღვაქმარა იმგვან-იმგვან ღეშდ ესერ მგბიდ ხაკუ.
მამაკაცს ზოგჯერ უკან დამქანჩავი უნდათ:

37. ღვაჟმარაურ მეზგად დას ესერ ხოშგურ.
უმამაკაცო ოჯახისა არავის რცხვენიაო.
38. ღვაჟმარა ჯედიდ ესერ ლისკორე ხმთქვა.
მამაკაცმა შორსმჭვრეტელობა იცისო.
39. ღვაჟმარე ზურალდ ხოშა ბედნიერ ესერ ლი.
მამაკაცი ქალზე უფრო მშვიდობიანიაო.
40. ღვაჟმარე თეფ მგსყ' ესერ ლი.
მამაკაცი გატენილი თოფიაო.
41. ღვაჟმარემ მგსგნა ზურალს ყაბარ ლემარ'ოვ ხად ლაცხაურათე.
მამაკაცის (ჩხუბში) წამქეზებელ ქალს ლოყები მზად ჰქონ-
დესო ჩამოსაკაწრავად.
42. ღვაჟმარემ ჭიმ გუ ესერ ხოსგურ ი ზურალაშ — თეს.
მამაკაცის ცრემლი გულიდან მოდის, ქალისა კი — თვალი-
დანო.
42. ღვაჟმარე ქორაშ ხუნ ესერ ი კუნ ლი.
მამაკაცი სახლის საძირკველი (ქვა) არისო.
43. ღვაშ კოჯაშ ესერ ნებერ ნეხუდ ლი.
ჯიხვი კლდის სრული თიკანიაო.
44. ღვაშ ი რაჭვ უშხვარ დემეგ ესერ ხაგხ.
ჯიხვი და კურდღელი ერთმანეთის ბარდაბარი არ არიანო.
45. ღობრე მოლანტს თუმი ესერ სარაგ ახაზინა.
ფუტკრის მოყვარულს თაფლის წყარო მოსდიოდაო.
46. ღოლაქ ათვიეი თხუმ ესერ ემოშვ ადპეუვნისგ, ტანლა დემის ფეშ-
ნი.
ცხვარი სიცხეში თავს თუ დამალავს, ტანზე არ დარდობსო.
47. ღოლაქ ლეტმურად მიჩა ჰგშხვშ ესერ ოხვრეკახ.
ცხვარი გასატყავებლად მისივე ფეხით დაჰკიდესო.
48. ღოლაქაშ ჯეგიშ მულთხვმი იმგეა ადსკინისგ, ჯეგ ესერი ეჯთე
ჰსკნე.
ცხვრის ფარის მეთაური საითაც გადახტება, მთელი ფარაც
იქ გადაჰყვებაო.
49. ღოლაქ მეზგემ მურქვი ესერ ი მგლდესგი ლი.
ცხვარი ოჯახის ტან-ფეხზე ჩამცმელიაო.

50. ღუნ ესერ ი მუგვ ქერდა უმწვინ ლიხ.
ხბო და მტრედი ორივე უვნებელიაო.
51. ღუჰს ხოქვა: კვინჩი, მწახოხვ ესერ თხვიმ ხაყა.
ბუს უთქვამს: სკვინჩავ, რამოდენა თავი გაქვსო.

9

1. ყარიაქ მეგმემ ნათ ესერი ყარ ლი.
საყავრე ხის ნაფოტიც ყავარიაო.
2. ყერ ნაზალვს ესერ ხეტეხურულ.
ნეზვი გოჭების დაყრის ადგილზე ბრუნდებაო.
3. ყვილ კან ლახ ესერ ჩუ ხორდეს, მეზგა გვი ნომოვ ხაკვიშ.
ცალი (ყევარი) ხარი რომ ჰყავდეს, ოჯახმა გული არ გაიტეხოსო.
4. ყვირანს ი მკკლის ხოშ' ესერ გვი ხოზხ.
ბრუციანსა და კოჭლს დიდი გული აქვთო (დიდგულანი არიანო).
5. ყიად ჩქიმ ლეზარს ესერ ლოხვგენახ.
ქალის ყელი სამკაულს დაუმშვენებიაო.
6. ყიაჩუ უფიშვლად ქვინ დანს ესერ ხანდა.
ყელში ჩაუშვებლად (საჭმლისა) სული არავის შერჩენიაო.
7. ყორარ მკკარ ლაკვროლს ესერ ლემცყეროვნელი.
კარებლია ოჯახი ფანჯრებს კეტავდაო.
8. ყორთელისგა მეკდან ყაღვ ესერი შგვირ ხაკუ.
კარამდე მოსვლის შემდეგ ძალსაც მორიდება მართებსო.
9. ყორთელისგ'ოვ ისგ' ადგენე, ეჩქანღვე ნომოვ ხაყლუნი.
კარამდე მიაცილე, მერე ნუ გეშინიაო.
10. ყორს ნაგენვ ლაკვრას ესერ ოლმან.
კარში გაგდებული ფანჯარაში ძვრებოდაო.
11. ყორსქმჩვიშ ხოშილ ესერ ლეშგურულ ლი.
კარსგარეთა (უცხო) უფრო მოსარიდებელიაო.
12. ყოფ ესერ ლემარ, ეჯცალ ლეყოფულ დემეგ ესერ ლემწენ.
აურზაური რომ ატყდა, იმდენი სააურზაურო არ ჩანდაო.

13. ყუგს დ^ე ესერ ხოლა ხესმი, დე ხოჩა.
ყრუს არც ცუდი ესმის, არც კარგიო.
14. ყუგს ესერ ხაწრაღაზ ი ჯი ლუმცუნალ.
ყრუს აგინებდნენ და თვითონ იცინოდაო.
15. ყულშვ ე ლესეს, წელს ესერ ძარ პხხეჩივ.
ყროყინით რომ იყოს, ვირს ვინ აჯობებდაო.

ჟ

1. შალუ ესერ მევარ ლირდეს ოთსრულა.
მამალი ფუტკარი უსაქმოდ ყოფნას გაუბერიაო (გაუსუქე-
ბიაო).
2. შარდ პარაყ ჯედიდ ესერ შდგმა ლი.
მდარე არაყი მეტხანს მათრობელა არისო (მდარე არაყით
მთვრალი გვიან ფხიზლდებაო).
3. შგვიბიშ ნანეშყვს მეგქ' ესერ ნალგვარი ხამთქვა.
რკოთი გასუქებულს მაგარი ქონი აქვსო.
4. შგვირ ესერ ლაჩაფშვ ლი ი ყახე — ლაკარქოშვ.
სირცხვილი მიჩვევითაა და სახელი — მოხვეჭითაო.
5. შგვირ ესერ მოდე ხოშგურ, ეჯის ყახ' ესერი მოდე ხაყახ.
სირცხვილი რომ არ რცხვენია, მას სახელიც არ ესახელებაო.
6. შგვირ ესერ მუჩუბე ლი, ყახე — მგუიბე.
სირცხვილი დამამცირებელია, სახელი — მადიდებელიო.
7. შგვირ ესერ ღვაჟმარა ფაყვს ჩუ ხანკუნე.
სირცხვილი მამაკაცს ქუდს ჩამოაწევიანებსო.
8. შგვირ თან-ნათსავს ესერ ესქიმ.
სირცხვილი მთელ მოდგმას მისდევსო.
9. შგვირ ი ყახე ღეშდ ესერ მესედს ხესდენი.
სირცხვილი და სახელი უკან დარჩენილს რჩებაო.
10. შგვირ მარა ველთე ლაკადს ესერ ხოშთხე.
სირცხვილი კაცს ხალხში გამოსვლას აღუკვეთავსო.
11. შგინილ, ათყაჩოვ ლავერბალს, ვერბდ ესერ დეშომა ხესყი.
წიწკანავ, გაანებე ორბობას, ვერასოდეს ვერ გაორბდებაო.

12. შგურ აშვ საფლანჟუ ვობაშ ესერ ხოშდღვა.
სირცხვილს ერთ სამარეში მრავალი დაუმარხავსო.
13. შგურანრ მარე ჩილანდელ ესერ იდგარი.
შერცხვენილი კაცი ყოველდღე კვდებაო.
14. შგურდ ხოლა ყორლისგა მოდმ' ესერ მანდრი.
სირცხვილზე უფრო ცუდი კარში არაფერი შემოდისო.
15. შგურ ჟახე ესერ ხანისგ ი ჟახა — შგვირ.
სირცხვილს სახელი სძულს და სახელს — სირცხვილიო.
16. შგურშვ გიმ დ' ესერ ხანს ხანყვჩა, დეი ჩუ ლგჰნე ლი ხანრ.
სირცხვილით არც მიწა ვინმეს გასკდომია, არც დამდნარი არის ვინმეო.
17. შდავალ ქამლიზანს ესერ ახყა ი მუჟღვირს ქ'ესყა.
მერცხალი გაზაფხულს მოჰყავს და შემოდგომას კი გაჰყავსო.
18. შდავლშ ლიდგარის დიეშ ესერ დაგრა ხოხალ.
მერცხლის მოკვლამ დედის სიკვდილი იცისო.
19. შდაშვ ლუმთქვა შდაშვ ესერ ხანრდენინა.
ცალკე ჩვეულს ცალკე ცხოვრება ერჩიაო.
20. შდიმ ესერ ეჯლა დემ იცხემ, ერე ჩიგარ მერმე-მერმ' ესერ ხესმი.
ყური იმიტომ არ იზრდება, რომ ყოველთვის სხვადასხვა ესმისო.
21. შდიქ ესერ ლაღგგნას ესკეჩა.
კბილი ლეჭვას დაუცვეთიაო.
22. შდიქ ესერ — თეთნე მგვიჰ ი გვი — მუბვირ-მუწკვირტ.
კბილი — კრეჭია, გული კი — ბნელიო.
23. შდიქ ი ფანთვ თანს ესერ ხოხანლ.
კბილი და თმა შთამომავლობით არისო.
24. შდიქ მანკვშოვანრ დანშედ მეგმანრს ესერ ხეკაფელ.
კბილატკივებული დათვი ხეებს კბენსო.
25. შდიქ შდგქ ესერ ხობგე, ბანჯგ-ბანჯგს ი მუხვბე-მუხვბა.
კბილი კბილს ამაგრებს, სარი-სარს და ძმა-ძმასაო.

26. შდუგვიშ ნათიშვ კეცუნ ლაჰრაკ ესერ ლი.
თაგვის ნარჩევი ხორბალი სამაგალითოაო.
27. შდუგვრე ლეხიადდ ციცვარ უშხვარ ესერ ხატხენახ.
თაგვების სასიხარულოდ კატები ერთმანეთს დაერიენო.
28. შდუგს ციცვიშ „თხგტ“ ესერ ჩუ ხაფშვდე.
თაგვს კატის შეძახილი დასცემსო.
29. შდგმდ დაშვდ ჰარაკ ესერ ლი.
ყურთასმენით დათვი სამაგალითოაო.
30. შდგმთე მ'ოვ აშ ესვდე ი მ'ოვ აშ ოთყუგვნე.
ყურში ზოგი ჩაუდევი და ზოგი ჩაუკაკუნეო.
31. შდგმ ლიბერგ წელს ესერი ხალა.
ყურზე ხელის მოკიდება ვირსაც სწყინსო.
32. შდგქარ მინე ადგიეი უსად ნახოლ ესერ ლიხ.
თავიანთ ადგილზე კბილები შეუღვეელი იარაღები არიანო.
33. შდგქრე ლანგვჭად ჟელ ესერ ჯიჯვარს ხეკშდანი.
კბილების დასამაგრებლად ძალი ძვლებს ხრავსო.
34. შედ მაკლოვანს დემის ესერ იყღელ.
ჭურჭელი ნაკლებობას არ ყვირისო.
35. შელდთე დავ ესერი ისგ' ათჩდა.
სათვალავში ბრიყვიც გაერიაო.
36. შელდურ ვეთხმალ დავს ესერ ხორი.
საქონელი დაუთვლელი არავის ჰყავსო.
37. შენდ ჟოქრგლდ ხოხვრა ესერ ლი ი ლგგენ ხოშა ხაზ.
სიდიდით ოქრო პატარაა, მაგრამ ძვირფასიაო.
38. შვან ესერ მიჩა ჯვრილს აჯლი.
სვანეთი თავისი რწმენა-რჯულით ცხოვრობსო.
39. შვან ხელწიფს ესერი დეშ ოთნაკა.
სვანეთი ხელმწიფესაც ვერ დაუმორჩილებიაო.
40. შვანთეშ შუკვ ჯვინალდ მუშენიშ ჰგშხ ესერ ოთბა.
სვანეთში გზა ძველად სვანის ფეხს გაუყვანიაო.

41. **შვანე მურყვმარ** აშვ ბაჩვდ ესერ ლიხ მეტხე.
სვანეთის კოშკები ერთ ქვად არიანო ქცეული.
42. **შვანე ნაზიმეი** დეც ესერი **ნახვწი** ლი.
სვანეთის ასწვრივ ცაც ვიწროაო.
43. **შვანს** ღორი **ლინთვ** ესერ იჭრი.
სვანეთში ორი ზამთარია გადაბმულიო.
44. **შვიშვპარ** ხოჩა გუეი ლირდეს ესერ ხოხალ.
შუშპარი კარგ გუნებაზე ყოფნამ იცისო.
45. ში დ'ესერ აშგარ **მეფხუე** ხოჩა, დე — აშგარ **ლგნაშკვ**.
ხელი არც ყოველთვის გაშლილი უნდა, არც ყოველთვის —
მომუჭულიო.
46. **შილეფდად** მწგთან დემ ესერ იმწრგ.
ხელმოსაკიდად ყველაფერი არ ვარგაო.
47. ში **ნაფედვ** ჩი მეგვი მოდ' ესერ ხარ.
ხელი ყველას ერთნაირი არა აქვსო.
58. შირე **უქვთუნად** დიწრ დემ ესერ იკვიში.
ხელგაუნძრევლად პური არ გაიტეხებაო.
59. შისგარ **აქვთუნადეს** ეჭე, ხოშა ეჯღაი ესერ ხოჩა ლი.
მარტო ხელს რომ აქნევდეს, უფროსი ამისათვისაც კარგიაო.
60. **შიყლაჭვდ** მარა გუ ესერ ხობგე.
ზურგის მისაყრდენი კაცს გულს უმაგრებსო (ამხნევებსო).
61. შიშდ თეფ მოდ' ესერ ლი **ლემურჯვინე**.
მაშინვე თოფი არ უნდა მომართო კაცის მიმართო.
62. შიშდ **მეშნარია** ჟაღვ ხოლ' ესერ **ლგგენ** ხაზ.
უცბად მოჩვეული ძალლი ცუდად ფასდებაო.
63. შიშდ **მეხრინაღს** გვი ესერი შიშდ ხოტხენი.
უცებ გულმოსულს გული უცებ უმშვიდდებაო.
64. შიშდ ნ'ოვ **ზურალს** **ოთჯგრვე**, ნეი — ბეფშს.
უცბად არც ქალს დაუჯერო და არც — ბავშვსო.
65. **ში-ჭიშხ** ლაქუთვნეოვ ი ხელენი ესერ.
ხელ-ფეხი გაანძრე და გექნებაო.

66. ში-ჭიშხ მოდე ხაკლი, ეჯის ლეჩომლა დემეგ ესერ ხოჭირ.
ხელ-ფეხი რომ არ აკლია, იმას შრომა არ გაუჭირდება.
67. ში ი ჭიშხ მესვანს ჰედვირ ხარ, ლაქუთნეოვ.
ხელ-ფეხი ვისაც სალი აქვს, საქმისათვის გაანძრიოსო.
68. შუკვანშ მეზგა ყორანშ ლაგაგი მეკჩ' ესერ ხარ.
გზის პირას მცხოვრებს სახლის ზღურბლი გაცვეთილი აქვსო.
69. შუკვ ესერ ნაშუკვს ი ბოგ ნაბოგს.
გზა ნაგზევს და ხიდი ნახიდარსო.
70. შუკვ ესერ შუკვს ხეჭრი ი ამბანვ — ამბანვს.
გზა გზას ემატება და სიტყვა — სიტყვასო.
71. შუკვ ი რაგანდ ჩუ დემ ესერ შდებნის.
გზა და ლაპარაკი არ დაილევასო.
72. შუკვლისგა მეგნა თე ხოშამ ესერ ხაგ.
გზაში გაჩერებულს თვალი უფრო ხედავსო.
73. შუკვმერწვე თეს ესერ ხანსისგ.
გაჭიმული გზა თვალს სძულსო.
74. შუკვმგსუა დანვ ესერი ქა ხაჭიმ.
გაკვლულ გზაზე ბრიყვიც გაივლისო (გაპყვებაო).
75. შუკვ ჟი ესერ დანს ხოცვა ი ხომა.
გზა არავის წამოუკიდებია და წაუღიაო.
76. შუკვჟიშ სარანგს ხვან' ესერ მანდილ ხუღვე.
გზაზე მდებარე წყაროს ბევრი მადლი მოუკიდებიაო.
77. შუკვს აფხნეგდ ფაუ ესერი ხოჩა ლი.
გზაზე ამხანაგად ჯოხიც კარგიაო.
78. შუკვს მეზ-მეჩედ ესერ ხანბემ.
გზას მიმსვლელ-მომსვლელი აკეთებსო.
79. შყანევს ესერ დეცე გურგუნ ქა ფხიყე.
მწყერი გრგვინვას მოპყვებაო.

h

1. ჩანე ესერ მიჩა ჭგშხანს ოთთვიფა.
ცხენი თავის ფეხებს დაუკარგავსო.

2. ჩუ ესერ **ოლტგრტანელ** ი ჭემნიშ ფათქთე ომშყედ.
ცხენი დატორტმანდა და ქერის ორმოში ჩავარდაო.
3. ჩუ ქამლიზანლს ამახსოვი ქა **ლახწენე** ი მუჟღვირ გეზალსი —
ნომა.
ცხენი გაზაფხულზე მტერსაც ათხოვე და შემოდგომაზე კი
შვილსაც — არაო.
4. ჩაეცხენ წელთე ჩუ **ხოზი** ესერ მოდმა, მზრემ ღირსებაგნქა.
ცხენიდან ვირამდე მანძილი არაა, ადამიანის ღირსება რომ არ
ილახებოდესო.
5. ჩაფგლს ჭიშხ მიჩა მასგუაჟი ესერ **პგნე**.
ქალამანს ფეხი თავის საფერად აყენებსო.
6. ჩეინშვ ესერ **ანმარი** ჰა კაშვ, კიბდენიშვ ესერ არაბარა ლი.
ქვაბით გაკეთდება სადილი თუ ფიქალზე, კიდობანისათვის
სულერთიაო.
7. ჩვესერ **ჟერვან** ოლდაგარ, ჩვესერ ოლშდუღველი.
ვინც მოკვდა, კიდევ დაიმარხაო.
8. ჩიპგ აშვ ლანდელ დ'ესერ **დარ** ლი ი დე — ხოლა დარ.
ყველგან ერთ დღეს არც დარია და არც — ავდარიო.
9. ჩიპგ აშვი დ'ესერ **იბერი**, დე ირჰი.
ყველგან ერთ დროს არც თენდება და არც ბნელდებაო.
10. ჩიპგ ესერ ხეჩდა **ხოლა** ი **ხოჩაი**.
ყველგან ურევია ცუდიცა და კარგიცაო.
11. ჩიპგიშ **მახალს** მაჩენ ესერ ახხოჩა.
ყველა მხარის ცოდნას უკეთესმა აჯობაო.
12. ჩიპგ სევ ი ბარაქ დემ ესერ ჭონა.
ყველგან სვე და ბარაქა არ მოიპოვებაო.
13. ჩიპგოვ არდა ი მანგთან **ანწენე**.
ყველგან დაჰყავი და ყველაფერი განიცადეო.
14. ჩიგარ **ლალრალაშ** გვი დანს ესერ ხოზ.
ყოველთვის სიმღერის გუნებაზე არავინ არისო.
15. ჩიგარ მეგამ **ტვიმა** დემ ესერ ხეტემენი.
ყოველთვის ხეს ცილა არ მოეცლებაო.

16. ჩიგვაშვი მიჩ' ესერ დრევ ხოთრა.
ყველაფერმა თავისი დრო იცისო.
17. ჩიდ ესერ ძარ ხოცხა ი მიჩა თხვიმ.
ყველას ვინ ურჩევნია და თავისი თავიო.
18. ჩიდ მაჭენს ჩიდ ესერ მაჩენს ახფასა.
ყველაზე უმცროსი ყველაზე უკეთესი გამოსულაო.
19. ჩი დ,ესერი ხეჭვნარი, დეი ხუჯრავი.
ყველას არ მოესმინება, არც დაეჯერებაო.
20. ჩი ესერ მს ხოცხა, მიჩ ესერი ეჯი ხოცხა.
ყველას რაც ურჩევნია, მეც ის მირჩევნიაო.
21. ჩივშე ლაგასლგნე ირი ესერ ძარა?
ყველაფრით უნაკლო იქნება ვინმეო?
22. ჩივშე ლაყა ჭაშვ ძეხვ ესერ ხარ ჭაშ.
ყველაფერში ამყოლ ქმარს ცოლი ჰყავს ქმრადაო.
23. „ჩივ-ჩივშე“ ციცვს ესერ იშნარიხ ი „ქვითი-ქვითიშე“ — ჟაღვ.
„ციბუ-ციბუთი“ კატას იშინაურებენ და „ქუცი-ქუციითი“ —
ძაღლსაო.
24. ჩილბდედ აღბ დეს ესერ ხარ.
ყოველდღე აღაბი არავის აქვსო.
25. ჩილბდედ დაგრას აშვიქი ქა შდებ' ესერ ხოჩა.
ყოველდღე სიკვდილს ერთხელ გათავება სჯობიაო.
26. ჩილბდედ ვოხთრის ვარგს ესერი დეშ ოხვმაყღვა.
ყოველდღე სახსნილო საჭმელი თავადსაც ვერ უზრუნველ-
უყვიაო.
27. ჩილბდედ ლეშადდ მარა აშუნდვე თხვიმ ესერი ხასისგ.
ყოველდღე მისაშველებლად კაცს ერთი ხნის შემდეგ თავიც
სძულსო.
28. ჩილბდედ ქუთ სურუ ხოლა ესერ ლემჟელი ლი.
ყოველდღე ხაჭაპური ძნელი მოსაპოვებელიაო.
29. ჩილბდედ შდიმ ლებერგ ნომოვ ლასვ.
ყოველდღე ყურზე ხელის მოსაკიდებელი ნუ ხარო.

30. ჩილბდეღ ხოჩა ლბდეღ აშვ გარ დჷს ესერ ხარ.
ყოველდღე კარგი დრო მარტო ერთს არავის აქვსო.
31. ჩილბდღიშ ნამშავს ჩილბდღიშ დიპრ ესერ ხებრენი.
ყოველდღის ნაშრომს ყოველდღის პური აკლდებო.
32. ჩი ლგდგარს შენდბა დემ ესერ ხექვი.
ყველა მიცვალებულს შენდობა არ ეთქმისო.
33. ჩი მპ ხარ, ეჯის ისგ' ესერ ლისყი ხაკუ.
რაც საყოველთაოა, იმას უნდა შეეწყო.
34. ჩი მეგვიდ მპზიგ ესერ დემ ხეზგინი.
ყველას თანაბრად ჭირიც არ დაემართებო.
35. ჩი მეგვიდ მალატ მოდმ' ესერ ხამთქვა.
ყველას თანაბრად სიყვარული არ სჩვევიაო.
36. ჩი მეგვიდ ნამუნ-ნათუნ ესერ დემ ხეთნი.
ნაჭამ-ნასვამი ყველას თანაბრად არ დააჩნდებო.
37. ჩიმი ესერ ლი, ეჯნარ მიჩი ისგა ხოჩდა.
ყველასი რაც არის, მასში წილი შენც გირევიაო.
38. ჩიმი თელზხვტოშვ ჩინჩვილ თეუხვტად ესერ ომსედ.
ყველას საზრუნავი ბავშვი მოუვლელი დარჩენილაო.
39. ჩიმი ლაზობლისგა აშვემ გარ ნაზარვ დემთ' ესერ ხეგი.
როცა ყველა ჭამს, ერთის დაზოგვა ვერაფერს გახდებო.
40. ჩიმი ლახგრტანის ლექვრიშ შიროლ ესერ დემ ესგეჭახ.
ყველაფრის ფქვას წისქვილის დოლაბებმაც ვერ გაუძღესო.
41. ჩიმი ლაჰვენარის წელს შდგმარ ესერ ჩუ ახჩყუჩურენახ.
ყველასათვის ყურისგდებისაგან ვირს ყურები ჩამოსცვენიაო.
42. ჩიმი ლელსერი ულსერდ ესერ ოლჯაცელი.
ყველას საზრუნავი უყურადღებოდ დაღუპულაო.
43. ჩიმი ლელხინ ლედ დჷს ესერ ხოჯიდა.
ყველასათვის მოსაწონი განაჩენი არავის გამოუტანიაო.
44. ჩიმი ქა ნათიშვ ლეთშიდ ესერ ახქადა.
ყველას გამონარჩევი ასარჩევად წამხდარაო.

45. ჩი მიჩა-მიჩა თელ ესერ ი ბაუ ხულვე.
ყველას თავ-თავისი ჭკუა და გონება აქვსო.
46. ჩიმი ნაქვ აშეთელისგ' ესერ ომტეხ.
ყველას თქმული ერთ თქმამდე დასულაო.
47. ჩიმი ჯგემე ნაშიდვს მეგვი გამ მოდშ' ესერ ხარ.
ყველას დანაყარ მარილს ერთნაირი გემო არ აქვსო.
48. ჩინჩვილ ბგნაზს ნაგზალისგ' ესერ იცაღი.
ბავშვი ხასიათს ყოველ კვირა იცვლისო.
49. ჩინჩვილ ლაღროვალდ ი ბაქიშ ლელდისგდ ესერ ლი ხოჩა.
ჩვილი ბავშვი მოსატყუებლად და რამის გადასაბრალებლად არის კარგიო.
50. ჩინჩვილ, მათე იმთქვი, ეჯის ესერ იჭრი.
ჩვილი ბავშვი, რასაც მიეჩვევა, იმას მოითხოვსო.
51. ჩინჩვილ უუს მ' ესერ ლეთთე იკვანე ი მა — ლაღელთე.
ჩვილი ბავშვი ძილს ხან ლამისკენ ეჩვევა და ხან — დღისაკენო.
52. ჩინჩვილ წამყი ეშდმარვთ' ესერ ხეტხენი.
ჩვილი ბავშვი წამში ყველანაირ საქციელს ჩადისო.
53. ჩინჩვილ კადვხენქა ნაქედვუნღვე კამინს ესერ წამყი იცხემ.
ჩვილი ბავშვი მუცლიდან გამოსვლის შემდეგ მტკაველს იმატებსო წამში.
54. ჩინჩვილს ლაშყადუი გიმ ესერ ხუზეზ.
ჩვილ ბავშვს დავარდნის დროს მიწა ეგებებაო.
55. ჩინჩვილს ხოქვა: ქ'ესერ ხოზი, ეჯლა იგვნი.
ჩვილ ბავშვს უთქვამს: გამდის და იმიტომ ვტირიო.
56. ჩინჩვილშ დავრას ბაჩარ ესერ ოხგვანახ.
ჩვილი ბავშვის სიკვდილს ქვები აუტირებიაო.
57. ჩინჩვილშ დავრობ მეზგემ ესერ მუყვიფან ლი.
ჩვილი ბავშვის სიკვდილი ოჯახის ამომგდებიაო.
58. ჩინჩვილშ დიარიაქ კონტო' ესერ ესხრი.
ჩვილი ბავშვის საბურე საფაფე ქოთანში მიდისო.

59. ჩინჩვლაშ ლეგდ ლირდეს ხოშემ ესერ ხოჩა.
ჩვილი ბავშვის ავადმყოფობას უფროსისა სჯობიაო.
60. ჩინჩვლაშ ლიშდრეს ლიწფერი ესერ ხოჩა.
ჩვილი ბავშვის შექცევას წიფლის ჭრა სჯობიაო.
61. ჩინჩვლაშ ჟაგარ უე ესერ ი დიეშ ლუსვ ლიხ.
ჩვილი ბავშვის წამალი ძილი და დედის ძუძუ არისო.
62. ჩიეე ესერ წელ ლელაკი ლი.
სიძე კეხდასადგმელი სახედარიაო.
63. ჩიქვანაშ ჩარხ ქეყანას ესერ ხატრინა.
ჩიქოვანის მარხილს ქვეყანა ათრევდაო.
64. ჩუბავ მგსგდი დეცთეეიშ მურყვამს ესერ დეშ ხაწდა.
ძირს მხედველმა ცათამბჯენი კოშკი ვერ დაინახაო.
65. ჩუ გარ ლიჯვირი მარა ჩუესერ აჩუბე.
დამცირება კაცს დააჩიავებსო.
66. ჩუ ესერ ძერვ არი, ჩუი ეჯი იდგარი.
ვინც არის, კიდევ ის კვდებაო.
67. ჩუ ლაგნალისგა ლიც ჩუესერ ქერნი.
გაჩერებაში წყალი დალბებაო.
68. ჩუ ლისგვრეს მაჟაბ ესერ ხაკუ.
დაჯდომას მოცლა უნდაო.
69. ჩუ ლილდი მ' ესერ გარჯ ლი ჩუ ლიმჯადიცახან.
გადაწყვეტა რა ძნელია შესრულებასთან შედარებითო.
70. ჩუ ლიქეჩ ჩუ ლიმხეს ესერ იპრი.
გაცვეთა გაახლებას თხოულობსო.
71. ჩუ ლუჩვმინ ეჩქანღვეშ გუდლაკიდარ ესერ ლი.
მომხდარი საქმე შემდეგისათვის გაკვეთილიაო.
72. ჩუ ლუჩვმინს ლაშად დემეგ ესერ ხარ.
მომხდარს არ ეშველებაო.
73. ჩუ ლუჩვმინუნღვე მზგ ესერ გუდ კედნი.
შესრულების შემდეგ ყველა მიხვდებაო.

74. ჩუ ლზბიდ ლიც ჟი დემ ესერ იხვრელი.
დაღვრილი წყალი ახლად არ შეგროვდებაო.
75. ჩუ ლგდრაჯნე დშდვარს ესერი ჩვადვარი.
დადარაჯებული დათვებსაც მოკლავსო.
76. ჩუ ლგმა ლეშგიმ დარ ესერ ხელჭალ.
შეჭმულს უკან არავინ მისტირისო.
77. ჩუ მესგვრა მაშიგ ხოშამ ესერ ხეჩფენი.
მჯდომარეს ჭირი მეტად ეტანებაო.
78. ჩუ ნადგარვ ჟი დშს ესერ ხოგნა.
მოკლული ვერავის ვერ გაუცოცხლებიაო.
79. ჩუ ნამამუნდვე ლეზობ-ლეთრალა ლიდვქარალ შგვირ ესერ ლი.
შეჭმის შემდეგ საჭმელ-სასმელზე ლაპარაკი (ვაქრობა) სირ-
ცხვილიაო.
80. ჩუ ნაშხუნ მუშხვნის ჟი ესერ ხეხელი.
შენახული შემნახველს დაუხვდებაო.
81. ჩუ უტბიდად ლიც მოდმ' ესერ ლი ლუფვინე.
გაუმთბარად წყალი არ აღუღებულაო.
82. ჩქარ მარე ჩიგარ ზანზაიას ესერ ხაგ.
ჩქარი კაცი ყოველთვის მოძრაობაშიაო.
83. ჩქიმ ი თვალ მეწედიშ გუ ესერ ხალხინ.
შნო და თვალადობა მნახველის გულს ეამებაო.
84. ჩხარა ტუფ დშს ესერ ხეტვმენი.
ცხრა ტყავი არავის აეცლებაო.
85. ჩხეტ დაბლისგა თეს ესერ ხანისგ.
კენჭი ყანაში თვალს სძულსო.
86. ჩხეტ ი ჯგლან ჯგვრავიშ ქახაჟი ესერ იკვრი.
კენჭისყრა წმინდა გიორგის სახელზე ხდებაო.
87. ჩხეტ ლერსგვან ესერ შივშე იკიდი.
კენჭი მარჯვენა ხელით აიღებაო.
88. „ჩხეჩ“ ციცვისოვ ხაქვ ი „მპვაშა“ — ჟაღვ.
„აცხა“ კატას უთხარი, „მპვაშა“ ძაღლს გასძახეო.

89. ჩვენი ქანაშ თქვე დემ ესერ იშდრანი.

სართავის ჩაურთავად კანათის თოკი არ დაიგრიხება.

ც

1. ცაგ ი მერხელ მეხვტა ქორს ესერ ხეზბენი.
ეკალი და ჭინჭარი ნასახლარზე ამოდისო.
2. ცადიქეყანა დას ესერ ხორტყვა.
ცა და ქვეყანა არავის გადაუყლაპავსო.
3. ცალშუ ლაგაცდ ცალს ხოშილოვ ხაყვლუნვი.
ტოლის დაცინვისა ტოლს უფრო ეშინოდესო.
4. ცაშ, მ' ესერ დარ ჰამს ლი, ნებოზსი ეჯი ლი,
ხუთშაბათს, რა დარიც დილით არის, საღამოთიც იგიაო.
5. ცაცხალ ამსოლდიაქ კადვგნდირ ესერ თერა.
მარდი, მოქნილი ადამიანი მუცლიდანვე ჩანსო.
6. ცენერ ესერ ზურალს ხორი ი ლელატ — ღვაჟმარა.
მიჯნური ქალს ჰყავს და საყვარელი — კაცსო.
7. ცერიშ ლიკჩეს ჭგუხრე ლიკვჩუნ' ესერი ხაჭმა.
ცერის აშვერას ფეხების აშვერაც მოჰყოლიაო.
8. ცვიდდ მეგვრელს ლიგვრელ გარ ესერ ლახსედა.
უმიზეზოდ გაბუტულს ბუტიაობაღა შერჩენიაო.
9. ცვიდ ესერ ი ულგონ ლი უთვრაშ ლირდე.
უსარგებლოა უსწავლელის ცხოვრებაო.
10. ცვიდ-მოცაღდ ქელი მოდ' ესერ ლი ლენდროვნე.
ტყუილ-უბრალოდ ძაღლიც არ არის მოსამდურებელიო.
11. ციცვ ლახ მოდე არი, შდუგვარს ლაჭარალ ესერ ხარხ.
როცა კატა არ არის, თაგვებს ფერხული აქვთო გამართუ-
ლი.
12. ციცვ ლამურჭყვინას ი კიც ლაჭვიჭის დემ ესერ იბზიხ.
კატა თამაშით და ცომი ზელვით ვერ გაძლებიანო.
13. ციცვ ესერ, ხედიანი ა მოდე, შდუგვს ეში ხერმისგაღ.
კატა, ეშიება თუ არა, თაგვებს მაინც დასდევსო.

14. ციცვს ლგბეფშ მეზგ' ესერ ხალატ, ჟაღვ — ლგფშირ.
კატას ბავშვებიანი ოჯახი უყვარს, ძაღლს კი — ხალხმწიფი
ვალიო.
15. ცხამაშ მგლაშის ცხამ ესერ ოხვთა.
ღვარძლის დამთესავს ღვარძლი მოუმკიაო.
16. ცხეკიშ მაშიან ესერ ლახ წვა, მადარობ დემეგ ლი.
ტყის ნაყოფი თუ იშოვება, შიმშილი არ არისო.
17. ცხვი ღევარს ი მაწვდის დემის ესერ ათშერი.
ტყვია დამნაშავეს და მართალს არ არჩევსო.
18. ცხიდიან ჯი ესერ ლგმარ ლეცხიდალ.
წუნია თვითონ იყო დასაწუნებელიო.
19. ცხინკ ესერ აბაზდ ხაჯონა ი აბაზიშ სარგებს ჩილადელ ლგმ-
ჩემ.
კალათა აბაზი ღირდაო და აბაზის საღირალს ყოველდღე
აკეთებდაო.
20. ცხინკ ესერ ცხინკდ ლახ ეი ხექდი ლაფკანაროდ ესერ ეი იმ-
არგ.
კალათა რომ უვარგისდება, ჯამ-ჭურჭელის შესანახავად გა-
მოდგებაო.
21. ცხინკგლდს ესერ ეი ხაზდა ი ჭემილდს ხაცვინა.
კალათას ცეცხლი ეკიდა და სახელურს ეცინებოდაო.

ჰ

1. ძგიდთეშ მეზგე სოფელხენ განთე ესერ ბერგი.
განაპირა მოსახლე სოფლისგან განაპირებას ესწრაფვისო.
2. ძევალურ მარწენ დემ ესერ იჩვიინი.
უღედოდ მაწონი არ შედედდებაო.
3. ძევალურ ჰალაგ დემ ესერ ინგვჭი.
დამხმარე სარის გარეშე ღობე არ გამაგრდებაო.
4. ძღენ ესერ — მადრაც ი ჰოდ — ჩაუ.
ძღვენი — მათრახი, ქრთამი — ცხენიო.

- 5. ძღვი შარე სოფლიშ მავინ ესერ ლი.
ენის მიმტან-მომტანი კაცი სოფლის მავნებელიაო.
- 6. ძღვიდ ქორაშ ი მალენაშ ლაშდობნ' ესერ ლი.
ზღუდე სახლისა და ქონების დამცველიაო.

ქ

- 1. წამეიშ ნასყევს წამეი ესერ დავშა ხამთქვა.
წამში გაკეთებულმა წამში წახდენა იცისო.
- 2. წელ ესერ აშვხენჩუ გარ დემ ილაკი.
ვირი ერთი მხრით მარტო ტვირთს ვერ ზიდავსო.
- 3. წელ ესერ მიჩა ლაკს ლახმეჩენა.
ვირი თავის კებს შეაბერდაო.
- 4. წელ ჩაყვ ხალვქენა — ჯი ესერი ბედავირ ლი.
ვირი ცხენს მისდევდა — მეც ბედაური ვარო.
- 5. წელ ესერ წელ ლი, მიჩა გეზალ — ჰვილ.
ვირი ვირია, მისი შვილი კი — ჯორიო.
- 6. წელდ ნაჭირვ დას ესერ ხოფსა.
ვირისთვის შრომა არავის დაუფასებიაო.
- 7. წელდ ჭაჭარ ლაბს ესერ ოხნიკენა.
ვირისთვის ზურგი ტვირთს მოუხრევინებიაო.
- 8. წელდ ხოყირახ ი ჭაჭარ ესერ აშგარ ესვდინქა.
ვირს დაარტყეს და ზურგი შეიზნიქაო.
- 9. წელიშ ნაკვარს ჩაყვემ ესერ ნაკვარ ხოჩა.
ვირის ჩამოგდებულს ცხენის ჩამოგდებული სჯობიაო.
- 10. წელს ლავგრანალდ პისვ ესერ ხოცხა ი ხამ ლაქნალდ — წვარ.
სახედარს საგორაოდ მტვერი ურჩევნია, ღორს საბანაოდ —
ტალახიო.
- 11. წელს შდგმ ხაქვცუნახ ი ხერხენ ესერ მწ ირი.
ვირს ყურს სჭრიდნენ და ხიხინის ხმა რა უნდა იყოსო.
- 12. წელს ჭირ ესერ ხოშა ხარ ი ლისგდი — ხოლა.
სახედარს შრომა დიდი აქვს და მოვლა — ცუდიო.

13. წელხენქა ლიწელსოვ ანჭინდ.
ვირისგან ვირობას მოელოდეთ.
14. წვა ჰა მოდე, ეჯის გვიმარა დემ ესერ იჭვდელ.
არის თუ არა, იმას სურვილი არ კითხულობსო.
15. წვილს ესერ ლგაფ ხაჭვრენა ი ეჯიმა ციცვს ლოხვამა.
დედოფალს კერძი ეცოტავებოდა და ისიც კატას შეუჭა-
მიაო.
16. წინგვილ ბერას ესერ ხაღჭალა.
ძუნწი გამოკლებისათვის მოსთქვამდაო.
17. წინგვილ დიხსაღს ლამზეზი ტაბლაშ ესერ ხარ.
ძუნწი დიასახლისი სიძუნწის მიზეზად ტაბლას იშველი-
ებსო.
18. წინგვილ ვორ მოდ' ესერ ოთქვირა.
ძუნწი მიწას არ დაუღპიაო.
19. წინგვილ მარა შიპრს ფის' ესერ ხაღჭა.
ძუნწი კაცს ხელებზე ფისი აქვს წასმულიო.
20. წინგვილ მარე ზგსეს ესერ კამრს ხატვმუნა.
ძუნწი კაცი რწყილის კიდურებსაც ატყავებდაო.
21. წინგვილ მარე წაბვს ესერ ხალოკე მოლემ ლაკჩენას.
ძუნწი კაცი სამართებელს ლოკავს რამის ჩამოსარჩენადო.
22. წინგვილ მეზგემ კვამ ესერი ხოლამ აკვამე.
ძუნწი ოჯახის კვამლიც საკვამურიდან ცუდად ბოლავსო.
23. წინგვილ ფვირ მეგჭ' ესერ ლეშგი ლი.
ძუნწი ძროხა მაგარი მოსაწველიაო.
24. წინგვილ კენაუთ' ესერ იტბჯნე.
ძუნწი უბეში იფურთხებსო.
25. წინგვილს მიჩა მავ სურუდ ესერ ხაწენა.
ძუნწს თავისი ყველაფერი მეტად ეჩვენებაო.
26. წინგვილიშ ნათუნ ლეთრე მარა ჩუ დემ ესერ აშდმე.
ძუნწის მიერ მიწოდებული სასმელი კაცს არ დაათრობსო.
27. წიქვ ესერ წიქვს ლახჯნზორენა ი ჰალა ახფასა.
წვეთი წვეთს მიჰმატებია და მდინარე გამოსულაო.

28. წორ მკვლად ხოშა მკველს ესერ ხარ გარჯ.
სისხლის საზღაური გადამხდელზე მეტად მიმღებს ექნელე-
ბაო.
29. წორაშ მკვლემ ნაბდიშოვ ლარტყ ლაიბ.
სისხლის საზღაურის გადამხდელმა ქეჩის სარტყელი მო-
ირტყასო.
30. წორუნღვე ჭკუხემ ლაგნა დემეგ ესერ ესეს ეჰე, ეჯღაი ხო-
ჩოვ გვი ხოსდ.
სისხლის ზღვის (საზღაურის გადახდის) შემდეგ ფეხის და-
სადგამიც რომ არ დაგრჩეს, მაინც კარგ გუნებაზე იყავიო.
31. წყილიან მარემ ნარდვმიყ სკმეველიშ ქვინ ესერ კან.
წმინდა კაცის ნამყოფთან საკმეველის სუნი დისო.
32. წყილიან ქორლისგა ვოქრ ესერ ზი.
სუფთა სახლში ოქრო დევსო.
33. წგხი-თგმი მარა უჩემუნას ესერ ხაჩმუნე.
გაჭირვება კაცს უქნარს აქნევინებსო.

8

1. ჭათა მავინ ე ლესეს, ეშვი ესერ მარე მოდე ირდი.
წყევლა მავნე რომ ყოფილიყო, ერთი კაცი არ იქნებოდაო.
2. ჭათა მეზგე ქა დემ ესერ იპიმპილი.
წყევლია ოჯახი წინ არ წაიმართებაო.
3. ჭალათე მეშყდად კავ ესერ დეშ ესვრეკახ.
წყალში ჩავარდნილისათვის კავი ვერ მოუღვიათო.
4. ჭალათე მესკნა ისგა დარ ესერ ხაღვჭა.
მდინარეში ჩამხტომს არავინ გაჭკიდებიაო (შეჰყოლიაო).
5. ჭალაჰს კიდვ აშვთე გარ ესერ ესღვე.
მდინარეს მისატანი მარტო ერთი მხრით მიაქვსო.
6. ჭაშე ლაყვრა ისგოვ ლახარშ, ჰედ ესერ თე ანსგიდნი მიჩეშხენ-
ჩუ, მოდეი — გვი.
ლოგინი ქმრის გვერდში დაიგე; ან თვალი გადმოიხედავს.
შენკენ, ან — გულიო.

7. **ქაშურ** ზურალ ესერ ალვრურ ჩაყ ლი.
უქმრო ქალი ულაგამო ცხენიაო.
8. **ქაჭარ** ესერ მენკვე მერწვა ხაყვნალა.
წელმოღუნული გამართულს დასცინოდაო.
9. **ქერ** ესერ **ქერს ხეჭრევი** ი ბოგ ეჯნოშვ იჭრევი.
ძელი ძელს ემატება და ხიდი იმით გაიდებაო.
10. **ქილექ** მეზგალისგა ეშდარვ ზავ ესერ ხაპიე.
ჭლექი ოჯახში თორმეტ წელიწადს იმალებაო.
11. **ქინირს** ჰერს ქაჯარ ესერ ხაკდუნეხ.
ქიანურს ხმას ქაჯები აღებინებენო.
12. **ქინტრიკაილ** ლაპსუხვს ჰალაგეი ესერ ელგენ.
ქინჭრაქა სიტყვის სათქმელად ლობეზე დადგაო.
13. **ქინჭრიკას** ქ'ოვ ოხვსგიდარე, მშშკ ეჯეიოვ ოხკიდ,
ქინჭრაქას ახედ-დახედე, ბარკალი ისე ამოუღეო.
14. **ქირ** ესერ ი ნაჯარ ჩიგვაშვ ამკადიხ.
შრომა და მოთმინება ყველაფერს აკეთებენო.
15. **ქირ** ესერ — **მოჭირს** ი ხლინ — **მოლხინს**.
შრომა — მშრომელს და ლხინი — მომლხენსო.
16. **ქირთე** ლეთხელი ხლინთ'ოვ ნომ' ათეშდგნ,
შრომაში საძებარი ლხინში არ დაივიწყოო.
17. **ქირ** ი გვამი მარა ჩვესერ ხვირე.
შრომა და მძიმე ტვირთი კაცს დაარღვევსო (მოშლისო).
18. **ქირ** ი თგმი **ლაშდნოშვ** ესერ ლი.
ჯათა და გასაჭირი დავიწყებით არისო.
19. **ქირ** ი მეშხე მავ უბადვს ესერ ათდენა.
ქირი და შავი დღე უბედურს შეხვდაო.
20. **ქირ** მარემ თხუმოვ **ლახმედგნე**.
შრომა კაცმა თავის თავს დაამადლოსო.
21. **ქირ** ჩი მეგვიდ დემ ესერ ხაჭირ.
ქირი ყველას ერთგვარად არ უჭირსო.

22. ჭირიშ ლაღელ ლაგვან' ესერ ლი.
ჭირის დღე სატირალიაო.
23. ჭიროზ მეზგან-მეზგან ესერ მეზელაღ ლი.
გაჭირვების დღე ოჯახ-ოჯახ მოარულიაო.
24. ჭიროვ ქ'ადაღე, ხლინ ესერ ხამთქვა.
ჯაფა ერთხანს აიტანე, ლხინი იცისო.
25. ჭირს ესერ ხოჩა ნაპუ ხამთქვა.
შრომამ კარგი ლუკმა იცისო.
26. ჭირურ ნაკარქვ ლგენურ ესერ ომშდებ.
უშრომლად ნაშოვნი უღირსად დაკარგულაო.
27. ჭიქ აარაყს ქა ვობაშ ესერ ხოპვდა.
ჭიქა არაყს მრავალი გაუყიდიაო.
28. ჭიქ ი სანინ ზურალაშ ესერ ეახე ლი.
ჭიქა და სანინ ქალის სახელიაო.
29. ჭიშხ ქორთ' ესერ ანჰიანღ.
ფეხი სახლისკენ მიიჩქარისო.
30. ჭყელაღლ მგჰყელი დეშ ესერ ლგმარ.
ჭყივილისხელა მოჭყივლე ვერ ყოფილაო.
31. ჭგმნიშ დიარშვ ნარდვს თელ ესერ ჰშშიარ ხოზ.
ქერის პურით ნაკვებს ჭკუა მჩატე აქვსო.
32. ჭგრელ ჟაღვ ხოშ' ესერ თე ხაგ.
ჭრელ ძაღლს თვალი უფრო ადგასო.
33. ჭგშხ მ'ოვ ჰავვხენ ესეთილ ი მ'ოვ — ცერხენ.
ფეხი ხან ქუსლით დააჭირე, ხან კი — ცერისკენო.
34. ჭგშხარურ აშვ ლგჭიშხს ესერ ხახარბალა.
უფეხოს ცალფეხიანისა შურდაო.
35. ჭგშხურ ი შიურ მარე კვარდვიმ გარ ესერ ლი.
უფეხოდ და უხელოდ კაცი ტანილა არისო.
36. ჭგშხურ ლუშდვიღვს ქუნარ ბელყჩიშ ჭგშხ ესერ ხამუნახ.
უფეხოდ დამარხულს სულეხი თხმელის ფეხს უდგამდნენო.

37. ჭგუხუქა მგტ ესერი იღურტანელ.
ფეხქვეშ ჭიაც იკლაკნებაო.
38. ჭგუხუქა უშხვარ დარ ესერ ხედი.
ფეხქვეშ ერთურთს არავინ ედებაო.

ჟ

1. ხაბნა უნჱყად ი ლახება უთალად დემ ესერ სედნიხ.
მოზვერი გაუხედნავი და ძმები გაუყოფელი არ დარჩებიანო.
2. ხაბნა უღვას ესერ ოთგნჱყა ი ჩაჱ — ჰინგირს.
მოზვერი უღელს გაუხედნია და ცხენი — უნაგირსო.
3. ხაბნას ლანჱყიუი უღვ' ესერ ხაჱჱაშინ (ხასისგ).
მოზვერს გახედნისას უღელი ეჩოთირებაო.
4. ხაბნა-ჱანარ ბოფშარშალ ესერ ლეზარე ლიხ.
მოზვერი ხარები ყმაწვილებივით დასაზოგიაო.
5. ხალთშე მელზიგანლ ხალთხენჱი ესერ ლგმფეჱანლ.
ხალთით მეოჯახე ხალთიდან ხაბაზობდაო.
6. ხალხ ესერ ჱარღვ ლი — მან აშვთე იღუწი ი მან — მერმათე.
ხალხი ძარღვია, ხან ერთისკენ იჱიმება ხან — მეორისკენო.
7. ხალხიშ ჰერს დეტო' ესერი ჱ' ოთჱია.
ხალხის ხმას ცამდე მიულწევიაო.
8. ხალხს ესერ ვობანუ ჱიხი-ჩუხი ხაკუ.
ხალხთან ურთიერთობას დიდი ასავალ-დასავალი უნდაო.
9. ხანმ ესერ ესხრი ი ხეთხელი მოლა, ანლრი ი ხეთხელი.
ღორი მოდის და ეძებს რამეს, მოდის და ეძებსო.
10. ხანმ ლახ ჱი ისგვრი, ფუსდს ესერ ხაჱთე.
ღორი რომ წამოჯდება, პატრონს წყევლისო.
11. ხანმ ლიხანმ გარ ესერ ხოხალ.
ღორმა ღორობადა იცისო.
12. ხანმ ლგცლა დგრ ესერ ხოჱიდა.
ღორს წყალში (წყლის საფასურად) დვრიტა აჱეს მიცემუ-
ლიო.
12. ალეჱსი დავითიანი

13. ხამ ლგრდობი ხამემ ესერ ხობალ.
ლორმა ზრდილობაც ღორისა იცისო.
14. ხამ ნამსედვს ესერი დას ხოთე.
ლორი ნარჩენსაც არავის უზიარებსო.
15. ხამარს ჩი ლარდად ლახამ ესერ ხოცხახ.
ლორებს ყველანაირ სადგომს სალორე ურჩევნიათო.
16. ხამემ ტიშ ეი გარ ი ეი ესერ ესხრი თხუმთე.
ღორის ტილი მარტო ზევით და ზევით მიდის თავისკენო.
17. ხამემ ძაგვლა ვოქრ ესერ იკიდი.
ღორის ჯაგარში ოქრო აიღებაო.
18. ხამემ ჯონჯღს ლიჩინჩქვიგნქა მოდმ' ესერ ახკიდენა.
ღორის დინგს ჩიჩქნის მეტი არაფერი მოეთხოვებაო.
19. ხანდ ხოხვრა ლეჩომდოვ ლაჯარე.
ხნით პატარა (უასაკო) მუშაობაში დაზოგეო.
20. ხანიერ ლიც ქუნ ესერ იქნე.
დახანებული წყალი აყროლდებაო.
21. ხანიერ ნარდვ ადგი მარა სეუდს ესერ ხაცვრე.
ხანგრძლივად ნამყოფი ადგილი კაცს მოენატრებაო.
22. ხასდ ლიხრინაღს ხასდ ესერ ლიშიდბუნაღ ხობალ.
ჩქარა გაჯავრებამ ჩქარა დამშვიდება იცისო.
23. ხასდ მეზი ლიც პერდ ესერ ომქეჩი.
ჩქარი მდინარე ქაფად გადაქცეულაო (გაცვეთილაო).
24. ხასდ ნამედვ ხასდ ესერ მეშდგნ ლი.
ჩქარა შეპირებული ჩქარა მიივიწყებაო.
25. ხასდ რაგადა ხასდ ესერ იბაჭი.
ჩქარა მოლაპარაკე ჩქარი მოსიარულეაო.
26. ხატიშ კვიშას ხატ ბალად ესერ მოდე ხაწენა.
ხატის გამტებს ხატი ფოთლად არ მიაჩნიაო.
27. ხატ ნაკვიშ გეზლაშ გეზალს ესერ ახდენა.
განატეხი ფიცი შვილიშვილს მოეკითხებაო.

28. ხეკუთნი, ეჯი ჩი დემ ესერ ხეყრენი.
რომ ეკუთვნის, ის ყველას არ დაემართებაო.
29. ხემა ყაბე, შგვირ ესერი ლამთქოშვ ლგმარ.
როგორც სახელი, სირცხვილიც მიჩვევით ყოფილაო.
30. ხეხ-მეხვრე აღვრაშ ესერ წელას დეშ ათბაჯა.
წელმოწყვეტილს მიჯნაზე ვერ გადაუბიჯებიაო.
31. „ხიზბიმას?“ ლეგმერდ' ესერ ხეჭვდელხ.
„შეჭამო?“ ავადყოფს ეკითხებიანო.
32. ხილ ლეზობ ესერ ხეშავი.
ხილი საჭმელს წაეხმარებაო.
33. ხილს ლგგენ მაშაიანშვ ესერ ხაზ.
ხეხილის ღირსება მსხმოიარობაზეა დამოკიდებულიო.
34. ხირულგუყი ლეზებ ესერი ხოშა მაშედ ლი.
მხიარულ გულზე საჭმელიც მეტი მარგებელიაო.
35. ხოლა ამბავ გუ ესერ თეტენშალ ხესვი.
ცუდი სიტყვა გულს სადგისივით ესობაო.
36. ხოლა ამსოლდ ხოლამშვ ესერ ირშენი.
ცუდი ადამიანი ცუდად იხსენებაო.
37. ხოლა ბურგა გიმს ესერ დას ხამბე.
ცუდი მოჭიდავე მიწას არავის არ ანებებსო.
38. ხოლა გუმის ყელ ესერ ხაზჰა გუყი.
ავგულას ძალდი დააკლეს გულზეო.
39. ხოლა დარყი ლაბვრას ესერ ხოშა ხერაგი.
ავდარზე დაღამებას მეტი აგვიანდებაო.
40. ხოლა დარყი ნაჯანვ ნავკანიშვ ესერ გოვარ ლი.
ავდარში დახნული უხვნელის მაგვარიაო.
41. ხოლა დარყი უყ ესერ ხოშილს ჭონა.
ავდარში ძილი მეტი იცისო.
42. ხოლა დარს ჩიგარ დარ ესერ ხაჭმა.
ავდარს ყოველთვის დარი მოჰყოლიაო.

43. ხოლა დემ ანწესივ, ეჯლა ღვე მ' ესერ ირივ.
ცუდი რომ არ გაჩენილიყო, რა იქნებოდაო.
44. ხოლა დოშდულუი ნათხალ ხოლამთ' ესერ ყერხ.
ცუდ მთვარეს შენაყარი ცუდისკენ წარიმართებო.
45. ხოლა ზავ მაიდ ხოშ' ესერ ჭონა.
ცუდ წელიწადს შიმშილი მეტიაო.
46. ხოლა ზურალ ნაჭვლაშვდ ესერ დეშ ხაჯეშ.
ცუდი ქალი ურვადად არ ღირსო.
47. ხოლა ზურალს ქორაშ შგვირ ჭედდ ესერ ხოცყერა.
ცუდ ქალს ოჯახის სირცხვილი კედლის ჭუჭრუტანაში აქვს
შენახულიო.
48. ხოლა ზგნე მეზგა ჟი ესერ ხესდენი.
ავი სახელი ოჯახს შემდეგისთვის შერჩებო.
49. ხოლა თანაშ ფჟირ მიჩ' ესერ ლუსვარს ლგმჩიგვენელი.
ცუდი ჯიშის ძროხა თავის ძუძუებს წოვდაო.
50. ხოლა თე ქვინღმგენა ესერი ხეგნი.
ავი თვალი სულდგმულსაც ვნებსო.
51. ხოლა თემი რაკს ესერ იჩემინი.
ცუდი თვალის დახამხამებაში ხდებო.
52. ხოლა თელღგრა ლგკანლისგა ბაჩარს ესერ ქა ხაქაბუნა.
ცუდი რძალი ხნულში ქვას მხარს უქცევდაო.
53. ხოლა თელღგრას ლახვბა ეშიაშ ესერ ესქუქვა.
ავმა რძალმა ძმები იქით-აქეთ დასვაო.
54. ხოლა იმედს ხოჩ' ესერ ისტამ ხოჩა.
ცუდ იმედს კარგი სიზმარი სჯობიაო.
55. ხოლა ი ხოჩა გეზალ დიეშვ მაგ ესერ ხოჩა ლი.
ცუდი და კარგი შვილი დედისთვის ყველა კარგიაო.
56. ხოლა ი ხოჩა გვილაჰვდიშვ ესერ ლი.
ავი და კარგი დაკვირვებითააო.
57. ხოლა ი ხოჩა ლალთარ სგებინჩუ ესერ ხოჩა.
ცუდი იქნება თუ კარგი, გამოცნობა წინდაწინ სჯობიაო.

58. ხოლა ი ხოჩა ლამარგ ლგწხაჲი ესერ ითნი.
ავი და კარგი ვაჟკაცი გასაჭირის დროს გამოიცნობაო.
59. ხოლა ი ხოჩა ლგჩფე თანაფს ესერ იცხირი.
ცუდად და კარგად ნაკვები საქონელი აღდგომას გამოჩნ-
დებაო.
60. ხოლა მანკ ლაჭთარდ ბიზ ესერ ლი.
ცუდი ზნე საწყევლად კმარაო.
61. ხოლა მანკიშ ძეხვ ქა უღირა მწზიგ ესერ ლი.
ავი ქალი მოუშორებელი ჭირიაო.
62. ხოლა მანკს ხოლ' ესერ ლაჟგენი ხარ.
ცუდი ხასიათი ცუდი მოსარჩენიაო.
63. ხოლა მეზგა ხოჩა ზურალ ხოჩამთე ესერ ხოვუშკე.
ცუდ ოჯახს კარგი ქალი კარგისკენ წარმართავსო (მოაბ-
რუნებსო).
64. ხოლა მეზგათე ლუწვილე ზურალ ქალათ' ესერ ლუკვარ ლი.
ცუდ ოჯახში გათხოვილი ქალი მდინარეში ჩაგდებულაო.
65. ხოლა ი ხოჩა ლეზობ ჭვინღმგენ' ესერი ათშერი.
ცუდსა და კარგ საჭმელს სულდგმულიც არჩევსო.
66. ოლა ი ხოჩა მეთილ ჭვინღმგენ' ესერი თერა.
ცუდი და კარგი (მეცადინი) სულდგმულიც გამოირჩევაო.
67. ხოლა ი ხოჩა მიჩა-მიჩა ადგიჟი მანგთან ესერ წეს ლი.
ცუდი და კარგი თავ-თავის ადგილზე ყველაფერი წესიაო.
68. ხოლა ი ხოჩა უშხვარ დემ ესერ ხეჭიმი.
ავი და კარგი ერთმანეთს არ მიემატებაო.
69. ხოლა ი ხოჩა კანიაქ ლუნს ესერ ჟი ხეთირი.
ცუდი და კარგი სახარე ხოც გამოიცნობაო.
70. ხოლა ი ხოჩა ჭყარშვ ესერი ლი.
ავი და კარგი გადადებიტაც არისო.
71. ხოლა ლასგვრას ჭგუხშვ ესერ ლიზი ხოჩა.
ცუდ ცხენს ფეხით წასვლა სჯობიაო.
72. ხოლა ლაშიაშვ დაბ ესერ ლი ცოდ.
ცუდი თესლისთვის საყანეა ცოდვაო.

73. ხოლა ლევუაჲ ყახემ ესერ შგვირ ლი.
ცუდი სეხნია სახელის სირცხვილიაო.
74. ხოლა ლეზებ ადმამი, ეჯის მარა ქ'ესერ ხეკლინი, ეჯი ხოჩა.
ცუდი საქმელი რომ შეიჭამოს, იმას, კაცს დააკლდეს, ის
სჯობიაო.
75. ხოლა ლენჭყი კანვ ხოჩ' ესერ ხეფსი.
ძნელი გასახედნი მოზვერი კარგი ხარი გამოდისო.
76. ხოლა ლესკორე მარა გუ ესერ ხოშვ.
მძიმე დარდი კაცის გულში ცეცხლად ანთიაო.
77. ხოლა ლიწრალს დაგრობ ფიშირუნ ესერ ხაფსა.
ცუდ გინებას მკვლელობა ბევრჯერ მოჰყოლიაო.
78. ხოლა ლუშდბუნა დაბს, კვადსქამავ, სოფელ ესერ ილგაცალ.
ცუდად მოვლილ ყანას, ზარალს გარდა, სოფელი დასცი-
ნისო.
79. ხოლა ლიმარსვ უშხვარ დვრ ესერ ხოთე.
ცუდ კაცობას ერთმანეთს არავინ უწილადებსო.
80. ხოლა ლგარს ხოჩა ლგდგარცალ ჰერ ესერ დეშ ხაღენა.
გლახა ცოცხალს კარგ მიცვალებულისოდენა ხმა არ ჰქო-
ნიაო.
81. ხოლა მანკ ნამბრალდ ესერ ბიზი ლი.
ავი ხასიათი ღვთის რისხვად კმარაო.
82. ხოლა მანკიშ ვოქრშვ მუსკვრუნ' ესერ ლესეს, ეჯღაი ხოლა ლი.
ცუდი ზნის ადამიანი ოქროს რომ ყრიდეს, მაინც ცუდიაო.
83. ხოლა მანკიშ გამიანდ დ' ესერ თხუმ არღენე, დე — იშგან.
ავი ხასიათის კაცი გემოიანად არც თავს ამყოფებს და
არც — სხვასაო.
84. ხოლა მანკიშს გვიმაზიგ ესერ დემეგ ათშდეხა.
ავი ზნის კაცს საწყენი არ გამოელევაო.
85. ხოლა მანკიშს მესჯრგები ესერ ყ'ახშდეხა.
ცუდი ხასიათისას მოსარგებლე ამოუწყდაო.
86. ხოლა მანკიშშიშ მანგთან ესერ შხამ ლი.
ავი ხასიათის კაცისა ყველაფერი შხამიაო.

87. ხოლა მარემ პატივჳ ქალთ' ესერ ლეშიდ ლი.
 ცუდი კაცის პატივისცემა მდინარეში ჩაყრილიაო.
88. ხოლა მელშიგაღს ხოლა გვი მუჳღვირ ესერ ხოზ.
 ცუდი მეოჯახე შემოდგომაზე ცუდ ხასიათზე დგებაო.
89. ხოლა მემარაღს აშვ დირიშ კიც ჳარდ ესერ ესვცვირა.
 ცუდმა ხაბაზმა ერთი პურის ცომი გობს შეარჩინაო.
90. ხოლა მორვარ მინ ესერ ლემარხ ლემორევი.
 გლახა შემარიგებლები თვითონ ყოფილან შესარიგებელიო.
91. ხოლა მუშგვრი ჳექრე ლიკვილცხაღის დეშ ესერ ომკედ გუდ.
 ცუდი სტუმარი ცეცხლის შეკეთებას ვერ მიხვდაო.
92. ხოლა მუშგვრიშ მეზგა ვობაშ ლიმზურ ი ჳაშამ ესერ ხაკლი.
 სტუმრის მოძულე ოჯახს ბევრი ლოცვა და მადლობა აკლიაო.
93. ხოლა მუწვრის თხვიმ ესერ ოხვსყა ლეწვრიდ.
 ცუდი სისხლის ამღებს თავი გაუხდიაო სისხლის ასაღებად.
94. ხოლა ნაჩომ ლეშგმაგ ლეხდ ესერ სედნი.
 ცუდი ნაქნარი შემდეგში სენად რჩებაო.
95. ხოლა ნინ ამახურ ამახვს ესერ იკარქე.
 ცუდი ენა უმტერო მტერს იძენსო.
96. ხოლა ნენ ფიკვიდ ნეყირ ესერ ხოჩა.
 ცუდ ენას უსისხლო დარტყმა სჯობიაო.
97. ხოლა პატივს ხოჩ' ესერ ნინ ხოჩა.
 ცუდ პატივს კარგი ენა სჯობიაო.
98. ხოლა ჟადვ ხოლ' ესერ ნაქეფვ ხარ.
 ავ ძაღლს ავი ნაკბენი აქვსო.
99. ხოლა ჟედ ლეკფიდ ქორშარს ესერ დემ აზარე.
 ავი ძაღლი საკბენად ოჯახის წევრსაც არ ჳოგავსო.
100. ხოლა ქვინღმგენე ლაღმარაღუი ესერი ქათურა.
 ცუდი ცხოველი ჳამაშიც გამოჩნდებაო.

101. ხოლა ქორთელისგა ჰასვიშ აშგარ ესერ ლეშგები ლი.
ცუდ ოჯახში გათხოვილი ქალი ყოველთვის დასახმარებელი
არისო.
102. ხოლა ქორლისგა ლეშდ ახდენი, ეჯის, დარ ესერ ასდენი, ეჯი
ხოჩა.
გლახა სახლში რომ დარჩება, იმას, არავინ არ დარჩეს, ის
სჯობიაო.
103. ხოლა ლეშგმე ძგიდდ დას ესერ ხესდენი.
ცუდი ბოლომდე არავის შერჩებაო.
104. ხოლა შიეშ ამსოლდ ლუქვინშალ ლენტხლალ ესერ ლი.
ქურდობას მიჩვეული ადამიანი მოშხამულივით საშიშიაო.
105. ხოლა წამს ესერ მეჭერ ხოჩა.
ცუდ მკვიდრ ნათესავს კარგი უცხო ჯობიაო.
106. ხოლა ჭაშვემ მეთხანალ ძახვ ჭირიშ ესერ ლეთ ი ლადელ ხარ.
ცუდი ქმრის გადამკიდე ცოლს ჭირის დღე და ღამე აქვსო.
107. ხოლა ხეყრენი ჰა ხოჩა, მარა თხუმდ თხუმემ ესერ ბედ ხარ.
ავი იქნება თუ კარგი, კაცს თავისი ბრალით მოსდისო.
108. ხოლა ხოშ' ესერ მეჭყარ ლი.
ცუდი მეტი გადამდებიაო.
109. ხოლა ხოშაქა ესერ ირშენი.
ავი მეტ ხანს იხსენებაო.
110. ხოლა კან უღვას ლიბიდიშ მგქაფდ ეი ესერ ხაცვ.
ცუდი ხარი უღელს ტვირთად აწევსო.
111. ხოლა კან ჭგშხარს კევირს ესერ ხონხი.
ზარმაცი ხარი ფეხებს კევირს ქვეშ უტნევსო.
112. ხოლა ჰერს ზურალთე ლიჭემუნე გარ ესერ ხაკუ-
ქალი ადვილად გაილანძღებაო.
113. ხოლა გმსგე გუმი ესერ ლაკვიშარ ლი.
ცუდი შვილი გულის გამტეხიაო.

114. ხოლა გმსგემ მგქაფდ, მარა ჰედურდ ესერ მოდმ' ახთენი, ეჯი ხარ
ხოჩა.
ცუდი შვილის მაგივრად, კაცს სულ რომ არ ეყოლოს, ის ურ-
ჩევნიაო.
115. ხოლამდ ესერ მჰ კედნიდეს — განთ'ოვ ლახცვირ.
ცუდად რაც მოდიოდეს — განზე მოიტოვეო.
116. ხოლ' ესერ ლაშდნოშვ ლი ხოჩაი.
ცუდიც დავიწყებითააო და კარგიც.
117. ხოლ' ესერ ი ხოჩა ხოშაღაღაღს, თხუმხენ ხარ.
ავი და კარგი მეტ წილს თავისი თავის ბრალით აქვსო.
118. ხოლ' ესერ ლახ ხოუღვინენს, ნინოვ ჩუ ლურტყვ ხად.
ცუდი რომ მიგიძლოდეს, ენა გადაყლაპული გქონდესო.
119. ხოლ' ესერ ლესეს ჰა ხოჩა, სოფელს ჰა ნომოვ ათყვალ.
ცუდი იყოს თუ კარგი, სოფელს არ გამოეთიშოო.
120. ხოლ' ესერ ჰა მეშდახდ გარ ხოჩა.
ცუდი მოსალევადლა აჯობიაო.
121. ხოლამთე ლუმთქვა მანგ ხერგანდი ეჰე, ეჯღანი მიჩას იჩო.
ცუდს მიჩვეულს ყველა რომ ელაპარაკოს, მაინც თავისას ჩა-
იდენსო.
122. ხოლამთე ხოლა მარა ხოშ' ესერ ქვინ ხოგ.
ცუდის საქნელად ცუდ კაცს მეტი ძალა შესწევსო.
123. ხოლამ ი ხოჩამ გვი ესერ ჰა იბუენი.
ავსა და კარგს გული იგრძნობსო.
124. ხოლამ ი ხოჩამ მანგოვ ანჭინდ ლირდე-ლარდალისგა.
ავსა და კარგს ყველა მოელოდესო ცხოვრებაში.
125. ხოლამ ხოლა ხოშ' ესერ ხანხიად.
ცუდს ცუდი მეტად უხარიაო.
126. ხოლამთე მერმა ნასოვ ლახშუმ.
ცუდისთვის სხვას ნურავის დაუძახებო.
127. ხოლამეი მემარგ ხოჩამეი მ'ესერ ლექვდელ ლი.
ცუდ დროს გამოსადეგი კარგ დროს რა საკითხავიაო.

128. ხოლამეი ხოლემ ლიქმე მოდ' ესერ ხაკუ.
ცუდზე ცუდის დამატება არ უნდაო.
129. ხოლამდა ხოჩა დჷს ესერ ხოტიხა.
ავისთვის კარგი არავის დაუბრუნებიაო.
130. ხოლამშვ ლგრშენ ლირდეს ეახლისგა დაგრ' ესერ ხოჩა.
ცუდად ნახსენებ სიცოცხლეს სახელოვანი სიკვდილი სჯობიაო.
131. ხოლამშვ მეკვჷა ზურალს მეთხელი ხოლამხენ გარ ესერ ხარ ბაც.
სახელგატეხილ ქალს მძებნელი ცუდის მხრივლა მოელისო.
132. ხოლამშვ ჰედ ხოჩამშვ ძარ ლგარჷი ესერ ირშენი, ძარ ლგდგარჷი.
ავად და კარგად ზოგი სიცოცხლეში იხსენიება, ზოგი — სიკვდილის შემდეგო.
133. ხოლამ ჩიგარ ესერ ლჷჷელი ხარ.
ცუდი ყოველთვის მოესწრებაო.
134. ხოლამცჷლ მარა ხოჩა დემ ესერ ხაშყიდ.
ავისოდენი კაცს კარგი არ ახსოვსო.
135. ხოლამხენ ლეცჷდიდ ამახვ ესერ ლი ხოჩა.
ცუდში სანაცვლოდ მტერია კარგიო.
136. ხოლემ მგშჷ ხოლამშვ ესერ ირშენი.
ავის მქნელი ავად მოიხსენებაო.
137. ხოლემ ნაჩომ მარა სგებინ ესერ ესვეედ.
ავი საქმე კაცს წინ უხვდებაო (ავის ნაქნარი კაცს წინ მიუძღვისო).
138. ხოლაოვ ე დერ, ხოჩა დჷს ესერ ხეთრენი.
ცუდი რომ არა, კარგი არავის არ ეცოდინებოდაო.
139. ხოლემ ესერ ი ხოჩემ ლიქვისგ უშკლისგა ხოჩა.
ავისა და კარგის თქმა პირში სჯობიაო.
140. ხოლემ ლივზინემ მგქათდ ხოჩამოვ ესვიზნე.
ცუდის მიმბაძველობის ნაცვლად კარგს მიჰბაძეო.
141. ხოლემ მგქათდ ხოჩამოვ ლახმგქრალ.
ცუდის მაგიერ კარგს გაეჯიბრეო.

142. ხოლემ მგჩემ ამხავი ხოლამოვ ანჭინდ.
ავის მქნელი ავს მოელოდესო.
143. ხოლემ მგჩემს მ'ესერ გარჯ ხარ, ლახ მგმყელი ხეყენი.
ცუდის მქნელს რა გაუჭირდება, თუ ამყოლი ეყოლებათ.
144. ხოლემ მგჩემს ჟიქოვ ესაქვ ი ჩუქოვი ესვერშ.
ავის მქნელს ზედ დაახურე და ქვეშაც დაუგეო (მაგრად გა-
დაუხადეო)
145. ხოლემ მგჩემს სოფლიშ ესერ ხგრიპლ ხარ ბაც.
ავის მქნელს სოფლის წყევლა-კრულვა მოელისო.
146. ხოლემ ნამშვ სოფელს ესერ ხოშვრი.
ავის ნამოქმედარი სოფელს ვნებსო.
147. ხონ ესერ ათვიდ აშიხეს, ხონ მკცხიდ ესგაშვის.
გინდ სიცხემ დამწვას, გინდ სიცვიემ გამყინოსო.
148. ხონ ესერ თხერემ ნეკეფ, ხონ — ჟალვემ.
გინდ მგლის ნაკბენი, გინდ — ძაღლისო.
149. ხონ ესერ ლაქვიშ კელსოვ ლახბურგან, ხონი ხატშე ადნაბნან.
გინდ ეკლესიის გასაღებს მოჰკიდე ხელი, გინდ ხატზე დაი-
ფიცეო.
150. ხონ ესერ ყიმა, ხონ შგუდა.
გინდ წყალში დახრჩობა, გინდ გაგუდვაო.
151. ხოფშირას ხოფშირ' ესერ ხეჯათი.
მრავალს მრავალი (მრავლისა) მოეთხოვებათ.
152. ხოშა ათვიეი მენჩაღლისგ' ესერი ათვი ლი.
დიდ სიცხეში ჩრდილშიც ცხელათ.
153. ხოშა გვალის უგამ მგხ ესერ ხამთქვა.
დიდმა გვალვამ უგემური ავდარი იცისო.
154. ხოშა ლუქვს ხოლ' ესერი ხოშა ხეჩდა ი ხოჩაი.
ბევრ თქმულს ცუდიც ბევრი ურევია და კარგიცო.
155. ხოშა მეზგა ლეშდ ნაჭონ ხოლ' ესერ ხარ.
დიდმა ოჯახმა უკუსვლა (კლება) ცუდი იცისო.
156. ხოშა მუთუმუნე თგმი ესერ ლი.
ძალიან დამჩქარებელი გაჭირვებაათ.

157. ხოშა ტაბაგუი ხოშ' ესერ ომსედ.
დიდ სუფრაზე უფრო ბევრი დარჩენილაო.
158. ხოშა ქორლისგა თელიშ ესერ მუთვრი ლი.
მოხუცი ოჯახში ჭკუის მასწავლებელიაო.
159. ხოშა ქორლისგა ჩინჩვილშალ ესერ ლეკბაღ ლი.
ხნიერი ოჯახში ბავშვივით მოსაფერებელიაო.
160. ხოშა ქორ ხოშ' ესერ ლაჭირ ლი.
დიდი ოჯახი მეტი საშრომიაო.
161. ხოშა ქუთს ხოშ' ესერ მეყ ხამთქვა.
დიდმა ხაჭაპურმა დიდი ყუა იცისო.
162. ხოშა ნენზს ხოხვრ' ესერ კაჭდილ აქჩე.
დიდ სოქს პატარა ცული ჭრისო.
163. ხოშემ ნაქეხვეუი ხოხვრა ნომოვ ესსგურა.
უფროსის დანათმობ ადვილზე უმცროსი არ დაჯდესო.
164. ხოშემ ხოლა ი ხოჩა ხოხვრამ ესერ ხესდენი.
უფროსის ავი და კარგი უმცროსს დარჩებაო.
165. ხოშილ ნასგიდარ გეშ ხოჩილ ესერ ლი.
მეტი აწონილ-დაწონილი საქმე უკეთესიაო.
166. ხოჩა ამსოლდ აქანის ამთ' ესერ ჩიშე.
კარგი ადამიანი სალამს აქეთ დაასწრებსო.
167. ხოჩა ამსოლდ შგურ ი ჟახა ესერ ხორი.
კარგი კაცი სირცხვილ-სახელს ჰყავსო.
168. ხოჩა ამსოლდ ბეფშობუი ესერ ქა თერა.
კარგი ადამიანი ბავშვობიდან ჩანსო.
169. ხოჩა ამსოლდს ხოჩ' ესერ ნარდვ ხარ.
კარგი ადამიანის ფეხი ბედნიერიაო.
170. ხოჩა ბედ ვეთხმალხენქ' ესერ ანლრი.
კარგი ჭამა საქონლისგან მოდისო.
171. ხოჩა ბედ მარა ჩუ ესერ ალგვი.
კარგი ცხოვრება კაცს აზარმაცებსო.

- 172. ხოჩა გამაწუ ნაპუ ლეშგმეძგიდს ესერ ხოჩა.
გემრიელი ლუკმა ბოლოს სჯობიაო.
- 173. ხოჩა გიმს ზეთ ესერ ხეჩდა.
კარგ მიწას ზეთი ურევიაო.
- 174. ხოჩა გუმი მგდისგლა ე დე, აარაყდ ხოლა ყიაჩუ მ' ესერ ად-
ფიშვიდი.
კარგ გუნებაზე დაყენებისათვის, თორემ არაყზე უარესი
ყელში რა ჩაიშვებაო.
- 175. ხოჩა დაჩვირ ჯიმლაშუ ესერ მუვარგე ლი.
კარგი და ძმის დამამშვენებელიაო.
- 176. ხოჩა დაჯგლ ხოლ' ესერ ფურ ახგოვარა.
კარგი თხა ცუდ ძროხას გაეტოლაო.
- 177. ხოჩა დინა ნაღვეურიშ ესერ გოვარ ლი.
კარგი ქალიშვილი ვაყის სწორიაო.
- 178. ხოჩა დინა ხოჩ' ესერ მეზგემ მგჭრენი ლი.
კარგი ქალიშვილი კარგ ოჯახთან დამამოყვრებელიაო.
- 179. ხოჩ' ესერ ლიზვრალდ ე გვი ხარ, ლეშგიმხენ მახელვაყაროვ
ლაქემ ნაგზელოდ.
კარგი ქალობა თუ გინდა, უკან ვაყკაცები ჩაიმწკრივე შვი-
ლებადო.
- 180. ხოჩა ზავ მეზგად გვი ესერ ი კად ოთხიდა.
კარგ (მოსავლიან) წელს ოჯახის გული და მუცელი გაუხარე-
ბიაო.
- 181. ხოჩა ზურალაშუ ლაჯად ქორს ხუნარ ესერ ხედი.
კარგი რძლის მომყვან ოჯახს საძირკველი დაედებაო.
- 182. ხოჩა ზურალაშუ ლაჭრიყი ყორს ესერ აგნადეხ ი ლაჯვრასოვ ეს-
ღვრდ.
კარგი ქალის თხოვის დროს კარში თუ გამოგადგეს, ფანჯრი-
დან შებრუნდიო.
- 183. ხოჩა ზურალს ძორი ესერ ნაჭვლაშუ ახკუთნი.
კარგ საცოლეს ორი ურვადი ეკუთვნისო.
- 184. ხოჩა ზურალს ჭაშუ ბაჩყეი ესერ ჩ' ოთზიგა.
კარგ ქალს ქმარი ქვაზე დაუსახლებიაო.

185. ხოჩა თანაშ ქვინღმგენა ჭაქარეი მგტ ესერ ხაშთქვა.
კარგი ჯიშის საქონელმა ზურგზე მატლი იცისო.
186. ხოჩა თელღრა გიგას დინაგეზალდ ესერ ხესპი.
კარგი რძალი დედამთილს საკუთარ ქალიშვილივით შეუ-
წყობსო.
187. ხოჩა თვალს ხოჩ' ესერ ბაჟ ხოჩა.
კარგ თვალადობას კარგი ჭკუა სჯობიაო.
188. ხოჩა იდლიან უღვნამეყვი თეფლ' ესერ ოლჰოდელი.
კარგი იდლიანი (სოფელია) კონდახმოტეხილ თოფში გაყი-
დულაო.
189. ხოჩა ი ხოლა მაგ ესერ აშვ ნგნქა ოლიქველი.
კარგი და ცუდი — ყველა ერთი ენიდან თქმულაო.
190. ხოჩა ი ხოლა ნაღზიგალ ქორს ესერ ხეთნი ჟი.
ავი და კარგი ნამოქმედარი სახლს დაეტყობაო.
191. ხოჩა ი ხოლა შდაბ-ტახშვ ესერ ლი.
კარგი და ავი სესხება-დაბრუნებით არისო.
192. „ხოჩა ლაღელიშ“ ლიქვისგლა მიჩ' ესერი ეჯი ხეტხენი.
„გამარჯობის“ თქმისათვის შენც იგივე დაგიბრუნდებაო.
193. ხოჩა ლეზობ ხოჩილ ნამშავიშ ლიცვრე ესერ ახკუთენი.
კარგი საქმელი უკეთეს ნაშრომს ეკუთვნისო.
194. ხოჩა ლექერ ქორაშ გოვარ ესერ ლი.
კარგი წისქვილი სახლის მაგვარიაო.
195. ხოჩა ლილჭალ აშვ ზურალდ ესერ ხაჯეშ.
კარგი მოთქმა (ქალისა) ერთ ქალად ღირსო.
196. ხოჩა ლიმარვ ქაფშვ ესერ დას ხაჯე.
კარგი კაცობა ტვირთად არავის ჰკიდიაო.
197. ხოჩა ლირდეს ჟი ესერ ლიქმარი ხაკუ.
კარგ ცხოვრებას გამოყენება უნდაო.
198. ხოჩა ლიშდაბ თხერა ლითხერს დეშ ესერ ხაშდნე.
კარგი მოვლა მგელს მგლობას ვერ ავიწყებსო.
199. ხოჩა ლიც ლეზობშალ ესერ მაშედ ლი.
კარგი წყალი საქმელივით მარგებელიაო.

200. ხოჩა ლიცალ ზაგარქ' ესერ ქა'თჰია.
კარგი მეგობრობა მთის გადაღმა გადასწვდომიაო.
201. ხოჩა ლგარეიოვ ჩემინ, ლგდგარეი ესერ ლნხუყედნიხ.
კარგი სიცოცხლეში ჰქენი, სიკვდილის ჟამს გაახსენდებათო.
202. ხოჩა ლგდაწყა მეზგალისგა ლეჩემ უშხვარ აშ ესერ ესქიმ.
კარგად დაწყობილ ოჯახში საქმე რიგრიგობით სდევსო ერთ-
მანეთს.
203. ხოჩა ლგდგარცაღს ხოლა ლგარ ესერ დეშ ირშენი.
კარგ მიცვალებულსავით უვარგისი ცოცხალი ვერ მოიხსენე-
ბაო.
204. ხოჩა მანკ მარემ ესერ მუნშგვე ლი.
კარგი ხასიათი კაცის დამამშვიდებელიაო.
205. ხოჩა მანკიშს ნაფითქვ ხოლ' ესერ ხარ.
კარგი ხასიათის კაცმა გაჯაჯრება ცუდი იცისო.
206. ხოჩა მარა ამბავოვ ახნცვ ი ხოლა მარა — ქაფ.
კარგ კაცს სიტყვა აჰკიდე, ცუდ კაცს — ტვირთიო.
207. ხოჩა მარა ჩივგ ესერ ქორ ხოგ.
კარგ კაცს ყველგან სახლი უდგასო.
208. ხოჩა მარა ხოჩა ამბავ აშ ესერ ოხვეზი.
კარგ კაცს კარგი სიტყვა თავისით მოსდისო.
209. ხოჩა მარად ჩი ესერ ხოგანდ.
კარგი კაცი ყველას ზიარიაო.
210. ხოჩა მარე მახლშუ ესერ ლათვრი ლი.
კარგი კაცი ჰკუთის სასწავლებელიაო.
211. ხოჩა მარე ლერმათ ესერ ხეგოვარ.
კარგი კაცი ღმერთს ეტოლებაო.
212. ხოჩა მარე ხოლა სოფელდ ესერ ხაჯეშ.
კარგი კაცი ერთ ცუდ სოფლად ღირსო.
213. ხოჩა მარემ ანბავ ლეზებ ესერი ლი ი ლეთრეი.
კარგი კაცის სიტყვა საჭმელიც არის და სასმელიცო.
214. ხოჩა მარემ ლაჰვენარითე ლადლიშსოვ აჩანდ.
კარგი კაცის მოსასმენად დღის სავალზე წადიო.

- 215. ხოჩა მუშგვრი ლამუგვარ ქორლისგა სეუდს ესერ ცვირე.
კარგი სტუმარი ოჯახში სანატრელი ხდებაო.
- 216. ხოჩა მერგადის ხოჩ' ესერ მუჰვენარი ხაკუ.
კარგ მოქმელს კარგი გამვიჩი უნდაო.
- 217. ხოჩა მგუგაღლის ფუირ ესერი ჩუ თერ.
კარგ მწველავს ძროხაც იცნობსო.
- 218. ხოჩა უახე მარემიშვ სურუ ესერ განზ ლი.
კარგი სახელი კაცისათვის დიდი განძიაო.
- 219. ხოჩა ნაყუნცახან ხოლა დიარ დემ ესერ იწნავი.
კარგ შექამანდთან ცუდი პური არ დაიწუნებაო.
- 220. ხოჩა ნახე მგულაბიშვ ლერსგენ ში ესერ ლი.
კარგი იარაღი მომუშავისათვის მარჯვენა ხელიაო.
- 221. ხოჩა გამაშ ლეზობ ქა დარ ესერ ატბგნე.
გემრიელ საჭმელს არავინ გადმოაფურთხებსო.
- 222. ხოჩა ნენუი ლაჩვ ესერი ჩ'ოლგუგელი.
ტკბილი ენით ირემიც მოიწველაო.
- 223. ხოჩა ნენუი ხოჩემ ლიჩემ ძორი ესერ საჩქვარ ლი.
კარგი მოქცევით კარგის ქმნა ორი საჩუქარიაო.
- 224. ხოჩა ძეხვ-ჭაშ მგსყია კან-უღვ' ესერ ლი.
კარგი ცოლ-ქმარი შეწყობილი ხარ-უღელიაო.
- 225. ხოჩა უელ მევარ დემ ესერ ჰევ.
კარგი ძალდი ტყუილად არ ყეფსო.
- 226. ხოჩა უელ მეზგემიშვ კანვემ ესერ გოვარ ლი.
კარგი ძალდი ოჯახისათვის ხარის ტოლიაო.
- 227. ხოჩა რაგად გუ ესერ ხარ ხოჩა.
კარგი ლაპარაკი გულს უხდებაო.
- 228. ხოჩა რაგად უაღვ ესერი ათსგმა.
კარგი ლაპარაკი ძალღმაც შეისმინაო.
- 229. ხოჩა შვიშვპარს ხოჩა ჭახვ ესერ ხაკუ.
კარგ შუშპარს კარგი ტაში უნდაო.

230. ხოჩა ჩაეე ხოჩ' ესერ მესგვრე ხესგვიშ.
კარგ ცხენს კარგი მხედარი შვენისო.
231. ხოჩა ჩიეე ნალვეურ გეშლაშ ესერ გოვარ ლი.
კარგი სიძე საკუთარი ვაჟიშვილის მაგვარიაო.
232. ხოჩა ჩი ხოჩამდ დემ ესერ ხესმი.
კარგი ყველას კარგად არ ესმისო.
233. ხოჩა სოფელლისგა აშ ესერ ითნი.
კარგი (ადამიანი) სოფელში თავისთავად გამოჩნდებაო.
234. ხოჩა ქორ მიჩა აზვ-აგამს ესერ იპრი.
კარგი სახლი თავის კარ-მიდამოს თხოულობსო.
235. ხოჩა ქუნემს ლაკლინა მიჩა თხვიმ ესერ ხარ.
კარგი სულის ადამიანი თავისთავს აკლებსო (სხვას არ აკლებსო).
236. ხოჩა ხილ ი ხოჩა ფჟირ ქა დემ ესერ იქდენიხ.
კარგი ხეხილი და კარგი ძროხა არ გაბერწდებიანო (უნაყოფოდ არ დარჩებიანო).
237. ხოჩა ხოშა ლეშდ ლაშენდობარს ესერ ცვირე.
კარგი მოხუცი შესანდობარს ტოვებსო (საშვილიშვილო საქმეს აკეთებსო).
238. ხოჩა კან მარემ ქუნდ ესერ ხაჯეშ.
კარგი ხარი ადამიანის სულად ღირსო.
239. ხოჩა კან სგეიშ ესერ გოვარ ლი.
კარგი ხარი მოზარდი შვილის მაგვარიაო.
240. ხოჩა ჰარაკ ჯედიახენ ჯედიათე ესერ კეჰნი.
კარგი მაგალითი შორიდან შორს გავრცელდებაო.
241. ხოჩამდ გვი ჩი ხარ, მარე ჩი დემ ესერ ხემჰადი.
კარგი ყველას უნდა, მაგრამ ყველას არ გამოსდისო.
242. ხოჩამდ მგუდებს ვეთხმალ ესერი ჩუ თერ.
კარგ მომვლელს საქონელიც ცნობსო.
243. ხოჩამ ჩიგარ ესერ ჟი ლაქმა ხარ.
კარგის დამატება ყოველთვის შეიძლებაო.

244. ხოჩამ ხოჩ' ესერ ნამეჩხ ხარ.
კარგს სიბერე კარგი აქვსო.
245. ხოჩამთე შდიმოვ ხოხლენ ი ხოლამთე ჩვგოვ ხოცყერან.
კარგისაკენ ყური გეჭიროს, ცუდისკენ დაიყრუეო.
246. ხოჩამლა მაჯ დემ ესერ იქვი.
კარგისათვის სამდურავი არ ითქმისო.
247. ხოჩამხენ ხოლამთექა მარა კალუნ ბაკ გარ ესერ ხაკუ.
კარგიდან ცუდამდე კაცს ზოგჯერ ერთი ნაბიჯი უნდაო.
248. ხოჩემ ი ხოლემ ლაკვშად მარა ნინ ესერ ხაყა.
კარგისა და ავის გამოსათქმელად ადამიანს ენა აქვსო.
249. ხოჩემ ლიჩემ გვიან ესერ დეშომა ლი.
კარგის ქნა გვიან არასოდეს არ არისო.
250. ხოჩემ ლგგენ ჩილადედ ესერ იცხემ.
კარგის ღირებულება ყოველდღე იმატებსო.
251. ხოჩემ მექაბუნალ ხოლამ ესერ ლახდენა.
კარგის გვერდისამქცევი ავს წასწყდომიაო.
252. ხოჩემ მგგნევის ნადვ-ჩაფგლდოვ ლახდან.
კარგის მომგონს ნაცვამ ქალამნად მოერგეო (ფეხქვეშ გაე-
გეო).
253. ხოჩემ მგხეჩ ფათვიშ შელდ ესერ არი.
კარგზე უკეთესი იმდენია, რამდენიც — თავზე თმაო.
254. ხოჩერება ლასგვრათელისგა დემ ესერ ანღრი.
სიკეთე მჯდომარესთან თავისით არ მოვაო.
255. ხოჩილ მარა თხვიმ მორდბიანდ ესეროვ ოხვნიკვ.
უკეთეს კაცს თავი მორიდებით დაუკარიო.
256. ხოჩილ მარე ხოშილ ეჩქახიოვ ლააბგრდაგე.
უკეთესი კაცი შორს გააცილეო.
257. ხოჩილდ ესერ გვი ემავ ხარ, ჯიოვი ხოჩილ ლასვ.
თუ უკეთესისათვის გული გერჩის, შენც უკეთესი იყავიო.
258. ხოჩილიშ ხოჩილ ჩუ დემ ესერ შდენი.
უკეთესის უკეთესი არ გამოილევაო (მჯობის მჯობი არ დაი-
ლევაო).

259. ხოჩ'ოვ ლაჭუნრე ი ხოლამ შდიმ ესვქად.
კარგი მოისმინე და ცუდს ყური აარიდეო.
260. ხოქდენი ეჩქას, ლახვს ესერ მიჩა ხამთქვა.
როცა დრო მოუდის, მთამ თავისი იცისო.
261. ხოხვრა ლავზინოშვ ესერ ირდი.
პატარა მიბადვით იზრდებაო.
262. ხოხვრამ, ხოხვრობუი იმთ' ესერ იმთქვი, ხოშობუი ეჯნარ ხარ
გვი.
პატარას, პატარაობაში რასაც მიეჩვევა, დიდობაში გული
იმისკენ ერჩისო.
263. ხოხვრამურ ხოშა იმხენ ესერ ანქდენივ.
უპატარაოდ დიდი საიდან მოვიდოდაო.
264. ხოხვრემ ჭირ ხოშამ ესერ ხაქიმ.
უმცროსის შრომა უფროსს ამატიაო.
265. ხოხვრ'ოვ რაქვ ი ხოშა ჩემინ.
ცოტა თქვი და ბევრი გააკეთეო.
266. ხუნ ესერ შომა ქა ხოქდენი, ჭედ გიმს ხოვხენი.
საძირკველი როცა უღალატებს, კედელი მიწას დაეცემაო
267. ხუნ მეგქაუი ჭოდარ ესერი ლამმედი ლიხ.
საძირკველი თუ მაგარია, კედლებიც საიმედოაო.
268. ხულვ' ესერ ეჯის, მესვას ში-ჭიშხ ხოქვთან.
ქონება იმას აქვს, ვისაც ხელ-ფეხი გაუნძრევიანო.
269. ხულვ' ესერ ი ხეჭამოვ, ხაკლ' ესერ ი ხებაროვ.
აქვს და ემატოს, აკლია და დააკლდესო.
270. ხუნსგ' ესერ მალვან ი ხუნსგა ხვიმანხვი.
ნახევარი ქონება და ნახევარი — თადარიგო.

ყ

1. კადვ ი მაქადს უშხვარიშ აშოვ ხოხალდხ.
მუცელმა და შემოსავალმა ერთმანეთისა იცოდნენო.
2. კადვ ლგკიმბს კიბდენ ესერ ლგკიმბ ხაკუ.
გატენილ მუცელს კიდობანიც გატენილი უნდაო.

3. კანდნაბიკვ ლგჰბერა სტამანშალ ესერ ლი.
მუცელგანაქერი შეკეთებული დოქივით არისო.
4. კამშ' ესერ ბარჯს ხაზ , მალვრა ყიას ხორკა.
ძალა მხარზე ადევს, ფიცი ყელზე ჰკიდიაო.
5. კამშუშ თეს ქიმ დემ ესერ ხეგნი.
ძალით თვალს ცრემლი არ მოადგებაო.
6. კამშუშ ნაჭრაუვ ქუთ ესერი ხოლა გამაშ ლი.
ძალით შენაძლევი (დაძალებული) ხაჭაპურიც უგემურიო.
7. კან ბაგუი კანვ ესერ ეჩქახი ესქეხა.
ხარმა ბაგაზე ხარს ადგილი დაუთმოო.
8. კან ესერ მიჩა გერაუი ოლტუმურელი.
ხარი თავის ტყავზე გატყავებულაო.
9. კან ესერ მუვლვიდ ი ფუირ მეშგდ.
ხარი უღელში, ძროხა წველაშიო.
10. კან ლინთვი მიჩა თხუმ ესერ აისგ.
ხარი ზამთარშიც თავისთავს კვებავსო.
11. კან უღვას ესერ ლახმეჩენა.
ხარი უღელს შეაბერდაო.
12. კანვემ ესერ ჩქიმ მგჰმირ ლიხ, ზურალაშ — ლუსდგვარ.
ხარის შნო რქებია, ქალისა კი — დალალებიო.
13. კანვემ ლაყვრა აზვ-გიმ კანვდ ესერ ოლფასელი.
ხარის დასაწოლი ადგილი ერთ ხარად შეფასებულაო.
14. კანვემ ხოლა ი ხოჩა უღვალისგ' ესერ თერა.
ხარის ავ-კარგი უღელში ჩანსო.
15. კანვ ესერ კანვდ ლოხვძგერა ი ეჩქახი ოთქიხა.
ხარმა ხარს ურქინა და იქით გასწიაო.
16. კანურ მეზგე ღვაემარაურშალ ესერ ლი.
უხარო ოჯახი უმამაკაცო ოჯახივითააო.
17. კარზილ ხამ ყაყბერს დემ ესერ ხათლე.
ხარისძირა ღორს ყბაყურას არ მიაკარებსო.

18. ჯაც მარე ჯაც ბედთ' ესერ ბერგი.
მრუდე კაცი მრუდე სამართლისაკენ იწევას.
19. ჯაც სავე ჭგზხარ ჯაცდ ესერ ომკეჩხ.
მრუდე მარხილის ფეხები მრუდედ დაიცვითნენო.
20. ჯაც-ჯვიც ამსოლდს ე'ესერ ხასტარინა.
მრუდეობა ადამიანს აწერიაო (წერად აქვსო).
21. კევიშ „აჰაჰას“ მურყვამ ესერ ე'ოხსგა.
ხევ-სოფლის „აჰაჰას“ კოშკიც წაუქცევიაო.
22. კევიშ ლაგამ დას ესერ ხოშკადა.
ხევის ლაგამი ვერავის გაუჭედიასო.
23. კერჯ კამშას ესერ ქა ხოჩა.
ხერხი ღონეს სჯობიასო.
24. ჯესგა ეელ ლეკფიდ დას ესერ აზარე.
მიმპარავი ძალლი საკბენად არავის ზოგავსო.
25. კეფა ეელ ნავიჩუნღვ' ესერი ლენტხლალ ლი.
კბენია ძალლი მოგერიების შემდეგაც საშიშიასო.
26. კეშდა ეელ ლეპევურ ესერი უქვიცდ კეშდე.
ყეფას მიჩვეული (მყეფარი) ძალლი უმიზეზოდაც განუწყვე-
ტივ ყეფსო.
27. ჯიდს ესერ დარ ოთკითლანა.
ქრთამს არავინ აუშენებიაო.
28. კულ ჯვინალდ ტყეიშ ესერ ლედისგ ლგმარ.
ხუნდი ძველად ტყვისათვის ფეხებში გასაყრელი ყოფილასო.

⌘

1. ჯაკვა ლგმლარალ ი ბანს ესერი ჯი ლგმყოლნელი.
ჯაკვა მღეროდა და ბანსაც თვითონ ამბობდაო.
2. ჯგგრავიშ მარა დავ ესერ დემ ხეწენი.
წმ. გიორგის კაცს (ხატის კაცს) დევი არ დაენახვებასო.
3. ჯეგიშ ნამყვილს თხვიმ ესერ ხამშდაშ.
ჯოგს დაშორებულს თავი ემარტოებასო.

4. ჯედი ბაკ ხოშ' ესერ ლესვე ლი.
გრძელი ნაბიჯი მეტი სვიანიაო.
5. ჯედი მეგამ ქა ლაქვცა ხარ, მეკვშდე ქა დემ ირწუნი.
გრძელ ხეს გამოეჭრება, მოკლე არ გაიჭიმებაო.
6. ჯედი რაგადს ი ჯედი შუკვს ლაშდახს ესერ ხერაგის.
გრძელ ლაპარაკს და გრძელ გზას დამთავრებას აგვიანდებ-
ბაო.
7. ჯედი შუკვს ჯედი ბაკ ესერ ხესგვიშ.
გრძელ გზას გრძელი ნაბიჯი შვენისო.
8. ჯედი შუკვ ბაკშვე ესერ ომშდეს.
გრძელი გზა ნაბიჯით მოლუულაო.
9. ჯედიას ლირდე ნათის ესერ ჩვამჭერი.
შორს ყოფნა ნათესავს გაგიუცხოვებსო.
10. ჯედიდ მესკორალ დემ ესერ ოლდაგრალ.
ხანგრძლივად საქმის ამწონ-დამწონმა მკვლელობა ველარ
მოახერხაო.
11. „ჯექარ-მექარშვ“ გემ დემ ესერ ისკეთი.
„გითხარი-მითხარით“ საქმე არ გაკეთდებაო.
12. ჯვიდ ძას ესერ ოხვთენა (ოხსკორა) ი ლებს.
ცვილი ვინ გამოიგონა და ფუტკარმაო.
13. ჯვინელ ესერ ძესვა დემ ოთგიჭა, მახე დემ ლოხვქიმა.
ძველი ვისაც ვერ დაუცავს, ახალი ვერ შეუძენიაო.
14. ჯვინელ ესერ ესხრი ი მახე ანლრი.
ძველი მიდის და ახალი მოდისო.
15. ჯვინელ ესერ ლახ ხობჯგი, მახა მოდმა ხაგარჯ.
ძველი რომ მხარში უდგას, ახალს არ ეძნელებაო.
16. ჯვინელ ლერექვ მახა ესერ ხობჯგი.
ძველი ტანისამოსი ახალს შეღავათს აძლევსო.
17. ჯიგარ მერდე ქორაშ ჭოდარს ესერ ხანყავა.
მარტოდ მყოფი სახლის კედლებს ესაუბრებოდაო.
18. ჯიმლაშ დაგრა დაჩვირს ლუსდგვარს ესერ ხაქვცურნე.
ძმის სიკვდილი დას ნაწნავებს მოაჭრევინებსო.

19. ჯინემოვ **ესკალნე** ი მუშგვრის ქ'ესვსერ.
შენ მოიკელი და სტუმარს დაუმატეო.
20. ჯგმწუ ჯიმლწუ მუფსედი დაჩვირ დემ ესერ **ლემცხენალ**.
ოთხშაბათს ძმის პატრონი ქალი თმას არ ივარცხნიდაო.
21. ჯგემემ **ლიდერვე** მოდ' ესერ შიდ.
მარილის მიცემაზე უარის თქმა არ შეიძლებაო.
22. ჯგმ ი დიარს **ნაურდგული** ესერ **ოთლაჯა**.
პურ-მარისს ერთგულება დაურგავსო.

ს

1. ჰამს დოსდ **მეგნალს** ნებოზდ ხოჩ' ესერ გვი ხოზ.
დილით ადრე ამდგომი სალამომდე კარგ გუნებაზეაო.
2. ჰამს ხოშაქა ლიყვრე გუ ჩვესერ **ალინდეში**.
დილას დიდხანს წოლა გულს მოადუნებსო.
3. ჰამს **ჰამწუ** ესერ ხაკუ ი **ნებოზს** — ნებვწწუ
დილას დილისა უნდა და სალამოს — სალამოსიო.
4. **ჰანწ** დაბწუ ლამარია ესერ ლი.
ნაკელი ყანის ღვთისმშობელიაო.
5. **ჰარაკ** მწგ ესერ ტკიც ლი.
არაკი ყველა მართალიაო.
6. ჰარაკდ ლისედს **ლაჰრაკ** ნამარგვ ესერ ხაკუ.
საარაკოდ დარჩენას საარაკო სიმამაცე უნდაო.
7. „ჰარაკ-ჰარაკიშ“ **მეშკადელს** ტკიცდ ჰარაკ ესერ ახკედა.
ყველაფრის გამკვირვებელს საარაკო რამ დამართვიაო.
8. ჰარი ესერ **ლემჰერალ** ი გეშის ჩუ ხაყდინენა.
ცარიელი ხმაურობდა და სავსე თავშეკავებული იყოო.
9. **ჰარი** თეფს თგმიყი ბერგ ესერ ხოჩა.
ცარიელ თოფს გასაჭირში თოხი სჯობიაო.
10. ჰარი კიბდენ შდუგვდ დემეგ ესერ ლი **ლემყავ**.
ცარიელი კიდობანი თავვისაგან საშიში არ არისო.
11. ჰარი შედ ჰერშვ ესერ **ოთოჯრახ**.
ცარიელი ჭურჭელი ხმით გამოუცვნიათო.

12. ჰარი შედს დარ იმ მოშ ესერ ხაჯათე.
ცარიელ ჭურჭელს ვერაფერს გამორჩებო.
13. ჰარი ძაძრა კაჩ დემ ესერ იგნი.
ცარიელი ტომარა ფეხზე არ დადგებაო.
14. ჰარი კადშვ კან უღვას დეშ ესერ ხობიდ.
ცარიელი მუცლით (მშიერი) ხარი უღელს ვერ გასწევსო.
15. ჰარკვიან მარე ამაშვამს ესერ ლგმმეშრალ.
ეჭვიანი კაცი შვებას ჩიოდაო.
16. ჰასვიშს ლამუარაშ ყორრე ჩარფანშვ ესერ ლაკრა ხარ.
ასულს მამეულის კარების ფეხით გაღების უფლება აქვსო.
17. ჰასვიშს ლამუარდ სამგრთალ ესერ ხოგად.
ასულს მამეულის ოჯახის სამართალში წილი აქვსო.
18. ჰაყბას ბაჩ ესერ ოთბიჭკვა.
ყბადაღებას (ავ თვალს) ქვა გაუხეთქავსო.
19. ჰაშთქე ქვინღმგენე დანავ ზურალშალ ესერ ლეყრი ლი.
მაკე სულდგმული ორსულ ქალსავით ცოდვააო (შესაბრალებელიაო).
20. ჰაში გიმ ჰაში ამსოლდს ესერ ირდი.
მსუბუქი მიწა ჭკუით მჩატე ადამიანს ზრდისო.
21. ჰედოვ ლუვზერე ლასვ, მოდეი მერმემ ნავზერის ხოვზინა.
ან ბეჯითი იყავ, ან ბეჯითს მიჰბაძეო.
22. ჰედურდ მოდმას ეშდგორი უღვა კან ესერ ხოჩა.
სულ არარაობას თორმეტი უღელი ხარი სჯობიაო.
23. ჰედურდ ჩუ ლიშთხალდ ქემასოვ ათთიალ.
სულ შემოლევამდე მომატებას შეეცადეო.
24. ჰერ-მეჩდე ნანგვლიქ'ოვ ადშგმ.
ხმაწასულმა სანეხვე ხვრელში გაიძახოსო.
25. ჰერსკნ მბგარ ესერ ლი, ღვაშ — ბედნიერ.
არჩვი ეშმაკეულია, ჩიხვი — ბედნიერიო.
26. ჰერს ნანჩქრან თე ესერ ხასრე.
ხმას სიჩქარით თვალი უსწრებსო.

27. ჰერცალ მეჰერალ დეშ ესერ, ლემარ.
ხმისოდენა მოხმაურე ვერ იყო.
28. ჰერწემს გარაშა ქ'ოთშყვიყა, გვი ესერ ჰერწმიშ ესედა.
გველს კანი გაუხდია, გული გველისა დარჩენიაო.
29. ჰერწემს ესერ თხვიმი ათხგპნენა ი ქვინი ეჩქას ათხედა.
გველს თავი გაეჭეჭყა და სულიც მაშინ ამოსვლიაო.
30. ჰვილ ესერ ქ'ელგურნალ ი მათაშ ჩვოთშიდა.
ჯორი დაგორებულა და დაღლილობა გაჰქრობიაო.
31. ჰვილ ი წელ თხერა აშ ესერ ხეისტამხ.
ჯორი და ვირი მგელს ესიზმრებოდაო.
32. ჰვილ ნეყირლა ყირჯს დემ ესერ ადისგ.
ჯორი ცემით ოჩნობას არ მოიშლისო.
33. ჰვილიშ მანკ დ'ესერ დიეშ ლი ი დეი — მუეშ.
ჯორის ზნე არც დედისა არის და არც — მამისო.
34. ჰვიჯ ამსოლდაშ ესერ მკეთ ლი ი ჰერწემ — ამახვ.
ქლოკვი ადამიანის მოკეთეა და გველი — მტერიო.
35. ჰინგირ ესგი ა ლაკ, წელ ესერ ეღჯაი წელ ლი.
უნაგირი დაედგმის თუ კეხი, ვირი მაინც ვირიაო.
36. ჰირგლიან ლეზობშვ ესერ დემის იბზი.
გაუმაძლარი საჭმლით არ ძღებაო.
37. ჰერგნის ესერ ღვაყარ გუხენქა.
მამაკაცები გულ-ამოსკვნით ტირიანო.

2

1. გამსგე მეზგე-მერდემ ხუნ ესერ ი კუნ ლი.
მემკვიდრე (ვაჟი) ოჯახის ფუძეა და საძირკველიო.
2. გამსგემ მუფვსდის გუმი ლაკვშაშ დემეგ ესერ ხარ.
მემკვიდრის (ვაჟის) პატრონს გულის გასატეხი არაფერი აქვსო.
3. გამსგ' ესერ ოლთაველი ი ჟაღვემ ბოჯს ლახცხენა.
მემკვიდრე დაბადებულა და ძაღლის ლუკმას მომატებიაო.

სიტყვათა საძიებელი

ა

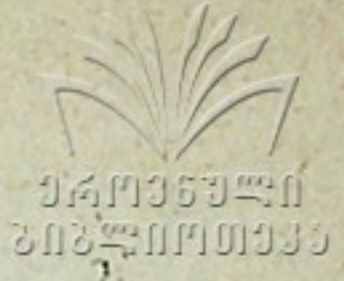
აბაზიშ სწრგებ ც 19.
 აბაზიშ ჭაბ ა 1.
 აზვან გიმ ა 7.
 ალაშა ა 15.
 ამაშვამ მ 228.
 ამახვ ა 16, 18, 19, 20, 21, 22; მ 381; ძ 49; ხ 25.
 ამახვურ ამახვ ა 95.
 ამბავ ა 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, მ 422; რ 4; ს 17; ძ 58; ხ 35, 208.
 ამთე ა 34.
 ამსოლდ ა 35, 36, 37, 41, 42, 44, 70; ბ 45; ლ 36; შ 11; ხ 36.
 ამსოლდან მორგავ ა 53.
 ამსოლდან ნინ ა 54, 55.
 ამსოლდან ტან ა 56.
 ამსოლდან ჭირ ა 60.
 ამსოლდან ხოლა ა 57.
 ამსოლდან ჭანდ ა 58.
 ამსოლდან ჭაცა ა 59.
 ამტრავ ა 79.
 ანგარიშ ა 84.
 ანდვან ჭირ ბ 2.
 ანზ ი 23.
 ანდრი ძ 119, შ 14.

არა-ბარა ა 103; მ 370.
 არშვლურ ა 104.
 ასწვან ლ 195.
 აქანი ა 106; ხ 166.
 აქანიან ლიკედ ა 105.
 ალაბ ჩ 24.
 ალბან ტაბავ ა 107; შ 4.
 აშვარ ლიკბან ა 110.
 აჟ ე 3.
 „აჯონ“ ა 166.

ბ

ბგემ მ 416.
 ბდგი ა 3, 5; მ 441, 417; ნ 75; ხ 21, 67.
 ბდგიან ლიც ა 2.
 ბდგილობეი ა 4.
 ბზვ-ავან ხ 234.
 ბზვ-გიმ კ 13.
 ბთვი მ 589.
 ბთვიარობ ა 13.
 ბმეჩუ (ამეჩუიშ) ა 33.
 ბნ ი კან ა 87.
 ბდრან ა 90; შ 2; ჭ 27.
 ბპრილიშ უჩხე ა 101.
 ბპრილისგან სგანდ ა 99.
 ბღვირ ჭ 7.
 ბღვრა ლ 99.

წღვრურ ჩუ ა 108.
ჰჰჰჰჰ ბ 21.

ბ

ბაბა ლ 46.
ბაგ კ 7.
ბაქარა ბ 11.
ბაზი ბ 7.
ბანი ს 5.
ბაღე ლ 12.
ბაე ბ 2, 3; ბ 67; ლ 69; მ 175;
ჩ 45; ხ 187.
ბარ ლ 83.
ბარა ა 103.
ბარაქ ჩ 12.
ბარბელ ბ 5.
ბარი ი 12.
ბასრ მ 2.
ბაქ ა 9; ბ 9, 10; ტ 9, 12.
ბაქიშ მუქვისგ ბ 13.
ბაჩ ბ 18; თ 3; ლ 129; მ 334,
435, 529.
ბაე ე 30.
ბაე ბ 16, 20, 21; მ 3; მ 72; ჯ 4.
ბაე-ბაე ბ 21.
ბაეგ ნ 23.
ბედ ძ 34; ხ 170.
ბედავირ ბ 22; ვ 4.
ბედნიერ ბ 28.
ბედნიერი ბ 25.
ბელუჩიშ ჭიშხ ჭ 36.
ბერ ლ 20.
ბერა-ბერა ჭ 64.
ბერგიშ ნამჯიჩგ მ 419.
ბერეე ა 161.
ბეფუ ბ 36, 40.
ბეფუობ ხ 168.
ბიზ ა 162; ლ 171.

ბიზა ბ 52; მ 218.
ბიკ ბ 53.
ბიფხიშ ნამატე ბ 54.
ბიქე ბ 55; მ 444.
ბიქეიშ ნაქიდვ ბ 56.
ბიჯუ ს 10.
ბოგსეჩხენიშ ნაჩომ ბ 57.
ბოჯ ლ 79, 80; შ 4, 12; ი 3.
ბოჯიშ ლიკვანე ბ 60.
ბრაზიან ჟელ ბ 61.
ბრიგე მ 348.
ბურდობ ჭ 116.
ბური რ 10.
ბგდ ა 94.
ბგნაზ ჩ 48.

გ

გაბე ბ 1.
გაგ ი 19.
გაგა ბ 3.
გად ბ 11.
გადან ბ 6; ლ 65; მ 578.
გარაშა ჭ 28.
გარჯ ბ 14.
გაჭე შ 16.
გაჭელ დ 56.
გამ მ 76.
გამიან მ 225; ხ 83.
განგვდ ჭ 82.
განჭვობ ბ 13.
განჯე ბ 29.
გაჩ ბ 15; ჭ 8.
გაჭე ა 71, 118.
გაჭირობ ბ 16.
გეზალ ბ 19; ლ 48; ნ 6, 7, 34;
შ 10; ხ 27, 55.
გეზალ ლგრდ ბ 22.

გეზლან მანხლოვარ ბ 33.
გეზლან მუფსვიდი ა 155.
გერე კ 8.
გეშ ბ 35; ს 7.
გვალ მ 516.
გვალი ლ 284.
გვამი ი 1; ბ 37.
გვამი ლემკადი ს 45.
გვი ბ 42; მ 12, 49, 89, 161; ჩ 14.
გვილაჰვიდი თ 2; ხ 56.
გვი ლემხე ა 49.
გვი ლეშხიაქ ა 49.
გვილეჰვიდი მ 140.
გვილუგვარ ქ 31.
გვილგჰედ ამსოლდ ბ 45.
გვიმაზიგ ხ 84.
გვიმარა ბ 47; ნ 14.
გვიმანწვიდი ბ 48.
გვიუჩიდა ბ 53.
გვიუჰვიდობ ლ 147.
გვიჰანში ქ 31.
გიგუ ბ 57.
გიმ ა 7; დ 50; მ 177, 339; ჰ 20.
გიმ ლაშდღვი ბ 58.
გიმ-მეგემ ქ 35.
გიცრიშ ნესკინ ქ 133.
გოვარ ბ 64; ქ 77; ხ 177, 194.
გონანბ ბ 29; ბ 66.
გრიმ ტ 5.
გუდლანჯიდარ ჩ 71.
გუდ (ლიკედ) მ 13; ჩ 73.
გუთე ლანწე ქ 52.
გულისგა ლუქვ ბ 69.
გუმი კეშა ბ 70.
გუმი ლანგნარ ბ 71.
გუმი მაფუა ბ 72.
გუმი მახრინ ბ 73.
გუმი მგდისგ ხ 174.

გუმი ნავჰედი ბ 74.
გურგვინ ნაგემე ბ 76.
გურგუნ შ 79.
გუშ მ 335; ი 43; ფ 41.

დ

დაბ ფ 22.
დაგრა ა 116; ბ 37; დ 3, 9, 18;
ე 9; ლ 212, 220; უ 46; ჩ 7,
25, 66.
დაგრობ დ 21, 23; ლ 30; ხ 77.
დამბანლ მარე დ 37.
დაქელ ე 12.
დან დ 33; ჯ 2.
დანან ნამზგარ დ 31.
დანან ნაქათვ დ 32.
დარ ც 4; ხ 42.
დაშდვ ა 88; დ 45.
დაშდვე მახალ დ 47.
დაცხ დ 49, 70.
დეც ბ 27; ბ 59.
დეცე-გიმ დ 50; ტ 2.
დეცე გურგუნ შ 79.
დეცხენჩუ ნამუყედვ ა 38.
დეჯიკ დ 56.
დი დ 60.
დია მ 410; უ 63.
დიარ დ 59; ლ 244; მ 197; ფ 16,
27; ქ 21; ჭ 31.
დი-გეზლან ლიყვლურე დ 61.
დიეშ ლუსვ დ 69.
დიეშ ქიმ დ 73.
დინა ე 95.
დინაგეზალ დ 76.
დირილდ ა 39, 66; ე 10; ფ 42.
დირიშ ბოჯ დ 80.
დირიშ ნასრული დ 83.

დირიშ ნაპუ ღ 82.
დრობ ღ 84.
დოშდულ ხ 44.
დრევ ა 40; ღ 88; ლ 60.
დრევიშ მგლლი ღ 93.
დრევიდრევი ღ 94.
დრევი მგლში ღ 96.
დგბეი ამსოლდ ღ 103.
დგთხალდ ლგლშ ს 29.
დგთხელ უე ღ 104.
დგრ ა 83; ხ 12.

ე

ეზერ მარე ღ 27.
ემსგი ე 1.
ეშვი ღ 90; ძ 70.
ეშვი გვი მ 161.
ეშვი დირილდ მ 10.
ეშვი კინჩხ მ 15.
ეშვი მურღვე ე 2.
ეშვი ქვინ ა 72.
ეშვი ქვინღმგენე ე 28.
ეშიაშ ხ 53.
ეჩეჩუ ა 33.
ეჩთე ა 34.
ეჯაბუასდ მ 391; ლ 26.
ეჯაბუასდშ ლასკგდ ღ 31.
ეჯზგ მ 68.
ეჯლაჟ მ 38.

ვ

ვად ვ 2.
ვარჩხილ ვ 5.
ვარგ ლ 233.
ვამშია ვ 3.
ვაჰმ ნ 91.
ვეთხმულ ვ 7; უ 36.

ვერ ა 50.
ვეფ ა 10.
ვიდლშ გეზალ ღ 48.
ვიმცარ კან ვ 10.
ვობაშ გ 61; უ 42.
ვობაშ ლიმზურ ხ 92.
ვობაშუნ მ 171.
ვოდივოდ ვ. 13.
ვორგვილ ა 32.
ვორემ კურუ ა 46.
ვოქრ ვ 14; უ 98.
ვოქრშე მუსკვრუნე ხ 82.
ვოხთრის ჩ 26.
ვოჯარ ვ 21.
ვოჯრიშ მგრდი ვ 22.

ზ

ზავდ მ 414.
ზარ ლ 149; ნ 144.
ზანზანია ჩ 82.
ზეგირ ი 5.
ზეთ ხ 173.
ზექრე ლიკვილცხალი ხ 91.
ზისხ მ 113, 269, 270.
ზურალ ლ 37; მ 386, 402, 407;
ნ 40, 111, 138, 313; უ 34, 43;
ძ 95, 101; ლ 2, 41.
ზულვა ა 38.
ზენე ხ 48.
ზენეგა ძ 68.
ზესყი ვ 52; უ 43.

თ

თაკარილ ნ 170.
თან ღ 64; ვ 8; უ 23.
თანათ მ 145.
თან-ნათსავ უ 8.

თაშნ ბ 3; თ 4.
 თაკვ ღ 17; ნ 167.
 თე ს 44; ხ 50.
 თელ ა 147; ბ 42; ბ 67; მ 9, ჩ 45.
 თელიან თ 6.
 თელღრა ხ 52, 185.
 თემი რაკ ხ 51.
 თერა (S₃) ც 5; ჯ 14.
 თესგებინ ბ 33; ძ 55.
 თესკედრა მ 524.
 თეურ თ 10.
 თეუხვტა ჩ 38.
 თეფ ბ 21; მ 575; ნ 99, 137; უ 2;
 ხ 188; ჰ 9.
 თეფ მგსყე ღ 40.
 თვალ ბ 4; თ 14; ხ 187.
 თვი ღ 45.
 თვი-ლევცი ღ 68.
 თუთვინ უ 38.
 თუხვარიკ მ 39.
 თხერე ა 148; ე 11, თ 17; მ
 392.
 თხერე ლგპრისდე ა 57.
 თხვიმ თ 20, 24, 27; ლ 157; ნ
 64; ჩ 17.
 თხვიმ კალდემ ფ 9.
 თხვიმღჳენ თ 23.
 თხუმემ კეშა მ 268.
 თხუმემ ლამცად მ 141.
 თხუმემ მგფშდი თ 32.
 თხუმემ მგჳრაყალი თ 33.
 თხუმ მგყელ თ 29.
 თხუმ ბ 39; ე 6.
 თგმი თ 38; მ 172; 293, 457; ნ
 17; ფ 158.
 თგმი-წგხი თ 42; ლ 34. ნახე კი-
 დევ წგხი-თგმი.

ო

ივა ი 1.
 ივალადელ ი 2.
 ივას ღ 54.
 ივას მეგჳე ღ 41.
 ითქ ღ 4.
 ითქ ლუკვარ ი 6.
 იმგვან-იმგვან ი 11; ლ 36.
 იმგვანლეშია ი 13.
 იმედ ა 65; ხ 54.
 ინჯარ ი 17.
 ისგაშ ლასმან ნ 11.
 „ისგვი-მიშგვი“ ღ 14; ი 21.
 ისტამ ხ 54.
 იშგენ ა 67; ღ 63; ი 22.
 იშგნემ ტაბანგ ი 28.
 იშგნემ ჰამარყი ი 27.

კ

კავ კ 14.
 კათხ-ტაბანგ კ 1.
 კაკაშ ნაყროვ მ 493.
 კაკერან კ 2; მ 321.
 კალთილ კ 3.
 კალმახვ ღ 87; კ 4.
 კარქან ზ 4.
 კაჩყი კ 12.
 კაჩყუ მეზი კ 13.
 კაჰდილ ხ 162.
 კალდემ ფ 9.
 კალუნ ბ 68; ნ 168; ტ 14; ხ 247.
 კან ა 87.
 კანცხ კ 8; მ 147.
 კევირ ხ 111.
 კეთილ კ 15.
 კენ კ 16; მ 593.
 კეშა მ 268.

კეც ა 95, 109.
 კეცხაშ ლ 252; ჰ 40.
 კვარდვიმ ზ 35.
 კვახ ძ 30.
 კვად ღ 2; ა 18; ნ 44.
 კვამ ა 138; ვ 22.
 კვიდრ ა 19.
 კვიჩხ მ 451.
 კვიცრა ღ 87.
 კიბ ა 133; ღ 52.
 კიბდენ ლ 48.
 კინჩხ ე 15.
 კინჩხიშ მუქვიცან ნ 65.
 კირ-უფშგა ა 20.
 კოჯ ა 21.
 კგლ ა 25.
 კგღენ ა 26.

ლ

ლაბგვანი თ 13.
 ლაბვრა ხ 39.
 ლაბოფშალ ლ 4.
 ლაბურგალ ლ 5.
 ლაბურჯანალ ლ 6.
 ლაგას ლგნე ჩ 21.
 ლაგას მეგნე მ 16; მ 274, 393.
 ლაგასუგნა თ 22.
 ლაგასუგნაურ ხოხვრა ლ 8.
 ლაგაგი ლ 9; შ 68.
 ლაგამ მ 106, ა 22.
 ლაგაც უ 83.
 ლაგვალ ლ 7.
 ლაგვნი ა 119; ლ 148; მ 296.
 ლაგვრანალ ვ 10.
 ლაგუ ბ 43.
 ლადაური ღ 34.
 ლადვაში მ 144.
 ლადლი ლ 55.

ლავდი მ 126.
 ლავია ლ 16.
 ლავრამ შუკვ მ 232; ი 41.
 ლაზ ფ 15.
 ლაზარა ვ 6.
 ლაზვაბ ლ 187.
 ლაზმი ა 51.
 ლაზობ ზ 1; ლ 18; ნ 60.
 ლაზობ-ლათრათე ლიზი ლ 17.
 ლათავა ლეთ ნ 96.
 ლათალი თ 7.
 ლათვენი მ 434.
 ლათვრი თ 8; მ 255, 279; ძ 66;
 ხ 210.
 ლათუმუნა მ 312.
 ლაკარქა ლ 24; მ 255; ი 27.
 ლაკაჩარ ა 120.
 ლალაბი ლ 29.
 ლალაშგ ლ 87.
 ლალთარ ა 26; ლ 31; ხ 57.
 ლალოგ ლ 70.
 ლალფარი ტ 18.
 ლალფგრა ჰ 79.
 ლალძგენა შ 21.
 ლალჭემილეთ უ 3.
 ლალჭაჯალ ლ 34.
 ლამარგ ლ 39; ხ 58.
 ლამარგ ამსოლდ ლ 36.
 ლამარგ ზურალ ლ 37.
 ლამაშდნა ლ 7.
 ლამარია მ 17.
 ლამდუნა ლ 42.
 ლამუარ ღ 78.
 ლამურჭყვინა ც 12.
 ლამშგვარ ხ 215.
 ლამშგვარ ლეთ ლ 46.
 ლამცად მ 141.

ლამგნკა მ 130.
 ლანაკვ ლ 47.
 ლანან ლ 48.
 ლანარგ მ 511.
 ლანჭურალ ძ 92.
 ლანგნალდ მეშყდე ლ 49.
 ლაპაე ა 68; ძ 109.
 ლაპაე ბაჩ მ 435.
 ლაპაე-ლანაკვ ძ 87.
 ლაპორ ნ 62.
 ლაყახ ლ 50.
 ლაყგენი ხ 62.
 ლარაგა-ლარაგა ლ 51.
 ლარგადი ლ 52; ნ 155.
 ლარდა მ 192, 247.
 ლასად მ 315.
 ლასგვრა ლ 136; ხ 71.
 ლასგვრათე ლუმთქვე ლ 56.
 ლასგვრა-ლაყერაყი ლ 59.
 ლასგვრამ დრევ ლ 60.
 ლასვამ ქიბ ლ 62.
 ლასკვდ მ 174.
 ლასლამალ ლ 63.
 ლასმან ნ 11.
 ლასგრგებ მ 50.
 ლასგრგებ მარე მ 22.
 ლატაფ მ 449.
 ლატვთე ლგმარე ტ 16.
 ლაფაშგვიშვ ნარდევს ლ 64.
 ლაფკანარი ც 20.
 ლაფშდი თ 31.
 ლაფცხირ ლ 65.
 ლაფხვლალ ლ 66; მ 42.
 ლაქვთუნა ნ 155.
 ლაქხგნა ძ 60.
 ლაქენტრინა ლ 67.
 ლაღარზვ ლ 68.
 ლაღრალ ა 119; ლ 148, 178.

ლაღრალამ გვი ჩ 14.
 ლაყა ჭამ ჩ 22.
 ლაყვრა ლ 70; ჭ 6.
 ლაყვრა-ლანგნა მ 438.
 ლაშად ჩ 72.
 ლაშგარ ლ 71; მ 309.
 ლაშგამ ქვინ ა 102.
 ლაშგურ მეზგე ლ 72.
 ლაშდნა ჭ 18; ხ 116.
 ლაშდღვი ბ 58.
 ლაშყად ლ 216; ჩ 54.
 ლაშყვაე მ 95.
 ლაჩად შ 20.
 ლაჩახვ ლ 11.
 ლაჩაქ ფ 17.
 ლაჩომ ლ 18; მ 48.
 ლაჩომყი მექაბუნალ ლ 75.
 ლაჩრავი ღ 100.
 ლაჩხანკუნა ა 83.
 ლაჩღდალ მ 252; ა 11.
 ლაცხამ ლ 79.
 ლაწვანალ გ. 29.
 ლაწვრი ლ 90.
 ლაჭადირ ნ 136.
 ლაჭარალ ც 11.
 ლაჭენი ლ 80.
 ლაჭთარ ფ 30.
 ლაჭრი შუკვ მ 166.
 ლაჭშა მ 349.
 ლაჭვდ მ 542.
 ლაჭვდ ჭაჭარ მ 167.
 ლახამ ხ 15.
 ლახვ ლ 83.
 ლახვანა მ 48.
 ლახვბაშალ მ 111.
 ლახვთე ნავუზი ლ 86.
 ლახვრტანი ჩ 40.
 ლაქად შ 10; ხ 181.

ლაქაცვარ ა 120.
 ლაქვრა ბ 27; ხ 182.
 ლაქმარი ლ 94; უ 31.
 ლაჯმი ლ 94.
 ლაპვაწ კ 24.
 ლაპვი მ 103.
 ლაპვნარი ჩ 41; ხ 214.
 ლაპრაკ კ 6.
 ლაბნა ლ 2.
 ლაბრევი ძ 34.
 ლაგნა ბ 17; მ 432; ძ 73; ჩ 67,
 ლაგნა კეც ა 95.
 ლაგჭა მ 442.
 ლაგნარ ბ 71.
 ლადელ მ 10, 389, 476; ზ 22.
 ლადი უ 81.
 ლადი-ბაზი ბ 7; ხ 117.
 ლადისგ ლ 216.
 ლადმარალ ხ 100.
 ლავერბალ შ 11.
 ლავზინა ხ 261.
 ლავრა ნ 124.
 ლავჩი ღ 11.
 ლაზიგარ ფ. 30.
 ლაზჭა მ 297.
 ლაზჭენი გაჩ ძ 8.
 ლათიალ ლ 21; ზ 1.
 ლათხელი ძ 34.
 ლათხვარ ი 52.
 ლათხი ვ 16; ლ 140; მ 412.
 ლაკ ვ 3.
 ლაკბალ ლ 25.
 ლაკვდა ლ 217.
 ლაკვმა ხ 248.
 ლაკვცანი ლ 27.
 ლაკთილარ თ 41; მ 74; ხ 27.
 ლაკიდარ მ 553.
 ლაკიმბი ლ 280.

ლაკირ ი 42; უ 79.
 ლაკლინა ხ 235.
 ლაკჭურალ ლ 28.
 ლალეთი ა 141.
 ლალზიგალ-ლაღვიმალ ლ 31.
 ლამეშხი მ 227; ძ 111.
 ლამზგრ ლ 44.
 ლამთქვა მ 45.
 ლამუნდ ბ 8.
 ლამყერვა მ 107.
 ლამშივ ძ 83.
 ლანგვჭა შ 33.
 ლანკვა ძ 129.
 ლამმედი მ 139.
 ლარდი ქეყანა ლ 53.
 ლარტყ ლ 271; მ 75.
 ლარყიარ ლ 54, 126.
 ლასგდი ლ 55.
 ლასევდარ ლ 61.
 ლასიპ ლ 77.
 ლასკეთი მ 144.
 ლასყი მ 437.
 ლატხა ლ 14.
 ლატხელი ბ 56.
 ლაფირ მ 95.
 ლაქმა ლ 217; მ 257; ხ 243.
 ლაქრანი ფ 19.
 ლაღვრალ ღ 27.
 ლაღროვალ ლ 218; ჩ 49.
 ლაყდი ლ 160; მ 187.
 ლაშდობნა ძ 6.
 ლაშდხა ლ 2.
 ლაშვემინა ა 139; მ 439.
 ლაში ხ 72.
 ლაშიალშვ ლესკეთი ლ 73.
 ლაშიაშ ნავდენი ლ 74.
 ლაშგნდობარ ხ 237.
 ლაჩინჩვილი ნ 152.

ლაცვლარ ძ 136.
 ლაცვრა ა 124, ძ 51.
 ლაწე ა 67; ძ 52.
 ლაწსა ადგი მ 441.
 ლაწყლანალ ლ 85.
 ლაწირი ლ 76.
 ლაჭირ ლ 81; ხ 160.
 ლახვნალ ლ 88.
 ლახიადალ ლ 90.
 ლაჭელი ხ 133.
 ლაჭიალ ლ 95, 97.
 ლაჭიასგ ლ 98.
 ლაჭნა ლ 99.
 ლებ ლ 100; ხ 157.
 ლებაც უ 38.
 ლებერგ ჩ 29.
 ლებიშ ლიბემ ი 74.
 ლებრალი ლ 101.
 ლებრევი ხ 3.
 ლეგ ლ 106.
 ლეგეჰ ლ 102, 127.
 ლეგდ ლირდე ჩ 59.
 ლეგმერდე მ 62.
 ლეგჰე ლ 38.
 ლედგარი ფ 32.
 ლედევ ლ 107.
 ლედისგ ლ 218.
 ლევიზ უ 9; ხ 23.
 ლევზიშ უზარა ლ 108.
 ლევიშხ ა 62.
 ლევეახ ხ 73.
 ლევღვი ფ 36.
 ლევშედელ ა 62; ძ 89.
 ლეზებ ა 63; ლ 109, 135, მ 137,
 146, 549; ლ 7; ხ 65, 213, 221.
 ლეზებ-ლეთრე ლ 150; მ 240; ფ;
 13; ჩ 79.

ლეზებემ გამდ მ 76.
 ლეზებემ მაკლ მ 16.
 ლეზრელ მ 324.
 ლეთ ლ 46; მ 294; ხ 96.
 ლეთვრი მ 253.
 ლეთრე ლ 114; ხ 62; ტ 3; ძ 19;
 ფ 26; ხ 213.
 ლეთხელი ჰ 16.
 ლეისგ ლ 221.
 ლეკბალ ხ 159.
 ლეკვშე მ 445; ძ 12.
 ლელაკი ჩ 62.
 ლელატ ც 6.
 ლელგვი ი 18.
 ლელდისგ მ 206.
 ლელთერ მ 17.
 ლელხინ ლედ ჩ 43.
 ლელსერი ჩ 42.
 ლელჯვმარ-ლაცხნირ მ 12.
 ლემარე ლ 115.
 ლემასგვშე შიხა ლ 281.
 ლემდუნე ძ 33.
 ლემესგ ბ 30; ლ 106; მ 299.
 ლემზეზალ მ 346.
 ლემზირ ს 32.
 ლემყელი ჩ 28.
 ლემსგემ მუშვემ ლ 117.
 ლემურჯვინე შ 61.
 ლემყავ ჰ 10.
 ლემხე ა 49.
 ლემხეშ ლ 161.
 ლემხეში მ 446.
 ლემკადი მ 447; ხ 45; ძ 110.
 ლენდროვნე მ 302.
 ლენწირ ლ 118; მ 557.
 ლენჭკერე მ 448.
 ლენჭყი ხ 65.
 ლეჯხერი მ 158.

ლეური ქ 128.
ლერგადი ლ 121; რ 1.
ლერექვ ლ 122; 259; ა 63; ბ 6;
ქ 75; ჯ 16.
ლერთენ მ 371.
ლერსგენ ბ 26; მ 371.
ლესკეთი ლ 73.
ლესკორალ მ 382.
ლესკორე თ 19; ხ 76.
ლესლამალ მ 459.
ლეტვმურე ლ 47.
ლეტვრე მ 123.
ლეტკლებ თ 19.
ლეტხანი ლ 124; ბ 27.
ლევმდელ ლ 125.
ლექამ ლ 130.
ლექერ ლ 128, 130;
მ 449, 584.
ლექეს ა 53.
ლექვრიშ ბაჩ ლ 129.
ლელენე ლ 131.
ლელვ მ 440.
ლელვმერი ლ 144.
ლეყი ლ 132.
ლეყოფალ ყ 12.
ლემად ჩ 27.
ლემგდე ლ 110.
ლემგი ფ 36.
ლემდებ ი 19; ლ 78.
ლემედ ა 3.
ლემგურალ მ 459.
ლემნარი მ 264.
ლემხი ა 49.
ლემგგები ხ 101.
ლემემ ბ 50; ლ 135; მ 469, 587;
ნ 164; ქ 57; ლ 33; შ 66.
ლემემმ მეტვ ლ 138.
ლემიგ ლუსვ მ 450.

ლევადი ხ 135.
ლევკმი ღ 68; ლ 186.
ლევხიდალ მ 396; ც 18.
ლევვილე ლ 143.
ლევვრი ხ 93.
ლევვფილანი მ 538.
ლევფერი ლ 144.
ლევვდელ ხ 127.
ლექირ ბ 30.
ლევერალ მ 58.
ლევენალ ლ 88.
ლევხიად შ 27.
ლევმარი ლ 145.
ლევვირი ლ 38.
ლევდგრე ლ 124, 146; მ 594;
ლ 28.
ლევვე უ 6.
ლეველი ლ 30.
ლევკმი მ 60.
ლევკნარი ქ 1.
ლიბარჯე მ 525.
ლიბაკუნალ ღ 40.
ლიბაყ ა 78.
ლიბაკ ლ 274.
ლიბგე შ 25.
ლიბეკ მ 7.
ლიბემ მ 461; ა 74.
ლიბერგ უ 25; ხ 149.
ლიბერ ხ 269.
ლიბეკვ ბ 54.
ლიბვრე ვ 17; ჩ 9.
ლიბზე ს 40; უ 82.
ლიბიდ მ 461, ხ 110.
ლიბოფშ ბ 35.
ლიბყენი ღ 13; მ 81; ხ 123.
ლიბყინალი ნ 98.
ლიბრალ ლ 282.
ლიბრე ხ 269.

- ლიბულელ ბ 60.
 ლიბურჯანალ ლ 6.
 ლიბცე ძ 28.
 ლიბჭკვე ბ 41.
 ლიბჭურე ე 8.
 ლიბჯგი მ 151; ჯ 15.
 ლიბგრდაგი ხ 256.
 ლიგეგვე ბ 57.
 ლიგემ დ 50.
 ლიგექ ლ 13.
 ლიგვანე ბ 41; ჩ 56.
 ლიგვნი ჩ 55.
 ლიგვრე ზ 2.
 ლიგვრელ ც 8.
 ლიგნალ ლ 179.
 ლიგნე ა 81, 153; ლ 225; მ 134,
 563; დ 64; ე 9; ჩ 5.
 ლიგოვარ ხ 176, 211.
 ლიგჭე ბ 31; ჯ 13.
 ლიდგარი მ 169, 545; ძ 6; შ 13,
 18.
 ლიდდარალ ლ 141; მ 591.
 ლიდერვე ჯ 21.
 ლიდიარი მ 135.
 ლიდივ ბ 28.
 ლიდინჭე წ 8.
 ლიდისგ ნ 49.
 ლიდისგალ ნ 95.
 ლივდი მ 265.
 ლივზინე ხ 140, 261.
 ლივღვი კ 9.
 ლიზავი ბ 17; დ 86.
 ლიზარე მ 373; ხ 19.
 ლიზგე ხ 184.
 ლიზგინე მ 56, 65.
 ლიზებ ი 9; ლ 149;
 დ 22, 36; მ 373; უ 92.
 ლიზელალ მ 303; ს 12.
 ლიზებალ ლ 182.
 ლიზებ ლ 113; ნ 162.
 ლიზვრალ მ 170; ხ 179.
 ლიზვრელ ბ 17.
 ლიზვრი დ 45.
 ლიზი ლ 17; მ 193.
 ლიზმე მ 182.
 ლიზემარალ ძ 10.
 ლითავალ ნ 95, 97.
 ლითავე ბ 26, 31; მ 169.
 ლითალ დ 66.
 ლითე მ 212.
 ლითელ-ლიჭმელ ნ 105.
 ლითერ ბ 47; მ 484; ჩ 16; ხ 138;
 ჰ 11.
 ლითეფ მ 377.
 ლითეფე ჩ 1.
 ლითიალ უ 2.
 ლითლგრე მ 5.
 ლითნე (ნ. თერა) მ 81, 102; ც 5;
 ხ 233; კ 14; ჯ 12.
 ლითშერი ც 17.
 ლითხაი ძ 72.
 ლითხელი ა 165; ძ 120; ხ 9.
 ლითხერ თ 16; ხ 198.
 ლითხი ლ 35; ჩ 42.
 ლითხპგნე მ 498.
 ლითგმარალ ძ 10.
 ლიისგ დ 98; კ 10.
 ლიისტამ ლ 6; ჰ 31.
 ლიკარზალი მ 82.
 ლიკარკცე (კარკაც) ძ 7.
 ლიკარქე დ 10; ლ 23, 153;
 მ 378; დ 22; უ 21; ს 3.
 ლიკბალ ა 110; ბ 50.
 ლიკედ ა 105; ბ 49; მ 90; ჩ 87.
 ლიკექ ლ 154.
 ლიკვანე ბ 60; მ 374; ნ 30, 69.

ლიკეშ ბ 40.
 ლიკვდუნე ძ 37.
 ლიკვილცხალი ხ 91.
 ლიკვიპალი ნ 29.
 ლიკვშე ა 90; მ 38; ს 41; უ 47.
 ლიკვშუნე ძ 24.
 ლიკვჩუნე ც 7.
 ლიკვჭურე ლ 155.
 ლიკიკ ძ 69.
 ლიკლინე ხ 74, 235; ჯ 19.
 ლიკცენი ლ 82.
 ლიკჩურალ ლ 197.
 ლიკვლდალ ა 89.
 ლილახვი ლ 89.
 ლილაბი ა 157.
 ლილაკი წ 2.
 ლილაში დ 5.
 ლილაგაცალ ნ 110.
 ლილაგი ხ 171.
 ლილაზიგალ ლ 33, 156; ნ 39.
 ლილათერ ა 17.
 ლილათხვმი ლ 157.
 ლილაკაფალ ს 16.
 ლილაოკე ლ 291; წ 21.
 ლილაჭალ ა 47; ხ 195.
 ლილაარგე ა 114.
 ლილაარე ჩ 6.
 ლილაარვ ლ 159; ხ 79, 196.
 ლილაგვე დ 24.
 ლილადუნე უ 27; ზ 20.
 ლილაედე მ 271; უ 28.
 ლილაეჩე მ 25; 485; კ 11.
 ლილაეჩვლადელ ბ 27.
 ლილაზურ ხ 92.
 ლილათქვე მ 101; ხ 260.
 ლილანელ ლ 199.
 ლილასური ლ 142.
 ლილაქარალ ხ 141.

ლილაში მ 69.
 ლილაშერალ ბ 23; ნ 1.
 ლილაკოქვილ მ 18.
 ლილაზე ჩ 70.
 ლილახოშ ლ 161.
 ლილახუბ ლ 162.
 ლილაკადი მ 11, 43, 46, 67, 488;
 ძ 110; ჩ 69; ხ 241.
 ლილაკერი მ 148; ნ 141.
 ლილაჯენი ა 59; ხ 212.
 ლილაჰერი ნ 27; ჯ 9.
 ლილაჭუნე მ 54.
 ლილაგე მ 564.
 ლილაათე ნ 27.
 ლილააკე უ 39.
 ლილააშკვი დ 77.
 ლილაბანალ ხ 149.
 ლილადრევ მ 115; ნ 29.
 ლილაეკე დ 39; ი 14; კ 24.
 ლილაკვე ა 80.
 ლილაზერი წ 27.
 ლილათე მ 514, 522; უ 43.
 ლილათხლალ ლ 163.
 ლილაეარი უ 34.
 ლილაცინი მ 290.
 ლილაყავ ჯ 17.
 ლილაყე მ 376.
 ლილაწირ ლ 164.
 ლილაწირ-მილაწირ ლ 165.
 ლილაწირალ ი 15.
 ლილაჭირ ძ 5; ხ 142.
 ლილაჭყი ძ 51; ხ 2, 3.
 ლილაკუნე უ 7.
 ლილაეეინალ მ 490.
 ლილაეუნე ლ 46.
 ლილაეახ მ 160; უ 5.
 ლილაეახურალ ძ 45.
 ლილაეებ უ 5.

ლიუელ ლ 196; უ 7, 25; ძ 86.
 ლიუემურალ ძ 113.
 ლიუემე ლ 7.
 ლიური (ლიურ) მ 20.
 ლიულვინე მ 159; ძ 3.
 ლიუხენი უ 23.
 ლირაგე ი 89.
 ლირგავალ ლ 165.
 ლირგადი მ 223; ძ 1.
 ლირდე ლ 85; ლ 164, ა 35, 87;
 ჩ 59.
 ლირდე-ბედ ბ 34; ლ 169.
 ლირდე-ლარდა მ 20; ხ 124.
 ლირდი ბ 26, 31; ლ 101; მ 94.
 ლირმი ლ 23.
 ლირმისგალ ძ 61; ც 13.
 ლიროკე მ 290.
 ლირტყვი უ 76; ძ 65.
 ლირქვალ ბ 6.
 ლირყინე ნ 24.
 ლირყენე ლ 54.
 ლირშენი ხ 10, 203.
 ლირში ხ 144.
 ლირწუნე მ 495.
 ლირხგნალ ძ 117.
 ლირჰე მ 17.
 ლისარინე ე 14.
 ლისბრალიშ ჩაფგლ ნ 79.
 ლისგდი ლ 91; წ 12.
 ლისგდინე მ 474.
 ლისგემ ძ 67.
 ლისგვრე მ 303.
 ლისგუე ბ 65; მ 26, 272.
 ლისედ კ 22; ნ 127; ტ 24; ლ 35;
 უ 9; ხ 102, 164.
 ლისიპ მ 531; ნ 76.
 ლისკებ მ 494.

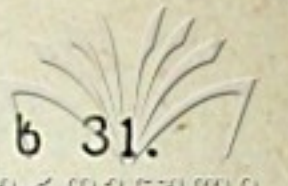
ლისკნე ე 33; ი 81.
 ლისკორე მ 379; ს 25; ლ 38.
 ლისკგდ ა 114.
 ლისმე ა 18.
 ლისმინალი ლ 173.
 ლისმინე [*ლისემ] ხ 228, 232.
 ლისყი მ 244; ჩ 33.
 ლისციქვ ა 129; ლ 174.
 ლისგნჯავი მ 170.
 ლისგრგები ნ 61; ა 61.
 ლიტბიდი ნ 22.
 ლიტბგნე ძ 74; წ 24.
 ლიტეს ნ 76; ჩ 52.
 ლიტვმურე თ 26.
 ლიტვნალ ნ 83.
 ლიტყაცელ მ 55.
 ლიტხე ბ 25; ხ 129.
 ლიტგრტანელ ჩ 2.
 ლიუშკე ხ 63.
 ლიფამალ ფ 11.
 ლიფეშ მ 125; ნ 127, ა 20.
 ლიფეშგ მ 520.
 ლიფეშვდ ა 55.
 ლიფსე ლ 272.
 ლიფსვდე ლ 288.
 ლიფული ი 14.
 ლიფშდეღ ლ 125; მ 36.
 ლიფშვდე მ 5; უ 28.
 ლიფხვლელ ლ 66.
 ლიქაბუნალ ბ 9.
 ლიქად ძ 4.
 ლიქდენი ა 23; ხ 266.
 ლიქეინე ლ 270.
 ლიქემ ხ 144, 264, 269.
 ლიქეს მ 534; ძ 132.
 ლიქვთერ მ 526.
 ლიქვთუნე უ 59.

ლიქვისიგ მ 24; უ 54; ფ 2; ძ 13;
ლ 25; ხ 139, 189, 192, 265.
ლიქვისგუნე ბ 49.
ლიქვრე ლ 191.
ლიქვცე ა 75.
ლიქმე მ 188; ხ 68, 128, 264, 269.
ლიქუსერალ-ლიქსდგნალ უ 70.
ლილდი ჩ 69.
ლილენე ა 69; ე 34.
ლილესგალ ლ 175.
ლილინდეში ჰ 2.
ლილლი ლ 12.
ლილრალ ჯ 1.
ლილრალნე ძ 36.
ლილროვალ ზ 6.
ლილურტანელ ჰ 37.
ლილჯგნე ლ 285; ფ 24.
ლიყარე მ 28.
ლიყასანე ბ 38.
ლიყდანი რ 9; ძ 13.
ლიყელ ხ 119.
ლიყენე ლ 227.
ლიყერ ე 4.
ლიყვგუნე უ 30.
ლიყვლინე ლ 224.
ლიყვლურე დ 61.
ლიყვლურალ ს 31.
ლიყვნალ ლ 179.
ლიყვჩე უ 16.
ლიყლე ჯ 1.
ლიყრინე ა 77; ხ 28, 107.
ლიყულელ უ 78.
ლიყურები მ 423.
ლიყჰალ დ 19.
ლიყელელ მ 289, 483.
ლიშავე ხ 32.
ლიშგდე ლ 110.
ლიშგვირ უ 5.

ლიშგვმანი ლ 180.
ლიშგოჰე ძ 27.
ლიშგრე ლ 11.
ლიშდბი ძ 14.
ლიშდე ლ 22.
ლიშდეხ ლ 35; უ 71; ხ 258;
ჯ 8.
ლიშდკვი ა 97.
ლიშდკგნე ს 39.
ლიშდნე ა 48.
ლიშდრალ ბ 32; ლ 177.
ლიშდღვი უ 12; ჩ 7.
ლიშდგნ ლ 20.
ლიშედ ლ 279.
ლიშედურალ ლ 133; ა 39.
ლიშელდე მ 4.
ლიშერე ხ 17.
ლიშვე ზ 5.
ლიშვმინე მ 462.
ლიშვრი ხ 146.
ლიშთხალ ჰ 23.
ლიშიდ ლ 137; რ 6.
ლიშიდბუნალ ხ 22.
ლიშიდბუნე ბ 75.
ლიშკადელ ლ 181.
ლიშნარი დ 81; ნ 70.
ლიშონე ა 152; მ 9.
ლიშყედ ბ 44; კ 22; მ 377; ხ
134, 201.
ლიშყვეურალ ბ 6.
ლიშგლდანი ძ 50.
ლიშგმ [ლიყლე] ხ 126.
ლიჩაყუნალ მ 349.
ლიჩემ ი 9, 16; ხ 249.
ლიჩვირელ მ 7.
ლიჩვმალ ლ 12.
ლიჩვმიშ-ლისგვრეშ ლ 184.
ლიჩვმუნე მ 97.

ლიჩილ ღ 60; ჩ 37.
 ლიჩგდალ ლ 19.
 ლიც ა 2; ლ 188; მ 195, 278,
 331, 325, 409; ტ 8; ჩ 74; ხ
 20.
 ლიცალ ხ 200.
 ლიცად მ 566.
 ლიცემ უ 85; უ 75; ხ 206.
 ლიცე მ 19; მ 50.
 ლიცვდე ლ 26.
 ლიცვმი მ 568.
 ლიცვნალ მ 23.
 ლიცვრე მ 154; ძ 88; ხ 193.
 ლიც-ლექერ ძ 94.
 ლიცლგრე უ 10.
 ლიცმეზი ლ 189.
 ლიც-მგცხი მ 21; ბ 10; მ 418;
 ნ 130.
 ლიცხემ ბ 8.
 ლიცხენალ ჯ 20.
 ლიცხიდალ ლ 194; მ 6.
 ლიცხოხე თ 37; მ 245; ნ 161;
 ძ 21; ჩ 20.
 ლიცხრი ტ 13.
 ლიძგრი ე 15.
 ლიწედ ს 13.
 ლიწელ ლ 196; ვ 13.
 ლიწენე თ 12; მ 215, 376, 430;
 ჩ 3, 13; ვ 25.
 ლიწებურალ ლ 197.
 ლიწვრი მ 181; ი 67.
 ლიწიხ მ 153.
 ლიწრალ უ 14.
 ლიწრანი ქ 81.
 ლიწსე მ 219; ძ 80; ხ 43.
 ლიწფერი ჩ 60.
 ლიწყლანი ძ 81.
 ლიჭემ ლ 112; რ 3.

ლიჭვდელ ა 159; ძ 9; ხ 31.
 ლიჭვდელალ ლ 200.
 ლიჭვთენი მ 265.
 ლიჭირე უ 35.
 ლიჭკუარი მ 176.
 ლიჭმელ-ლითელ ლ 198.
 ლიჭრაყი ღ 91.
 ლიჭრევი ტ 9.
 ლიჭრი უ 70.
 ლიხამ ხ 11.
 ლიხალ ღ 44.
 ლიხვაშნე მ 540.
 ლიხვნალ მ 36.
 ლიხვრე ტ 17.
 ლიხიად ხ 125.
 ლიხლინე ხ 245.
 ლიხოშ ლ 201.
 ლიხოჩ-ლიხოლ ლ 202.
 ლიხრინალ ხ 22.
 ლიჯანჩე მ 96.
 ლიჯდე მ 93, 526.
 ლიჯედ (ნ. ანდრი) მ 13; ნ 126;
 ძ 119; უ 14; ჩ 73; ხ 263.
 ლიჯერჯე მ 84.
 ლიჯეფ ძ 40.
 ლიჯეჩ ჩ 70; ე 19.
 ლიჯმარი ლ 153; მ 258, 259; ნ
 160; უ 35; უ 31; ხ 197.
 ლიჯჩე ნ 165.
 ლიჯარე ძ 7.
 ლიჯვირი ნ 41.
 ლიჯვრი ჩ 65.
 ლიჯლი უ 38.
 ლიჯლიპალ მ 64.
 ლიჯრავი მ 11; მ 150, 428; უ 64;
 ჩ 19.
 ლიჯღგრკი ლ 152.
 ლიპაშმუნე მ 366.

ლიპგარ ა 155; ბ 39.
 ლიპდგრე მ 235, 253.
 ლიპევ ბ 43.
 ლიპემუნე ხ 112.
 ლიპერალ ი 10, ძ 135; ჰ 8.
 ლიპვდალი ძ 44.
 ლიპვდი ლ 45.
 ლიპვიჭი თ 22.
 ლიპვნარი ლ 91; მ 148, 367; ჩ 19; ხ 259.
 ლიპვრე მ 559.
 ლიპვრინე ა 152; მ 9.
 ლიპიალ ჭ 29.
 ლიპიესგ ა 43; ლ 98; უ 18.
 ლიპრი ჩ 50; ძ 85.
 ლიპვრგენი ჰ 37.
 ლუკვარ ი 6; უ 77; ძ 105.
 ლუკვარ ცხუ ძ 15.
 ლუმთქვე ზ 3; ლ 56; მ 142; ფ 5; ძ 103; შ 19; ხ 121.
 ლუმწვინე თევ ბ 21.
 ლუნჭურე უ 36.
 ლურტყვ ხ 118.
 ლუსდვიგვ ჯ 18.
 ლუსვ ღ 69; მ 450.
 ლუსვილ ძ 17.
 ლუფხვ ნ 143.
 ლუქვ ბ 69; ლ 207; დ 4; ხ 154.
 ლუქვინ ლ 206.
 ლუმდბუნე ხ 78.
 ლუმხვინ უ 29.
 ლუჩვინ ლ 209; მ 500; ს 38; ჩ 71.
 ლუცვ ქათ უ 30.
 ლუწვილე ხ 64.
 ლუხვიე ა 111.
 ლუხვნალე ლ 210.
 ლუჯვარ ა 100.

ლუჯვიპ ქორ ა 125.
 ლგარ ლ 215; მ 180; დ 14, 62, 65; ხ 80, 132.
 ლგარდ დაგრა ლ 212.
 ლგბაჟ ლ 69, 213.
 ლგბაჟ ა 98.
 ლგბეფშ მეზგე ც 14.
 ლგბიდ ლიც ჩ 74.
 ლგბრევე ლ 214.
 ლგბლნე ლ 275.
 ლგგ ბ 19.
 ლგგაფ ვ 15.
 ლგგდანე ძ 20.
 ლგგენ ი 29; ლ 40, 215; მ 189, 238, 452, 465; ძ 25; შ 62; ხ 33, 250.
 ლგგეშ ლეთრე ძ 19.
 ლგგნე მ 357.
 ლგგრემ გჟ დ 43.
 ლგდაწყე ხ 202.
 ლგდგარ ე 5; ლ 211, 219; მ 180, 306, 453; დ 14, 62; უ 41, 32.
 ლგდრაჯნე ლ 229, ჩ 75.
 ლგვზერე დეხვ-ქაშ ლ 205.
 ლგზარე ა 150; ლ 230; უ 32.
 ლგზგე ა 132; ძ 46.
 ლგზვრობ უ 24.
 ლგთავ ე 5; 250, 500; უ 41.
 ლგთელ ლ 231.
 ლგთერ ლ 233.
 ლგთერობ ლ 236.
 ლგთნე ლ 232.
 ლგთშორე ბ 42.
 ლგჰარქე ლ 237.
 ლგკთილ ლ 58; ი 44.
 ლგკიმბ კ 2.
 ლგლაშ ს 29.
 ლგლეგ კან ლ 38.

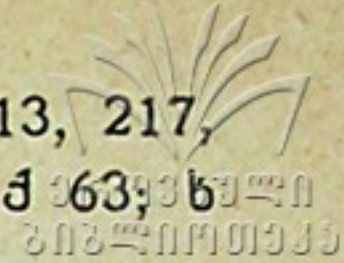
ლღლტგნე ნ 156.
 ლგმარე ლ 240; მ 266; ტ 1, 16.
 ლგმარე დიარ ქ 21.
 ლგმარე ტაბაგ ლ 241, 243.
 ლემაქვ ძეხვ ლ 248.
 ლგმე ჩ 76.
 ლგმედე ი 24; ლ 245.
 ლგმდენ ლ 249.
 ლგმშერე თ 1.
 ლგმკადე ლ 245; ქ 18.
 ლგმკერე მ 29.
 ლგნაშკვ შ 45.
 ლგნინ ლ 252.
 ლგნქროვე ლ 253.
 ლგნქროვე თეფ ნ 99.
 ლედე ლ 276.
 ლგპრისდე ძ 57.
 ლგყელე ლ 254.
 ლგყდვინ ქ 16.
 ლგრდ ბ 22.
 ლგრდობ ლ 255; მ 554; ნ 163;
 ხ 13.
 ლგრშენ ხ 130.
 ლგსბრალე ლ 256.
 ლგსოყე ლ 257.
 ლგტკეჩ ლერექვ ლ 259.
 ლგტკეჩე ცკემდ ლ 260.
 ლგფაყვ ლ 261.
 ლგფკელ დ 25; მ 454.
 ლგფკელობ ლ 263.
 ლგფშირ ლ 262.
 ლგქაბ დ 102; ქ 2.
 ლგქად ძახვემ ლ 264.
 ლგქათ ბ 37.
 ლგქაჩ ლ 265.
 ლგქდობ ა 144; ი 20; მ 128.
 ლგქხგნე ქ 22.
 ლგღინდოშე ლ 251.

ლგყალვე ქელ ლ 266.
 ლგყენე მ 221.
 ლგყმე ლ 267.
 ლგყრინ ა 121.
 ლგშგედ ლ 268.
 ლგშგოპე ლ 258.
 ლგშერე ნ 124.
 ლგშერე ნინ ლ 269.
 ლგშიდ ხ 87.
 ლგშიხ ლ 270.
 ლგშკად ლარტყ ლ 271.
 ლგჩაყ ქ 62.
 ლგჩფე ხ 59.
 ლგც (ნ. ლიც) მ 502.
 ლგცემ ლიბაკ ლ 274.
 ლგცემ ლგბღნე ლ 275.
 ლგცემ ლგდე ლ 276.
 ლგცემ მსფროვარ ლ 277.
 ლგცემ მეყავ ლ 279.
 ლგცყერე მ 165.
 ლგცხრილე ძ 58.
 ლგწვანე ლ 203.
 ლგწჳე ი 12; ლ 283.
 ლგჭიშხ ჳ 34.
 ლგჭყარ მგხ ლ 284.
 ლგხ ხ 94.
 ლგქმაშ მეზგე ლ 287.
 ლგჯგირ ძეხვ-ჭაშ უ 73.
 ლგჳაჯ ლ 290.
 ლგჳბერე სტამან კ 3.
 ლგჳემ რ 11.
 ლგჳემ მეზგე ლ 292.

მ

მაბაც ლ 43, 92; მ 210, 316.
 მაგან მ 40.
 მაზნაბ ტ 19.

მაზე მ 68.
 მათემ ლ 105; მ 70, 118; ა 14.
 მაკშოვარ შდიქ მ 86.
 მაკლ მ 16, 413; ნ 133.
 მაკლა მ 505; ძ 23, 26.
 მაკლოვან შ 34.
 მაკლოვან გვი მ 89.
 მაკლოვან შედ მ 87.
 მაკლოვან ჩინჩვილ მ 88.
 მალატ ბ 45, 50; მ 92;
 ს 51; ჩ 35.
 მალვ მ 390.
 მალონა მ 105; უ 8.
 მალტარ ძეხვ-ჭაშ მ 109.
 მალტოვარ მ 18; მ 532.
 მამილ მ 116.
 მამჭირ მ 117.
 მამჭირვა მ 119.
 მანზავ მ 124.
 მანჩლოვარ ბ 33.
 მანჩღლ მ 131, 149.
 მაყაბ მ 138; ჩ 68.
 მაყირ მ 22; მ 295; ა 26.
 მარდ ა 29.
 მარდურობ მ 168.
 მარკვაფ ლიც მ 195.
 მასარ თ 25; მ 505; ძ 23.
 მასარ დიარ მ 197.
 მასგუა მ 24.
 მასდიკ მ 198, 295.
 მასტუნ ი 25; მ 202.
 მატკლაბიან მ 203.
 მატმარ მ 8.
 მათაშ მ 204.
 მათროვარ ლ 277.
 მათუა ბ 72.
 მაქარ ნ 90.

მალვან ლ 151, 234; მ 213, 217,
 256, 456; ა 5; უ 67; ძ 63; ხ
 270.
 მალვან-მაწვან მ 179, 536.
 მაყავ ა 68.
 მაყალვარ ქელ მ 222.
 მაშდაშა მ 223.
 მაშდაშა ზურალ ძ 95.
 მაშდმარ ა 96; ბ 13; მ 230.
 მაშდმარ მარე მ 231.
 მაშედ ა 52; მ 72.
 მაშენ მ 237.
 მაშრადგი მ 241.
 მაშრი შუკვ მ 242.
 მაჩენ ა 85; მ 380; ჩ 18.
 მაცხ ბ 7, 36.
 მაწვდი მ 66, 119, 246;
 ლ 16, 18.
 მაწგხ მ 248.
 მახალ ლ 47, 89; მ 33, 156, 220,
 251; უ 37; უ 68; ჩ 11.
 მახელვაყობ უ 42.
 მახვში მ 27, 32, 273; ძ 115.
 მახმარ მ 229.
 მაჯად მ 283, 317, 369; ჯ 1.
 მაჯვამ მ 284; უ 39.
 მაჯმარა მ 285.
 მაჯ ხ 246.
 მაჯონ ა 166; მ 37, 286.
 მაჰენ მ 237; ჩ 19.
 მაჰენ ბეფშ ძ 112.
 მბბზარ მ 4.
 მბგდოვარ მ 41.
 მბგთან ძ 106.
 მბგიდ მ 47.
 მბგ ნუკვიშ ბ 62.
 მზვინ მ 52.
 მზვინ მარე მ 53.

მწვინ მეზგე მ 54.
 მწიგ ბ 63, კ 7; მ 57, 61, 117,
 326; ჩ 34; ხ 61.
 მწინა ლ 84; ჩ 4.
 მწიდ ბ 32; მ 73; ო 1; ხ 5.
 მწკეშა მ 85.
 მწმაშენ მ 114.
 მწნკ ა 74; ო 8; მ 130, 310, 455;
 ხ 60, 85; ჰ 33.
 მწნძლილ შ 27.
 მწნძლილიშ მეჭემ მ 132.
 მწდარ მ 3.
 მწდარ ეელ მ 133.
 მწდარიშ ქვინ მ 136.
 მწდარობ ც 16.
 მწდერ შ 51.
 მწრე მ 22, 53, 231, 336, 400,
 553; ნ 131; უ 1, 6, 12, 22, 81;
 ძ 5; ვ 31; კ 18; ჰ 15.
 მწრემ ბჰკ მ 72.
 მწრემ ქვინ ლ 3; ხ 238.
 მწრცხ მ 194.
 მწრწენ ძ 2.
 მწრჯე მ 196.
 მწსისგ მ 199.
 მწსსგარ მ 200.
 მწფშარ მ 206.
 მწლენა მ 208.
 მწღვრა კ 4.
 მწშედ ო 4; მ 236; ნ 118; ძ 3;
 ხ 34, 199.
 მწხე მ 363; ჯ 14.
 მწხელვჟე მ 267.
 მწხელვჟეიშ ზისხ მ 269.
 მწხიად მ 276.
 მწხადარ მ 277.
 მწხრინ ბ 73.
 მწკდა მ 211.

მწჰერვა ს 37.
 მებერგ ლ 21.
 მებვილ ა 11.
 მეგემ მ 292; ჯ 5.
 მეგვი მ 30, 162; ნ 159.
 მეგნალ ჰ 1.
 მეგვნებალიშ ლეთ მ 294.
 მეგნე ფ 8; შ 72.
 მეგრე ლაზჰა მ 297.
 მეგჰე ლ 41.
 მეღგარ ა 45; ძ 43.
 მეღგარი ჩაე მ 298.
 მეღგარიშ ლემესგ მ 299.
 მეღგრ მუშგვრი მ 300.
 მეღევ ლ 107.
 მეღესდ მელ-მეგემ მ 301.
 მეღმარალ მ 27.
 მევარ ხ 225.
 მევარ ნაჰოდ მ 305.
 მევარ მერდე მ 304.
 მევშდედლალ ძ 123.
 მეზგე ლ 72, 287, 292; მ 54,
 275, 340; ნ 47; უ 23, 29; ლ
 37; ც 14; ძ 1; ზ 2; კ 16.
 მეზგე-მერდე მ 322.
 მეზგემ მურქვი ლ 49.
 მეზგემ მგჰრენი ხ 178.
 მეზგემ ნაფშირი მ 318.
 მეზგემ კამშა მ 320.
 მეზელალ მ 59, 323.
 მეზვრელ მ 324.
 მეზი კ 13; მ 405; ძ 130.
 მეზი ლიც მ 325.
 მეზ-მეჩედ შ 78.
 მეზრიშ კეც ა 109.
 მეთეთხ მ 327.
 მეთვფე ფჰირ მ 328.

მეთიან ლ 93; მ 280, 329; ჟ 22;
ფ 7; ძ 29; ხ 66.
მეთხანალ ხ 106.
მეკვპე ხ 131.
მეკვლდალ ლიც მ 331.
მელ მ 23.
მელგიმ ბაჩ მ 334.
მელზიგალ მ 335; ხ 5, 88.
მელზიგალ მარე მ 336.
მელთერ მ 17, 359.
მელისვ ზურალ მ 337.
მელიშ უგნა გიმ მ 339.
მელ-მეგემ მ 301, 341, 343; ძ 79.
მელყვირ ზ 2; მ 383.
მემარგია მ 344.
მემზეზალ მ 345.
მემზირ მ 347.
მემკაღია მ 344.
მენ მ 262.
მენკვე ზ 8.
მენჭარვალ ლ 172.
მენშგვე ლაქმა მ 349.
მენწირალ მ 360.
მენხრევ მ 350.
მეპერ მ 351.
მეყაგ მ 201.
მერაგ ლ 193.
მერდე მ 497, 304.
მერღია მ 352.
მერმე მ 354.
მერმე-მერმე შ 20.
მერმემ გვი მ 355.
მერმემ ნაცოდარ მ 362.
მერმემ ტუფ მ 363.
მერჩილ ლ 65.
მერცილ მ 511.
მერხელ ს 34.
მერხლიშ ნაყუნ მ 307.

მესგვრე ლ 183, 242; ტ 4; მ 77; ხ 230.
მესედ მ 214; ძ 130.
მესკორალ მ 382; ჯ 10.
მეტვ ლ 138.
მეტხე მ 32.
მეტხელ ნ 89.
მეფშდეღ ს 24.
მეფხეე შ 45.
მეჭაბუნალ ლ 75; ხ 251.
მეჭვრე მ 384.
მეჭვცე ე 28.
მეჭშდე ნ 169.
მეჭშელ მ 385.
მელვეალ ზურალ მ 386.
მეყ ხ 161.
მეყენალ ნ 140.
მეშგ მ 387; ფ 37; კ 9.
მეშდახ მ 214; ხ 120.
მეშდგნ ხ 24.
მეშკადელ ჰ 7.
მეშნარია შ 62.
მეშყდე ლ 49; ძ 127; ზ 3.
მეშხე ლადელ მ 389.
მეშხე მალვ მ 390.
მეშხე ფათე მ 388.
მეშგდ მ 201; ა 91.
მეჩდე ფ 18; ძ 38.
მეჩდე დრევ ძ 39.
მეჩი თხერე მ 392.
მეჩხფე ეღ მ 394.
მეჩღდალ ლ 19.
მეცვენალ მ 395.
მეცხამ მ 396.
მეცხირურალ მ 399; ს 46.
მეწედ ჩ 83.
მეწვინ მარე მ 400.
მეწვინ მორევ მ 401.

მეწყლანალ ზურალ მ 402.
 მეჭემ ნ 84.
 მეჭყარ ხ 108.
 მეხვენალ უ 39.
 მეხვენალიშ ხგრ მ 403.
 მეხვეტე ა 132; მ 404.
 მეხრინალ უ 63.
 მეკდე უ 8.
 მეკედ მ 405; ა 31.
 მეკხე ლელდისგ მ 406.
 მეჯედ ტ 11.
 მეჭენწ ზურალ მ 407.
 მეჭერ კ 19; ნ 21; ხ 105.
 მეჭერალ კ 27.
 მეჭიანალ ლ 193; ა 69.
 მეჭიანალ ლიც მ 409.
 მეჭიანალიშ დია მ 410.
 მიზეზ მ 411.
 მინდვ გ 10.
 მიე მ 191.
 მისიშ მ 414; ნ 150.
 მისიშ მაკლ მ 413.
 მიშგვი ლ 14; ი 21.
 მიჩა თხვიმ ჩ 17.
 მიჩა ლაგნა მ 432.
 მიჩა ლაკ წ 3.
 მიჩა ლედვ მ 440.
 მიჩა-მიჩა მ 18, 31.
 მიჩა-მიჩა ადგი ხ 67.
 მიჩა-მიჩა ნაზიმ მ 458.
 მოდე მ 486.
 მოდმა კ 22.
 მოდმაგეშ ი 36.
 მოკიკ კ 69.
 მოლე მ 492.
 მოლხინ მ 507; ზ 15.
 მორგავ ა 53.
 მორდაბიან ხ 255.

მორევ მ 401.
 მოსიბ ი 26.
 მოცქვილ ნ 154.
 მოჭირ მ 507; ზ 15.
 მპვაშა ჩ 88.
 მუ დ 38.
 მუბვირ მ 509.
 მუბვირ-მუწკვირტ უ 22.
 მუგვმართალ მ 510.
 მუგვწუნე მ 100.
 მუვარგე ხ 175.
 მუვლვი კ 9.
 მუთვრი ხ 158.
 მუთუმუნე ხ 156.
 მუკვამი მ 513.
 მუკვირ ბ 46.
 მულთხვიმ მ 513; ლ 48.
 მულკვჰე ლ 32.
 მუმდუნე მ 415.
 მუნკვლი მ 239.
 მუნშგვე ხ 204.
 მუნჭურე უ 35.
 მუპყუნე მ 523.
 მუყღვირ მ 515.
 მურდვნე კ 78.
 მურქვი ლ 49.
 მურღვე ე 2.
 მურყვამ ა 163; ი 46; უ 41.
 მუსვ მ 518.
 მუსკვრუნე ხ 82.
 მუტული ტ 20.
 მუტხუნე ნ 85.
 მუფსვდი ა 115, 122; ბ 12; ა 94;
 ს 26; გ 2.
 მუქვთერ მ 34, 523, 528.
 მუქვისგ ბ 13; ტ 15.
 მუქვიცან ნ 65.
 მუქვიხ ბაჩ მ 529; ს 50.

მუქვცუნე ბ 34.
 მულვა მ 517.
 მუშგვმანი ლ 180.
 მუშგვრი ა 140; მ 300, 530; ნ 51
 მუშგვრიანუ ლისიპ მ 531.
 მუშგვრიანუ მალტოვარ მ 532.
 მუშვე ლ 117.
 მუშვნი მ 535.
 მუშხვნი ჩ 80.
 მუჩვიფ მ 521.
 მუჩუბე შ 6.
 მუცვრე მ 475.
 მუწვრი ხ 93.
 მუწვფილანი მ 538.
 მუხვბე მ 539.
 მუხვიტან ძ 8.
 მუჰ მ 543.
 მუჰვდურან მ 332.
 მუჰვნარი მ 570; ხ 216.
 მგემ მ 97.
 მგნე ე 16; მ 274, 357, 393.
 მგორშვლე მ 515.
 მგღვარი ნ 115.
 მგღისგ ხ 174.
 მგზარე მ 547.
 მგზავი მ 546.
 მგზებ ღ 58; ლ 111; მ 548, 586;
 ძ 10.
 მგზიგან ი 8.
 მგთლია ნ 145.
 მგთლია ჩაფვლ მ 550.
 მგთში მ 243.
 მგთხელი მ 491; ი 2.
 მგისგ ლ 221.
 მგკარქე ა 158.
 მგკარ ა 112; ყ 7.
 მგკედ ნ 28.
 მგკეთ ა 21; მ 551.

მგკთოლან მ 552.
 მგკიდან ი 90.
 მგკიჰ შ 22.
 მგკლი ყ 4.
 მგკლი მარე მ 553.
 მგკრა ლ 20.
 მგლაში ღ 96; მ 554; მ 33; ც 15.
 მგლი ა 117; ღ 20.
 მგმახვერ ბ 24.
 მგმარჯვი ლ 10.
 მგმახვერ ბ 24.
 მგნათი ლ 120.
 მგნწერი მ 555.
 მგნწირ ლ 119; მ 556, 558; ძ 13.
 მგნჩალ მ 226; ხ 152.
 მგუემ მუწვდუნე მ 560.
 მგუემ ყერ მ 562.
 მგუელ ი 29; ძ 9.
 მგუიბე შ 6.
 მგუირ ნინ მ 565.
 მგურე ნ 66.
 მგრგადი ვ 12; ლ 123; მ 260,
 569; ხ 216.
 მგრდი ვ 22; ნ 153.
 მგრღვჰ მ 571.
 მგსგდი თ 30.
 მგსგიდარი ე 13.
 მგსკნე ჳ 4.
 მგსმინე მ 574.
 მგსსგნე ზურალ ღ 41.
 მგსყე ს 42; უ 84; ლ 40.
 მგსყე თეფ მ 575.
 მგსყი ლ 170.
 მგსყია ღ 92; ლ 168; ტ 25.
 მგსყია ძეხვ-ჰანუ მ 576.
 მგსგრგები ხ 85.
 მგტ ა 30; ი 3; მ 577; ხ 185.
 მგტმად მეყვნალ ნ 140.

მეტყაბან ბ 51.
 მეფული თ 32.
 მეფჯნან ძ 71.
 მექათ მ 184; ფ 38; ხ 114.
 მექემ მ 579.
 მექხენე ლ 139.
 მეღლი დ 93; კ 23; მ 173.
 მეღრალნე მ 580.
 მეყალვე ე 35.
 მეყალ ლ 279.
 მეშა კან მ 581.
 მეშგალი ხ 217.
 მეშგირან მ 332.
 მეშდებ ლ 134; მ 582; ხ 220,
 242.
 მეშიხან ძ 71.
 მეშკ დ 29; მ 583.
 მეშკიდ მ 425, 584.
 მეშკ-მულულ ლ 57; მ 439.
 მეშნე ხილ მ 585.
 მეჩემ მ 586; ძ 10; ძ 111; ხ 143,
 145.
 მეცლგრე ეელ მ 588.
 მეცხი კ 10; მ 589.
 მეჭთე მ 347.
 მეჭმინე მ 71.
 მეჭრაყალი თ 33.
 მეჭრენი დ 75; ხ 178.
 მეჭყელი ზ 30.
 მეხ ლ 284; მ 599; ძ 56.
 მეხარ ძ 13; უ 81.
 მეხირ მ 595.
 მეხმერი მ 596.
 მეხნისგი ლ 120.
 მეხრიშ ლეჰდგრე მ 597.
 მექდე მ 600; ძ 107; წ 29.
 მექმარი ა 158.
 მექნი მ 506.

მეჭფია დ 95; ს 2.
 მეჭი მ 19.
 მეჭრე მ 515.

ნ

ნაბან ბ 15.
 ნაბარწყ ძ 102.
 ნაბოგ უ 69.
 ნაგარჯვ-ნავეფ ნ 4.
 ნაგემვ ბ 76.
 ნაგნოვ მ 129.
 ნაგუნზიგ ნაპუ ნ 5.
 ნაღგარვ მ 234; ნ 54; ჩ 78.
 ნაღვ ჩაფგლ ხ 252.
 ნაღოსდ გეზალ ნ 6.
 ნავად დ 22; მ 1.
 ნავად გეზალ ნ 7.
 ნავბედვრი უ 4.
 ნავეფ ნ 8.
 ნავზერი ნ 9; კ 21.
 ნავოშთხულ ნ 134.
 ნავოშთხულიშ მენათი ლ 120.
 ნავუზი ლ 86.
 ნავლენი ლ 74; მ 129; ნ 10; ძ 16,
 96; უ 13; ძ 124.
 ნავჩემნი ძ 24.
 ნავხალი მ 537.
 ნავკანი ხ 40.
 ნავჰედი ბ 74.
 ნაზალვ უ 2.
 ნაზანვ ნ 14.
 ნაზარვ კ 11; მ 216; ნ 92; ჩ 39.
 ნაზარვ ნაპუ ნ 15.
 ნაზვ მ 463, 572.
 ნაზიმ მ 458.
 ნაზიმ გიმ მ 177.
 ნათლგრ მ 590.

ნათორ ა 28.
 ნათემგნ ს 52.
 ნაკარქვ ნ 33; უ 5, 31; ჭ 26.
 ნაკვარ წ 9.
 ნაკვარ ცხვი ნ 35.
 ნაკვახ მ 19.
 ნაკლათხი ა 164; ნ 36.
 ნალაშვ ძ 41.
 ნალახვ კან ნ 38.
 ნალგვი ნ 9; ა 24.
 ნალდევი ღ 35.
 ნალკვიძ მ 155.
 ნალოგა მ 44.
 ნალოგა ზურალ ნ 40.
 ნალქაღი ნ 43.
 ნალკმაში ნ 45, 46.
 ნალგც ლ 185.
 ნამათვ მეზგე ნ 47.
 ნამამ ა 123.
 ნამამ-ნათუნ ნ 48.
 ნამარუნ ლ 115.
 ნამატვ ბ 54; ძ 98.
 ნამატვინ ბ 24.
 ნამბრალდ ხ 82.
 ნამსედვ ხ 14.
 ნამუნ მ 207, 533.
 ნამუნ-ნათუნ ნ 53; ჩ 36.
 ნამფარი ღ 86.
 ნამყვილ ჯ 3.
 ნამშავ მ 467.
 ნამშა ღ 8; ს 28.
 ნამშდგმ ა 91; ნ 55.
 ნამშყედვ ა 38.
 ნამხვი ნ 56.
 ნამხვირ ქორ ნ 57.
 ნამკედ ნ 146.
 ნამკიჩვ მ 419.
 ნამგრთალი ნ 58.

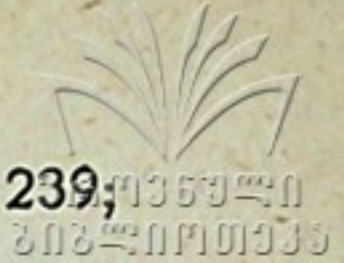
ნანგავ ნ 59.
 ნანლლაშ ნ 61.
 ნანჩქარან ჰ 26.
 ნანწგრ ლეთრე ნ 62.
 ნაყაბვ ნ 71.
 ნაპუ ა 12; ღ 82; თ 7; ნ 5, 15,
 67, 129; უ 66; ჭ 25.
 ნაპუაშ მგურე ნ 66.
 ნაპუ-ნაპუ ნ 68.
 ნარდევ ლ 64.
 ნარდვ ხ 169.
 ნარდვ ადგი ნ 75; ხ 21.
 ნასამვ ფეკვნა ნ 78.
 ნასან(ვ) მ 421; ძ 11.
 ნასბრალი ნ 80.
 ნასგურ მ 120; ს 36.
 ნასგურ-ნაყვინ ნ 81.
 ნასვფალვ ნ 82.
 ნასრული ღ 83; თ 5.
 ნასჩქვარ ნ 56.
 ნატბგნ ნ 86.
 ნაქაჩვ მ 261.
 ნაურდგული ჯ 22.
 ნაქვ ღ 26, 55; ი 20; ა 77; ძ 90;
 ჩ 46.
 ნაქულდალ ნ 93.
 ნალევარი ნ 94.
 ნალვეურ ა 95.
 ნალვეურ გეზალ ხ 231.
 ნალვეურიშ ლითავალ ნ 97.
 ნალჯგნ ფ 24.
 ნალჯგნ ფეკვნა ნ 100.
 ნაყვაუნ ლ 222.
 ნაყუნ ლ 132; მ 77, 307; ხ 219.
 ნაშგვ ფ 35.
 ნაშდაბვ ნ 101.
 ნაშვან ნ 14.
 ნაშონ ნ 106.

ნაშუკვ ლ 185; უ 69.
 ნაშხატვ ა 113, 128.
 ნაჩვებ ნ 71.
 ნაჩომ ა 64; ბ 57; ლ 96; ნ 109;
 ხ 137.
 ნაცადუნ ზურალ ნ 111.
 ნაცოდარ მ 362; ნ 104.
 ნაცოდვიშ მდღვარი ნ 115.
 ნაცყერუნ ღ 36.
 ნაცხიდალ მ 398.
 ნაწვანუნ ნ 116, 121.
 ნაჭათვ ღ 32.
 ნაჭვლაშ ნ 114; ხ 46, 183.
 ნაჭონ ხ 155.
 ნაჭრაყვ კ 6.
 ნახაურ მარე ნ 131.
 ნახაურ ღვაყმარე ნ 132.
 ნახვლი ლ 1; ნ 123.
 ნახვწი უ 42.
 ნახუნ მ 281.
 ნაჯანვ ა 136.
 ნაჯაცვ თევ ნ 137.
 ნაჰოდ მ 305.
 ნაბიკვ ბ 18.
 ნაბრევი ნ 3.
 ნაგენვ ა 47; ყ 10.
 ნადებვ ლ 176.
 ნავეჩვ კ 25.
 ნათ მ 122.
 ნათი მ 291; 466.
 ნათიშ თგმი ნ 17.
 ნათიშ მახრინ ნ 18.
 ნათიშ მეწრალ ნ 19.
 ნათი-ნათსავ ნ 25.
 ნათიშვ უ 26; ჩ 44.
 ნათხვრა ნ 32.
 ნაირვ ნ 128.
 ნაკბალ ბ 20.

ნაკბალ გეზალ ნ 34.
 ნაკვ მ 420.
 ნაკვიშ ს 41.
 ნაკთხვარი ა 146.
 ნაკლინვ ა 137.
 ნალ ნ 37.
 ნალზიგალ ნ 39; ხ 190.
 ნამგებვ ღ 67.
 ნამღუნ ლეზებ ნ 50.
 ნამედვ ხ 24.
 ნამეჩვ ხ 244.
 ნამზგრ ღ 31.
 ნამტებვ მუშგვრი ნ 51.
 ნამტებვ ჰასვიშ ნ 52.
 ნამშერი ნ 55.
 ნანგვმი ლ 1.
 ნანგვჭი მ 292.
 ნანეშყვ უ 3.
 ნანკდ ლაზობ ნ 60.
 ნანსგლი ღ 1.
 ნანცინი ღ 1.
 ნანწირვ უ 31.
 ნანჯური ნ 72.
 ნანპვიშ თხვიმ ნ 64.
 ნარგ ნ 73, 74;
 ნარჩვ უ 31.
 ნარყინვ მ 368.
 ნარჰი ლ 3.
 ნანსგიდარვ ხ 165.
 ნანსგიდვ ღ 30.
 ნანსმინვიშ მეჭემ ნ 84.
 ნანსყევ ვ 1.
 ნანტტელი ნ 87.
 ნანურღგული ნ 88; ჯ 22.
 ნანფდალ ღ 71.
 ნანფედვ უ 57.
 ნანფითქვ ს 52; ხ 205.
 ნანფიშვდ უ 33.

ნათშირი მ 318.
 ნაქეხვ ხ 163.
 ნაქეთერ მ 99; ი 78; ს 9.
 ნაქვისგ ა 4.
 ნალევარი ლ 12; ლ 17.
 ნაღლინჯვ მ 361.
 ნაყვიულ მ 561.
 ნაყიდვ ძ 73.
 ნაყროვ მ 493.
 ნაშგერვ ლ 289.
 ნაშდებვ ლ 6; ნ 102.
 ნაშდები ნ 103.
 ნაშიდვ ა 72; ჩ 47.
 ნაშნარვ ი 15,
 ნაშხ ლ 291.
 ნაჩდინვ ლაში ნ 108.
 ნაწერ თ 21; ნ 120.
 ნაწერიშ მაშედ ნ 118.
 ნაწინგვილი მ 554; ნ 122.
 ნაჭირვ მ 157, 372, 468; ნ 125;
 ა 34; წ 6.
 ნახე შ 32.
 ნახნისგვ ნ 134.
 ნაქედვ ჩ 53.
 ნაქედვ შ 11; ხ 98.
 ნაქიდვ ბ 56; ნ 112; ძ 47.
 ნაქიდვ ზურალ ნ 138.
 ნაჰვდური ლ 104.
 ნებერ ნეხშდ ლ 43.
 ნებერ ღვაჟმარე ნ 139.
 ნებოზ ჰ 3.
 ნეზვიშ თელ ა 147.
 ნენიშუ მაკლ ნ 133.
 ნენსგა მ 35.
 ნენცელ ა 54.
 ნერგ მ 511.
 ნესკინ ძ 133.
 ნეფეშდვ ნ 148.

ნეყირ ა 134; ლ 72; ლ 239;
 ტ 26; ხ 96.
 ნეხშდ ლ 43.
 ნეჰედ ი 18; ხ 148.
 ნეჰნა ნ 150.
 ნიბაშინ ბ 1; ბ 19; ნ 151.
 ნიბაშნაშ მგრდიდ ნ 153.
 ნინ ა 54, 55; ბ 5; ლ 22, 269;
 მ 374, 565.
 ნინ მგური ნ 158.
 ნუკვ ბ 62.
 ნუნდ მექშდე ნ 169.
 ნუნემ კაცხ ა 8; მ 147.

ა

აახვემ მარდ ა 29.
 აერდგვილ ა 20.
 აერდგვილ მეჰედ ა 31.
 აეს-აესუნ ა 85.
 აეხვ ლ 248, 264.
 აეხვ-ჰაშ ლ 205; მ 110, 576; ა
 92; უ 83.

ბ

ბალვირ ბ 1.
 ბატივ ძ 96; ხ 97.

ჟ

ჟაგარ ჩ 61.
 ჟარ მ 469.
 ჟალვემ ბოჯ შ 12; გ 3.
 ჟალვემ ჰაჰედ შ 13.
 ჟახე ლ 167; მ 163; ა 82; შ 15;
 ს 21; უ 4, 15; ხ 167, 218.
 ჟახემ ლიკარჰე შ 21.
 ჟედ ბ 59, 61; ლ 266; მ 133,
 222, 394, 477, 496, 588; შ 9;
 ჰ 32; ხ 99, 226; კ 24, 26.

უვან უ 26.
უინაუ ნაფიშედ უ 23.
უიხი-ჩუხი ხ 8.
უუჰვ მარე უ 40.
უგრ უ 41.

რ

რაგად ლ 228; მ 527; ნ 165; რ 2,
5; ფ 10; ლ 29; ხ 227.
რაგადა ხ 25.
რაგდი ა 7.
რაკ ხ 51.
რაკილდ ა 145.
რაჰვ ლ 44.
რგჰი რ 10.

ს

საბრალ ს 5, 14.
საბრალ მეზგე მ 340.
საბრალცახან ს 14.
საბრალხენ ნაისგვ ს 6.
საგუნზილ გეშ ს 7.
საკაცხ ს 8.
სამგრთალ ს 11; ჰ 17.
სარაგ ლ 45; შ 76.
საფლა ლ 226; მ 21; ს 4.
საჩქვარ ს 19; ხ 223.
სახსამგრთალ მ 79.
სახშვირ ს 22.
საბ ფ 12.
საინ ჰ 28.
სანჯის ლ 286.
სარ კ 18.
სარგებ ა 130; ც 19.
საყდვირ მ 63; უ 17; ს 18.
სახ ნ 28.
სგად ა 99; მ 308.
სგებდუსგდინაუ ლევიზ ს 23.
სგებნავ მ 424.

სგებნავ მეფშდელ ს 24.
სგებნავ ნაკანვ ა 136.
სგებნავ უსკორა ს 25.
სგეი ხ 239.
სგეილდრე მუფსვდი ს 26.
სგელ ნამშა ს 28.
სგვირიშ ფატან ს 30.
სგირი მგცხიდ ლიყვლურალ ს 31
სეე ჩ 12.
სეტ ს 33.
სეუდ მ 503; ჰ 126.
სვიფ ბ 23.
სიკცხავ ს 35.
სიმაქობ უ 42.
სოფელ მ 375.
სოფლიშ თე ს 44.
სოფლიშ ჰაბან ს 48.
სტამან კ 3.
სგხ ხ 153.

ტ

ტაბავ ი 28; ლ 241, 243; უ 3;
ხ 157.
ტაბავ ლგმარე ტ 1.
ტაბავს მესგვრე, ტ 4.
ტაბლაშ ბ 12; ვ 17.
ტაკ მ 420.
ტალ მ 25; მ 460.
ტან ა 56.
ტახ ა 131; ტ 7.
ტებდი ლიც ტ 8.
ტეტ ჰ 131; ლ 24.
ტვიმა ჩ 15.
ტვინ ბ 44.
ტვრიმ მ 348.
ტიშ ა 48; 151; ხ 16.
ტიიც ა 9; ბ 14; ტ 10.
ტუფ ლ 30; მ 363; ტ 21; ჩ 84.

ტყარულაჩუ ტ 23.
ტყვარიპეი ლისედ ტ 24.
ტყვეფ მ 164.
ტყვიბ მგსყია ტ 25.
ტყვფრიხენ ნეყირ ტ 26.
ტგხნა ტ 27.

უ

უბადვ ჳ 19.
უბადვ მარე უ 1.
უბაჟ ლ 213.
უგარჯვ მ 288.
უგვნებალ მარე უ 6.
უგლებენა უ 7.
უდგარა უ 8.
უდმარა ნ 12.
უვრა კავ კ 14.
უზარა ლ 108.
უზარაშ ლევიზ უ 9.
უთავა გეზალ უ 10.
უთალ მ 319.
უთალა ხ 1.
უთელალ მ 364.
უთვიფა ს 20.
უთვრა ლ 235.
უთვრა ამსოლდ უ 11.
უთვრა მარე უ 12.
უთნებ უ 14.
უთოლიშ ნაჩომ უ 16.
უთხელა უ 15.
უთგმ-უმწგხ უ 17.
უკვიშა ჰ 53.
უკვიშა ზურალ უ 18.
უკვშურა დ 57.
უკლავნა თ 39.
უკვრქა ღვაშ უ 19.
ულგონ ც 9.
ულდეღა უ 20.

ულზიგალა უ 21.
ულთერ მარე უ 22.
ულთხომალ მეზგე უ 23.
ულმარდა უ 24.
ულმაშს ლიბერგ უ 25.
უმანა უ 1.
უმარა ლ 240.
უმა-უთუნ უ 26; ფ 40.
უმპეინ ლ 50.
უმდუნა უ 27.
უმეღა უ 28.
უმზგრა მეზგე უ 29.
უმკახვ მ 470.
უმსგევ უ 30.
უმღენა ლ 250.
უნბული ნ 135.
უნგამ მ 358.
უნდულობ მ 358; უ 32.
უნჟარაშ მგნჟარი უ 33.
უნჟულშა ზურალ უ 34.
უნჟურა უ 35.
უნჟყა ხ 1.
უნჟყა ხაბნა უ 36.
უნხენა დ 15.
უჟშამ უ 37.
უჟ ა 86; ბ 48; ე 27; მ 338, 504;
ნ 42; უ 45; ჩ 51; ხ 41.
უჟაშინ ე 26.
ურა-ურდა უ 58.
ურცფიან უ 44.
ურწყულ ზურალ უ 43.
უსად ნახე შ 32.
უსგიდარა ჰ 54.
უსერია უ 60.
უსკეთა მ 480.
უსკეთალ უ 62.
უსკორა დია უ 63.
უსკვღია უ 65.

უსმართვილ ნაპუ უ 66.
უსგრგებ მ 134, 471.
უსგრგებ მალვან უ 67.
უსგრგებ მახალ უ 37; უ 68.
უტბიდა ჩ 81.
უტხელა შგვირ უ 69.
უფიშვდა უ 6.
უფლიშერ უ 71.
უქადვ მ 1; ძ 56.
უქადვ ლეჩემ ძ 57.
უქვა უ 72.
უქვა ამბავ ძ 58.
უქვთუნა უ 58.
უქვთუნალ უ 73.
უქვისგუნა მ 282.
უქიმა უ 74.
ულენა მ 83.
ულენა მარე უ 75.
ულენია უ 60.
ულვა ძ 99.
ულვა კან უ 76.
ულვანა მეყვირე თეფ ხ 188.
ულირა მანზიგ ხ 61.
უყლა ჯიმ უ 77.
უმგდა უ 78.
უმგურალ მ 247.
უმგურალდ ლარდა მ 192.
უმდიხა უ 79.
უმკუმუმ მარე უ 81.
უმხბა-უცბურა უ 82.
უმხვარ ს 15.
უჩემუნა ვ 33.
უჩხე ა 101; მ 519.
უჭირ-უგგრჯილ უ 94.
უჭრაჟა უ 95.
უჭიჩა უ 96.
უჭმარა მალვან უ 97.
უჭცა მ 311.

უჯბა-უტყბა მ 104.
უჯელვა ყერბ უ 100.
უჭა მ 19.
უჭა ხილ უ 90.
უჭვნარა მ 544.
უჭიალ ლ 195.
უჭყანალ უ 70.

ფ

ფათრეკ ი 49; ფ 3; ძ 48.
ფათრეკიან ფ 6.
ფანაშ ლეზებ-ლეთრე ფ 13.
ფას უ 43.
ფატან მ 108; ს 30;
ფაუ პ 2; ფ 14; უ 77.
ფაყვ ა 41; ლ 27; მ 51, 375;
ფ 17.
ფაშარ ფ 20.
ფაშგვალა ფ 21.
ფაშდალა ფ 21.
ფათვ ი 34; მ 388; ძ 75.
ფათვიშ შელდ ხ 253.
ფათქვდ ლიგნე ა 81.
ფამლი მ 273; ფ 11.
ფას მ 472; უ 43.
ფაშ ფ 20.
ფედლიშ დაბ ფ 22.
ფეკვან ნ 78.
ფელენჯ ა 19.
ფენ მ 292, 473; ფ 25.
ფერ ფ 26.
ფიკვი დიარ ფ 27.
ფიკვიდ ნეყირ ხ 96.
ფისე ვ 19.
ფიტკირ ფ 28, 29.
ფიშირ ლ 15, 247; ფ 33.
ფიშირ ხოლა ფ 34.
ფიშრა ძ 121.

ფოთელ ღ 51.
ფოყ ა 149.
ფურემ ჰაკედ ფ 39.
ფუსდ ხ 10.
ფხულე ა 61.
ფგრი გუმი ფ 41.
ფგრი დირილდ ფ 42.
ფჟირ მ 328; წ 23; ხ 49.

ქ

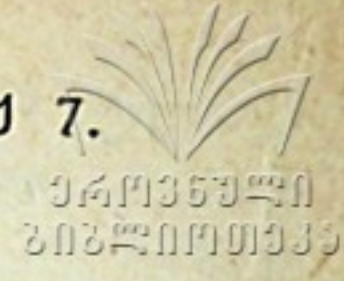
ქადა ა 142.
ქადაგება ქ 134.
ქათლაშ უე მ 338.
ქამასარ ნ 2.
ქამლიზალ მ 514; ქ 32.
ქანაშ კვიხ მ 451.
ქანაშ ნასან ქ 11.
ქაფ უ 30.
ქაფაშ მგცემ ქ 59.
ქამ ქ 125.
ქამე ქ 93.
ქამდა ქ 42.
ქახი-ქახი ლაქხენა ქ 60.
ქაჯ-ეშმა ნ 16.
ქეით ქ 62.
ქემა ბ 52; კ 23.
ქეყანა ლ 53.
ქვიბილ ქ 84.
ქვითი-ქვითი ჩ 23.
ქვინ ა 65, 72, 102; მ 110, 136,
185, 342; უ 90; ლ 3; ხ 122,
238.
ქვინღმგენე ე 28; მ 98, 143; ქ
76, 91.
ქიმ ღ 73; ლ 42; ე 5.
ქიპ ლ 62.
ქორ ა 125; მ 573; ნ 57.
ქორაშ გოვარ ხ 194.

ქორაშ ზურალ მ 313.
ქორაშ მგგემ ქ 97.
ქორაშ ნამატე ქ 98.
ქორაშ ნაქე ქ 90.
ქორაშ პატივ ქ 96.
ქორაშ უღვა ქ 99.
ქორაშ ყარ უ 59.
ქორაშ შგვირ ხ 47.
ქორაშ შიხა ქ 100.
ქორაშ ხუნ ლ 42.
ქორთე ლუკვარ ქ 105.
ქორთე მექდე ქ 107.
ქუთ მ 426, 489; ა 37; ქ 30.
ქუთიმ ლიხებ მ 499.
ქუნემ ლაცვრა ა 124.
ქუნემ სედა ქ 137.
ქუნუქუთ ი 10.
ქუფ ა 102.
ქგრდა ღ 77.

ლ

ლალატ ლ 1.
ლანავ ზურალ ლ 2.
ლანავიმ დავრა ლ 4.
ლარღად ლ 8.
ლებ ლ 9, 10.
ლებიმ ლიშგრე ლ 11.
ლედ ლ 43; ჩ 43.
ლედარ ლ 13.
ლედ-სამგროთალ ლ 14.
ლევარ მ 66, 246; ნ 119.
ლემალჟ ნ 113.
ლენწიმ ლ 19.
ლენწიმ მებერგ ლ 21.
ლერმეთ ა 63; მ 190.
ლეშგიმ ე 6; მ 224.
ლეშგიმ ლეჰდგრე ლ 28.
ლეშგიმ რაგად ლ 29.

ლეშგმე ლადელ მ 476.
 ლეშგმე ძგიდ ლ 31; ხ 103, 172.
 ლეშდ ლირდე ა 87.
 ლეშდ ნაჭონ ხ 155.
 ლვან ლ 222.
 ლვაჲმარაურ მეზგე ლ 37.
 ლვაჲმარე ნ 132, 139; ა 71; ძ 101; ლ 39.
 ლვაჲმარემ მგნხალ ძ 114.
 ლვაჲმარემ ქიმ ლ 42.
 ლვაშ უ 19; ლ 44.
 ლვანგ მ 567.
 ლოლაქ ა 14.
 ლულა ძ 129.
 ლუპ ლ 51.
 ლგნ ძ 122.
 ლგნარ მ 287.

უ

უა ს 47.
 უაბარდი ა 154.
 უალიან თუთვინ უ 38.
 უანხალ ქუთ მ 426.
 უარყან ძ 118.
 უაყაჩ გ 51.
 უაყბერ კ 17.
 უარ უ 59; უ 1.
 უერ ლ 97; მ 562.
 უერბ უ 99.
 უეშ ბ 4.
 უვილ მ 356.
 უვილ კან უ 3.
 უვირან თ 9; უ 4.
 უია მ 14; რ 7.
 უიმა ხ 150.
 უირჯ ჰ 32.
 უორ ა 89; ხ 182.
 უორან ლაგანგი უ 68.

უორარ მგვარ ა 112; უ 7.
 უორს ნანგენე უ 10.
 უუგ ბ 51; ლ 91; უ 14.
 უულ უ 15.
 უგრყან ა 82.

შ

შალუ შ 1.
 შარდ ადრანე უ 2.
 შაქარ ნ 90.
 შაქარილ ნ 170.
 შგვიბიშ ნანეშყე უ 3.
 შგვირ მ 80, 160, 479, 592; ი 82; ო 1; უ 15; ს 21; ტ 17; უ 69; ფ 1; შ 4, 15; ხ 29, 47, 167.
 შგუდა ხ 150.
 შდავალ შ 17.
 შდაშე ლუმთქვე უ 19.
 შდაბ ტ 7.
 შდაბ-ტახ ხ 192.
 შდიქ კ 9; მ 86.
 შდიქ მანკეშოვარ უ 25.
 შდუგვიშ ნათიშე უ 26.
 შდგმ ლებერგ უ 31; ჩ 29.
 შდგქმი ლელგვი ი 18.
 შედ მ 87; ჰ 12.
 შედ მაკლოვან უ 34.
 შელდ შ 35.
 შემინდვილ ნ 13.
 შენდ უ 37.
 შენდბა უ 19.
 შვამ მ 330.
 შვანე მურყვამ უ 41.
 შვანე შუკე უ 40.
 შვიდბან მ 594.
 შვიმ ლ 204; მ 478; ნ 147; ლ 15.
 შვიშვარ უ 44; ხ 229.
 ში ნ 77; ა 6; ხ 104.

შილეფდე შ 46.
შინურ-ქუნურ ს 43.
შიროლ ლ 30.
შიყლაჭგდ შ 60.
ში-ჭიშხ შ 65; ხ 268.
შიხა ლ 281; ძ 100.
შუკვ ა 89, 126; ლ 273; მ 166,
232, 242; ი 41; ს 49; შ 40.
შუკვამ ძგიდ ა 84.
შუკვლისგა მეგნე შ 72.
შუკვმერწვე შ 73.
შუკვმგსყე შ 74.
შუკვეიშ სარაგს შ 76.
შხამ ი 88.

ჩ

ჩამაგა ბ 46.
ჩარფან ნ 142; ჰ 16.
ჩაფგლ მ 550; ნ 79.
ჩაყ ა 108; მ 298.
ჩარხ ჩ 63.
ჩეინ ბ 6.
ჩიაგ ძ 80; ჩ 8; ხ 207.
ჩიავიშ მახალ ჩ 11.
ჩიგარ ლ 41.
ჩივ-ჩივ ჩ 23.
ჩილადლიშ ნამშავ ჩ 31.
ჩილადლიშ ყარყამ ძ 118.
ჩინჩვილ ლ 101; მ 88, 408, 427,
443; ტ 5.
ჩინჩვლამ დაგრობ ჩ 57.
ჩინჩვლამ დიარ ჩ 58.
ჩიქვანამ ჩარხ ჩ 63.
ჩუბავ მგსგდი ჩ 64.
ჩქიმ ლ 223; მ 509; ფ 1; ყ 5;
ლ 5; კ 12.
ჩხარა ტუფ ჩ 84.
ჩხარათა ა 75.

ჩხეტ ჩ 85.
ჩხეტგლდ ა 76.
ჩხეჩ! ჩ 88.
ჩგდ ჩ 89.
ჩგდა ა 18.

ც

ცადიქეყანა მ 430; ც 2.
ცალ ც 3.
ცვიდ ბ 77.
ცვიდ-მოცალ ც 10.
ციცვ ა 135; მ 593.
ციცუყვა ბ 30.
ცენერ ც 6.
ცერ ჰ 33.
ცხა ბ 59.
ცხამამ მგლამი ც 15.
ცხაკვ ლეშნარი მ 264.
ცხვი ძ 15.
ცხვიილდ თ 11.
ცხიდიან ც 18.
ცხგრილ ლ 28; ლ 192.
ცჰემდ ლ 260.

ძ

ძაგვ ხ 17.
ძგიდ ა 84; ლ 31; ხ 103.
ძგითთეშ მეზგე ძ 1.
ძევალ ძ 3.
ძერ ლ 63; ლ 30.
ძღენ ძ 4.
ძღვიდ ძ 6.
ძღვი მარე ძ 5.

წ

წამ ხ 105.
წელ წ 5.
წელ ლელაკი ჩ 62.

წემაშვ ა 135.
წეს ი 8.
წეფილ ღ 74.
წვარ ა 127.
წვი თ 40; მ 333.
წიდ ვ 15.
წინგვილ წ 16; 18.
წინგვილ ფუირ წ 23.
წინგვილიშ ნათუნ ლეთრე წ 26.
წორაშ მკაღე წ 29.
წყილიან მარე წ 31.
წყილიან ქორ წ 32.
წგნ ნ 20.
წგნავ ა 160.
წგხი-თგმი წ 33; ნახე კიდევ თგ-
მი-წგხი.

ჭ

ჭაბან ს 48.
ჭათა ე 76; ჭ 1.
ჭათან მეზგე ჭ 2.
ჭალათე მეშყდე ჭ 3.
ჭალათე მგსკნე ჭ 4.
ჭაჭარ გ 38; მ 167; წ 7.
ჭახე ხ 229.
ჭაბ ა 1.
ჭალ ე 29.
ჭაშ ჩ 22; ჭ 7.
ჭედს ლგცყერ მ 165.
ჭემაშვ მგსყე ს 42.
ჭემილდ ც 21.
ჭეკ ბ 58.
ჭილექ ჭ 10.
ჭინირ ჭ 11.
ჭინტრიკა ჭ 13.
ჭინტრიკაილ ჭ 12.
ჭინჭლარე ლირხგნალ ქ 117.
ჭირ ა 60; გ 2; მ 365; ნ 91; ჭ 21.

ჭირიშ ლადელ ჭ 22.
ჭირობ ჭ 29.
ჭიქ ჭ 28.
ჭიქ აჰრანუ ჭ 27.
ჭიშხ წ 30; ჭ 36, 38.
ჭიშხმეკევე ა 151.
ჭკიდ მ 78.
ჭყარ ფ 4; ხ 70.
ჭგმინ კ 17.
ჭგმნიშ დიარ ჭ 31.
ჭგრელ ჟელ ჭ 32.

ხ

ხაბნა უ 36.
ხაბნა-ჯან ხ 4.
ხალთშვ მელზიგალ ხ 5.
ხამემ ტიშ ა 48; ხ 16.
ხამემ ძაგე ხ 17.
ხამემ ჯონჯღ ხ 18.
ხანსარ ა 141.
ხაზი (S₃) ა 73.
ხალხიშ ჰერ ხ 7.
ხამ თ 28.
ხანიერ ლიც ხ 20.
ხასდ მეზი ხ 23.
ხატ მ 541; ხ 26.
ხელწიფ მ 487.
ხენკი ღ 53.
ხერხ-მეხვრე ხ 30.
ხვიმანხვი ხ 270.
ხვლიბ ა 92.
ხვლიბ-ხვლიბ ა 92.
ხილ მ 585; უ 100.
ხლინ მ 508; ჭ 24.
ხოლა ა 57; მ 482; ნ 149; ფ 34;
ჩ 10.
ხოლა ამბავ ხ 35.
ხოლა ამსოლდ ხ 36.

ხოლა ბურგა ხ 37.
ხოლა გუმი ხ 38.
ხოლა დარ ხ 42.
ხოლა დომდულ ხ 44.
ხოლა ზგნე ხ 48.
ხოლა თე ხ 50.
ხოლა თელღრა ხ 52.
ხოლა ლასგვრა ხ 71.
ხოლა მანკ ხ 60, 86.
ხოლა პატივ ხ 97.
ხოლა ყელ ხ 99.
ხოლა ში ხ 104.
ხოლამთე ლუმთქვე ხ 121.
ხოლამშვ ლგრშენ ხ 130.
ხოლამშვ მეკვპე ხ 131.
ხოლემ მგშა ხ 136.
ხოლემ მგჩემ ხ 145.
ხოლემ ნაჩომ ხ 137.
ხონ ხ 147.
ხოფშირა ხ 151.
ხოშა ა 143; ლ 246.
ხოშალაღალ ხ 117.
ხოშა ტაბაგ ხ 157.
ხოშა-ხოხვრა ღ 16.
ხოშობ ხ 262.
ხოჩა მ 482; ნ 149.
ხოჩა ამბავ ხ 208.
ხოჩა ბედ ხ 170.
ხოჩა გამაშ ლეზებ ხ 221.
ხოჩა თელღრა ხ 185.
ხოჩა ლადელ ჩ 30.
ხოჩა ლალთარ ხ 57.
ხოჩა ლამარგ ხ 58.
ხოჩა ლგჩფე ხ 59.
ხოჩა მგშგალი ხ 217.
ხოჩა ნაპუ ჭ 25.
ხოჩა ნაყუნ ხ 219.
ხოჩა ნინ ხ 222.

ხოჩა ყახე ხ 218.
ხოჩა ყელ ხ 226.
ხოჩა რაგად ხ 227.
ხოჩა ხილ ხ 236.
ხოჩერება ხ 254.
ხოჩილ ხ 257.
ხოხვრა ღ 16; ლ 8, 246.
ხოხვრობ ხ 262.
ხუნ ი 5; ლ 42.
ხუნ მეგპე ხ 267.
ხელ ბ 52.
ხერ ბ 55; მ 403; ა 26.
ხერხერ ვ 11.

ქ

ქამირ ვ 20.
ქამშა ი 5; ქ 4.
ქაცა ა 59.
ქაც მარე ქ 18.
ქაც-ქვიც ქ 20.
ქად ა 58; მ 15, 254; რ 8; ს 180;
კ 14.
ქად ჰარი ს 1.
ქადვლისგაშ ჩინჩვილ მ 443.
ქადვხენქა ნაქედვ ჩ 53.
ქან ვ 10; ლ 238; მ 581; ნ 38;
უ 76; ყ 3; ქ 7.
ქანურ მეზგე ქ 16.
ქან-ულვა ხ 224.
ქევ ა 93.
ქევიშ „აჰაჰა“ ქ 21.
ქევიშ ლაგამ ქ 22.
ქემმექვეცე მ 249.
ქერქ ქ 23.
ქესგა ყელ ქ 24.
ქეშდა ყელ ქ 26.
ქეფა მერხელ ს 34.
ქიდ ქ 27.

ჭიდვ ჰ 5.
ჭიც ხ 89.
ჭლიფ ა 92.
ჭლიფ-ჭლიფ ა 92.
ჭულ ჯ 28.
ჭურუ ა 46.

ჯ

ჯარ ლ 48.
ჯარღვ ხ 6.
ჯეგიშ მულთხვმი ლ 48.
ჯედი მ 121.
ჯედია ხ 240.
ჯედი ბაჯ ჯ 4, 7.
ჯედი თაკვ ლ 17.
ჯედი მეგემ ჯ 5.
ჯედი შუკვ ჯ 6.
ჯექარ-მექარ ჯ 11.
ჯვარ ი 97.
ჯვინელ ჯ 14.
ჯვინელ ლერექვ ჯ 16.
ჯიმ თ 35; უ 77.
ჯიჯვ ლ 63; ნ 26, 166.
ჯიპრამ ფოთელ ლ 51.
ჯგლა ჩ 86.

კ

კაგვ მ 152; ძ 70; ჰ 33.
კალაგ მ 128.
კამ ჰ 2.
კამარ ი 27.
კამაშ ნაქვ ი 77.
კარაკ უ 29; ჰ 5.
კასვიშ ნ 52; ჰ 108.
კასტამ მ 209.
კაყბა ჰ 18.

კაშამ ნ 31; ხ 92.
კაბ ლ 190; მ 527.
კაკედ ძ 66; ე 13.
კანწ ჰ 4.
კანდვირ მ 598.
კარი ს 1.
კარი-ბარი ი 12.
კარი თეფ ჰ 9.
კარი შედ ჰ 12.
კარი ძაძრა ჰ 13.
კარი კად ჰ 14.
კარკვიან მარე ჰ 15.
კაშთქე ქვინღმგენე ჰ 19.
კაში ს 45; ჰ 20.
კაში გიმ ჰ 20.
კედვირ მ 287; უ 67.
კემვირ ჰ 122.
კენწიშ ჩინჩვილ მ 408.
კერ ხ 7.
კერლადისგ ფ 23.
კერ-მეჩდე ჰ 24.
კერსკნ მბგარ ჰ 25.
კერწემ ჰ 29, 34.
კვილ ფ 5; ჰ 30.
კვიჯ ჰ 34.
კინგირ ჰ 35.
კინგრია ა 153.
კირგლიან ჰ 36.
კოდ ა 131.

გ

გმსგე მ 314; ხ 133; გ 1.
გმსგემ მუფსვდი გ 2.

ყ

ყარია ა 156.

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს
გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგნის ვაჭრობის
საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის დადგენილებით

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

*

გამომცემლობის რედაქტორი გ. გოგიავა
ტექრედაქტორი ლ. ჯეებენავა
მხატვარი გ. ნადირაძე
კორექტორი ლ. გელოვანი

გადაეცა წარმოების 12. 4. 1972; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 17. IV. 1973;
ქალაქის ზომა 60 X 90¹/₁₆; ქალაქი № 2, ნაბეჭდი თაბახი 14.88.
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი — 11.03;

უე 01010; ტირაჟი 2200; შეკვეთა № 1150;

ფასი 1 მან. 12 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19.
Издат. «Мецниереба» АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

•

АЛЕКСЕЙ ШАРДЕНОВИЧ ДАВИТИАНИ
СВАНСКИЕ ПОСЛОВИЦЫ

ამ სერიის ხაზით გამოქვეყნებულია

I. სვანური პროზაული ტექსტები. I ბალსზემოური კილო. ტექსტები შეკრიბეს ა. შანიძემ და ვ. თოფურიამ, თბილისი, 1939.

II. სვანური პოეზია. I. სიმღერები შეკრიბეს და ქართულად თარგმნეს ა. შანიძემ, ვ. თოფურიამ, მ. გუჯეჯიანმა, თბილისი. 1939.

III. სვანური პროზაული ტექსტები: II. ბალსქვემოური კილო. ტექსტები შეკრიბეს ა. დავითიანმა, ვ. თოფურიამ და მ. ქალდანმა, თბილისი, 1957.

IV. სვანური პროზაული ტექსტები. III. ლენტეხური კილო. ტექსტები შეკრიბეს და რედაქცია გაუკეთეს ვ. თოფურიამ და მ. ქალდანმა. თბილისი, 1967.

V. ალ. დავითიანი, სვანური ანდაზები ა. შანიძისა და მ. ქალდანის რედაქციით, თბილისი, 1973.

V 304.800
3

საქართველოს
საბავშვო ბიბლიოთეკა

